

Näringsutskottets betänkande

1984/85: 30

om energipolitik (prop. 1984/85: 120 delvis, prop. 1984/85: 150 delvis)

Ärendet

I detta betänkande – varav en *sammanfattning* lämnas på s. 2 f. – behandlas

dels proposition 1984/85: 120 om riktlinjer för energipolitiken med undantag av förslag till lag om vissa torvfyndigheter och därmed sammanhängande lagändringar, vilka behandlas i utskottets betänkande NU 1984/85: 27, och av vissa delar som har överlämnats till skatteutskottet, försvarsutskottet och bostadsutskottet,

dels proposition 1984/85: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1985/86 m. m. (kompletteringspropositionen), såvitt gäller rörlig kredit för statens vattenfallsverk (mom. 5),

dels – helt eller delvis – 14 motioner som har väckts med anledning av proposition 1984/85: 120,

dels – helt eller delvis – 36 motioner från allmänna motionstiden rörande bl. a.

energiushållning och energiproduktion i allmänhet,
vattenkraft,
vindkraft,
kärnkraft,
fasta bränslen,
etanol.

Propositionerna och motionerna redovisas i det följande. En översikt över var i betänkandet de olika förslagen i propositionerna och de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 4* (s. 245). Vissa förslags och motionsyrkandens behandling i andra betänkanden redovisas i *bilaga 5* (s. 249).

Till betänkandet har som bilagor också fogats de yttranden i ärendet som har avgivits av skatteutskottet (SkU 1984/85: 5 y, *bilaga 1*), jordbruksutskottet (JoU 1984/85: 7 y, *bilaga 2*) och bostadsutskottet (BoU 1984/85: 5 y, *bilaga 3*).

En förteckning över specialföredragningar etc. i samband med utskottets beredning av ärendet och över inkomna skrivelser lämnas på s. 24.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker, med ett undantag som gäller vattenkraft, regeringens förslag till *riktlinjer för energipolitiken* liksom den strategi för oljeer-sättning och för avveckling av kärnkraften som redovisas i proposition 1984/85: 120. I huvudsak innebär de föreslagna riktlinjerna en fortsättning på 1981 års energipolitiska beslut. Energisystemet skall i största möjliga utsträckning grundas på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energi-källor. En effektiv energianvändning och en intensivare energihushållning skall främjas. Vid användning och utveckling av energiteknik skall stränga krav ställas på säkerhet och omsorg om miljön. Senast år 2010 skall den sista kärnkraftsreaktorn tas ur bruk. Strategin för att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling innebär att de beslut som behöver fattas skall kunna grundas på ett så aktuellt underlag som möjligt. Riksdagen skall vid regelbundet återkommande avstämmningar lägga fast de närmare riktlinjerna. Vid varje steg i utvecklingen fram till år 2010 skall eftersträvas att bästa tillgängliga teknik utnyttjas. En utgångspunkt är att kärnkraften skall ersättas i första hand genom en effektivare elanvändning, i andra hand genom övergång till inhemska bränslen, solvärme, naturgas m. m. och i tredje hand genom nya elproduktionsanläggningar.

Samtliga oppositionspartier har i motioner framfört sin syn på energipolitiken. Alla motionsyrkanden, utom såvitt de gäller vissa förstudier rörande de fyra huvudälvarna, avstyrks av utskottet. Oppositionspartiernas företrädare har följt upp sina motioner med reservationer. En förteckning över alla reservationer – med partibeteckningar – finns i innehållsförteckningen på s. 252 f. Om inte annat sägs i denna sammanfattning föreligger reservationer i enlighet med de motionsyrkanden som nämns.

Vad gäller riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken finns sålunda två reservationer (m; c) och i fråga om kärnkraftsavvecklingen fyra (m; m; c; vpk; c; vpk).

Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till *riktlinjer för energianvändningen*. En strävan bör vara att energianvändningen i framtiden inte skall överstiga den nuvarande nivån. En fortsatt energihushållning inom uppvärmningssektorn förutsätts. Särskilt skall hushållningsinsatserna riktas in på att olja och kol skall användas mer effektivt än för närvarande. De väsentligaste styrmedlen bör även fortsättningsvis vara priset på energi samt information, utbildning och rådgivning. Två reservationer gäller allmänna riktlinjer för energianvändningen (m; c). Utskottet avstyrker inom detta ämnesområde också mer specificerade önskemål bl. a. rörande utredning om eleffektivitet (fp), hushållningsplan för elanvändningen (vpk), mål för energianvändningen (c) och kommunal energiplanering (m).

De *riktlinjer för elförsörjningen* som utskottet tillstyrker innebär bl. a. att vid utbyggnader av kraftsystemet hänsyn skall tas inte bara till kraftekonomin utan även till effekterna på miljön, den regionala balansen och

sysselsättningen. Kolkondens bör övervägas först sedan alla andra alternativ har prövats. Motionsyrkanden från tre partier har avstyrkts (m; c; vpk).

Ytterligare ett antal motionsyrkanden om *kärnkraft* avstyrks. Det gäller bl. a. förslag om urdrifttagande av kärnkraftsblocket Ringhals 2 (c; vpk). Utskottet anser att säkerhetsskäl skall vara avgörande för när ett kärnkraftverk skall tas ur drift. De olika partierna följer upp sina tidigare ställningstaganden i fråga om lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet. En annan fråga som tas upp gäller transport av kärnämnen (vpk). Härvid utgår utskottet ifrån att berörda myndigheter följer utvecklingen på detta område.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om vissa förändringar vid nuvarande nämnden för hantering av använt kärnbränsle. Nämnden kommer att kallas statens kärnbränslenämnd. Ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor föreslås bli inrättat. Kritiska motionsyrkanden (m; c) avstyrks.

Ytterligare avstyrks ett krav (m) på utredning om de finansiella konsekvenserna av en längre kalkylerad livslängd för kärnkraftverken.

Den avgift på elkraft från kärnkraftverk som skall finansiera framtida utgifter för använt kärnbränsle är för närvarande enligt regeringens beslut 1,9 öre per kWh. Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (c) om höjning av avgiften. Härvid förutsätter utskottet att regeringen vid varje prövning av avgiftens storlek fastställer denna så att målen för den verksamhet som den finansierar skall kunna uppnås.

Motionsyrkanden (c; vpk) rörande kontrakt för upparbetning av använt kärnbränsle avstyrks. Härvid anför utskottet att som en grundläggande princip bör gälla att varje land tar fullt ansvar för det kärnavfall som uppkommer inom landet.

Utskottet kommer beträffande *vattenkraftens roll* på lång sikt i det framtida energisystemet till samma slutsats som bostadsutskottet, vilket har yttrat sig i ämnet. Det finns anledning att ytterligare överväga denna fråga. Med tillstyrkande av motioner från alla oppositionspartier anför utskottet – och instämmer i vad bostadsutskottet har anfört – att de fyra utbyggda huvudälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven inte skall byggas ut. Det innebär att skäl saknas att genomföra sådana förstudier härom som rekommenderas i propositionen. Några ytterligare överväganden om de fyra huvudälvarna bör således inte göras. Socialdemokraterna i utskottet reserverar sig på denna punkt. I övrigt föreligger reservationer om vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (m; c, vpk; fp), förstudier rörande vissa skyddade älvar (m; c, fp, vpk) och stöd m. m. till små vattenkraftverk (m; c).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till vissa ytterligare statliga insatser inom *vindkraftsområdet*. Samtidigt betonas kraftföretagens ansvar för den fortsatta utbyggnaden. Vart och ett av oppositionspartierna redovisar i reservationer sin syn på den fortsatta vindkraftsutbyggnaden.

Frågor om beredskap mot framtida störningar i *elddistributionen* behand-

las. På grundval av bl. a. utredningsarbete föranlett av den allvarliga störning i elförsörjningen som inträffade i slutet av år 1983 drar utskottet liksom regeringen slutsatsen att det svenska kraftöverförings- och eldistributionssystemet vid en internationell jämförelse har en hög driftsäkerhet. Ytterligare utredningsinsatser skall utföras. Med hänvisning härtill avstyrks ett motionsyrkande (c) om en utredning om eldistributionssystemet. Också ett yrkande (c) om stöd till reservkraftverk avstyrks.

Olika frågor rörande landets *värmeförsörjning* behandlas i propositionen. Förslag därom tillstyrks av utskottet. Det gäller bl. a. stöd till sammankopplingar av fjärrvärmenet. Motionsyrkanden (m; c; fp) härom avstyrks. Andra frågor som tas upp här gäller solvärme, värmepumpar, direktverkande elvärme och storstadsområdenas värmeförsörjning. Också inom dessa områden föreligger reservationer.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag rörande *bränsleförsörjningen*. Det innebär bl. a. att oljeberoendet skall fortsätta att begränsas i enlighet med 1981 års energipolitiska beslut. Kolanvändningen skall i enlighet med riksdagens tidigare beslut begränsas till högst 3–4 miljoner ton. Fortsatt stöd skall till utgången av år 1986 ges till investeringar i anläggningar som skall eldas med inhemska bränslen. Kolmiljöfondens tillämpningsområde utvidgas. Dess namn ändras till bränslemiljöfonden. Naturgas introduceras enligt tidigare beslut sommaren 1985 inom ramen för Sydgasprojektet. En parlamentarisk utredning skall klarlägga förutsättningarna för låginblandning av motoralkoholer i bensen. I ett tjugotal reservationer följer oppositionspartierna upp motionsyrkanden rörande olika delar av bränsleförsörjningen.

När det gäller de 19 *anslagspunkter* som behandlas här godtar utskottet regeringens förslag i alla delar. Den största anslagsposten gäller nära 2,5 miljarder kronor. Det är anslaget till statens vattenfallsverk för investeringar. Ett nytt anslag om 300 milj. kr. gäller stöd till vissa åtgärder för omställning av energisystemet. Det är ett engångsanslag. Olika uppfattningar råder beträffande storleken av en betydande del av den här behandlade delen av regeringens budgetförslag, vilket framgår av reservationerna.

Proposition 1984/85: 120

Huvudsakligt innehåll

I propositionen läggs fram förslag till riktlinjer för energipolitiken. En strategi för oljeersättning och för avvecklingen av kärnkraften redovisas.

Samhällets och industrins behov av en billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall

främjas. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Kärnkraften skall utnyttjas under en övergångsperiod. Senast år 2010 skall den sista reaktorn tas ur drift.

Strategin för att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling är utformad så att de beslut som successivt behöver fattas kan grundas på ett så aktuellt underlag som möjligt. Ambitionen är att vid varje steg i utvecklingen fram till år 2010 säkerställa att bästa tillgängliga teknik utnyttjas. Utgångspunkten är att kärnkraften ersätts i första hand genom en effektivare elanvändning, i andra hand genom övergång till inhemska bränslen, solvärme, naturgas, m. m. samt i tredje hand genom nya elproduktionsanläggningar, dock endast i den utsträckning detta behövs för att komplettera de andra alternativen. Avvecklingen av kärnkraften bör förverkligas steg för steg. Vid regelbundet återkommande avstämningar bör riksdagen med utgångspunkt i aktuellt beslutsunderlag lägga fast de närmare riktlinjerna. Inrättandet av ett råd för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor aviseras.

Förslag till riktlinjer för energianvändningen läggs fram. De innebär bl. a. att en strävan bör vara att energianvändningen i framtiden inte skall överstiga dagens nivå. Detta förutsätter bl. a. en fortsatt energihushållning inom uppvärmningssektorn. Hushållningsinsatserna skall särskilt riktas in på att effektivisera användningen av olja och kol. De väsentligaste styrmedlen bör även fortsättningsvis vara priset samt information, utbildning och rådgivning.

En medveten och effektiv elanvändning skall främjas. Detta betecknas som särskilt viktigt i det längre tidsperspektivet inför kärnkraftens avveckling. Inom ramen för de nationella riktlinjerna förutsätts energihushållningen bedrivas utifrån de skiftande lokala förutsättningarna. Kommunernas roll i detta sammanhang betonas.

Olika åtgärder föreslås för att öka möjligheterna till framtida elproduktion i kraftvärmeverk. Statligt stöd föreslås kunna lämnas för dels förberedelser för senare mottrycksproduktion, dels åtgärder som ökar de sammankopplade värmeunderlagen inför kärnkraftens avveckling. Det nuvarande stödet till solvärmeanläggningar föreslås behållas t. o. m. år 1986.

De riktlinjer för elförsörjningen som föreslås innebär bl. a. att vid utbyggnaden av kraftsystemet hänsyn skall tas inte bara till kraftekonomi utan även till effekterna på miljön, den regionala balansen och sysselsättningen. De olika möjligheterna till utbyggnad av elproduktionskapaciteten inför kärnkraftens avveckling bör tills vidare hållas öppna. Statligt stöd föreslås kunna lämnas till små vattenkraftverk och till vissa insatser inom vindkraftsområdet.

Frågor om beredskap mot fredstida störningar i eldistributionen behandlas. Bl. a. aviseras att reservkraftsläget vid landets sjukhus kommer att ses över. En annan fråga som också skall belysas ytterligare är den kommunala planeringen för att möta elavbrott.

Gällande riktlinjer för bränsleförsörjningen förblir oförändrade. Det innebär bl. a. att det mål som fastlades i 1981 års energipolitiska beslut – att oljans andel av energiförsörjningen till år 1990 skall minska till ca 40% från nära 70% år 1979 – ligger fast.

Kolanvändningen år 1990 skall i enlighet med riksdagens tidigare beslut begränsas till högst 3–4 miljoner ton.

De senaste årens satsningar på inhemska bränslen betecknas i propositionen som framgångsrika. På relativt kort tid har användningen av torv, avfall och träbränslen ökat från en låg nivå till att i dag svara för en väsentlig del av värmeförsörjningen. Flera åtgärder föreslås för att främja användningen av inhemska bränslen. Bl. a. föreslås ett fortsatt stöd till utgången av år 1986 till investeringar i anläggningar som skall eldas med inhemska bränslen.

Kolmiljöfondens tillämpningsområde föreslås utvidgas till att omfatta även åtgärder för att minska utsläppen av kväveoxider och utsläppen vid förbränning av torv och avfall. Fonden föreslås ändra namn till bränslemiljöfonden.

I propositionen aviseras en särskild utredning för att klarlägga förutsättningarna för låginblandning av motoralkoholer i bensin.

Resultaten av överläggningarna om storstadsområdenas energiförsörjning redovisas.

Resultaten av 1983 och 1984 års investeringsprogram och av energiupphandlingsdelegationens arbete redovisas. Bl. a. redogörs för uppbyggnaden av ett organ, Svenska värmeverkens ekonomiska förening (VÄRMEK), för gemensam upphandling av värmeteknisk utrustning inom den offentliga sektorn. Fortsatta resurser föreslås till Svensk bygg- och energiexports (Swebex) verksamhet.

Inom kärnsäkerhetsområdet föreslås vissa förändringar vid nuvarande nämnden för hantering av använt kärnbränsle. Nämnden föreslås benämnas statens kärnbränslenämnd. Ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor föreslås bli inrättat.

Förslag läggs också fram om anslag inom energiområdet för budgetåret 1985/86. Bl. a. föreslås medel till statens vattenfallsverk för en ny likströmslänk mellan Sverige och Danmark (Jylland) för överföring av elkraft. Under ett nytt anslag föreslås som en engångsanvisning 300 milj. kr. till stöd till vissa åtgärder för omställning av energisystemet.

Nästa precisering av riktlinjerna för energipolitiken aviseras till omkring år 1990.

Förslag

Regeringen föreslår, såvitt här är i fråga,

dels att riksdagen godkänner de riktlinjer som föredragande statsrådet har förordat i fråga om

- 7. den långsiktiga energipolitiken (avsnitt 3),
- 8. energianvändningen (avsnitt 5.1),
- 9. elförsörjningen (avsnitt 7.1),
- 10. fortsatt vattenkraftsutbyggnad (avsnitt 7.3 [behandlat av bostadsutskottet – BoU 1984/85: 25 – i vad avser utbyggnad på kort sikt]),
- 11. omorganisation av och ändrade uppgifter för myndigheten för hantering av använt kärnbränsle samt inrättande av ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor (avsnitt 11.2.2),

dels att riksdagen godkänner de grunder för stöd som föredragande statsrådet har förordat för

- 12. sammankopplingar av värmeunderlag (avsnitt 6.2),
- 13. solvärmeanläggningar (avsnitt 6.5),
- 14. små vattenkraftsanläggningar (avsnitt 7.3),
- 15. förberedelser för framtida utbyggnad av mottrycksproduktionen (avsnitt 7.4),
- 16. utveckling av vindkraft (avsnitt 7.5),
- 17. anskaffande av reservkraftverk inom jordbruket (avsnitt 7.7.2),
- 18. åtgärder för att minska utsläppen av kväveoxider och utsläppen av miljöstörande ämnen vid förbränning av torv och avfall (avsnitt 8.1),
- 19. anläggningar för inhemska bränslen (avsnitt 8.6.4),
- 20. utveckling av ny energiteknik (avsnitt 10.[5]).

Regeringen bereder vidare riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört angående

- 21. storstädernas värmeförsörjning (avsnitt 9).

Regeringen framlägger också vissa förslag om anslag för budgetåret 1985/86 m. m. Under angivna punkter föreslås:

E 1. Statens energiverk: Förvaltningskostnader (s. 249–251)

att riksdagen till Statens energiverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 20018 000 kr.,

E 2. Statens energiverk: Utredningar m. m. och information (s. 252 f.)

att riksdagen till Statens energiverk: Utredningar m. m. och information för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 10929 000 kr.,

E 3. Statens elektriska inspektion (s. 253–255)

att riksdagen till Statens elektriska inspektion för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 9156 000 kr.,

E 4. Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi (s. 255–262)

att riksdagen till Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

E 5. Främjande av landsbygdens elektrifiering (s. 262–264)

att riksdagen till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.,

E 6. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (s. 264 f.)

att riksdagen till Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag [av] 685 000 000 kr.,

E 7. Visst internationellt energisamarbete (s. 265)

att riksdagen till Visst internationellt energisamarbete för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 16 528 000 kr.,

E 8. Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader (s. 266–269)

att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

E 9. Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (s. 270–272)

att riksdagen till Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

E 10. Statens kärnbränslenämnd (s. 272–274)

att riksdagen till Statens kärnbränslenämnd för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag [av] 1 000 kr.,

E 11. Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. (s. 274–294)

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 13 888 000 000 kr., varav högst 545 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag.

2. bemyndigar regeringen att nedsätta statens vattenfallsverks statskapital i enlighet med vad föredragande statsrådet förordat.

3. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 2 453 000 000 kr.,

E 12. Energiforskning (s. 295–298)

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1985/86 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om högst 75 000 000 kr. för budgetåret 1987/88, högst 35 000 000 kr. för budgetåret 1988/89 och högst 15 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,

2. till Energiforskning för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 405 000 000 kr.,

E 13. Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (s. 300–303)

att riksdagen till Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 38 635 000 kr.,

E 14. Avveckling av forskningsreaktorer, m. m. (s. 303–306)

att riksdagen till Avveckling av forskningsreaktorer, m.m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 12 800 000 kr.,

E 15. Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m. (s. 306 f.)

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta om årlig eftergift av de lån som beviljas inom ramen för detta anslag,

2. till Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m.m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.,

E 16. Verksamheten i Ranstad (s. 307 f.)

att riksdagen till Verksamheten i Ranstad för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.,

E 17. Stöd för oljeersättande åtgärder, m. m. (s. 309)

att riksdagen till Stöd för oljeersättande åtgärder, m.m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 169 600 000 kr.,

E 18. Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder, m. m. (s. 310)

att riksdagen till Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder, m.m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.,

E 22. Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (s. 316 f.)

att riksdagen till Vissa åtgärder för omställning av energisystemet för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.

Proposition 1984/85: 150

I proposition 1984/85: 150 föreslår regeringen, såvitt här är i fråga, (5) att riksdagen beslutar att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret höjs till 1 175 milj. kr.

Motiveringen för förslaget finns på s. 72 i propositionen.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1984/85: 120* och behandlas här är följande:

1984/85: 2859 av Rolf Rämgård (c), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär att bidrag till upprustning av eldistributionsanläggningar skall utgå under en femårsperiod,

2. för budgetåret 1985/86 till landsbygdens elektrifiering anvisar ett reservationsanslag på 5 000 000 kr,

1984/85: 2860 av Gunhild Bolander (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till fortsatt utvecklingsarbete kring vindkraft,

1984/85: 2861 av Gunhild Bolander m. fl. (c, s, m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande vågenergiprojekt vid Gotlands ostkust,

1984/85: 2863 av Birgitta Hambræus (c), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar uppställa ett mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en upplysningskampanj om energieffektivitet,

3. beslutar att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande elvärme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik,

4. beslutar att elbeskattningen skall utformas så att långsiktig marginalkostnad uppnås,

1984/85: 2864 av Anders Dahlgren (c) och Nils Åsling (c), vari hemställs att riksdagen beslutar trygga kärnkraftsavvecklingen på sätt som anges i motionen,

1984/85: 2865 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till en plan för avveckling av kärnkraften,

2. beslutar att radioaktivt avfall från andra stater inte skall tas emot för slutförvaring i Sverige,

3. med ändring av proposition 1984/85: 120 avslår förslaget till anslag under punkt E 6, Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer på 685 000 000 kr.,

4. beslutar om ett förbud mot nedläggning av användbara mottrycksanläggningar och att all mottryckskapacitet i Sverige skall utnyttjas,

5. med ändring av proposition 1984/85: 120 punkt E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet beslutar om ett med 100 000 000 kr. till 400 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag,

6. uttalar att någon utbyggnad av kolkondenskraft inte skall förekomma i Sverige,

7. uttalar att en fortsatt oljeanvändning intill dess den kan ersättas med inhemska bränslen eller naturgas är att föredra framför att den temporärt ersätts med kärnkraftsel eller kol,

9. med ändring av proposition 1984/85: 120 punkt E 12, Energiforskning beslutar om ett med 145 000 000 kr. till 550 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag,

1984/85: 2866 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att några projekteringsarbeten som berör FRP-skyddade älvar eller älvsträckor ej skall utföras,

1984/85: 2869 av Börje StenSSon (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande utredning av etanolfrågan,

1984/85: 2870 av Ingemar Eliasson m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om effektivare elanvändning,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om framtida fjärrvärmeutbyggnad,

3. uttalar sig för att de generella s. k. ELAK-kraven bör vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnation med direktverkande elvärme,

4. uttalar att förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oregerade norrländska huvudälvarna inte bör ske,

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående vindkraft,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om konkurrenssituationen på den svenska bensinmarknaden,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om alternativa drivmedel samt låginblandning av motoralkoholer.

9. avslår förslaget om reservationsanslag på 300 milj. kr. till Vissa åtgärder för omställning av energisystemet för budgetåret 1985/86.

1984/85: 2871 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning.

2. beslutar att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekter på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft.

3. hos regeringen begär att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i AMS regi, så att dessa erhåller kompetens att klara projektering, installation, injustering samt underhåll av standardiserade system för ventilation med energiåtervinning.

4. beslutar att en ökad allmän satsning sker på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö samt god energiekonomi.

5. hos regeringen begär att Swebex (Svensk bygg- och energiexport) får till uppdrag att intensifiera utveckling och export av de effektivaste systemen för återvinning av ventilationsvärme.

6. som sin mening uttalar att kostnaderna för energikonsumtionen och investeringar i energiproduktionsanläggningar samt besparingar genom investeringar i energisparanläggningar företrädesvis ges full genomslagskraft i konsumtionsledets energikostnader.

1984/85: 2872 av Nils Åsling m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen när det gäller medel för främjande av landsbygdens elektrifiering för de kommande fem åren återgår till tidigare anslagsnivå, dvs. 4,5 milj. kr. per år.

1984/85: 2875 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om verksamheten vid statens energiverk.

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi.

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående verksamheten vid statens kärnbränslenämnd.

5. under anslaget E 11, Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 2 401 500 000 kr.,

6. under anslaget E 12, Energiforskning för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 353 milj. kr..

7. för budgetåret 1985/86 under utbildningsdepartementets huvudtitel anvisar ytterligare 25 milj. kr. till det i motion 1984/85: 2822 föreslagna nyinrättade anslaget för tekniskt vetenskapligt forskningsråd.

8. under anslaget E 17, Stöd för oljeersättande åtgärder m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 84 800 000 kr.,

9. till vissa åtgärder för omställning av energisystemet för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 170 milj. kr.,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående stödåtgärder för omställning av energisystemet,

1984/85:2876 av Ulf Adelson m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående kärnkraftens avveckling,

2. avslår regeringens förslag till riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken,

3. avslår de av regeringen föreslagna riktlinjerna för energianvändningen,

4. avslår de av regeringen föreslagna riktlinjerna för elförsörjningen,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående elförsörjningen,

8. avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i fråga om fortsatt vattenkraftsutbyggnad,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vindkraft,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående oljeförsörjningen,

11. hos regeringen begär förslag till avveckling av statens ägarengagemang i aktiebolaget Svenska Petroleum,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående introduktionen av naturgas,

14. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående värmeförsörjningen,

1984/85:2878 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om

a. strategi – och riktlinjer – för det framtida energisystemets utformning,

b. riktlinjer för stöd för energiinvesteringar,

c. den framtida energianvändningen,

d. insatserna för att ersätta importerade energislag,

e. energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen,

f. skärpta krav för installation av direktverkande el,

h. användning av tvingande regler och detaljinriktad planering i syfte att nå uppsatta energipolitiska mål,

- i. riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad,
- j. kapitalbelastningen vid byggande av små vattenkraftverk,
- k. vindkraftsprogrammet fortsatta inriktning,
- l. riktlinjer för kolanvändningen,
- m. förvaringen av andra länders utbrända kärnbränsle,
- n. myndighetsorganisation i anslutning till hanteringen av det utbrända kärnbränslet,
 - o. introduktion av alternativa drivmedel [delvis],
 - p. tillsättande av en parlamentarisk utredning om möjligheterna att använda etanol som drivmedel,
 - q. mottrycks kraft, elsystemets sårbarhet och systemet för eldistribution,
 - r. inriktningen av stödet till värmepumpar,
2. beslutar om en avvecklingsplan och hos regeringen begär förslag om en preciserad avvecklingsplan för kärnkraften utifrån de riktlinjer som redovisas i motionen.
4. beslutar dels att införa de skärpta krav för direktverkande el som förordas i motionen, dels att hos regeringen begära att utredningen om konkurrensförhållandena mellan el och inhemska bränslen (ELIN) får i uppdrag att utvärdera gällande regler för krav på installation av direktverkande el samt lägga förslag om ytterligare skärpta krav.
6. med avslag på proposition 1984/85: 120 i denna del som sin mening ger regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvor ej skall ske.
7. hos regeringen begär intiativ syftande till att statliga verk och myndigheter, landsting och kommuner aktivt prövar lösningar för sin energiförsörjning som tar sikte på att bygga upp en väl fungerande marknad för inhemska bränslen i enlighet med vad som förordas i motionen,
8. beslutar att stöd till investeringar i förbränningsanläggningar, eldade med inhemska fasta bränslen, skall utgå med 15 % av investeringskostnaderna.
10. beslutar att investeringsstöd till solvärmearläggningar enligt nu gällande regler skall utgå t. o. m. budgetåret 1987/88,
11. beslutar att stöd till forsknings- och utvecklingsinsatser inom solvärmeområdet skall utgå i enlighet med vad som förordas i motionen,
12. hos regeringen begär en plan för återtagande av icke upparbetat avfall,
14. hos regeringen hemställer att avgifter enligt lagen om finansiering av utgifter för använt kärnbränsle sätts till 2,1 öre/kWh,
15. avslår proposition 1984/85: 120 i den del som avser ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer för budgetåret 1985/86 om 685 000 000 kr.,
16. hos regeringen begär konkreta initiativ för att minska miljöproblemen vid förbränning av avfall i enlighet med vad som förordas i motionen,

17. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer och stöd för flexibla och till låga driftstemperaturer anpassade fjärrvärmenät och injustering av fastighetsanknutna värmesystem.

18. hos regeringen begär att en utredning skall tillsättas med uppgift att belysa eldistributionssystemets utformning i framtiden.

19. till Främjande av landsbygdens elektrifiering för budgetåret 1985/86 anvisar ett i förhållande till proposition 1984/85: 120 med 2 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag om 4 500 000 kr..

20. hos regeringen begär att statens industriverk får i uppdrag att utreda möjligheten att ge eldistributörer på landsbygden bättre ekonomiska förutsättningar i enlighet med de riktlinjer som förordas i motionen.

21. hos regeringen begär förslag om ytterligare resurser till energiforskning i enlighet med vad som förordas i motionen.

22. till Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. för budgetåret 1985/86 i förhållande till regeringens förslag anvisar ett med 95 000 000 kr. minskat reservationsanslag om 2 358 000 000 kr..

23. [— —] som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om naturgasens framtida användning.

26. med avslag på proposition 1984/85: 120 i denna del dels beslutar att 20 milj. kr. reserveras för bränslemiljöfonden för investeringar i förbättrad reningsteknik i samband med kolanvändning, dels för Vissa åtgärder för omställning av energisystemet för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag om 200 000 000 kr..

27. hos regeringen begär förslag om reviderad lagstiftning om kärnteknisk verksamhet som anförts i motionen.

De motioner från allmänna motionstiden som behandlas här är

1984/85: 329 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Ivar Franzén (c), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att ett 25-procentigt bidrag skall utgå till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk,

2. beslutar att kostnaden för detta bidrag skall tas ur de medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet,

1984/85: 374 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari — med motivering i motion 1984/85: 372 — hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske [överlämnad till näringsutskottet såvitt avser åtgärder för vattenkraftsutbyggnad på lång sikt, i övrigt behandlad av bostadsutskottet].

1984/85: 465 av Bertil Måbrink (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen uttalar sig för en utveckling av näringslivet i Blekinge län och hos regeringen hemställer om åtgärder innebärande

3. en förnyad satsning på vindkraftverk.

4. att en projektering sker för att inom ramen för Sydgasprojektet dra fram gasledning till Karlshamn,

1984/85: 558 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1984/85: 556 – hemställs att riksdagen begär att regeringen – i samråd med berörda på marknaden – tar erforderliga initiativ för att introducera svensk etanol som drivmedel i enlighet med vad som förordas i motionen,

1984/85: 559 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (11) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjerna för den framtida energipolitiken,

1984/85: 761 av Elving Andersson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande det polisiära skyddet av kärnkraftverken och kostnaden här för,

1984/85: 888 av Per-Ola Eriksson (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om i motionen angiven utredning om bildande av ett norrbottniskt energiföretag samt att förslag därefter föreläggs riksdagen,

1984/85: 891 av Pär Granstedt m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en analys av planerna på att byta ånggeneratorer i Ringhals 2 ur säkerhetsmässig, energipolitisk och samhällsekonomisk synvinkel innan ytterligare investeringar tillåts,

1984/85: 893 av Paul Lestander (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om ett program avseende energiskogsodling i enlighet med vad som föreslås i motionen,

1984/85: 899 av Rune Ångström (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande en reduktion av tarifferna för elkraft i de fem nordligaste länen, förslagsvis med 15–25 %, så att detta beaktas i de regeringsförslag som omfattar stimulanser för det svenska näringslivet under 1980-talet,

1984/85: 1094 av Elving Andersson (c) och Kjell Mattsson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående etablering av en fabrik i Uddevalla för framställning av etanol.

1984/85: 1095 av Lars-Ove Hagberg (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om att ta upp förhandlingar med Stora Kopparberg i syfte att överföra Skiffsforsens kraftverk till statens vattenfallsverk,

1984/85: 1096 av Ingemar Hallenius m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts gällande biobränsleproduktion i Skaraborgs län,

1984/85: 1146 av Ivar Franzén (c) och Arne Fransson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om finansiering och stöd för utbyggnaden av små vatten- och vindkraftverk.

1984/85: 1169 av Ove Eriksson (m), vari hemställs att riksdagen beslutar återinföra bygdekraftsinstitutet.

1984/85: 1421 av Birgitta Hambraeus (c) och Kerstin Andersson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens vattenfallsverk bör avbryta driften vid Ringhals 2.

1984/85: 1422 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nybeställningar av vindkraftverk.

1984/85: 1425 av Göran Magnusson (s) och Olle Göransson (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förläggning av etanoltillverkning till Västmanland.

1984/85: 1429 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att undersökningarna om gasförekomster inom Siljansringen kan fortsätta utan avbrott.

1984/85: 1516 av Arne Fransson m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

5. hos regeringen begär förslag om en avvecklingsplan för kärnkraften senast i samband med att den aviserade energipolitiska propositionen läggs,

6. att riksdagen avslår regeringens förslag om 290 milj. kr. i ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer,

1984/85: 1679 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (5) [av utrikesutskottet överlämnad till näringsutskottet] att riksdagen hos regeringen begär förslag om reviderad lagstiftning om kärnteknisk verksamhet för att förhindra spridning av kärnteknologi enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

1984/85: 2067 av Ivar Franzén (c) och Olof Johansson (c), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att ansluta sig till de riktlinjer för utnyttjande och utveckling av solvärmeteknik som redovisas i motionen.

2. hos regeringen begär förslag om åtgärder som syftar till att uppfylla de mål för utnyttjande av solenergi som redovisas i motionen.

1984/85: 2068 av Ivar Franzén (c) och Kjell Mattsson (c), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär initiativ och åtgärder som främjar utvecklingen av vyrmetanmetoden enligt de riktlinjer som anges i motionen.

2. hos regeringen begär initiativ och åtgärder som inom ramen för vårt u-landsbistånd undersöker vyrmetanmetodens möjligheter för energiproduktion i u-land.

1984/85: 2069 av Ivar Franzén (c) och Nils Åsling (c), vari hemställs att riksdagen av regeringen begär initiativ och förslag som möjliggör en satsning på vindkraften enligt de riktlinjer som redovisas i motionen,

1984/85: 2076 av Bertil Jonasson (c) och Jan Hyttring (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär de initiativ och åtgärder som krävs för en fortsatt satsning på vindkraft enligt de riktlinjer som redovisas i motionen.

1984/85: 2078 av Göthe Knutson (m) och Gullan Lindblad (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om angelägenheten av att uppföra flera vindkraftsaggregat av Näsuddentyp,

1984/85: 2080 av Paul Lestander m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för ett industriellt utvecklingsprojekt där torv används som råvara, i enlighet med vad som anförts i motionen, och att därvid relevant forskning avseende nyttjandemöjligheter och miljöeffekter ingår i projektet.

1984/85: 2085 av Rolf Rängård (c) och Karl Boo (c), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär att regeringen – i samråd med berörda på marknaden – tar erforderliga initiativ för att introducera svensk etanol som drivmedel i enlighet med vad som förordats i motionen.

2. hos regeringen begär att en produktionsanläggning [för] etanol lokaliseras till Dalarna och Hedemora.

1984/85: 2088 av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. hos regeringen begär förslag om att Swedegas skall skiljas från Vattenfall och ges en självständig roll inom sitt område av den svenska energipolitiken.

3. hos regeringen hemställer om att nya förhandlingar om en naturgasledning över Ålands hav snarast tas upp med Finland och Sovjetunionen.

4. uttalar att det svenska naturgasnätet snarast bör byggas ut, i första hand i ett Västgasprojekt och senare på det sätt som skisseras i motionen.

1984/85: 2092 av Nils Åsling (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en allsidig utredning av vattenkraftens regionalpolitiska betydelse, med direktiv att lämna förslag om dels hur en större del av intäkterna från vattenkraftsproduktionen i de vattenkraftsproducerande delarna av norra Sverige skall kunna stödja näringslivets utveckling där-

städes, dels en differentiering av elskatten, i syfte att väsentligt förbilliga användning av elkraft i hushåll och näringsliv i norra Sverige i enlighet med vad som anförts i motionen.

1984/85:2208 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen, för att säkra kärnkraftsavvecklingen på ett miljömässigt acceptabelt sätt, utarbetar en hushållningsplan för elanvändningen, i huvudsak i enlighet med de riktlinjer som angetts i motionen.

1984/85:2264 av Oswald Söderqvist (vpk) och John Andersson (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett program för inhemsk etanolframställning, byggt på erfarenheter från försöksanläggningen i Lidköping och baserat på överskottet i den svenska jordbruksproduktionen,

1984/85:2629 av Marianne Karlsson (c) och Sture Thun (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att en eventuell, kommande etanolanläggning förläggs till Skänninge,

1984/85:2638 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar om förbud mot uranbrytning i Sverige och att detta införs i kärnsäkerhetslagen [varmed torde avses lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet],

2. hos regeringen begär en fullständig redogörelse för hur transportererna av kärnämnen inom det svenska kärnkraftsprogrammet skall lösas,

3. hos regeringen hemställer om förslag om att Ringhals 2 tas ur drift, som ett första steg mot avvecklingen av kärnkraft i Sverige,

4. hos regeringen begär en fullständig redovisning av hur många nya arbetstillfällen som skapats i Sverige genom den nu avslutade kärnkraftsutbyggnaden,

5. hos regeringen begär en redovisning av det aktuella läget när det gäller uppdragskontrakten med Storbritannien och Frankrike,

6. beslutar att använt kärnbränsle från de svenska reaktorerna, som nu finns i La Hague och Sellafield, tas hem utan uppdragskontrakt och att inga nya leveranser dit får ske,

7. beslutar om förbud mot export av svensk kärnkraftsteknologi och att detta införs i kärnsäkerhetslagen,

8. om kravet under punkt 7 inte vinner bifall, hos regeringen begär en noggrann redovisning av Asea-Atoms och andra berörda företags verksamhet inom kärnkraftsteknologins exportområde.

9. beslutar att använt bränsle från de svenska reaktorerna skall slutföras direkt utan uppdragskontrakt och att detta införs i kärnsäkerhetslagen,

10. beslutar att slutförvaring under havsbotten för radioaktivt avfall inte får ordnas eller tas i bruk så länge konsekvenserna av en sådan förvaring inte klarlagts.

1984/85:2639 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en detaljerad plan för ett stort statligt vindkraftsprogram, med planerad kapacitet på ca 10–15 TWh/år, avsett att systematiskt introduceras i anslutning till att kärnkraften tas ur elförsörjningen.

1984/85:2746 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1984/85:2744 – (4) att riksdagen hos regeringen begär att statens energiverk lokaliserar ett centrum för fastbränsleteknik till Ljusdal–Hudiksvall-regionen.

Motivering

I detta avsnitt återges motiveringen för vissa förslag av principiell och övergripande natur rörande riktlinjer för energiproduktion och energihushållning i allmänhet. De återfinns i partimotioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna och i en gruppmotion från folkpartiet. Motiveringen för övriga förslag i dessa motioner och i de andra motioner som behandlas i betänkandet återges i det följande under rubriken Utskottet.

Moderata samlingspartiet konstaterar i motion 1984/85:559 från allmänna motionstiden år 1985 att Sveriges välstånd är beroende av en god energiförsörjning. Denna garanteras bäst, anför motionärerna, om de marknadsekonomiska principerna tillämpas även på energiområdet. Efter den kraftiga höjningen av energins relativpris under 1970-talet har väsentliga gynnsamma förändringar ägt rum på den svenska energimarknaden. Det är emellertid huvudsakligen marknadskrafterna och inte statsingripanden som har svarat för de gynnsamma förändringarna. Motionärerna anför också att en neddragning av statliga bidrag som har inletts måste fortsätta.

Energiomvandling är alltid förenad med miljöpåverkan, heter det vidare. Detta motiverar att statsmakterna uppställer regler som tar hänsyn till miljön. En utbyggnad av vattenkraften i de fyra stora orörda älvarna bör inte ske. Beträffande kärnkraften är det väsentligt att existerande anläggningar utnyttjas på ett effektivt sätt. Kärnkraften har hittills befunnits vara säker och miljövänlig. Säkerheten skall därför avgöra kärnkraftverkens framtid. Inga politiska hinder bör resas för bruk av kärnvärmereaktorer av Secure-typ.

Beskattningen på energiområdet bör enligt motionärerna vara energineutral. Eftersom drivmedelsbeskattningen även avser att beskatta fordonstrafik torde dock avsteg från principen i detta fall få accepteras. I den mån vissa energislag anses vara i behov av speciella subventioner bör dessa redovisas öppet.

Vidare borde övervägas om inte energibeskattningen i någon form bör anpassas till mervärdesskattesystemet.

I motionen sägs vidare att det nu är dags att överge systemet med ett särskilt energiforskningsprogram. I stället borde energiforskningen infogas i den övriga forskningsorganisationen, så att avvägningen mellan olika projekt kan ske i ett större sammanhang. En grundläggande princip måste vara att resurserna satsas där det finns goda förutsättningar för framsteg. Den statliga insatsen borde först och främst inriktas på kunskapsutbyggnad.

Motionärerna erinrar om att moderata samlingspartiet tidigare har föreslagit att ett tekniskt forskningsråd skall inrättas. De finner det naturligt att ett sådant råd tar på sig ett stort ansvar också för de framtida offentliga satsningarna på det energitekniska forskningsområdet.

I motion 1984/85: 2876 framför moderata samlingspartiet synpunkter i linje med vad som nyss har refererats. Ytterligare understryks betydelsen av att marknaden får styra utvecklingen på energiområdet. Statsmakternas roll borde enligt motionärerna endast vara att ange de övergripande förutsättningarna för energiproduktion. Offentliga bestämmelser måste, anför de, reglera villkoren för energiomvandling och energianvändning med hänsyn till de miljömässiga konsekvenserna.

Om kärnkraftsavvecklingen anförts sammanfattningsvis följande. Det finns i dag allt större anledning att anta att kärnkraftverken med fullgod säkerhet skall kunna drivas under längre tid än 25 år. Regeringen utesluter inte i propositionen att de tidigast idrifttagna kärnkraftverken kan komma att drivas i mer än 25 år. Det är då ologiskt att hävda att de senast idrifttagna anläggningarna bara skulle kunna drivas i 25 år. En förtida avstängning av kärnkraftsreaktorerna, dvs. innan det ekonomiskt eller säkerhetsmässigt kan motiveras, kommer att innebära ett mycket stort samhällsekonomiskt slöseri. Det finns ingen anledning att i dag ta ställning till kärnkraftens avveckling. Närmare erfarenheter av kärnkraftsdriften bör inhämtas innan någon bedömning görs av när kärnkraftverken måste tas ur drift. Beaktas bör även att det pågår ett kontinuerligt utvecklings- och förbättringsarbete också på de existerande anläggningarna.

I *centerpartiets* partimotion 1984/85: 2878 anförts att energisystemets uppbyggnad och inriktning har en avgörande inverkan på samhällsutvecklingen. Landets energisystem kan i princip vara uppbyggda enligt två olika strategier, anför motionärerna.

Den ena strategin bygger på en centralistisk och koncentrationsinriktad syn på hur energisystemen bör utformas. Denna leder till krav på investeringar i och byggande av storskaliga och centraliserade anläggningar för såväl produktion som distribution av energi. Det primära målet i denna strategi för energisystemens utformning är att producera energi utan hänsynstagande till vilka effekter en hög energianvändning får för samhällsstruktur, miljö och ekonomi på längre sikt.

Den andra strategin – vilken motionärerna företräder – bygger på ett

decentralistiskt synsätt och utgår ifrån nödvändigheten av hushållning med tillgängliga resurser och energianvändningens anpassning till naturens eget kretslopp. Denna leder till krav på energihushållning och en effektiv användning av tillförd energi, där utnyttjat energislag och energikvalitet anpassas efter ändamål. Energisystemen bör enligt denna strategi ges en flexibel och lokalt anpassad, småskalig utformning.

Energipolitikens inriktning måste, anför motionärerna, vara att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor och en effektiv användning av tillgängliga resurser. En sådan inriktning sägs ge de bästa förutsättningarna för att kraven på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning och en stärkt ekonomi skall uppfyllas. Stimulans av småskaliga energisystem ger vidare medborgarna bättre möjligheter till inflytande och kontroll över energisystemen.

Motionärerna anför vidare att riksdagen med skärpa borde uttala att de riktlinjer för en decentralistiskt inriktad energipolitik med en medveten resurshushållning, som fastlades under centerpartiets tid i regeringsställning, skall gälla även i fortsättningen. Detta kräver bl. a. en konkret avvecklingsplan för kärnkraften. En av hörnstenarna i en decentralistisk energipolitik är säkerställande av kärnkraftens avveckling.

I den förordade avvecklingsplanen skulle anges såväl en tidpunkt när utfasningen av reaktorer måste vara påbörjad som en tidpunkt när avvecklingen skall vara genomförd. En avvecklingsplanering skulle vidare utgå ifrån att några kärnkraftverk måste stängas av före 25 års användning med hänsyn till ekonomi, miljö och säkerhet. Planeringen skulle även innefatta en beredskapsplan för snabbavveckling av kärnkraftsreaktorerna i händelse av en katastrofsituation.

Avvecklingsplanen borde även, anför motionärerna, omfatta åtgärder i syfte att stimulera satsningar på effektivare energianvändning, energisparande och alternativa energikällor som inhemska bränslen.

Det förutsätts att riksdagen vid sin behandling av föreliggande proposition fullföljer tidigare ställningstaganden och beslutar om en avvecklingsplan samt uppdrar åt regeringen att snarast precisera ett förslag till konkret avvecklingsplanering i enlighet med de riktlinjer som har redovisats i motionen.

Energipolitiken borde vidare enligt centerpartiet inriktas mot en långsiktig total energianvändning om 300 TWh, varav ca 100 TWh elfenergi.

En annan hörnsten i en decentralistisk energipolitik är åtgärder för att minska vårt beroende av importerade energislag som olja och oljeprodukter och motverka en ökning av kolanvändningen.

De grundläggande riktlinjerna för en decentralistisk energipolitik är sålunda, sammanfattar motionärerna, att säkerställa kärnkraftens avveckling och stimulera fortsatt utveckling av ett energisystem, baserat på inhemska miljövänliga och varaktiga energikällor, energihushållning och effektivare energianvändning.

I motionen framhålls vidare att hushållning med tillgängliga resurser är grundläggande för centerpartiets energipolitik. Av avgörande betydelse för den framtida utformningen av energisystemen är att produktionen av elenergi och värme sker på ett sådant sätt att tillförd energi utnyttjas effektivt och för rätt ändamål. Elenergi bör på sikt främst utnyttjas för ändamål där den har uppenbara fördelar jämfört med andra energislag.

Folkpartiets energipolitik kommer till uttryck i motion 1984/85:2870. Efter att ha gjort en tillbakablick på den av riksdagen fastlagda energipolitiken efter folkomröstningen om kärnkraft drar motionärerna slutsatsen att det i dag inte finns någon anledning att ifrågasätta beslutet att avveckla kärnkraften. Samhället – dvs. såväl den offentliga som den enskilda sektorn – bör inrikta sina ansträngningar på att förverkliga avvecklingen.

Det är, fortsätter motionärerna, i hög grad motiverat att försöka formulera en strategi för hur kärnkraftens avveckling bör gå till. De ansluter sig till den strategi som läggs fast i propositionen. Kärnkraften skall i första hand ersättas genom en effektivare elanvändning, i andra hand genom övergång till inhemska bränslen, solvärme, naturgas m.m. och i tredje hand genom nya elproduktionsanläggningar, dock endast i den utsträckning detta behövs för att komplettera de andra alternativen.

Motionärerna understryker särskilt att behovet av att ersätta den bortfallande kärnkraften med ny elproduktionsteknik väsentligt kan minskas om elanvändningen blir effektivare.

Vidare sägs att folkpartiet avvisar varje förslag till utbyggnad av någon av de stora oregerade Norrlandsälvarna.

Vänsterpartiet kommunisterna kritiserar i sin partimotion 1984/85:2865 regeringen för att i propositionen lämna stora, viktiga frågor obesvarade. Det gäller frågor om när och hur kärnkraften skall avvecklas, om fortsatt bestämt skydd för de fyra utbyggda älvarna och om hur de inhemska, alternativa, helst förnybara energikällorna skall byggas ut. Regeringen förlitar sig enligt motionärerna i alltför stor utsträckning på marknadskräfterna. De erinrar om att vänsterpartiet kommunisterna i ett flertal motioner under allmänna motionstiden har utvecklat sin syn på hur energipolitiken i Sverige bör styras och utformas. Generellt innebär de framförda förslagen en mer långtgående styrning och planlagda, medvetna satsningar på hur skilda energipolitiska åtgärder skall genomföras. Den viktigaste och mest angelägna åtgärden för att förbättra den svenska energiproduktionen och konsumtionen är enligt motionärerna att snarast möjligt minska produktionen av kärnkraftsbaserad elenergi.

I motion 1984/85:2208 utvecklar vänsterpartiet kommunisterna sin syn på frågor rörande energihushållning. Här föreslås att en hushållningsplan skall upprättas beträffande användningen av elektrisk kraft. Den skall bygga på en energistrategi utgående från att elkraften i första hand skall användas för att tillgodose ändamål där den svårigen kan ersättas med

annan energi. Bakgrunden anges vara behovet att begränsa elanvändningen i anslutning till att kärnkraften skall avvecklas.

Hushållningsplanen skall omfatta åtgärder för att styra elanvändningen i riktning mot större effektivitet. En medveten samhällelig insats på detta område är nödvändig, anför motionärerna. Vi riskerar annars att hamna i en tvångssituation, där en högt uppdriven elanvändningsnivå blir en kraftig påtryckning i riktning mot att bygga ut återstående älvar och att uppföra kolkondensverk i stor skala. Ingetdera är miljömässigt acceptabelt. En plan för hushållning med elkraft är nödvändig för att göra kärnkraftsavvecklingen trovärdig.

Utskottets beredning av ärendet

Utskottet har i samband med behandlingen av propositionen och motionerna genom föredragningar och utfrågningar fått del av upplysningar och synpunkter i vissa av de behandlade frågorna från företrädare för följande organisationer och företag: Småkraftverkens riksförbund och Sveriges energiföreningars riksförbund (SERO), Svenska kraftverksföreningen, Svenska bioenergiföreningen, Svenska gasföreningen, Swedegas AB och Industrigruppen för energihushållning i byggnader.

De fyra förstnämnda organisationerna har därvid överlämnat skriftliga framställningar.

T.f. professor Thomas B. Johansson, Lunds universitet, har inför utskottet redogjort för möjligheter till förbättrad energihushållning. Ytterligare upplysningar på detta område har utskottet fått vid besök hos statens råd för byggnadsforskning.

Statens vattenfallsverk har tillställt utskottet en promemoria om verkets långsiktiga planering och Svenska Varv AB en promemoria om speciella industriella utvecklingsmöjligheter – inom områdena vindkraft, vågkraft och minivattenkraftverk – med anknytning till Västsverige.

Ett stort antal personer i Skänninge med omnejd har ingett en skrivelse om introduktion av svensk etanol och om etanoltillverkning i Skänninge.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har inkommit med en skrivelse rörande anslaget till främjande av landsbygdens elektrifiering.

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden

Kärnkraftsavvecklingen

Frågor kring kärnkraftsavvecklingen har i flera sammanhang tidigare behandlats av riksdagen och i olika utredningar.

Riksdagen uttalade våren 1980 på förslag av näringsutskottet (prop. 1979/80: 170, NU 1979/80: 70, rskr. 1979/80: 410) följande (s. 19):

Det är — — — nödvändigt att den tidsperiod inom vilken avvecklingen skall ske klart anges. Reaktorernas tekniska livslängd bedöms enligt propositionen vara ca 25 år. Det bör nu slås fast att den sista reaktorn i Sverige skall stängas senast år 2010. Bestämmelser om antalet reaktorer och om avvecklingsperiodens längd torde böra införas i lagstiftningen på atomenergiområdet. Närmare överväganden om förutsättningarna och formerna härför kan lämpligen ske inom ramen för atomlagstiftningskommitténs (I 1979:05) utredningsarbete.

Enligt en reservation av moderata samlingspartiets företrädare i utskottet borde utskottet ha uttalat bl. a. följande:

Utskottet instämmer i regeringens förslag. I fråga om avvecklingsperiodens längd föreligger det, enligt utskottets mening, inte någon avgörande skillnad mellan propositionen och motionen 1979/80: 2056 [en (s)-motion].

Riksdagen antog i början av år 1984 lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (prop. 1983/84:60, NU 1983/84:17, rskr. 1983/84:135). Näringsutskottet erinrade då (s. 11) om att atomlagstiftningskommittén hade ifrågasatt att en lagreglering av avvecklingsperiodens längd behövdes, eftersom frågan omfattades av de riktlinjer för kärnkraftens roll i energisystemet som riksdagen hade godkänt. Liksom regeringen godtog utskottet kommitténs ställningstagande. Mot vad utskottet anförde reserverade sig centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet.

Våren 1984 tog riksdagen bl. a. ställning till ett yrkande i en motion (m) om en översiktlig plan för "livstidsdrift" av kärnkraftverk. Näringsutskottet anförde bl. a. (NU 1983/84:30 s. 54) att det var en uppgift för 1981 års energikommitté att utreda och föreslå en plan för kärnkraftens avveckling och ett minskat oljeberoende. En reservation förelåg från moderata samlingspartiets företrädare. Riksdagen följde utskottet och avslög motionen i ifrågavarande del.

1981 års energikommitté (EK 81) analyserade i betänkandet (SOU 1984:61) I stället för kärnkraft bl. a. frågorna om kärnkraftverkens livscykel och livslängd och om kostnaderna för avvecklingen. Beträffande kostnaderna anfördes bl. a. följande:

Det är möjligt att det blir en betydande kostnad på flera 10-tals miljarder kronor. Men det kan heller inte uteslutas att kostnaderna av riksdagsbeslutet blir väsentligt mindre eller inga alls om kärnkraftverken fungerar dåligt och några eller alla måste tas ur drift tidigare än år 2010 eller köras med reducerad effekt.

Om avvecklingen föreslog kommittén bl. a. följande efter att ha konstaterat att den enligt 1980 års riksdagsbeslut skulle vara avslutad år 2010.

Den egentliga avvecklingsperiodens längd skall enligt kommitténs mening styras av säkerhetsförhållanden och därtill knutna strålskyddsaspekter i samband med underhåll och reparation. Faktorer som därutöver får betydelse är ekonomisk-tekniska förhållanden, såsom driftsekonomi, behov av ersättningskraft, personalfrågor och liknande, vartill också kommer ett antal regionalpolitiska spörsmål rörande bl.a. lokalisering av eventuella ersättningsanläggningar.

Kommittén, som ansåg att det inte minst av ekonomiska skäl kunde vara önskvärt att avvecklingen skulle ske under en begränsad tid, antog att avvecklingen skulle behöva omfatta en tioårsperiod, 2000–2010. Frågan om när varje enskilt kärnkraftsblock skulle tas ur drift föreslogs bli föremål för en särskild utredning.

Reservationer avgavs av företrädarna för samtliga oppositionspartier.

Upparbetningskontrakt m. m.

Frågan om upparbetningskontrakt inom det svenska kärnkraftsprogrammet har varit aktuell i flera sammanhang under den senaste tiden.

Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 11 oktober 1984 (RD 1984/85: 7 s. 41) en interpellation (1984/85: 17) av Oswald Söderqvist (vpk), vari ställdes fem frågor om hanteringen av kärnbränsle, bl. a. beträffande gällande upparbetningskontrakt. I sitt svar erinrade statsrådet om att för de ca 140 ton svenskt använt bränsle som lagras i Sellafield gäller den brittisk-svenska bilaterala skriftväxlingen av den 16 maj 1984. Denna reglerar bl. a. IAEA-inspektionen av klyvbart material samt hanteringen av eventuellt separerat plutonium. I fråga om ca ett ton bränsle, som använts i Ågestareaktorn, har Studsvik Energiteknik AB gjort en framställning om medel för att transportera tillbaka bränslet utan upparbetning. För det övriga bränslet regleras upparbetningen av ett avtal från år 1969 mellan numera OKG AB, som äger bränslet, och British Nuclear Fuels Ltd (BNFL). Detta avtal har inte inlämnats till regeringen. Utförelsetillstånd, som söktes med hänvisning till upparbetningen hos BNFL, har lämnats av regeringen vid skilda tillfällen under åren 1975–1981. Regleringen i avtalen av ekonomiska villkor vid ändrade förhållanden, såsom vid ett eventuellt frånträddande av avtalet, är en angelägenhet för de berörda bolagen.

De svenska relationerna med Frankrike i fråga om upparbetning regleras på företagsnivå i två avtal mellan numera Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) och företaget Compagnie Générale des Matières Nucléaires (Cogéma) och på regeringsnivå främst genom en skriftväxling mellan den svenska och den franska regeringen den 10 juli 1979. Svaret fortsatte sålunda:

Som bekant har man från SKB:s sida bekräftat att kontakter med utländska intressenter förekommer i syfte att överlåta kontraktsrättigheter

till upparbetning. Mot bakgrund av att förhandlingar således pågår anser jag mig inte böra närmare kommentera företagsavtalen eller förhandlingarna.

I ett pressmeddelande från industridepartementet den 26 februari 1985 gjorde statsrådet Birgitta Dahl följande uttalande med anledning av uppgifter som hade förekommit om det svenska kärnbränslet i La Hague:

Diskussioner pågår sedan en längre tid med flera parter angående såväl 70- som 80-talsavtalen i syfte att inom ramen för gällande avtal finna en helhetslösning som frigör Sverige från bindningen till upparbetning.

Dessa diskussioner är inte slutförda.

Jag vill erinra om att det bränsle som finns i La Hague är i svensk ägo och att inget får företas med detta utan den svenska regeringens godkännande. Vidare krävs att de överenskommelser som dessa diskussioner kan leda till, godkänns av berörda säkerhetsmyndigheter och regeringar.

Med hänsyn till att diskussionerna inte slutförts och att nödvändiga prövningar ännu ej aktualiserats, är jag inte beredd att ytterligare kommentera denna fråga.

Bydekraft

I förarbetena till 1918 års vattenlag (1918:523) uppmärksammades att intresset av utbyggnad av vattenkraft ibland kunde råka i konflikt med andra intressen av enskild natur. Man konstaterade sålunda att utbyggnaden av vattenkraft " — — — understundom [kan] leda därhän, att den ort, där kraften tidigare kommit till användning, vanligen för förädling av ortens produkter av ena eller andra slaget såsom för sågverksdrift, kvarnrörelse, hemslöjd eller småindustri, går miste om de förmåner, som förut kommit orten till godo till följd av kraftkällans belägenhet inom densamma". Mot denna bakgrund föreslogs en inskränkning i dispositionsrätten för innehavaren av vattenkraftsanläggningen. En viss del av den i vattenkraftsanläggningen producerade kraften skulle erbjudas den omkringliggande byden till reglerat pris.

Reglerna om bydekraft innebar i korthet:

1. Upp till en tiondel av den i ett kraftverk producerade kraftmängden skulle på begäran tillhandahållas omkringliggande bygd för användning i hantverk, småindustri eller lantbruk eller till belysning och uppvärmning.

2. Ersättningen till kraftverksägaren skulle motsvara ägarens självkostnad med tillägg av 2% av anläggningskapitalet.

Dessa regler i vattenlagen kvarstod oförändrade till den 1 januari 1963, då bydekraften kom att omfatta all industri. Samtidigt ändrades prisregleringssystemet. För den kraft som levererades skulle mottagaren utge skälig ersättning. Vid tvist skulle ersättningen bestämmas av statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström.

I direktiven till den vattenlagsutredning som tillsattes år 1969 konstaterades att bygdekraftinstitutet inte längre hade någon nämnvärd praktisk betydelse:

Skälet härtill kan vara att landsbygdens elektrifiering f. n. är så gott som fullständig och att möjligheter finns att få varje legitimt kraftbehov tillgodosett till priser, som med hänsyn till förbrukningens art och storlek kan anses vara skäliga. Vidare ställer sig bygdekraften knappast billigare än kraften i den öppna marknaden. Mot bakgrund av dessa förhållanden och då sökanden i vattenmål samt administrativa myndigheter och domstolar tvingas ägna avsevärd tid åt bygdekraftproblemen bör utredningen överväga om inte tiden är mogen för att avskaffa institutet.

I ett betänkande från vattenlagutredningen (SOU 1972: 14) konstaterades också att de sociala och ekonomiska skäl som låg bakom införandet av bygdekraftinstitutet i allt väsentligt förlorat sin betydelse. Institutet infördes för att tillförsäkra landsbygden elkraft på skäliga villkor. I betänkandet påpekades emellertid särskilt att "bygdekraftinstitutet inte avser att bereda kraftverksbygderna någon särskild prisförmån i betydelsen av en särskild subvention på kraftpriset för att detta skulle bli förhållandevis lägre än i trakten i övrigt". Vattenlagutredningen föreslog mot denna bakgrund att institutet borde utmönstras ur lagstiftningen. Reglerna om bygdekraft togs också bort ur vattenlagen år 1974.

Oljemarknaden

De totala leveranserna av flytande bränslen och drivmedel på den svenska marknaden sjönk under år 1984 jämfört med föregående år. Nedgången blev 1,3 miljoner m³ eller 7%. Den totala leveransvolymen uppgick till 16,4 miljoner m³. Oljeleveranserna har inte sedan början av 1960-talet varit lägre än under år 1984. I slutet av 1970-talet var oljeförbrukningen som störst i landet. Av följande sammanställning framgår utvecklingen av oljeleveranserna sedan år 1979.

Oljeleveranser i miljoner m³ (exkl. utrikes bunker)

	1984	1983	1979	% 1984-1983	% 1984-1979
Motorbensin	5,0	4,8	4,9	+ 4	+ 2
Diesellojor	2,2	2,2	2,6	0	-15
Övriga drivmedel	0,9	0,9	0,9	0	0
Tunna eldningsoljor	4,4	4,9	8,5	-10	-48
Tjocka eldningsoljor	3,9	4,9	11,6	-20	-66
SUMMA	16,4	17,7	28,5	- 7	-42

Under loppet av fem år har volymerna sammanlagt minskat med 12,1 miljoner m³ eller med 42%. Eldningsoljorna uppvisar den största tillbaka-

gången. Totalt har leveranserna av eldningsolja uttryckt i volym sedan år 1979 gått ner till mindre än hälften. En viss uppgång i bensinförbrukningen kan dock noteras. Nettovärdet av den svenska oljeimporten, den s. k. oljenotan, utgjorde för år 1984 ca 26 miljarder kronor jämfört med 31 miljarder kronor året innan.

Strukturmässigt har förändrade marknadsförutsättningar under de senaste åren medfört företagsköp och sammanslagningar. AB Svenska Shell har förvärvat AB Nynäs-Petroleums bensin- och eldningsolja, Kuwait Petroleum Corporation har förvärvat Svenska Gulf Oil AB. Mobil Oils bensin- och eldningsolja har förvärvats av Norsk Hydro resp. ARA-JET AB och Svenska Petroleum AB har förvärvat Svenska Fina AB. Nyligen har aviserats att Norska Statoil planerar att förvärva Svenska Esso AB.

Utskottet

Inledning

Riksdagen fastställde år 1981 grundläggande riktlinjer för energipolitiken fram till omkring år 1990 (prop. 1980/81: 90, NU 1980/81: 60, rskr. 1980/81: 381). Två centrala syften kom därvid till uttryck. Oljeberoendet skulle minskas kraftigt. Förutsättningar skulle skapas för en avveckling av kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut på grundval av 1980 års folkomröstning i kärnkraftsfrågan. Statsmakterna tog sikte på en successiv utveckling mot ett energisystem i huvudsak baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. Bland ämnen som berördes var energisystemets utformning i stort, energihushållning, säkerheten vid kärnkraftverken, energiforskning och den statliga förvaltningsorganisationen på energiområdet. I nästa avsnitt sammanfattas några huvudpunkter i dessa nu gällande riktlinjer.

Riksdagen har efter fastställandet av de nämnda riktlinjerna fattat en rad beslut inom skilda områden av energipolitiken.

Bland beslut syftande till styrning av energiproduktion och energihushållning märks sådana som avser olika slags stöd till investeringar på energiområdet. På grundval av den nuvarande regeringens ekonomisk-politiska program vid tillträdet hösten 1982 beslöt riksdagen om flera olika stödformer (prop. 1982/83: 50, NU 1982/83: 18, rskr. 1982/83: 111). Så infördes ett tillfälligt statligt stöd till investeringar i fjärrvärmedistributionsanläggningar. Vidare beslöts om bidrag för att öka investeringarna i torveldade förbränningsanläggningar. En tredje ny stödform hade till syfte att undanröja de hinder som kunde finnas hos industrin när det gällde att leverera utrustning avsedd för energiområdet. I slutet av år 1983 fattade riksdagen beslut om fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja m. m. för perioden den 1 januari 1984—den 30 juni 1987 (prop. 1983/84: 62, NU 1983/

84:9, rskr. 1983/84: 125). Stödet är särskilt inriktat på anläggningar som använder inhemska energikällor. Samtidigt beslöts om ett konjunkturpassat investeringsprogram inom energiområdet under år 1984. Detta program har förlängts till att gälla även år 1985 (prop. 1984/85: 25, NU 1984/85: 12, rskr. 1984/85: 87).

Beskattningsåtgärder är ett annat styrmedel. Hösten 1983 beslöt riksdagen efter förslag av regeringen om grundläggande principer för beskattningen inom energiområdet (prop. 1983/84: 28, NU 1983/84: 4 y, SkU 1983/84: 9, rskr. 1983/84: 97). En sådan princip var att skattesystemet skulle främja tillkomsten av de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som enligt 1981 års energipolitiska beslut borde genomföras under 1980-talet. Hänsyn skulle tas till olika energikällors effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen.

En rad förslag från regeringen har gällt olika energikällor. Målet för vattenkraftsproduktion är enligt de tidigare nämnda riktlinjerna 66 TWh/år. I syfte att detta mål skall kunna uppnås fastställde riksdagen i juni 1984 en plan för utbyggnad av vattenkraften avsedd att garantera ett produktionstillskott från vattenkraften om minst 2.5 TWh/år (prop. 1983/84: 160, NU 1983/84: 10 y, BoU 1983/84: 30).

Andra beslut våren 1984 gällde vissa naturgasfrågor (prop. 1983/84: 47, NU 1983/84: 10, rskr. 1983/84: 125) och vissa oljefrågor (prop. 1983/84: 110, NU 1983/84: 43, rskr. 1983/84: 391). Bl. a. ändrades systemet för finansiering av prospektering efter olja, naturgas eller kol. Vidare beslöts om en delvis ny inriktning av Svenska Petroleum AB:s verksamhet och om ett ändrat program för beredskapslagring av olja. Riktlinjer för kolanvändningen fastställdes också (prop. 1983/84: 158, NU 1983/84: 44, JoU 1983/84: 28, rskr. 1983/84: 389/390).

Riksdagen har förra året också godkänt regeringens förslag till ny lagstiftning på kärnenergiområdet (prop. 1983/84: 60, NU 1983/84: 17, rskr. 1983/84: 135). Fr. o. m. den 1 februari 1984 gäller sålunda lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet.

Det energiforskningsprogram som ingick i 1981 års energipolitiska beslut avlöstes av ett nytt enligt beslut våren 1984 (prop. 1983/84: 107 bil. 9, NU 1983/84: 45, rskr. 1983/84: 407). En total ram på närmare 1,2 miljarder kronor för perioden 1984/85–1986/87 fastställdes.

Kommunernas roll i energipolitiken har stärkts genom riksdagens beslut hösten 1984 om utvecklad kommunal energiplanering (prop. 1984/85: 5, NU 1984/85: 1 y, BoU 1984/85: 6, rskr. 1984/85: 82). Beslutet innebar bl. a. att den plan för oljereduktion som skall finnas i varje kommun skulle vidgas till att omfatta all tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. Genom en ändring i ellagen (1902: 71 s. 1) har elleverantörers rätt att vägra elleverans till värmepump inom naturgas- eller fjärrvärmeområden begränsats.

Vart och ett av de senaste åren har ett avsevärt antal motioner under allmänna motionstiden ägnats åt energifrågor inom ett brett register. Av dem som fallit inom näringsutskottets beredningsområde har flertalet tagits upp i samband med utskottets behandling av ifrågavarande delar av budgetpropositionen (NU 1981/82: 30, NU 1982/83: 33, NU 1983/84: 30). Önskemål om uttalanden av riksdagen om energipolitikens inriktning har framförts av såväl moderata samlingspartiet som centerpartiet. Också folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna har i partimotioner framställt yrkanden hänförliga till de allmänna riktlinjernas område. Näringsutskottet har med reservationer av företrädare för resp. partier avstyrkt dessa krav. Riksdagen har följt utskottet.

Till grund för regeringens förslag i den nu aktuella propositionen ligger ett betydande utredningsmaterial, i första hand betänkandet (SOU 1984: 61) I stället för kärnkraft, avgivet av 1981 års energikommitté (EK 81) (se prop. s. 20). En rad utredningsrapporter har remissbehandlats. Remissyttrandena finns utförligt och överskådligt redovisade i propositionens bilagedel.

Utgångspunkten för förslagen i propositionen är, enligt vad föredragande statsrådet Birgitta Dahl anför i ett inledande avsnitt, 1981 års energipolitiska beslut. Framställningen fortsätter med en redovisning av den internationella utvecklingen på energiområdet. Vidare erinras om tidigare energipolitiska beslut.

I propositionen läggs så fram förslag till riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken. De föreslås gälla till mitten av 1990-talet. Nästa precisering av riktlinjerna för energipolitiken skulle äga rum omkring år 1990. Förslag till riktlinjer för energianvändningen, elförsörjningen och fortsatt vattenkraftsutbyggnad m. m. framläggs likaså. Andra förslag gäller värmeförsörjning, bränsleförsörjning och kärnsäkerhet. Vissa stöd utveckling av ny energiteknik föreslås. Det bör också nämnas att regeringen anmäler sin avsikt att tillkalla ett särskilt råd för långsiktiga elanvändnings- och oljeproduktionsfrågor. Utöver de här nämnda förslagen tar utskottet i det följande upp 19 olika anslagpunkter i propositionen. I anslutning till regeringens förslag behandlar utskottet – helt eller delvis – 14 motioner som har väckts med anledning av propositionen om riktlinjer för energipolitiken och 36 motioner från allmänna motionstiden år 1985.

Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken

Allmänna riktlinjer

Energipolitiken skall enligt nu gällande riktlinjer utformas så att den medverkar till uppnåendet av de välfärdsmål som har satts upp för samhället. Samhällets och industrins behov av en billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor.

En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser. Vid användning och utveckling av all energiteknik skall ställas stränga krav på säkerhet och omsorg om miljön. Förutsättningar skall skapas för en avveckling av kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut. Den sista reaktorn skall tas ur drift senast år 2010. Kärnvärmereaktorer skall inte få förekomma i Sverige. Inte heller bredreaktorer skall tillåtas.

I propositionen föreslås att de nämnda riktlinjerna skall ligga fast. Vidare redovisas en strategi för oljeersättning och för avvecklingen av kärnkraften. Under resten av 1980-talet bör, anför föredragande statsrådet, huvuduppgiften för energipolitiken vara att fullfölja omställningen av energisystemet från olja till förnybara och inhemska energikällor, samtidigt som förutsättningar steg för steg läggs fast för att avveckla kärnkraften. Som ett led i denna omställning skapas ett energisystem som är mindre känsligt för internationella tillförselstörningar och som ger en förbättrad försörjningstrygghet.

Strategin för förberedande och säkerställande av kärnkraftens avveckling har följande huvudsakliga innehåll. Dess första led består i konkreta åtgärder för att snabbt minska oljeberoendet och lägga grunden för en ersättning av kärnkraften genom energihushållning, fjärrvärmeybyggnad, införande av ny teknik och nya energikällor samt forskning och utveckling. I strategin ingår vidare en politik för ändamålsenlig elanvändning. Elenergi för uppvärmning får i allt väsentligt endast användas i omställbara, flexibla och utvecklingsbara system eller i kombination med extremt energisnål teknik.

Strategin för avveckling av kärnkraften innebär vidare att alla möjligheter till att hushålla med energi och nå en allt effektivare användning av denna skall prövas. Alla de möjligheter som erbjuds genom ny teknik för elproduktion, såsom utnyttjande av vindenergi eller solceller, skall också prövas ingående.

Även om en stor del av elenergibehovet kan ersättas eller tillgodoses genom hushållning, ersättning av elenergi med inhemska bränslen, naturgas, solvärme m. m. samt mottryck och ny teknik måste vi, anför föredragande statsrådet, planera för att det vid kärnkraftsavvecklingen kan komma att återstå betydande behov av elenergi som endast kan fyllas med i dag känd teknik, dvs. med vattenkraft eller fastbränsleeldade kraftverk. För att ett fullföljande av beslutet att avveckla kärnkraften skall garanteras krävs därför en beredskap för att utnyttja sådana alternativ. Strategin för att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling är utformad så att de beslut som successivt behöver fattas kan grundas på ett så aktuellt underlag som möjligt. Ambitionen är att vid varje steg i utvecklingen fram till år 2010 säkerställa att bästa tillgängliga teknik utnyttjas. Utgångspunkten för regeringens förslag är att kärnkraften skall ersättas i första hand genom en effektivare elanvändning, i andra hand genom övergång till inhemska

bränslen, solvärme, naturgas m. m. och i tredje hand genom nya elproduktionsanläggningar, dock endast i den utsträckning detta behövs för att komplettera de övriga alternativen. Avvecklingen av kärnkraften skall förverkligas steg för steg. Säkerhetsaspekter skall vara avgörande för i vilken ordning kärnkraftverken tas ur drift.

De riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken som regeringen nu föreslår riksdagen att anta innehåller följaktligen en rad olika komponenter.

Samtliga oppositionspartier har i motioner framfört sin syn på regeringens förslag till riktlinjer för energipolitiken. I det föregående (s. 20 f.) har refererats synpunkter i partimotioner på övergripande energipolitiska frågor rörande energihushållning och energiproduktion.

I motioner från moderata samlingspartiet och från centerpartiet begärs uttryckligen att riksdagen skall antaga andra riktlinjer än dem regeringen förordar. Andra motioner tar upp vissa delar av riktlinjerna.

Inledningsvis behandlar utskottet riktlinjerna för den långsiktiga energipolitiken, dock med undantag för två viktiga komponenter som tas upp i särskild ordning. Frågorna om hur kärnkraften skall tas ur drift, vilka har tagits upp i flera motioner, behandlas sålunda efter det inledande avsnittet. En annan fråga av övergripande energipolitiskt intresse gäller utbyggnaden av vattenkraften på lång sikt. Den behandlas i avsnittet om vattenkraft.

Moderata samlingspartiet begär i sin partimotion 1984/85: 2876 att riksdagen skall avslå regeringens förslag till riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken. Samma parti påyrkar i motion 1984/85: 559 om näringspolitiken att riksdagen skall göra ett uttalande i enlighet med vad i motionen har anförts om riktlinjerna för den framtida energipolitiken. Sammanfattningsvis betonas i motionen vikten av att marknadsekonomiska principer tillämpas på energiområdet.

Centerpartiet framför i motion 1984/85: 2878 önskemål om att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen har anförts om strategi och riktlinjer för det framtida energisystemet. Tankegångarna i motionen bygger på ett decentralistiskt synsätt och utgår ifrån att det är nödvändigt med en hushållning med tillgängliga resurser.

Bostadsutskottet behandlar i sitt yttrande under rubriken Den långsiktiga energipolitiken vissa övergripande energipolitiska frågor. Till de motionsyrkanden som där behandlas återkommer näringsutskottet i avsnittet Energianvändning och energihushållning.

Näringsutskottet kan med gillande konstatera att de allmänna riktlinjerna för den långsiktiga energipolitiken lägger grunden för en fortsatt framgångsrik omställning av energisystemet. En huvuduppgift för energipolitiken under resten av 1980-talet bör sålunda vara att fullfölja omställningen från olja till förnybara och inhemska energikällor, samtidigt som förutsättningar förstärks för att kärnkraften skall kunna avvecklas. De tidigare beslutade energipolitiska målen bör stå fast. Utskottet vill understryka att

ett förverkligande av dessa mål förutsätter en långsiktig och konsekvent genomförd energipolitik.

I det följande kommer utskottet att ta ställning till ett betydande antal olika energipolitiska frågor. Det finns därför inte skäl att i detta allmänna övergripande avsnitt närmare kommentera de olika delfrågor som tas upp i propositionen och i motionerna.

De alternativa förslag till riktlinjer som framförs av moderata samlingspartiet och centerpartiet föranleder i detta sammanhang endast några kortare kommentarer. Innebörden av dessa förslag framgår av motionsreferat i det föregående (s. 20 f.). Mer specifika krav behandlas i det följande ett efter ett.

Utskottet vill i fråga om moderata samlingspartiets starka betoning av marknadskrafternas förmåga erinra om att det i propositionen (s. 37) betecknas som eftersträvansvärt att nyutvecklad teknik i ökande utsträckning klarar sig på egna meriter och på marknadens villkor samt att de olika aktörerna inom energiområdet tar ett ökande ansvar. Det finns dock anledning betona att stödet till forskning och utveckling och till introduktionsåtgärder har varit betydelsefullt för att åstadkomma en del av den omställning av energisystemet som energipolitiken syftar till. Som anförs i propositionen (s. 37) kan fortsatta stödåtgärder koncentreras på insatser som är strategiska, särskilt för fortsatt oljeersättning och för avveckling av kärnkraften.

Många av de allmänna synpunkter som framförs i centerpartiets motion 1984/85: 2878 torde tillgodose genom ett förverkligande av den strategi för oljeersättning och kärnkraftsavveckling som presenteras i propositionen. Utskottet ser inte någon grundläggande skillnad mellan de mål för energipolitiken som riksdagen tidigare har fastlagt – och som även fortsättningsvis bör gälla – och de allmänna riktlinjerna i motionen. Exempelvis betonas i propositionen vikten av hushållning, effektiv energianvändning, krav på säkerhet och omsorg om miljön. Kommunernas ansvar på lokal nivå framhålls likaså.

Sammanfattningsvis innebär vad här har anförts att utskottet tillstyrker ifrågavarande del av propositionen och avstyrker motsvarande delar av partimotionerna 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2878 (c).

Avvecklingen av kärnkraften

Ett väsentligt inslag i energipolitiken gäller frågor rörande den successiva utfasningen av kärnkraftverken ur det svenska energisystemet. I det följande tar utskottet upp sådana frågor. Ytterligare förslag om kärnkraft behandlas i ett senare avsnitt (s. 52 f.). Enligt riksdagens beslut våren 1980 (prop. 1979/80: 170, NU 1979/80: 70, rskr. 1979/80: 410) efter folkomröstningen om kärnkraft skall kärnkraften avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla sysselsätt-

ning och välfärd. Säkerhetssynpunkter skall vara avgörande för i vilken ordningsföljd reaktorerna skall tas ur drift. Reaktorernas tekniska livslängd bedömdes vara ca 25 år. Med hänsyn därtill fastslogs det vidare att den sista reaktorn i Sverige skulle stängas senast år 2010.

I propositionen (s. 39) erinras om riksdagens nyssnämnda beslut. Utgångspunkten för det praktiska arbetet med kärnkraftsavvecklingen är, anför föredragande statsrådet, vad riksdagen har uttalat om att säkerhetsaspekterna skall vara avgörande för den ordning i vilken kärnkraftverken tas ur drift. Den tid som har gått sedan en viss anläggning togs i bruk bör således inte vara avgörande för när den tas ur drift.

Det är enligt föredragandens uppfattning inte möjligt att nu med någon större precision ange den exakta tidpunkten för när utfasningen av kärnkraften bör påbörjas. Strategin enligt regeringens förslag går ut på att steg för steg lägga fast konkreta handlingsplaner för de närmaste åren.

I flera motioner framförs vitt skilda synpunkter på regeringens förslag till riktlinjer i det nu aktuella ämnet.

Moderata samlingspartiet begär i motion 1984/85: 2876 att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om kärnkraftens avveckling. Det skulle ha följande huvudsakliga innebörd. En förtida avstängning av kärnkraftsreaktorerna innebär ett mycket stort samhällsekonomiskt slöseri. Det finns inte anledning att nu ta ställning till kärnkraftens avveckling. Ett längre idrift hållande ger ökad handlingsfrihet vid valet av energiformer. Motionärerna tillägger att folkomröstningen i kärnkraftsfrågan inte berörde användningen av kärnvärmereaktorer av Securetyp. Liknande synpunkter framförs i motion 1984/85: 559 (m).

Centerpartiet begär i motion 1984/85: 2878 att riksdagen skall besluta att en avvecklingsplan för kärnkraften skall upprättas och begära att regeringen lägger fram förslag om en preciserad avvecklingsplan utifrån de riktlinjer som redovisas i motionen. I planen borde bl. a. anges en tidpunkt när utfasningen av reaktorerna skall vara påbörjad och hur denna successivt skall genomföras fram till en tidpunkt när avvecklingen skall vara avslutad. Avvecklingsplanen borde även omfatta åtgärder syftande till att stimulera satsningar på effektivare energianvändning.

I linje med partimotionen ligger önskemål i motionerna 1984/85: 2864 (c) och 1984/85: 1516 (c). Den förstnämnda motionen innehåller krav på ett riksdagsbeslut om tryggnad av kärnkraftsavvecklingen. Motionärerna har som utgångspunkt för sina krav en tidigare partimotion av socialdemokraterna. I motion 1984/85: 1516 (c) hemställs att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om en avvecklingsplan för kärnkraften senast i samband med att den energipolitiska propositionen föreläggs riksdagen.

Krav på förslag till en plan för avveckling av kärnkraften framförs också av vänsterpartiet kommunisterna i motion 1984/85: 2865 (vpk). Det finns, hävdar motionärerna, ingen som helst anledning att, på det sätt som sker i propositionen, skjuta detta viktiga ställningstagande framför sig in i en ovisst framtid.

Frågor kring kärnkraftsavvecklingen har även tidigare varit kontroversiella vid riksdagsbehandlingen och i utredningssammanhang. Utskottet hänvisar till en redogörelse som har lämnats i det föregående (s. 24).

Sammanfattningsvis kan följande konstateras. Riksdagen uttalade sig år 1980 för att bestämmelser om avvecklingsperiodens längd skulle införas i lag. Efter utredning avskrevs denna tanke år 1984. I uppdraget för 1981 års energikommitté har ingått att föreslå en plan för kärnkraftsavvecklingen. Utredningens arbete har dock inte resulterat i något konkret förslag till en sådan plan.

Först tar utskottet här upp förslagen i partimotionerna och i motion 1984/85: 1516 (c). Därefter behandlas motion 1984/85: 2864 (c). Det bör påpekas att frågor rörande kärnkraftsblocket Ringhals 2 behandlas senare i detta betänkande (s. 55).

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte nu är möjligt att med någon större precision ange den exakta tidpunkten för när utfasningen av kärnkraften bör påbörjas. Däremot står det enligt riksdagens beslut klart att kärnkraften skall avvecklas till år 2010. Säkerhetsaspekter skall vara avgörande för i vilken ordning kärnkraftverken tas ur drift. Den tid som har gått sedan en viss anläggning togs i bruk bör inte vara avgörande för när den tas ur drift. Strategin för att avveckla kärnkraften bör såsom regeringen föreslår bestå i att steg för steg lägga fast konkreta handlingsplaner för de närmaste åren. Det ger enligt utskottets uppfattning möjlighet att fatta väl avvägda och rationella beslut.

Vad som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) om att en förtida avstängning av kärnkraftsreaktorerna innebär slöseri med resurser står inte i strid mot vad utskottet här har anfört förutsatt givetvis att avvecklingen sker senast år 2010. Den i motionen deklarerade uppfattningen att det behövs ytterligare erfarenheter av kärnkraftsdriften innan det kan bedömas när kärnkraftverken skall tas ur drift torde också under samma förutsättning kunna anses ligga i linje med vad som anförs i propositionen. Vissa formuleringar i moderata samlingspartiets motion ger dock anledning att ifrågasätta motionärernas benägenhet att vilja följa riksdagens beslut om avveckling senast år 2010. Exempelvis anges att det i dag finns allt större anledning att anta att kärnkraften med fullgod säkerhet skall kunna drivas under längre tid än 25 år. I frågan om kärnvärmereaktorer vill utskottet erinra om att det av riksdagens beslut efter folkomröstningen klart framgår att kärnvärmereaktorer inte skall förekomma i Sverige (jfr NU 1983/84: 30 s. 24 f.). Motion 1984/85: 2876 (m) avstyrks följaktligen i här behandlad del liksom motsvarande del av motion 1984/85: 559 (m).

Av vad utskottet nu har anfört framgår även att utskottet inte biträder de krav på en preciserad avvecklingsplan som centerpartiet framför i motion 1984/85: 2878. Sådana preciseringar som förordas skulle, om de gjordes redan nu, i brist på tillräckligt beslutsunderlag kunna utgöra bindningar som försvårar en rationell avveckling av kärnkraften. Kraven på att en

avvecklingsplan skall omfatta åtgärder syftande till att stimulera satsningar på effektivare energianvändning, energisparande och alternativa energikällor är enligt utskottets mening väl tillgodosett genom de förslag till riktlinjer för energipolitiken som läggs fram i propositionen. Det tidigare nämnda råd för elanvändnings- och elproduktionsfrågor som regeringen avser att inrätta får tillfälle att löpande diskutera frågor om kärnkraftens avveckling. Utskottet avstyrker med vad nu sagts motion 1984/85: 2878 (c) i här behandlad del liksom motion 1984/85: 1516 (c). Även motion 1984/85: 2865 (vpk), som i här aktuell del har samma huvudsakliga syfte som centerpartiets motion, avstyrks. Propositionen tillstyrks i här behandlad del.

Den tidigare nämnda motionen 1984/85: 2864 (c) går ut på att riksdagen skall besluta att trygga kärnkraftsavvecklingen på sätt som anges i motionen.

Motionärerna återger en del av motiveringen till en tidigare socialdemokratisk partimotion (1979/80: 2056) vilken innehöll en avvecklingsplan från linje 2 i kärnkraftsomröstningen. I den nu aktuella motionen sägs att propositionen skiljer sig avsevärt från den återgivna socialdemokratiska motionen. För att det inte skall råda något tvivel om riksdagens samlade beslutsamhet i denna fråga borde, anför motionärerna, riksdagen uttala sin anslutning till mål och riktlinjer i den redovisade planen.

Utskottet noterar med intresse att företrädare för centerpartiet nu begär att riksdagen skall ansluta sig till linje 2:s avvecklingsplan och vad som har föreslagits i den socialdemokratiska partimotionen. I propositionen anförs (s. 36) att vid en jämförelse med linje 2:s avvecklingsplan vi nu ligger i viktiga avseenden före de mål som där sattes upp. På flera områden pågår, framhåller föredragande statsrådet, arbetet med att fullfölja uppgifter som där talades om som uppgifter för 1990-talet. Det innebär att vi redan har lagt grunden för kärnkraftsavvecklingen. Vi skall nu, fortsätter hon, steg för steg fullfölja arbetet med att avveckla kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut och samtidigt fortsätta att minska oljeberoendet.

Utskottet anser det med hänsyn till vad här har anförts inte motiverat att föreslå riksdagen att fatta ett sådant beslut som förordas i motion 1984/85: 2864 (c). Motionen avstyrks sålunda.

Energianvändning och energihushållning

Inledning

En viktig utgångspunkt för de principer för energihushållning som anges i propositionen är energianvändningens nuvarande struktur och utveckling. Den slutliga energianvändningen uppgick år 1983 till 348 TWh. Härav svarade industrin för ca 37%, samfärdseln för ca 20% och bostäder, service m. m. för ca 43%. Efter en snabb ökning av energianvändningen under efterkrigstiden inträffade ett skarpt trendbrott till följd av bl. a.

prisstegringarna på olja och den delvis därav föranledda recessionen i den svenska ekonomin. Den totala slutliga energianvändningen minskade från år 1973 till år 1983 med i genomsnitt ca 1 % per år. För åren 1984 och 1985 beräknas enligt energiverkets prognoser en viss uppgång i energianvändningen.

Notabelt är att tillförseln av energi har genomgått betydande förändringar under den senaste tioårsperioden. Oljans andel av energitillförseln var år 1973 drygt 70 % och så sent som år 1979 knappt 70 %. År 1984 beräknas oljans andel ha minskat till knappt 50 %. Samtidigt har elproduktionen ökat avsevärt i landet, främst genom utbyggnaden av kärnkraften. Som bakgrund till överväganden om användning av och hushållning med energi presenteras i propositionen (s. 45 f.) bedömningar av energibehovet på kort, medellång och längre sikt.

I det följande tar utskottet upp regeringens förslag rörande energianvändning och energihushållning jämte motionsyrkanden. Inledningsvis behandlas de allmänna riktlinjerna, varpå olika delområden uppmärksammas ett efter ett. Bostadsutskottet har i sitt yttrande BoU 1984/85: 5 y uttalat sig i flera av de frågor som är aktuella i detta sammanhang.

Allmänna riktlinjer

I propositionen erinras (s. 52) om att det i 1981 års energipolitiska beslut ingick ett samlat energihushållningsprogram. Målet för programmet är att – med beaktande av samhällsliga mål och ekonomiska förutsättningar – nå lägsta möjliga nivå på energianvändningen. Ansträngningarna riktas särskilt in på att minska användningen av olja. Det framhålls dock att hushållningsprogrammet bör utformas så att uppnåendet av viktiga samhällsmål – t.ex. god tillväxt, full sysselsättning och regional balans – underlättas. Riktlinjerna för hushållningsprogrammet innebär att hänsyn skall tas till de svaga grupperna i samhället. Vidare skall åtgärderna inom programmet medverka till bl. a. en god miljö.

En effektiv energihushållning innebär också att åtgärder för energihushållning avvägs mot åtgärder för energitillförsel. Energihushållningsprogrammet gäller energianvändningen i alla samhällssektorer. Det omfattar såväl befintliga som nya byggnader, anläggningar, industriprocesser, transporter m. m. Vidare ingår åtgärder för att ta fram och introducera ny teknik för energihushållning.

Olika styrmedel används för att genomföra programmet. En utgångspunkt för energihushållningen är att energianvändarna får betala ett pris för att utnyttja olika energislag vilket så långt som möjligt avspeglar de samhällsekonomiska kostnaderna för produktion och distribution av energin. Från den utgångspunkten bör strävan vara att genomföra de energihushållningsåtgärder som är samhällsekonomiskt motiverade. Priset på energi bör enligt programmet medvetet användas för att uppnå en god energihushållning.

Andra styrmedel är dels information, rådgivning och utbildning, varigenom kunskap förs ut till bl. a. energianvändarna, dels administrativa regleringar. Styrmedel av det sistnämnda slaget bör dock, framhölls det i beslutet, utnyttjas med yttersta sparsamhet. Allmänt gäller att de statliga styrmedlen riktas in på att stödja införande och kommersialisering av ny teknik som snabbt kan minska oljeberoendet.

I propositionen analyseras vidare energianvändningen inom olika sektorer.

I fråga om energianvändningen inom *industrin* anförs bl. a. (s. 64) att elanvändningen i denna sektors processer bör prioriteras vid avvecklingen av kärnkraften i likhet med annan elenergi som är svår att ersätta. Samtidigt betonas att detta inte innebär lägre krav på energihushållning inom industrin än i andra sektorer. Det är, anför föredragande statsrådet, både samhällsekonomiskt och för de berörda företagen företagsekonomiskt angeläget att arbetet med energihushållande åtgärder bedrivs på en fortsatt hög nivå och att alla möjligheter att vidta sådana tas till vara. Eftersom lönsamheten för energibesparande åtgärder inom industrin i allmänhet är mycket god är det, fortsätter hon, rimligt att förvänta sig att energieffektiviseringen fortsätter utan något särskilt statligt stöd. Samhällets insatser bör i stället koncentreras på stöd till forskning och utveckling och till prototyp- och demonstrationsanläggningar. Vidare betonas vikten av att ekonomiska signaler – i form av priser, taxor och skatter – för industrin liksom för andra samhällssektorer är korrekta och rättvisande.

I sina överväganden om *transportsektorn* betonar föredragande statsrådet att allvarliga miljöproblem kvarstår till följd av vägtrafiken. Såsom gäller enligt nuvarande energipolitiska riktlinjer för transportsektorn bör även fortsättningsvis valet av energibesparande åtgärder grundas på en helhetssyn. Sålunda bör inte enbart transportmedlens energianvändning beaktas utan också olika transportmedels roll i ett effektivt transportsystem. Det betecknas som angeläget att arbetet med att bryta det ensidiga oljeberoendet fortsätter och intensifieras.

Av energianvändningen inom den s. k. *övrige sektorn* går merparten (ca 85%) till bostäder och lokaler. I propositionen anges riktlinjer för de framtida energihushållningsinsatserna i bebyggelsen (s. 85 f.). Härvid konstateras att den hittillsvarande utvecklingen tyder på att det sparmål som lades fast av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81: 133, CU 1980/81: 37, rskr. 1980/81: 384) kommer att kunna uppnås under 1980-talet. Detta sparmål innebär att riktpunkten skall vara att den årliga bruttoenergianvändningen i det befintliga byggnadsbeståndet minskar med 48 TWh, vilket innebär en minskning med ca 30% jämfört med 1978 års nivå. Huvudparten av minskningen förväntades ske t. o. m. år 1988. Även för perioden fram till år 1995 anser regeringen det rimligt att räkna med en fortsatt minskning av bebyggelsens energianvändning.

Förutsättningarna för att energianvändningen skall kunna minska skiftar

mellan olika byggnader beroende bl. a. på byggnadsteknisk utformning, ålder och uppvärmningssätt. Enligt propositionen måste därför de överväganden som leder till ett förverkligande av de energipolitiska strävandena på detta område göras på lokal nivå, dvs. av fastighetsägarna och kommunerna. De nationella riktlinjerna skall dock utgöra utgångspunkten för planeringen.

Vad i propositionen specifikt anförts om byggnadsuppvärmning och hithörande ämnen har inte satts i fråga i motioner eller annorledes. Bostadsutskottet anför i sitt yttrande att det beträffande denna sist berörda sektor inte har funnit anledning till något annat ställningstagande än det som framgår av regeringsförslaget. Näringsutskottet kommer till samma slutsats.

För riksdagens godkännande framläggas i propositionen förslag till riktlinjer i fråga om energianvändningen. De sammanfattas (s. 58) i följande punkter.

- Den inriktning som angavs i 1981 års beslut ligger i allt väsentligt fast. De styrmedel som i huvudsak bör komma till användning är dels energipriset, dels information, rådgivning och utbildning. Några kvantitativa mål för olika energislags andel av den totala energitillförseln bör inte fastställas. En så flexibel energianvändning som möjligt bör eftersträvas.
- Insatserna för att åstadkomma en tekniskt och ekonomiskt effektiv och rationell användning av energi intensifieras.
- Kommunerna ges en central roll dels när det gäller hur långt energihushållningsinsatserna skall drivas, dels när det gäller avvägningen mellan användningen av olika energislag i kommunen. Kommunernas arbete bör bedrivas utifrån en helhetssyn, vari såväl det totala energisystemets utformning som andra faktorer såsom sysselsättning, miljöhänsyn m. m. beaktas.
- Användningen av elenergi skall ske i former som inte låser oss till ett fortsatt högt elutnyttjande.
- Beskattningen av energi skall aktivt och medvetet utnyttjas för att åstadkomma en effektiv och rationell energianvändning.

Såvitt gäller energibeskattningen har den ifrågakvarande delen av propositionen överlämnats till skatteutskottet med yttrande av näringsutskottet (NU 1984/85: 7 y). De olika meningar som finns i detta ämne inom näringsutskottet har sålunda kommit till uttryck i yttrandet. Ämnet tas följaktligen, med ett undantag, inte upp ytterligare i detta avsnitt. Undantaget gäller en motion med vissa övergripande synpunkter över vilken skatteutskottet har yttrat sig (SkU 1984/85: 5 y). Den kommenteras sist i avsnittet (s. 43). Utskottet återkommer i ett följande avsnitt till vad som sägs i propositionen och vissa motioner om ett kvantitativt mål för energianvändningen.

I moderata samlingspartiets motion 1984/85: 2876 (m) föreslås att riksdagen skall avslå de av regeringen föreslagna riktlinjerna för energianvändningen. De subventioner som har utgått för att underlätta energihushållning har, anför motionärerna, till stor del varit onödiga eftersom prisbildningen i sig har framkallat en minskad energianvändning. Det finns, fortsätter de, inte anledning att bibehålla några bidrag för installation av "normal" utrustning för energihushållning.

Centerpartiet föreslår i sin partimotion 1984/85: 2878 att riksdagen i ett uttalande skall ansluta sig till vad som i motionen anförts om energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen. I motionen anges att energipolitiken måste inriktas på att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor och på en effektiv användning av tillgängliga resurser. Ett förverkligande av en sådan politik kräver enligt motionärerna att energianvändningen präglas av en medveten inriktning på hushållning. Detta innebär bl. a. att inte mer högvärdig energi skall användas än vad varje situation kräver. I motion 1984/85: 2871 (c) hemställs att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning.

Bostadsutskottet anför beträffande förslagen i bl. a. motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2871 (c) att vad som där anförts om effektiv energianvändning och energihushållning torde vara obestritt. Enligt bostadsutskottets uppfattning utgår motionärernas överväganden från de övergripande energipolitiska målen. Motionsyrkandena ses därmed snarare som en markering av dessa måls betydelse än som uttryck för en annorlunda inställning i sakfrågan. Utifrån de synpunkter bostadsutskottet har att beakta skulle därmed en tillstyrkan av motionsförslagen i denna del inte tjäna något reellt syfte. Bostadsutskottet avstyrker sålunda motionerna. I en avvikande mening (c. vpk) föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande i detta ämne.

Utskottet vill understryka vikten av fortsatt energihushållning inom uppvärmningssektorn och av effektiv elanvändning. De riktlinjer som regeringen förordar i fråga om energianvändningen tar liksom de hittillsvarande sikte på de energipolitiska mål som en bred riksdagsmajoritet antog år 1981. Utskottet finner dessa väl avvägda. De nu gällande energipolitiska målen innebär bl. a. att en effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser.

Vad som anförts i motion 1984/85: 2876 (m) om behovet av bidrag till utrustning för energihushållning står enligt utskottets mening inte i något avgörande motsatsförhållande till vad regeringen föreslår. Den grundläggande principen bör vara att energihushållningsåtgärder skall genomföras så långt de är ekonomiskt lönsamma. Utskottet vill härtill foga att de

styrmedel som i huvudsak bör användas för att uppsatta mål skall nås är dels energipriset, dels information, rådgivning och utbildning. Motionärernas avslagsyrkande tar utskottet bestämt avstånd ifrån.

Vad gäller motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2871 (c) kommer utskottet till samma slutsats som bostadsutskottet.

Det sagda innebär sammanfattningsvis att utskottet tillstyrker propositionen i här behandlad del och avstyrker ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2871 (c).

I två motioner framförs önskemål som gäller *riktlinjer för elanvändningen*. Motion 1984/85: 2870 (fp) innehåller ett krav på att riksdagen skall göra ett uttalande om elanvändningen. Detta skulle bl. a. gå ut på att en särskild utredning om ökad eleffektivitet skall tillsättas. I motion 1984/85: 2208 (vpk) påyrkas att regeringen, för att säkra kärnkraftsavvecklingen på ett miljömässigt acceptabelt sätt, skall utarbeta en hushållningsplan för elanvändningen huvudsakligen i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen. Denna plan skulle bl. a. bygga på en energistrategi utgående från att elkraften i första hand skall användas för att tillgodose ändamål där den svårigen kan ersättas med annan energi. Hushållningsplanen skulle vidare omfatta åtgärder för att styra elanvändningen i riktning mot större effektivitet. En medveten samhällelig insats på detta område sägs vara nödvändig.

En plan för hushållning med elenergi är, anför motionärerna, nödvändig för att göra kärnkraftsavvecklingen trovärdig. Det behövs olika samhälleliga styrmedel för att uppsatta mål skall kunna nås. Planen borde innefatta sådana styrmedel.

Först tar utskottet upp kravet i motion 1984/85: 2870 (fp) på en utredning om ökad eleffektivitet.

Regeringen tillkallade förra året utredningen (I 1984:02) om el och inhemska bränslen, ELIN (särskild utredare: riksdagsman Per Olof Håkansson). Utredningen skall enligt direktiven (dir. 1984: 25) bl. a. utreda hur prissättningen på elenergi påverkar konsumtionen och möjligheterna att använda elenergi för olika ändamål. Enligt vad utskottet har inhämtat behandlar utredningen frågor om ökad eleffektivitet. Bl. a. har den uppdragit åt energiforskningsnämnden att i en delutredning analysera behovet av forskning och utveckling avseende effektiv elanvändning.

Inom ramen för det forsknings- och utvecklingsarbete som styrelsen för teknisk utveckling svarar för planeras insatser under innevarande treårsperiod för att klarlägga vilka möjligheter som finns att få fram eleffektivare maskiner och processer. Också forsknings- och utvecklingsinsatserna på detta område skall studeras. Detta arbete kommer att utgöra beslutsunderlag för planering av fortsatta insatser.

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka vad som sägs i propositionen om betydelsen av effektivare elanvändning. Behovet av att

ersätta den bortfallande kärnkraften genom ny elproduktionsteknik kan minskas väsentligt om elanvändningen blir effektivare.

Utskottet finner dock med hänsyn till vad här har anförts om det pågående utredningsarbetet inom ELIN inte skäl att nu föreslå något ytterligare utredningsarbete av den art motionärerna föreslår. Motion 1984/85: 2870 (fp) avstyrks därför i här aktuell del.

Vad så gäller förslaget i motion 1984/85: 2208 (vpk) om en hushållningsplan för elanvändningen vill utskottet anföra följande.

Utskottet konstaterar att flera av de frågor om effektivare elanvändning som tas upp i motionen övervägs inom den nyss nämnda utredningen om el och inhemska bränslen. I avvaktan på att resultatet av utredningen föreligger bör riksdagen därför inte ta ytterligare initiativ inom detta ämnesområde. Utskottet vill anmärka att motionärerna i alltför hög grad betonar fördelarna med planmässig statlig styrning. Motionen avstyrks sålunda.

I motion 1984/85: 2871 (c) påyrkas också att riksdagen skall besluta att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekt på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft. I motiveringen pekar motionären sammanfattningsvis på att riktlinjerna för energipolitiken har fått en klart uttalad prioritering när det gäller energisystemens utformning men är betydligt vagare när det gäller energianvändning och ökad energihushållning. Bostadsutskottet avstyrker yrkandet i fråga. I likhet med bostadsutskottet finner näringsutskottet att vad som föreslås i denna del av motionen knappast står i motsatsställning till vad som har föreslagits i propositionen. Näringsutskottet vill i likhet med bostadsutskottet peka på att de nu gällande energipolitiska målen bl. a. innebär att stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Dessa krav, som inte föreslås upphävida eller ändrade, får naturligtvis anses innefatta också energisparåtgärder av olika slag. Vad som i motion 1984/85: 2871 (c) har föreslagits i detta avseende är därmed i allt väsentligt tillgodosett redan genom nu gällande riktlinjer för energipolitiken.

Motionen avstyrks i här behandlad del.

I motion 1984/85: 2863 (c) yrkas att energiskatten på elektrisk kraft skall utformas så att ett pris som motsvarar den långsiktiga marginalkostnaden kan åstadkommas. Samtidigt skulle dispens medges för sådan elanvändning som inte innebär en låsning vid en alltför hög elanvändningsnivå i framtiden. Härigenom skulle undvikas att man binder sig vid en användning av mer elenergi än som kan levereras på lång sikt. Motionären befarar att kärnkraftsavvecklingen annars kan komma att försvåras.

Den allmänna energiskatten på elektrisk kraft uppgår sedan den 1 december 1984 normalt till 7,2 öre per kWh. Skatten är reducerad till 5 öre per kWh för den del av kraftförbrukningen i industriell verksamhet som överstiger 40 000 kWh under ett år. Regeringen har dessutom till utgången av år 1985 medgett nedsättning av energiskatten på elkraft, eldningsolja,

gasol och fasta bränslen för viss industriell tillverkning till 1,5% av de tillverkade produkternas försäljningsvärde.

Med marginalkostnad menas den förändring av kostnaden som uppkommer om den producerade mängden ändras med en enhet. Enligt gängse terminologi menas med långsiktig marginalkostnad den totala genomsnittliga kostnaden för att ta i anspråk ny kapacitet under en viss tidsperiod. Enkelt uttryckt beräknar man kostnaderna för en planerad kraftutbyggnad under exempelvis en tioårsperiod, varefter man dividerar med beräknat antal tillkommande kWh. Det kan här också nämnas att med kortsiktig marginalkostnad avses kostnader för att producera ytterligare en enhet av en vara, t. ex. en kWh, inom ramen för redan existerande kapacitet.

Skatteutskottet har yttrat sig över det ifrågavarande motionsyrkandet (SkU 1984/85: 5 y). Skatteutskottet betonar det vanskliga i att beräkna den långsiktiga marginalkostnaden, vilket bestyrks av utredningen om taxor och priser på energi (SOU 1981: 69). Men det torde vara uppenbart, säger skatteutskottet, att beskattningen av elenergi skulle öka avsevärt om den utformades med utgångspunkt i en sådan princip. För att det av motionären avsedda energipolitiska syftet skall uppnås borde en sådan skattehöjning slå igenom även för den del av industrin som för närvarande åtnjuter nedsättning av energiskatten. Detta skulle emellertid enligt skatteutskottets uppfattning medföra menliga kostnadsnackdelar för stora delar av landets utlandskonkurrerande industri. Vidare skulle skattehöjningen innebära en oacceptabel fördyring av elkonsumention för främst hushållen. Dessutom skulle avvägningen mellan skattebelastningen på elenergi och skattebelastningen på olja rubbas på ett olämpligt sätt. Skatteutskottet framhåller vidare att systemet med skatteåterbäring för elenergi som används i avkopplingsbara elpannor i fjärrvärmenät har tillkommit bl. a. i det syfte motionären vill uppnå. Avsikten med denna skattestimulans är nämligen just att den elenergi som är tillgänglig för uppvärmning skall tas till vara utan en låsning vid en alltför hög elanvändningsnivå i framtiden. Mot bakgrund av vad som anförts avstyrker skatteutskottet motionen.

Näringsutskottet instämmer i vad skatteutskottet har anført. Följaktligen avstyrker utskottet här behandlad del av motion 1984/85: 2863 (c).

Mål för energianvändningen

I propositionen anges några olika bedömningar av energibehovet på längre sikt, varmed här menas till efter mitten av 1990-talet. EK 81 har angivit ett brett intervall för det totala energibehovet år 2010, nämligen 300–450 TWh. Elbehovet (exkl. nätförluster) skulle bli mellan 90 och 150 TWh. Ingenjörsvetenskapsakademien har i rapporten Energi och ekonomi (IVA-rapport nr 270) bedömt att energibehovet år 2010 kommer att uppgå till mellan 365 och 500 TWh, varav 119–128 TWh elenergi. I rapporten Perspektiv på energi (Ds I 1983: 18), som är underlagsrapport till EK 81, anges den totala energianvändningsnivån år 2010 till 200–300 TWh per år.

Användningen av elenergi – exkl. nätförluster – beräknas där enligt vissa förutsättningar kunna begränsas till ca 75–80 TWh per år. Flera remissinstanser har också i yttranden över EK 81:s huvudbetänkande gett sin syn på det kommande behovet av energi.

Frågan om energibehovets utveckling på längre sikt är, framhåller föredragande statsrådet, av central betydelse för hur vi skall uppnå de energipolitiska målen, och i synnerhet målet att avveckla kärnkraften. Det är, fortsätter hon, i enlighet med EK 81:s och de flesta remissinstansers uppfattning inte meningsfullt att precisera ett kvantitativt mål för energibehovet på lång sikt. I stället bör den energipolitiska planeringen inriktas på ett brett intervall. Samtidigt bör en hög handlingsberedskap upprätthållas, så att det blir möjligt att vid behov snabbt vidta åtgärder för att påverka utvecklingen.

Enligt regeringens bedömning borde det vara möjligt att även på längre sikt sträva mot en i huvudsak oförändrad nivå för den samlade energianvändningen. Om möjligt borde denna också minskas. Även i det längre tidsperspektivet måste en hög ambitionsnivå upprätthållas när det gäller att effektivisera energianvändningen i allmänhet och elanvändningen i synnerhet. Regeringen förordar därför en aktiv och målmedveten strävan efter att åstadkomma en god energihushållning inom alla sektorer.

I två motioner ställs krav på ett riksdagsuttalande om den framtida energianvändningen. Centerpartiet preciserar i motion 1984/85:2878 sitt krav till att avse en meningsyttring om att energipolitiken skall inriktas mot en långsiktig total årlig användning på 300 TWh, varav 100 TWh elenergi. I motion 1984/85:2863 (c) begärs att riksdagen skall uppställa mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen. En nivå mellan 200 och 300 TWh per år är enligt motionärerna fullt realistisk år 2010.

Bostadsutskottet tar i sitt yttrande upp den nu berörda frågan i ett något vidare perspektiv. Utskottet kommenterar inte närmare kravet på ett kvantitativt mål för energipolitiken. I en avvikande mening (c. vpk) betecknas det dock som en svaghet att regeringen har valt att inte ange någon egen bedömning om den framtida energianvändningen.

Näringsutskottet gör samma bedömning som regeringen i denna fråga. Det är sålunda enligt utskottets uppfattning inte meningsfullt att precisera ett kvantitativt mål för energibehovet på lång sikt. Liksom regeringen finner utskottet det emellertid eftersträvansvärt att den samlade energianvändningen även på längre sikt kan hållas i huvudsak oförändrad och om möjligt minskas. En god energihushållning och fortsatt effektivisering av energianvändningen är härvid viktiga faktorer. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1984/85:2878 (c) och 1984/85:2863 (c), båda i ifrågavarande del. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i här behandlad del.

Information och utbildning

Här behandlas först ytterligare tre motionsyrkanden som bostadsutskottet har yttrat sig över. Därefter tar näringsutskottet upp regeringens förslag under anslagspunkten E4, Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi.

Krav om viss information och utbildning på energiområdet framförs i två motioner. I motion 1984/85:2863 (c) begärs en upplysningskampanj om energieffektivitet. De som är intresserade av att sälja energi har, anför motionären, en stor övervikt när det gäller att förse beslutsfattare med beslutsunderlag i energifrågan. En upplysningskampanj borde därför genomföras varigenom allmänheten informeras om de stora möjligheterna till effektivare energianvändning. I motion 1984/85:2871 (c) påyrkas en ökad allmän satsning på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö och god energiekonomi.

Bostadsutskottet erinrar i sitt yttrande om att informationsverksamheten i energifrågor inom bostadsdepartementets beredningsområde i huvudsak bedrivs av bostadsstyrelsen, statens planverk och av statens energiverk. Ansvarsfördelningen mellan dessa myndigheter har främst praktiska grunder och anpassas fortlöpande till hur målgrupperna och verksamhetens innehåll förändras. Dessa informationsinsatser avser främst bostadsförbättringsprogrammet och energisparprogrammet inom bostadsdepartementets område. En betydande informationsverksamhet med stark knytning till energifrågor och då speciellt energihushållning bedrivs redan inom detta område. Vad i dessa avseenden har föreslagits i motionerna 1984/85:2863 (c) och 1984/85:2871 (c) är därmed, anför bostadsutskottet, i inte ringa grad redan tillgodosett utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Bostadsutskottet erinrar också om den informations- och rådgivningsverksamhet som kommunerna bedriver på energiområdet. Sedan budgetåret 1977/78 har statligt stöd till denna verksamhet lämnats med sammanlagt ca 800 milj. kr. Detta stöd, som visserligen har föreslagits skola upphöra vid utgången av år 1985, har verksamt bidragit till att få i gång en omfattande verksamhet på området i kommunerna. Vidare framhåller bostadsutskottet att kommunernas ökade ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område får anses omfatta också rådgivning och annan service till fastighetsägare m. fl. i dessa frågor. I sitt betänkande BoU 1984/85:17 har bostadsutskottet behandlat anslagsfrågor m. m. avseende information och utbildning beträffande energisparprogrammet inom bostadsdepartementets ansvarsområde.

Näringsutskottet anser i likhet med bostadsutskottet att motionerna i här behandlad del väsentligen redan är tillgodosedda utan något initiativ av riksdagen. Med hänvisning därtill och till vad bostadsutskottet har anfört i ämnet avstyrker utskottet motionerna 1984/85:2863 (c) och 1984/85:2871 (c), båda i här aktuell del.

Ytterligare ett förslag i motion 1984/85: 2871 (c) faller inom detta ämnesområde. Det hemställs där att riksdagen hos regeringen skall begära att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i arbetsmarknadsstyrelsens regi, så att installatörerna får kompetens att klara projektering, installation, injustering och underhåll av standardiserade system för ventilation med återvinning. I motiveringen härför hävdar motionären att det i Sverige saknas en kunnig installatörskår som klarar av att utföra enklare ventilationsinstallationer med tillhörande dimensionering och intrimning. Så länge detta utbildningsbehov inte är tillgodosett kommer, anføres det, problemen kring fukt- och mögelskadade hus att bestå samtidigt som miljarder kronor går till spillo genom energiförluster.

Bostadsutskottet säger sig dela den uppfattning som torde ligga till grund för förslaget i motionen och som innebär att förutsättningar måste skapas för att energiåtgärder av olika slag utförs på ett sådant sätt att de får avsedd effekt.

Vidare erinrar bostadsutskottet om vad föredragande statsrådet i propositionen har anfört om att regeringen avser att redan under våren 1985 ge statens energiverk i uppdrag att undersöka bl. a. behovet av energiinriktad kompletteringsutbildning för olika yrkesgrupper. Frågan om behovet av ytterligare utbildning av ventilationsinstallatörer kommer enligt vad bostadsutskottet har erfårit att uppmärksammas i detta sammanhang. Ytterligare överväganden bör enligt bostadsutskottets mening anstå i avvaktan härpå. Med hänvisning härtill avstyrker bostadsutskottet motionen i denna del.

Näringsutskottet ansluter sig till bostadsutskottets bedömning i denna fråga. Motion 1984/85: 2871 (c) avstyrks sålunda i här behandlad del.

I detta sammanhang tar näringsutskottet också upp regeringens förslag under anslaget E 4 om utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi.

Ifrågavarande verksamhet föreslås finansieras genom medel från anslagen E 17, Stöd för oljeersättande åtgärder m. m., och E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet. Under punkt E 4 tas därför endast upp ett formellt belopp av 1 000 kr.

Från detta anslag bestrids kostnader för statligt stöd till dels utbildningsåtgärder i syfte att minska energianvändningen vid uppvärmning och ventilation och att förbättra energihushållningen i industriella processer, dels energirådgivning m. m. Statens energiverk disponerar medlen för utbildningsåtgärder och statens industriverk medlen för energirådgivning.

För nästa budgetår räknar regeringen med att både energiverket och industriverket behöver driva verksamheten vidare i princip enligt nu gällande riktlinjer och i nästan samma omfattning som under innevarande budgetår. För året därefter borde det emellertid vara möjligt att minska de statliga insatserna väsentligt mer.

Ett uppdrag till statens energiverk aviseras. Det går ut på att energiverket efter samråd med berörda myndigheter och organ skall dels undersöka behovet av energiinriktad kompletteringsutbildning för olika yrkesgrupper, dels redovisa en plan för hur verksamheten med energiutbildning och energirådgivning med minskade statliga bidrag kan drivas vidare i andra former.

För nästa budgetår beräknas behovet av medel till sammanlagt 26 330 000 kr. Av detta belopp beräknas 13 330 000 kr. för utbildningsåtgärder och 13 milj. kr. för rådgivning m. m. För budgetåret 1986/87 räknar regeringen med sammanlagt 11 330 000 kr. för utbildning och rådgivning, dvs. 20 milj. kr. mindre än vad som har anvisats under detta anslag för innevarande budgetår.

Regeringens förslag kritiseras i motion 1984/85:2875 (m). Vad gäller utbildningsåtgärderna bör, anför motionärerna, kommersiella utbildningsorganisatörer kunna svara för en betydande del. Den utbildning som kan räknas till kompletterande yrkesutbildning bör överföras till skolväsendet och i viss mån till arbetsmarknadsutbildningen.

Beträffande rådgivningsverksamheten sägs att förutsättningarna för avgiftsfinansierad rådgivningsverksamhet ökar efter hand som man kan visa att rådgivningen "är värd sitt pris". Utgifterna under detta anslag föreslås för budgetåret 1985/86 få uppgå till ca 13 milj. kr.

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att verksamheten under nästa budgetår bör bedrivas enligt de nu gällande riktlinjerna och i nästan samma omfattning som under innevarande budgetår. En så kraftig neddragning av resurserna som föreslås i motion 1984/85: 2875 (m) inför nästa budgetår finner utskottet ej rationell med hänsyn till att viss omställningstid med nödvändighet erfordras. Som nyss har angetts räknar regeringen med att medelsbehovet skall kunna begränsas avsevärt under budgetåret 1986/87. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen och avstyrker motion 1984/85: 2875 (m) i nu behandlad del.

Kommunal energiplanering

Riksdagen beslöt hösten 1984 om en ändring i lagen (1977:439) om kommunal energiplanering (prop. 1984/85: 5, BoU 1984/85: 6, rskr. 1984/85: 82). Ändringen innebär bl. a. att det fr. o. m. den 1 januari 1986 i varje kommun skall finnas en plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I samband med detta beslut antog riksdagen också ett förslag till ändring i ellagen (1902: 71 s. 1) som bl. a. innebär att elleveranser till värmepumpar skall få vägras inom fjärrvärme- och naturgasområden, om kommunfullmäktige har beslutat att värmepumpar inte får förekomma inom området.

I motion 1984/85: 2876 (m) begärs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående värmeförsörjningen. Motionärerna framhåller att moderata samlingspartiet motsatte sig

införandet av en obligatorisk kommunal energiplanering och står fast vid sin avvisande hållning. Det finns inte, anför de, någon anledning att tvinga kommunerna att upprätta omfattande plandokument på detta område. Kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till egen energidistribution av det slag som kommunala energiverk normalt ägnar sig åt. I sammanhanget tas i motionen också upp frågan om en elleverantörs möjlighet att vägra elleveranser till värmepumpar. Motionärerna hänvisar härvid till att de har motsatt sig den ändring i ellagen som möjliggör en sådan leveransvägran i vissa fall. De hävdar att sådana inskränkningar inte främjar målet att möjliggöra en ekonomiskt effektiv energianvändning.

Bostadsutskottet erinrar i sitt yttrande om de här nämnda lagändringarna. Yttrandet mynnar ut i ett avstyrkande av motionsyrkandet i här behandlad del. Till yttrandet har i detta ämne fogats tre avvikande meningar (m; c, vpk; fp).

Som framgår av vad här har redovisats genomfördes ändringar i lagen om kommunal energiplanering och i ellagen som nu sätts i fråga i motion 1984/85: 2876 (m) så sent som hösten 1984. Riksdagen avvisade i samband därmed bl. a. motionsförslag (m) om att lagändringarna inte skulle komma till stånd.

Näringsutskottet vill liksom bostadsutskottet i detta sammanhang dessutom erinra om att kommunernas roll i energipolitiken framhävs i propositionen. Det betecknas där som naturligt att kommunerna ges ett huvudansvar för energisystemets utformning på lokal nivå. Föredragande statsrådet påpekar att en utveckling i denna riktning har påbörjats och uttalar att den bör fortsätta och förstärkas. Det vidgade kommunala ansvaret anges vidare bilda en värdefull utgångspunkt för framtida energipolitiska beslut. Den kommunala energiplaneringen utgör härvid en viktig förutsättning för ett sådant vidgat kommunalt ansvar. Genom motion 1984/85: 2876 (m) har inte några nya skäl tillförts som ger riksdagen anledning att ompröva sitt tidigare beslut.

Med hänvisning till riksdagens tidigare ställningstagande och till vad i propositionen har anförts samt i enlighet med bostadsutskottets förslag avstyrker utskottet motion 1984/85: 2876 (m) i här aktuell del.

Övrigt

Här tar näringsutskottet upp ytterligare två motionsyrkanden som gäller styrmedel för energipolitiken.

Centerpartiet begär i motion 1984/85: 2878 att riksdagen skall göra ett uttalande mot användning av tvingande regler och detaljinriktad planering i syfte att nå uppsatta energipolitiska mål.

Innebörden skulle sammanfattningsvis vara följande. I första hand bör man för detta syfte lita till stimulanser och frivilliga insatser. Förbud och detaljinriktad planering av verksamheten är acceptabla endast som nöd-

fallsåtgärder. Administrativa styrmedel riskerar ofta att upplevas som byråkratiska och onödiga och får ej avsedd effekt.

Utskottet vill erinra om att det i propositionen anförs att kommunerna skall ha stor frihet att utforma det lokala energisystemet. Förslag till detaljreglering av åtgärder för att nå energipolitiska mål framförs inte i propositionen. Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att på grundval av vad som sägs i motion 1984/85:2878 (c) göra något uttalande till regeringen. Den här behandlade delen av motionen avstyrks följaktligen.

Det andra yrkandet om styrmedel finns i motion 1984/85:2871 (c). Där föreslås att riksdagen skall uttala som sin mening "att kostnaderna för energikonsumtionen och investeringar i energiproduktionsanläggningar samt besparingar genom investeringar i energisparanläggningar företrädesvis ges full genomslagskraft i konsumtionsledets energikostnader". Utskottet finner innebörden av det föreslagna uttalandet oklar och avstyrker motionen i här angiven del.

Elförsörjning, allmänt

Produktionen av elektrisk kraft i landet uppgick år 1984 till ca 120 TWh. Vattenkraften svarade för 67 TWh och kärnkraften för nära 49 TWh. I mottrycksanläggningar producerades 4 TWh. Jämfört med året innan ökade produktionen med ca 14 TWh. År 1984 var ett gott vattenår som medgav en vattenkraftsproduktion som var ca 5 TWh högre än produktionen ett normalår. Tillgängligheten för kärnkraftverken var vidare hög. Med tillgänglighet avses hur stor andel av tiden ett kärnkraftverk har varit inkopplat till det elektriska nätet. Under år 1985 väntas kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3 ge ett bidrag till elproduktionen om 7–8 TWh. Vid full tillgänglighet ger de ca 13 TWh per år.

I de härpå följande avsnitten tar utskottet upp frågor förknippade med produktion av elektrisk kraft. Det första avsnittet ägnas kärnkraften och nästa åtgärder för hantering av radioaktivt avfall. Därpå följer särskilda avsnitt om vattenkraft, mottrycksproduktion, vindkraft och ny elproduktionsteknik.

Först behandlar utskottet i detta avsnitt regeringens förslag till riktlinjer för elförsörjningen jämte motionsyrkanden. Det gäller här främst kolkondens. I den del av propositionen som inrymmer förslaget till riktlinjer anförs (s. 128) att det för att tillgodose eventuella ökning av elbehovet på längre sikt och samtidigt skapa förutsättningar för att avveckla kärnkraften är nödvändigt att hålla olika möjligheter öppna att bygga ut elproduktionen. I förhållande till de behov av elproduktionskapacitet som kan komma att föreligga när kärnkraften skall börja avvecklas kan möjligheterna att bygga ut mottryckskraft, vindkraft och vattenkraft visa sig vara otillräckliga. Även andra alternativ kan därför senare behöva övervägas.

Den kolanvändning som kan komma att behövas i landet bör, anför det, ske med hög verkningsgrad. Kolkondens bör övervägas först sedan alla andra alternativ har prövats och under förutsättning av radikalt förbättrade miljöegenskaper.

I tre partimotioner framförs krav som står i strid med regeringens nyss nämnda förslag.

Moderata samlingspartiet begär i motion 1984/85: 2876 (m) att riksdagen skall avslå de av regeringen föreslagna riktlinjerna för elförsörjningen och som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen har anförts om elförsörjningen. Där sägs bl. a. att en god och säker försörjning med elenergi är en absolut nödvändighet för Sverige. Brist på elenergi eller kraftigt höjda elpriser sägs kunna innebära stora nackdelar för det svenska näringslivet.

Centerpartiet föreslår i motion 1984/85: 2878 (c) att riksdagen skall göra ett uttalande om riktlinjer för kolanvändningen. Motionärerna hänvisar till partiets tidigare ställningstagande och anför bl. a. att det inte finns behov av att använda mer kol i Sverige än vad som nu används.

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1984/85: 2865 ett uttalande av riksdagen om att någon utbyggnad av kolkondenskraft inte skall förekomma i Sverige.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen i denna fråga. Det kan komma att visa sig att den framtida utbyggnaden av mottryckskraft, vindkraft och vattenkraft inte räcker till för att täcka behovet av elenergi i samband med kärnkraftsavvecklingen. Även andra alternativ kan därför senare bli aktuella. Såsom uttalas i propositionen bör dock kolkondens övervägas först sedan alla andra alternativ har prövats och under förutsättning av radikalt förbättrade miljöegenskaper. Den kolanvändning som kan komma att behövas i landet bör ske med hög verkningsgrad.

Utskottet finner att de krav på uttalanden av riksdagen som framförs av centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna kan innebära olyckliga lösningar inför framtiden.

Förslaget i motion 1984/85: 2876 (m) om avslag på propositionen i denna del står mot bakgrund av vad utskottet här har anført helt i motsatsförhållande till utskottets uppfattning. De allmänna omdömen om betydelsen av elenergi som framförs i denna del av motionen förefaller enligt utskottets bedömning inte vara särskilt kontroversiella. Med hänsyn till vad i detta ämne anförts i propositionen finner utskottet inte skäl för riksdagen att göra ett sådant uttalande som föreslås i motionen.

Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i här behandlad del och avstyrker ifrågakvarande delar av motionerna 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk).

Kärnkraft

Inledning

Tidigare i detta betänkande har utskottet behandlat den mera övergripande huvudfrågan om kärnkraftens avveckling. I detta avsnitt behandlar utskottet till en början regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Vidare tar utskottet här upp frågor om säkerhetsåtgärder vid kärnkraftverken, vissa frågor om kärnkraftsblocket Ringhals 2 och förslag till ändringar i lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet.

Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer m. m.

Från förslagsanslaget Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer utbetalar statens energiverk, enligt regler som riksdagen har godkänt, ersättning till Forsmarks Kraftgrupp AB och statens vattenfallsverk för försenad idrifttagning av kärnreaktorerna Forsmark 1 och Forsmark 2 resp. Ringhals 3 och Ringhals 4 (prop. 1980/81: 25 bil. 9, NU 1980/81: 23, rskr. 1980/81: 112) samt Forsmark 3 (prop. 1982/83: 101 bil. 9, NU 1982/83: 33, rskr. 1982/83: 280). När utskottet förra året behandlade motsvarande anslagspunkt lämnade utskottet en redogörelse för bakgrunden till riksdagens tidigare fattade beslut om ersättning för de ifrågavarande förseningarna (NU 1982/83: 30 s. 22 f.).

Som nu kortfattat anges i propositionen (s. 264) är ersättningarna av två slag. De gäller dels förluster genom minskad produktion till följd av att idrifttagningen av kärnreaktorerna har försenats, dels ökade anläggningskostnader för kärnreaktorn Forsmark 3 till följd av att byggtiden har förlängts.

Ersättning för förluster genom minskad produktion har utbetalats sedan budgetåret 1979/80. Den minskade elproduktionen beräknas i efterhand som skillnaden mellan den energi som det har varit möjligt att producera utan försening och den energi som har producerats med försening. För reaktorerna Forsmark 1, Forsmark 2, Ringhals 3 och Ringhals 4 har denna skillnad numera upphört. För reaktorn Forsmark 3 kommer skillnaden att bestå t. o. m. budgetåret 1987/88. Ersättningen för budgetåret 1985/86 har av statens energiverk i dess anslagsframställning preliminärt beräknats till 135 milj. kr.

Ersättningen av det andra slaget – för ökade anläggningskostnader för Forsmark 3 – är ett engångsbelopp som skall utbetalas enbart budgetåret 1985/86. Detta belopp har av statens energiverk – på grundval av bedömningar av kraftföretagen – preliminärt angetts till 550 milj. kr.

I propositionen föreslås (punkt E 6) att det nämnda anslaget för det kommande budgetåret skall bestämmas till 685 milj. kr. Det påpekas (s. 265) att ersättningen av det första slaget utbetalas i efterhand på basis av verkliga förhållanden. Utfallet beror sålunda bl. a. av hur oljepriserna,

kolpriserna och vattenmagasinens fyllnadsgrad utvecklas. Vidare framhålls att ersättningen av det andra slaget kommer att fastställas efter förhandlingar.

I partimotionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) begärs att riksdagen skall avslå regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. Motion 1984/85: 1516 (c) från allmänna motions tiden har samma syfte. Avslagsyrkandet gäller dock inte det belopp som nu är aktuellt utan det som preliminärt anges i budgetpropositionen (prop. 1984/85: 100 bil. 14 s. 142).

I motion 1984/85: 2878 (c) anförts att det är inkonsekvent att staten utger ersättning för ökade elproduktionskostnader, samtidigt som den med skattefrihet för avkopplingsbar elkraft kraftigt ökar kraftbolagens försäljningsmöjligheter. I motion 1984/85: 2865 (vpk) sägs kärnkraftsbolagen redan ha fått tillräckligt med statliga subventioner.

När utskottet förra året (NU 1983/84: 30 s. 47) behandlade regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer konstaterade utskottet att regeringens förslag stod i överensstämmelse med de av riksdagen godkända överenskommelserna härom.

Utskottet gör samma konstaterande även i år. Liksom tidigare finner utskottet att riksdagen inte kan undandra sig att anvisa medel för ersättning enligt rådrumslagen (1979: 335). Det avtal som har ingåtts kan inte ensidigt sägas upp av staten. Utskottet vill återigen erinra om att det belopp som avser ersättning för förluster genom minskad produktion beror på hur en rad faktorer utvecklas, såsom tillgången på vattenkraft, oljepri serna och efterfrågan på elkraft. Ersättningen utbetalas i efterhand på basis av verkliga förhållanden.

Vad gäller ersättningen för ökade anläggningskostnader vill utskottet understryka att det belopp som anges i propositionen är ett preliminärt belopp baserat på kraftföretagens bedömningar och att det definitiva beloppet kommer att fastställas efter förhandlingar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under denna punkt. Till ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer bör riksdagen alltså för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag om 685 milj. kr. Motionsyrkandena i detta ämne avstyrks.

Säkerhetsfrågor

De säkerhetsfrågor på kärnkraftens område som finns att behandla här gäller statens kärnkraftinspektions verksamhet, kärnkraftverkens sårbarhet från säkerhetssynpunkt och transporter av kärnämnen.

Statens kärnkraftinspektion är tillsynsmyndighet rörande kärnsäkerhetsfrågor. Dess verksamhet finansieras genom avgifter. För inspektionens förvaltningskostnader föreslår regeringen därför endast ett formellt anslag av 1000 kr. Utskottet tillstyrker propositionen på denna punkt.

För inspektionens kärnsäkerhetsforskning begärs likaså ett anslag med

det formella beloppet av 1 000 kr. Medelsramen för kärnsäkerhetsforskning bör enligt regeringen räknas upp med 430 000 kr. Regeringen har därvid tagit hänsyn till de omprioriteringar som den har ansett möjliga att genomföra inom forskningsprogrammet. För lokala säkerhetsnämnder vid kärnkraftverken beräknar regeringen för nästa budgetår ett oförändrat medelsbehov av sammanlagt 800 000 kr. Sammanfattningsvis föreslår regeringen att kostnaderna för den verksamhet som finansieras över anslaget under budgetåret 1985/86 skall beräknas till 44 806 000 kr.

Statens kärnkraftinspektion har i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 begärt att kostnadsramen skall utvidgas med 2 224 000 kr., vilket motsvarar beräknade kostnadsökningar.

I motion 1984/85: 2878 (c) begärs att riksdagen till kärnsäkerhetsforskning skall anvisa 2,2 milj. kr. utöver vad regeringen har begärt. Det finns enligt motionärerna inte anledning att frångå de bedömningar kärnkraftinspektionen har gjort angående kostnaderna för att trygga en nödvändig sådan forskning.

Utskottet räknar liksom regeringen med att vissa omprioriteringar skall vara möjliga inom ifrågavarande forskningsverksamhet. Med hänsyn därtill finner utskottet den av regeringen förordade medelsramen vara väl avvägd. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i här behandlad del och avstyrker ifrågavarande del av motionsyrkandet.

I motion 1984/85: 761 (c) anförs att kärnkraftverken är sårbara från säkerhetssynpunkt och att skyddet mot olika slag av terroristaktioner måste förstärkas. Det finns inga andra anläggningar som kan likställas med kärnkraftverken när det gäller effekter av åverkan, säger motionärerna. En terroristaktion mot ett kärnkraftverk kan få förödande konsekvenser med bl. a. radioaktiva utsläpp som följd. Det är enligt motionärerna orimligt att samhället med skattemedel skall bekosta de extrema säkerhetsåtgärder som måste vidtas för att skydda dessa anläggningar. Kostnaderna för sådana åtgärder borde, anför de, betalas av de företag som äger kärnkraftverken. Samhället borde ansvara för de säkerhetsmässiga arrangemangen och sedan debitera kärnkraftverkens ägare kostnaderna härför.

Riksdagen har på förslag av näringsutskottet de två senaste åren avslagit motionsyrkanden av samma innebörd som det i motion 1984/85: 761 (c). Förra året yttrade sig justitieukskottet (JuU 1983/84: 1 y) till näringsutskottet (NU 1983/84: 30 s. 49 f.) i frågan.

Efter att allmänt ha analyserat frågan om avgiftsbeläggning av polisens tjänster uttryckte justitieukskottet uppfattningen att det inte fanns utrymme för att införa ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till just kärnkraftverk. Näringsutskottet kom till samma slutsats. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i näringsutskottet reserverade sig och gick därmed på samma linje som centerpartiets representanter i justitieukskottet.

Utskottet hänvisar till den tidigare behandlingen av frågan i riksdagen, vilken här kortfattat har refererats. Några nya omständigheter, som motiverar ett annat ställningstagande än de två senaste åren, anser utskottet inte ha inträffat. Liksom förra året finner utskottet sålunda att det inte har framkommit några övertygande skäl för att det skulle införas ett särskilt kostnadsansvar för polisens uppgifter med anknytning till kärnkraftverk. Utskottet avstyrker således motion 1984/85: 761 (c).

I motion 1984/84: 2638 (vpk) begärs en fullständig redogörelse för hur transporter av kärnämnen inom det svenska kärnkraftsprogrammet skall lösas. Transporterna är, anför motionärerna, behäftade med en mängd komplikationer.

De transporter det här är fråga om gäller dels leveranser av anrikat uran till AB Asea-Atoms bränsleelementfabrik i Västerås och leveranser av bränsleelement därifrån, dels frakt av använda bränsleelement. Varje år utförs hundratals urantransporter och ett fåtal plutoniumtransporter. Den övervägande delen av dessa transporter gäller obestrålat material. Statens kärnkraftinspektion har till uppgift att tillse att nationella och internationella säkerhetsbestämmelser följs. Arbetet utförs i samarbete med statens strålskyddsinstitut. Kraftindustrin har i olika sammanhang lämnat redogörelser för hur transporter av använt bränsle skulle ske. Senast gjordes det i en utredning om slutförvaring av det använda kärnbränslet, den s. k. KBS-3. Utredningen godtogs av regeringen i samband med att laddningstillstånd lämnades sommaren 1984 för kärnkraftsblocken Forsmark 3 och Oskarshamn 3. För transport av uran och obestrålat bränsle finns rekommendationer från International Atomic Energy Agency (IAEA) om säkerhet och strålskydd. Statens kärnkraftinspektion och statens strålskyddsinstitut har utfärdat bestämmelser för Sverige i enlighet med rekommendationerna. Allt uran, plutonium och torium i landet är underställt kontroll av IAEA.

Utskottet utgår från att berörda myndigheter följer utvecklingen på detta område. Givetvis förutsätter utskottet också att ifrågavarande transporter genomförs på ett från säkerhetssynpunkt betryggande sätt. Något initiativ av riksdagen för att få till stånd en sådan samlad redogörelse som motionärerna begär finner utskottet inte vara påkallat. Motionen avstyrks i nu aktuell del med hänvisning härtill.

Ringhals 2

Kärnkraftsblocket Ringhals 2, vilket ägs av vattenfallsverket, togs i kommersiell drift år 1975. Den totala elproduktionen i blocket (brutto) var t. o. m. år 1984 knappt 43 TWh. Ett återkommande problem vid Ringhals 2 är visst läckage i ånggeneratorerna. Ringhals 2 har tre ånggeneratorer. En ånggenerator är ungefär 20 m hög och väger ca 300 ton. De återkommande läckagen, som innebär att Ringhals 2 relativt ofta behöver ställas av och åtgärdas, gör att blockets tillgänglighet sjunker.

Vattenfallsverket redovisar i sin anslagsframställning för nästa budgetår att en förstudie pågår om huruvida ånggeneratorerna i Ringhals 2 skall bytas ut. I skrivelse till regeringen i januari 1985 har verket hemställt om medel för byte av ånggeneratorerna. De nya ånggeneratorerna avses bli dimensionerade så att de medger en ökning av effektuttaget med 50 MW. Bytet planeras ske sommaren 1989. För att den tid som reaktorn på grund av bytet ställs av skall bli så kort som möjligt måste enligt vattenfallsverket förberedelsearbeten utföras fr. o. m. år 1985 vid varje årlig revision. Investeringskostnaderna för reaktorbytet beräknas totalt till 900 milj. kr. i nuvarande prisläge.

Här tar utskottet upp fyra motionsyrkanden som gäller Ringhals 2. Senare återkommer utskottet till frågan om anslag till byte av ånggeneratorer (s. 74).

I centerpartiets motion 1984/85: 2878 föreslås att Ringhals 2 skall tas ur drift så snart Forsmark 3 och Oskarshamn 3 är i kommersiell drift. Satsningar bör, hävdar motionärerna, göras på inhemska bränslen i stället för på en ombyggnad av Ringhals 2.

I motion 1984/85: 1421 (c) begärs att riksdagen skall uttala att statens vattenfallsverk bör avbryta driften vid Ringhals 2. Motion 1984/85: 2638 (vpk) innehåller ett krav på att Ringhals 2 skall tas ur drift som ett första steg i avvecklingen av kärnkraft i Sverige.

Frågan om byte av ånggeneratorer tas även upp i motion 1984/85: 891 (c). Yrkandet innebär att riksdagen hos regeringen skall hemställa om en analys av planerna på att byta ånggeneratorer i Ringhals 2 från säkerhetsmässig, energipolitisk och samhällsekonomisk synpunkt innan ytterligare investeringar tillåts.

Det är följaktligen två huvudfrågor som tas upp i motionerna. Först gäller det förslagen om att Ringhals 2 skall tas ur drift.

Utskottet har tidigare i detta betänkande ur en mera allmän synvinkel tagit ställning till förslag om avvecklingen av kärnkraften. Med hänsyn till vad som har anförts i den tidigare framställningen finner utskottet inte skäl att nu peka ut något visst kärnkraftsblock som skall avvecklas först. Säkerhetsskäl bör, som riksdagen tidigare har slagit fast, bli avgörande för när ett kärnkraftsblock skall tas ur drift. Kärnkraftsblocken är fortlöpande under kärnkraftinspektionens tillsyn. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet ifrågasvarande delar av motionerna 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 1421 (c) och 1984/85: 2638 (vpk).

Vad så gäller frågan om byte av ånggeneratorer vill utskottet anföra följande. Enligt uppgift från statens kärnkraftinspektion (kvartalsrapport 4 1984) har byte av ånggeneratorer hittills ägt rum vid sju anläggningar i världen. Bytena har skett under perioden 1979–1984. Kärnkraftinspektionen uppger att de erfarenheter som har vunnits och de rutiner som har utvecklats har fått till följd att vid de senaste bytena montagetiderna har blivit kortare och personalens strålbekstrålning minskat.

I en interpellationsdebatt den 25 februari i år (RD 1984/85:89 s. 5) nämnde statsrådet Birgitta Dahl i svar på en interpellation (1984/85:91) av Ivar Franzén (c) att vattenfallsverket har jämfört byte av ånggeneratorerna i Ringhals 2 med att byte inte görs. Investeringskostnaden för bytet beräknas vara återbetald på ca 4 år. En förutsättning för byte är givetvis, anförde statsrådet, att det godkänns av säkerhetsgranskande myndigheter.

Utskottet vill, med instämmande i vad statsrådet Dahl har anfört, understryka att ett byte av ånggeneratorer kan genomföras endast om de säkerhetsgranskande myndigheterna ger sitt godkännande. Vidare noterar utskottet att vattenfallsverket bedömer ett sådant byte som företagsekonomiskt lönsamt att genomföra. Utskottet ser inte anledning för riksdagen att ta initiativ till någon ytterligare prövning av denna fråga utöver den som ändå sker genom regeringens försorg och av berörda myndigheter. Det kan härutöver, mot bakgrund av vad som sägs i centerpartiets partimotion, vara skäl att erinra om att en rad åtgärder har vidtagits de senaste åren för att underlätta introduktionen av inhemska bränslen. Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker den berörda delen av motion 1984/85:2878 (c) liksom motion 1984/85:891 (c).

Lagstiftning

Fr. o. m. den 1 februari 1984 gäller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, kärntekniklagen (prop. 1983/84:60, NU 1983/84:17, rskr. 1983/84:135). Den har ersatt lagen (1956:306) om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilagen), lagen (1977:140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m. (villkorlagen), lagen (1980:1123) om offentlig insyn i säkerhetsarbetet vid kärnkraftverken samt de delar av lagen (1981:669) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. som gällde reaktorinnehavarnas ansvar för avfallshantering m. m. Frågor om skydd mot strålning regleras med stöd av strålskyddslagen (1958:110).

Regeringen beslöt i juni 1984 att med stöd av kärntekniklagen ge tillstånd att kärnbränsle tillförs till de två sista kärnkraftverken i det svenska kärnkraftsprogrammet, Oskarshamn 3 resp. Forsmark 3.

I förhållande till den tidigare lagstiftningen innehåller kärntekniklagen – bortsett från ändrade föreskrifter om s. k. laddningstillstånd – följande nyheter.

Varje reaktorinnehavare är ålagd att upprätta eller låta upprätta ett program för den allsidiga forsknings- och utvecklingsverksamhet och de övriga åtgärder som behövs för att det kärnavfall som uppkommer i verksamheten skall kunna hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att anläggningen skall kunna avvecklas och rivs på ett säkert sätt. Forskningsprogrammet skall avse en period av minst sex år och skall med början år 1986 vart tredje år granskas och utvärderas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vidare har regeringen bemyndigats

att uppställa krav på tillstånd för utförelse av produkter som utan att vara direkt avsedda för framställning av kärnladdningar är av väsentlig betydelse för sådan framställning. Också s. k. teknologiöverföring, dvs. upplåtelse eller överlåtelse av rätt att utomlands tillverka viss utrustning eller visst material, omfattas av tillståndsplikt i den utsträckning regeringen föreskriver. De lokala säkerhetsnämndernas insyn i kärnkraftverkens verksamhet har vidgats till att omfatta alla förekommande säkerhets- och strålskyddsfrågor samt beredskapsplaneringen kring kärnkraftverken. Vidare är den som har tillstånd att driva en anläggning för hantering, lagring eller slutlig förvaring av kärnavfall eller av kärnämnen som inte skall användas på nytt, skyldig att ge lokal säkerhetsnämnd som regeringen bestämmer insyn i säkerhets- och strålskyddsarbetet vid anläggningen.

Vid riksdagsbehandlingen förelåg en rad reservationer rörande olika delar av lagförslaget.

Centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna stod bakom merparten av reservationerna. De följde upp sina ställningstaganden i motioner under allmänna motionstiden år 1984. Motionerna behandlades i näringsutskottets betänkande NU 1983/84: 30 (s. 54). Riksdagsbehandlingen förra året ledde inte till någon ändring i lagstiftningen.

Centerpartiet kräver nu i motion 1984/85: 2878 att riksdagen skall begära förslag till reviderad lagstiftning om kärnteknisk verksamhet enligt de riktlinjer som anförs i motionen. Liknande krav framförs i partimotionen 1984/85:1679 (c) från allmänna motionstiden. Också vänsterpartiet kommunisterna har önskemål om ändringar i kärntekniklagen. De framförs i partimotionen 1984/85: 2638.

I det följande tar utskottet upp motionärernas förslag i olika sakfrågor ett och ett.

15 § kärntekniklagen gäller *återkallelse av tillstånd* att bedriva kärnteknisk verksamhet. Centerpartiet kräver en vidgad tillämpning av återkallelseinstitutet. En förutsättning för att drifttillstånd inte skall återkallas bör vara, heter det i motion 1984/85: 2878 (c), att reaktorinnehavaren bedriver nödvändig forsknings- och utvecklingsverksamhet och avsätter tillräckliga medel för kärnkraftens avveckling. Det begärs därför att momenten 2 och 3 i 15 § skall utformas enligt atomlagstiftningskommitténs förslag, vilket innebär en vidgad tillämpning av återkallelseinstitutet (se prop. 1983/84: 60 s. 60 f.). Krav av denna innebörd framförs också i motion 1984/85:1679 (c).

När utskottet tog ställning till samma krav från centerpartiet i slutet av år 1983 (NU 1983/84:17 s. 7) anförde utskottet att den nyansering av sanktionssystemet som förespråkades i propositionen var väl motiverad och fullt förenlig med de höga krav som lagen i en rad avseenden ställer på reaktorinnehavarna. Det system för fastställande av forsknings- och utvecklingsprogram som regeringen föreslog syntes enligt utskottet också innebära att riskerna för påtalbara försummelser från deras sida ytterligare minskade. Utskottet avstyrkte således ifrågasvarande yrkande. Centerpar-

tiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig till förmån för motionsyrkandet. Utskottet kom till samma slutsats för ett år sedan (NU 1983/84: 30 s. 56). Även då reserverade sig företrädarna för de nämnda partierna i utskottet.

Utskottet gör samma bedömning nu. Någon ändring av kärntekniklagen, såvitt gäller förutsättningar för återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet, är sålunda enligt utskottets uppfattning inte aktuell. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1679 (c), båda i ifrågavarande del.

En annan nu återkommande fråga som var kontroversiell när lagförslaget behandlades gäller *hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle*.

Villkorslagen angav två olika metoder som en reaktorinnehavare kunde välja mellan när det gällde att tillgodose lagens krav på hur det använda kärnbränslet skulle tas om hand. Den ena var upparbetning med åtföljande slutlig förvaring av det högaktiva avfall som erhålls därvid. Den andra var en slutlig förvaring av kärnbränslet utan att detta först blivit upparbetat. De laddningstillstånd som har lämnats enligt villkorslagen grundas alla på upparbetsavtal. Under de senaste åren har emellertid uppstått tvivel om att den metod som innefattar upparbetning är lämplig.

Kärntekniklagen talar till skillnad från villkorslagen inte om en upparbets- och en direktförvaringsmetod utan endast om att det för hantering och slutlig förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som härrör från detta skall finnas en metod som kan godtas med hänsyn till säkerhet och strålskydd. Metoden med direkt slutförvaring föreslogs i den av riksdagen godkända propositionen få mycket hög prioritet i forsknings- och utvecklingsarbetet.

De här behandlade yrkandena i motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1679 (c) går i nu aktuell del ut på att det skall lagstiftas om att slutförvaring av det utbrända kärnbränslet skall ske utan föregående upparbetning. Också i motion 1984/85: 2638 (vpk) påyrkas att riksdagen skall besluta att det genom en ändring i kärntekniklagen skall föreskrivas att använt bränsle från de svenska reaktorerna skall slutförvaras direkt utan upparbetning.

I motion 1984/85: 2878 (c) begärs vidare en plan av regeringen för återtagande av använt kärnbränsle som har skeppats ut men ännu inte hunnit upparbetas. Motion 1984/85: 2638 (vpk) innehåller ett yrkande om att riksdagen skall besluta att det använda kärnbränslet från de svenska reaktorerna, som nu finns i La Hague och Sellafield, skall tas hem utan upparbetning och att inga nya leveranser får ske dit.

Utskottet vill liksom då frågan behandlades tidigare erinra om att det framgår av den av riksdagen godkända propositionen om ny lagstiftning på kärnenergiområdet (prop. 1983/84: 60) att regeringen ger klart företräde åt direktförvaringsmetoden. Eftersom det krävs ytterligare forskning kring och utveckling av denna metod och eftersom det för närvarande inte finns

behov av något slutgiltigt beslut i frågan finner utskottet liksom tidigare att det inte är lämpligt att ett förbud mot upparbetning tas in i lagen. Härutöver bör erinras om att direktförvaringsmetoden än tydligare har kommit att framstå som huvudlinje sedan kraftföretagens förslag i rapporten KBS-3 har granskats och godkänts av regeringen i samband med prövning av frågan om laddningstillstånd för kärnkraftsblocken Oskarshamn 3 och Forsmark 3. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1679 (c), såvitt gäller kravet på ett sådant förbud, liksom motion 1984/85: 2638 (vpk) i motsvarande del. I konsekvens härmed avstyrks också de yrkanden som gäller dels återtagande till Sverige av använt kärnbränsle som har utskleppats för upparbetning, dels förbud mot ytterligare utförelse av använt kärnbränsle.

Kärntekniklagen innebär vissa skärpta bestämmelser i fråga om *utförelse ur riket av kärnteknisk utrustning m. m.* Sådan utrustning får inte föras ut utan tillstånd av regeringen. Vilka produkter som omfattas av förbudet finns specificerat i en bilaga till förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet. Prövning sker i varje enskilt fall med beaktande av vårt lands internationella åtaganden och av övrig hänsyn till riskerna för spridning av kärnvapen.

Tidigare bestämmelser har skärpts så till vida att restriktioner för utförelse nu också gäller teknologiöverföring. En annan utvidgning av tillståndskravet avser s. k. dubbelanvändningsprodukter. Det rör sig härvid om utrustning som inte har konstruerats för användning på kärnenergiområdet men som är av väsentlig betydelse för tillverkning av kärnladdningar.

I motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1679 (c) begärs att export av kärnreaktorer och reaktorkomponenter, kärnteknisk utrustning och kärnkraftsteknologi skall förbjudas. Motion 1984/85: 2638 (vpk) innehåller likaledes önskemål om förbud mot export av kärnkraftsteknologi. För den händelse riksdagen inte skulle bifalla detta förslag begär motionärerna att den skall kräva att regeringen noggrant redovisar AB Asea-Atoms och andra berörda företags verksamhet inom kärnkraftsteknologins exportområde.

Utskottet står kvar vid sin tidigare bedömning att det inte finns anledning att gå längre i fråga om utförelse reglering än vad som – i god överensstämmelse med vårt lands internationella åtaganden – föreslogs i propositionen om ny lagstiftning på kärnenergiområdet och som nu gäller enligt de nya bestämmelserna. Utskottet har vidare uppmärksammat att, såsom anförs i propositionen (s. 247), regeringen noga följer utvecklingen på utförelseområdet.

Några ytterligare krav på insyn i företagets verksamhet – utöver vad som påfordras av villkor, föreskrifter eller uppgiftsskyldighet som följer av kärntekniklagen – finner utskottet inte vara påkallade. Sålunda avstyrker utskottet motionerna 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 1679 (c) och 1984/85: 2638 (vpk), alla i ifrågavarande del.

I enlighet med den tidigare gällande lagstiftningen på detta område finns det *lokala säkerhetsnämnder* i var och en av de kommuner som har kärnkraftverk. Enligt kärntekniklagen skall även innehavare av anläggningar för hantering, lagring eller slutlig förvaring av kärnavfall eller av kärnämnen som inte skall användas på nytt kunna åläggas att ge lokal säkerhetsnämnd insyn i säkerhets- och strålskyddsarbetet vid anläggningen.

Vid riksdagsbehandlingen av förslaget till den nya lagen begärdes i en motion (c) att lokal säkerhetsnämnd skulle finnas vid alla kärntekniska anläggningar, dvs. även i Nyköping och Västerås där Studsvik Energiteknik AB resp. AB Asea-Atom har sin verksamhet förlagd.

Denna uppfattning delades inte av näringsutskottet som anförde att det borde ankomma på de berörda kommunerna att, om de skulle finna det angeläget, påkalla en ändring av bestämmelserna härvidlag. Det då aktuella yrkandet avstyrktes. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen följde utskottet. Motsvarande ställningstaganden upprepades våren 1984 (NU 1983/84: 30 s. 54).

Centerpartiet återkommer nu i motion 1984/85: 2878 med krav på lokala säkerhetsnämnder i Nyköping och Västerås.

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden i ämnet att det bör ankomma på resp. kommun att ta eventuella initiativ till ändrade bestämmelser. Motionsyrkandet avstyrks alltså såvitt gäller lokala säkerhetsnämnder.

Ytterligare en fråga som skall behandlas här gäller *antalet reaktorer i det svenska kärnkraftsprogrammet*. I det föregående har utskottet behandlat frågan om kärnkraftens avveckling och därvid redogjort för riksdagens tidigare ställningstaganden till förslag om avvecklingsperiodens längd. Till denna fråga har tidigare kopplats förslag om att i lag skall införas bestämmelser om antalet reaktorer. Krav därpå har avslagits av riksdagen (NU 1983/84: 17 s. 11 f., NU 1983/84: 30 s. 58).

I motion 1984/85: 2878 (c) anføres i denna del att det enligt folkomröstningens utslag och riksdagens beslut bör i den nya lagstiftningen uttryckligen anges att högst tolv reaktorer får byggas och användas. Detta innebär, heter det, bl. a. förbud mot att bygga kärnvärmeverk, t. ex. Secure, och bridreaktorer.

Motion 1984/85: 559 (m) innehåller krav på att inga politiska hinder skall resas för bruk av kärnvärmereaktorer av Securetyp.

Utskottet anser fortfarande att det nu saknas skäl för att det här berörda området av kärnkraftsprogrammet skall regleras genom lagstiftning. Frågan om kärnvärmereaktorer har behandlats av riksdagen tidigare vid upprepade tillfällen, senast för ett år sedan (NU 1983/84: 30 s. 52) då utskottet utförligt redogjorde för hur Securereaktorn hade behandlats i kärnkraftsdebatten (s. 24 f.). Liksom då konstaterar utskottet att resultatet av folk-

omröstningen innebär att byggande av Securereaktorer inte skall förekomma i Sverige. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2878 (c), båda i ifrågavarande del.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp motionsyrkanden om *förbud mot uranbrytning*. Sådana förslag framförs i de centerpartistiska partimotionerna 1984/85: 2878 och 1984/85: 1679 liksom i vänsterpartiet kommunisternas motion 1984/85: 2638.

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av näringsutskottet i olika sammanhang under de fyra senaste åren (NU 1980/81: 60, 1981/82: 40, 1982/83: 32, 1983/84: 17 och NU 1983/84: 28). De har avslagits av riksdagen sedan utskottet har avstyrkt dem med hänvisning till att uranbrytning inte kan ske utan att tillstånd har givits enligt bl. a. minerallagen (1974: 890), miljöskyddslagen (1969: 387) och 136 a § byggnadslagen (1947: 385). Reservationer har avgetts från centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas sida.

Utskottet finner inte skäl till något annat ställningstagande vid detta tillfälle och avstyrker de tre motionerna i berörda delar.

Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m.

Inledning

I det föregående har utskottet berört vissa frågor med anknytning till det radioaktiva avfallet inom kärnkraftsprogrammet. Det har exempelvis gällt yrkanden om lagstiftning och om säkerhetsåtgärder. Detta avsnitt ägnas åt nämnden för hantering av använt kärnbränsle, för vilken regeringen föreslår vissa förändringar avseende uppgifter och organisation liksom namnbyte till statens kärnbränslenämnd. Andra frågor som tas upp gäller avgiften för framtida utgifter för använt kärnbränsle, hanteringen av svenskt och utländskt använt kärnbränsle, slutförvaring av reaktoravfall under havsbotten m. m.

Statens kärnbränslenämnd

I propositionen erinras (s. 241) om de skyldigheter som lagen (1984: 3) om kärnteknisk verksamhet lägger fast för den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Det gäller bl. a. skyldigheten att ta hand om och slutligt förvara radioaktivt avfall som uppkommer till följd av driften och att genomföra den forskning och utveckling som behövs för att dessa åtgärder skall kunna genomföras. Vidare erinras om att det i en särskild lag (1981: 669, ändrad 1984: 5) stadgas om skyldighet för kraftreaktorinnehavare att erlægga en avgift till staten för att täcka framtida kostnader för hantering av högaktivt avfall från driften och för rivning av reaktoranläggningarna. Dessa avgifter tillförs en fond som förvaltas genom insättning på

ett konto i riksbanken. Av avgifter som en reaktorinnehavare har betalat in kan lån lämnas till denne. När kostnader för att vidta åtgärder uppkommer, betalas ersättning till reaktorinnehavarna ut från de fonderade medlen.

För att utöva statens befogenheter i de långsiktiga finansierings- och utvecklingsfrågorna har en särskild myndighet, nämnden för hantering av använt kärnbränsle (NAK), inrättats efter beslut av riksdagen (prop. 1980/81:90, NU 1980/81:60, rskr. 1980/81:381). Enligt sin instruktion (1981:672, ändrad 1984:18) skall nämnden följa utvecklingen på kärnenergiområdet, särskilt vad gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från detta samt avveckling och rivning av reaktoranläggningar. Den skall vidare avge förslag till avgifter som reaktorinnehavarna skall erlægga till staten för finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. samt svara för en betryggande förvaltning av inbetalade avgifter.

Nämnden har också uppgifter inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Kommittén (I 1983:05) för översyn av kärnbränslenämndens verksamhet tillkallades år 1983 mot bakgrund bl. a. av den ändrade ansvarsfördelning mellan staten och kärnkraftsindustrin i fråga om kärnavfallshantering som följer av den nya lagstiftningen på kärnenergiområdet. Utredningen avlämnade i september 1984 sitt betänkande (SOU 1984:76) Samordnad kärnavfallshantering. Det har remissbehandlats.

På grundval av utredningsförslaget och remissbehandlingen föreslår regeringen sammanfattningsvis följande (s. 244).

Huvuduppgiften för statens kärnbränslenämnd skall vara att övervaka genomförandet av programmet för den slutliga hanteringen av använt kärnbränsle samt avvecklingen av anläggningar i kärnkraftsprogrammet. Deluppgifter för nämnden är att svara för:

- avgiftsuttag, medelsredovisning och utbetalande av ersättningar,
- granskning av kostnadsuppskattningar för sluthantering,
- bedömning av olika hanteringsmetoder för att utröna i vad mån de bör ingå i kraftreaktorinnehavarnas forsknings- och utvecklingsprogram för sluthantering,
- uppföljning av kraftreaktorinnehavarnas åtgärder för sluthantering av använt kärnbränsle och avveckling av anläggningar.

Ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor skall inrättas gemensamt för statens strålskyddsinstitut, statens kärnkraftinspektion och statens kärnbränslenämnd. Det tillsätts och erhåller instruktion av regeringen. Samarbetsorganet skall för de tre myndigheterna fungera som dels ett expertorgan för rådgivning, dels ett forum för samråd. Dess uppgifter skall vara att svara för viss rådgivning och visst informationsutbyte i syfte att säkerställa en täckande forskning och annan kunskapsuppbyggnad på den statliga sidan i fråga om kärnavfallshantering.

Vad gäller finansieringssystemet framgår det av propositionen (s. 245) att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag i frågan om fondförvaltningen vid riksmötet 1985/86.

Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna vad som i propositionen förordas i fråga om omorganisation av och ändrade uppgifter för myndigheten för hantering av använt kärnbränsle samt inrättande av ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor.

Nämndens utgifter bekostas med avgiftsmedel som tas ut av reaktorinnehavarna med stöd av lagen (1981: 669, ändrad 1984: 5) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. I statsbudgeten erfordras för nämndens del endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Under anslaget E 10 föreslår regeringen att nämndens kansliresurser skall förstärkas i två steg. För budgetåret 1985/86 beräknas medel för två tjänster utöver nuvarande sex tjänster. Inrättandet av ytterligare två tjänster bör enligt regeringsförslaget anstå till dess bl. a. frågan om finansieringssystemet har klarlagts. Det ankommer på regeringen att närmare besluta om nämndens instruktion, styrelse, kansli m. m.

De organisationsförändringar som regeringen föreslår kritiscras i två motioner.

I motion 1984/85: 2875 (m) sägs att de tekniska frågorna kring bl. a. kärnavfallsförvaring inte bör spridas till flera myndigheter och att kärnbränslenämnden inte bör syssla med att informera i sådana frågor. Regeringen bör, anför motionärerna, återkomma med ett nytt förslag. De vill att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen i enlighet med vad nu sagts.

Centerpartiet begär i motion 1984/85: 2878 ett motsvarande uttalande om myndighetsorganisationen när det gäller frågan om hanteringen av det utbrända kärnbränslet. I motionen ifrågasätts behovet av ytterligare ett samrådsorgan. Vidare sägs att kraftföretagens program för forskning och pågående insatser bör undergå en mer politisk prövning.

Utskottet delar regeringens uppfattning i fråga om uppgifter och organisation för statens kärnbränslenämnd. Det finns, såsom regeringen framhåller, vägande motiv för att även fortsättningsvis en särskild myndighet skall ha ansvar för finansieringsdelen och för övervakningen av genomförandet av det långsiktiga programmet för hantering av använt kärnbränsle m. m.

Det gemensamma organ som föreslås för de tre myndigheterna statens kärnkraftinspektion, statens strålskyddsinstitut och statens kärnbränslenämnd bör kunna utgöra ett verksamt samordningsinstrument. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till riktlinjer i fråga om organisation och ändrade uppgifter för myndigheten samt inrättande av det nämnda samarbetsorganet för kärnavfallsfrågor. Härvid vill utskottet betona att samarbetsorganet inte har något övergripande ansvar inom resp. myndighets verksamhetsområden. Det skall fungera som ett expertorgan för rådgivning och vara ett forum för samråd. Härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslag m. m. under punkt E 10.

Motionerna 1984/85: 2875 (m) och 1984/85: 2878 (c) avstyrks sålunda.

Avgift för framtida utgifter för använt kärnbränsle

Den i föregående avsnitt omnämnda avgift som tas ut av reaktorinneha-
varna för finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m. m. har
under åren 1982 och 1983 varit 1,7 öre per kWh från kärnkraftverken
levererad elkraft. Under år 1984 var avgiften 1,9 öre per kWh. Enligt beslut
av regeringen i december 1984 skall avgiften vara oförändrat 1,9 öre per
kWh under år 1985.

Avgiften för år 1985 skall täcka de framtida kostnader för omhändertaga-
ande av använt kärnbränsle och för avveckling och rivning av kärnkraft-
verken som svarar mot produktionen av elkraft under år 1985.

Kärnbränslenämnden föreslog i oktober förra året att avgiften för år
1985 skulle uppgå till 2,1 öre per kWh. Nämndens förslag var utformat mot
bakgrund av en beräkning av väntad produktion av elkraft i kärnkraftver-
ken, en antagen real avkastning av förvaltade medel och väntade framtida
utbetalningar. Det totala återstående medelsbehovet beräknades till 39
miljarder kronor i prisläget januari 1985.

I två motioner framförs förslag inom detta ämnesområde. Motion 1984/
85: 2875 (m) går i här aktuell del ut på att riksdagen skall ge regeringen i
uppdrag att utreda de finansiella konsekvenserna av en längre kalkylerad
livslängd för kärnkraftverken. Centerpartiet begär i partimotionen 1984/
85: 2878 att den avgift det här är fråga om skall fastställas till 2,1 öre per
kWh.

Vilken avgift som kan bedömas vara erforderlig är beroende bl. a. av
kärnkraftsproduktionen och av den långsiktiga kostnadsutvecklingen.
Kärnbränslenämnden framhåller i sitt förslag till regeringen om avgift för
år 1985 (NAK PLAN 85 och förslag till avgift för år 1985) att de beräkning-
ar som det här är fråga om i väsentliga delar måste vara schematiska.

Nämnden fortsätter (s. 32):

För att belysa betydelsen av variationer i bedömningen redovisar näm-
nden i följande sammanställning vad avgiften skulle bli om – med godta-
gande av nämndens beräkningar i övrigt – dels den reala avkastningen
antas vara 2% resp. 2,5% resp. 3%. Varje kärnkraftsblock antas drivas i
25 år resp. i enlighet med SKB:s Plan 84. Samtliga kärnkraftsblock antas
vara i drift t. o. m. år 2010.

Real avkastning i %	2	2,5	3
Drift 25 år	2,2	2,1	1,9 öre/kWh
Drift t. o. m. år 2010	1,9	1,8	1,6 öre/kWh

Först tar utskottet upp förslaget i motion 1984/85: 2875 (m).

Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att ta initiativ
till något sådant utredningsuppdrag som föreslås i motion 1984/85: 2875
(m). Av vad utskottet här har anfört framgår att kärnbränslenämnden har
presenterat vissa beräkningar om de finansiella konsekvenserna av olika
antaganden om kärnkraftverkens avveckling. Vidare har 1981 års energi-

kommitté analyserat frågan om hur kostnaderna för kärnkraftsavvecklingen varierar utifrån olika förutsättningar. Motion 1984/85: 2875 (m) avstyrks sålunda.

I fråga om vad som begärs i centerpartiets motion vill utskottet anföra följande.

Utskottet förutsätter att regeringen vid varje prövning av avgiftens storlek fastställer denna så att medel flyter in till fonden i tillräcklig utsträckning för att de uppställda målen skall kunna uppnås. Regeringens beslut om avgift för år 1985 ger inte utskottet anledning till någon erinran. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1984/85: 2878 (c) i ifrågavarande del.

Upparbetningskontrakt m. m.

Tre motionsyrkanden gäller de upparbetningskontrakt som föreligger inom det svenska kärnkraftsprogrammet. I motion 1984/85: 2878 (c) påyrkas ett uttalande av riksdagen om förvaring av andra länders utbrända kärnbränsle. Det skulle innebära att Sverige inte accepteras som förvaringsplats för andra länders atomsopor och förutsätta att upphävande av redan ingångna upparbetningsavtal inte leder till överenskommelser där-om.

Ett liknande krav framförs i motion 1984/85: 2865 av vänsterpartiet kommunisterna, som i motion 1984/85: 2638 också hos regeringen begär en redovisning av det aktuella läget när det gäller upparbetningskontrakten med Storbritannien och Frankrike.

I det föregående (s. 26) har lämnats en redogörelse för vissa uttalanden som statsrådet Birgitta Dahl har gjort på senare tid i ett interpellationssvar i riksdagen och i ett pressmeddelande om gällande upparbetningskontrakt. Sammanfattningsvis lämnas där uppgifter om upparbetningskontraktens omfattning m. m. Vissa förhandlingar mellan berörda parter om överlåtelse av kontraktsrättigheter för upparbetning m. m. ansåg sig statsrådet inte närmare böra kommentera innan de hade slutförts.

Först tar utskottet upp kravet på redovisning av läget beträffande gällande upparbetningskontrakt.

Med hänsyn till de uppgifter som har lämnats i det föregående anser utskottet att det inte nu finns skäl för riksdagen att hos regeringen begära någon ytterligare redovisning av läget. Utskottet räknar dock med att regeringen återkommer med lämplig information ifall de nämnda förhandlingarna skulle leda fram till regeringsbeslut som i någon väsentlig del förändrar den nuvarande situationen.

Vad så gäller motionsyrkandena om andra länders utbrända kärnbränsle vill utskottet anföra följande.

Utskottet vill understryka att den nuvarande politiken är klart inriktad på slutförvaring av använt kärnbränsle utan upparbetning. Gällande upparbetningsavtal bygger sålunda på tidigare ställningstaganden. Utskottet har

noterat att vissa diskussioner pågår i syfte att nå en helhetslösning som frigör Sverige från bindningen till upparbetning.

Som grundläggande princip för Sveriges agerande bör enligt utskottets uppfattning gälla att varje land tar fullt ansvar för det kärnavfall som uppkommer inom landet. För den händelse de pågående diskussioner som omnämns i pressmeddelandet från industridepartementet i ett isolerat fall inom ramen för gällande bestämmelser skulle leda till att Sverige och något annat land gör ett utbyte av begränsade mängder av kärnavfall torde inte detta på ett avgörande sätt stå i strid med den huvudprincip som utskottet nu har angett. Utskottet avstyrker därför motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) i nu behandlad del.

Slutförvar av reaktoravfall

Svensk Kärnbränsleförsörjning AB har år 1983 fått tillstånd att under havsbotten utanför Forsmark anlägga ett slutförvar för låg- och medelaktivt avfall. Tillståndet har lämnats av regeringen efter tillstyrkan av bl. a. koncessionsnämnden för miljöskydd, statens kärnkraftinspektion och Östhammars kommun. Anläggningsarbeten pågår. Vid senaste årsskiftet hade byggtunneln nått drygt 1 000 m in i berget och till en nivå av ca 75 m under havsbotten. Driftstunnelns längd var ca 850 m.

Vänsterpartiet kommunisterna begär i motion 1984/85: 2638 att riksdagen skall besluta att slutförvar under havsbotten för radioaktivt avfall inte får ordnas eller tas i bruk så länge konsekvenserna av en sådan förvaring inte har klarlagts.

Utskottet vill understryka att tillstånd att anlägga ifrågakvarande slutförvar av reaktoravfall har medgetts efter tillstyrkan av bl. a. kärnkraftinspektionen och koncessionsnämnden för miljöskydd. Kärnkraftinspektionen har vid sin tillstyrkan angivit vilka kompletterande undersökningar som skall genomföras samt vilka villkor för anläggningens uppförande och drift som från bl. a. säkerhetssynpunkt skall vara uppfyllda innan anläggningen tas i drift. I allt väsentligt torde alltså motionsyrkandet redan vara tillgodosett. Ifrågakvarande del av motion 1984/85: 2638 avstyrks således.

Övrigt

Sist i detta avsnitt tar utskottet upp ytterligare ett krav i motion 1984/85: 2638 (vpk). Motionärerna påyrkar att riksdagen hos regeringen skall begära en fullständig redovisning av hur många nya arbetstillfällen som har skapats i Sverige genom den nu avslutade kärnkraftsutbyggnaden.

Utskottet anser, mot bakgrund av att energipolitiken nu är inriktad på avveckling av kärnkraften, att en sådan redovisning inte motiveras av energi- eller industripolitiska skäl. Frågan torde nu främst ha vetenskapligt intresse. Riksdagen synes således inte ha anledning att begära en redovisning av detta slag. Motionsyrkandet avstyrks följaktligen av utskottet.

Vattenkraft

Inledning

I propositionen erinras (s. 129) om att vattenkraftsproduktionen för närvarande motsvarar närmare två tredjedelar av den totala elproduktionen i Sverige. Den tekniskt utbyggbara vattenkraften, inkl. den som hittills har tagits i anspråk, har uppskattats motsvara en energiproduktion av ca 130 TWh/år, varav ca 95 TWh/år har bedömts vara ekonomiskt möjlig att bygga ut. Av de ekonomiskt utbyggnadsvärda vattenkraftsresurser som nu återstår faller hälften – eller ca 17 TWh/år – på de fyra outbyggda huvudälvarna i Norrland, nämligen Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven.

Frågan om utbyggnad av vattenkraften och avvägningen gentemot bevarandeintressena har behandlats av riksdagen vid åtskilliga tillfällen sedan början av 1970-talet. Det kan erinras om att riksdagens energipolitiska beslut åren 1975 och 1981 innebar att vattenkraften skulle byggas ut så att en nivå om 66 TWh/år uppnåddes år 1985 (prop. 1975: 30, CU 1975: 28, NU 1975: 30, rskr. 1975: 202, 203; prop. 1980/81: 90, NU 1980/81: 60, rskr. 1980/81: 384). Riksdagen behandlade år 1981 också (CU 1980/81: 31 och 5 y) möjligheterna att uppnå målet för vattenkraftsproduktionen. Civilutskottet, som beredde ärendet, fann det tveksamt om man utan ändrade riktlinjer i den fysiska riksplaneringen, ändrade tillåtlighetsregler i vattenlagen eller avsiktligt ändrade dispensregler skulle kunna nå upp till en total vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år år 1990.

År 1977 beslutade statsmakterna om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vattendrag i norra Svealand och Norrland (prop. 1977/78: 57, CU 1977/78: 9, rskr. 1977/78: 100). Beslutet innebär att de fyra huvudälvarna samt vissa andra älvar och älvsträckor med en sammanlagd utbyggnadsvärd energiproduktion om mer än 20 TWh/år tills vidare har tagits undan från utbyggnad. Beslutet har senare kompletterats med undantag för vissa ytterligare älvar och älvsträckor.

År 1984 förelades riksdagen en proposition (prop. 1983/84: 40, BoU 1983/84: 30, rskr. 1983/84: 388) om fortsatt vattenkraftsutbyggnad. I propositionen lades fram en plan för hur det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftens roll till år 1990 skulle tillgodoses. Riksdagen godtog vad som anförts i planen och vidhöll sin tidigare uppfattning att nivån för vattenkraftens andel i energibalansen skulle vara 66 TWh/år.

I den nu aktuella propositionen anför föredragande statsrådet att frågan om vattenkraftsutbyggnad kan ses i två perspektiv, ett kortare och ett längre. På kort sikt gäller det att komplettera den av riksdagen antagna vattenkraftsplanen så att produktionsnivån 66 TWh/år uppnås. På längre sikt gäller det att klarlägga vattenkraftens roll i samband med kärnkraftens avveckling.

Frågan om vattenkraftens roll på kort sikt behandlar bostadsutskottet i

ett betänkande (BoU 1984/85: 25) om komplettering av vattenkraftsplanen som föreläggs riksdagen samtidigt med detta betänkande.

Vad som i propositionen och i motioner har föreslagits om vattenkraftens energipolitiska roll på lång sikt behandlas i det följande. Bostadsutskottet har yttrat sig i ärendet (BoU 1984/85: 5 y). Andra frågor som tas upp här rör små vattenkraftverk, anslag m. m. till statens vattenfallsverk, vissa regionalpolitiska frågor m. m.

Näringsutskottet har vidare i yttrande till skatteutskottet (NU 1984/85: 7 y) yttrat sig över bl. a. ett förslag i propositionen (mom. 6) om förbättrade villkor vid utnyttjande av vissa små vattenkraftverk. Skatteutskottet behandlar frågan i betänkandet SkU 1984/85: 50.

Vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt m. m.

Beträffande vattenkraftens roll på lång sikt anförs i propositionen (s. 132) att beslut om vattenkraftens energipolitiska roll sett i ett längre perspektiv inte behöver fattas förrän i början av 1990-talet. Föredragande statsrådet anför under återopande av 1981 års energikommitté (EK 81) att studier bör genomföras för att närmare utreda vattenkraftens roll i det framtida energisystemet i samband med avvecklingen av kärnkraften. Ett syfte med sådana studier anges vara att genom sammanställning av befintligt underlagsmaterial och vissa kompletterande inventeringar av tänkbara utbyggnadsprojekt få fram ett underlag för ställningstaganden till hur vår långsiktiga elproduktionskapacitet bör utformas. Det är föredragandens avsikt att man inom det av henne föreslagna rådet för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor skall diskutera bl. a. vattenkraftens roll i energisystemet. I anslutning till redovisningen beträffande en strategi för kärnkraftsavvecklingen anför föredraganden att, även om en stor del av elbehovet kan ersättas med inhemska bränslen och med utnyttjande av ny teknik, återstående elbehov endast kan fyllas med i dag känd teknik, dvs. med energi från vattenkraftverk eller fastbränsleeldade kraftverk.

I sex motionsyrkanden behandlas vattenkraftens roll i energipolitiken på längre sikt samt frågan om förstudier. Yrkanden med denna innebörd förs fram i partimotioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Vidare behandlas frågan i ytterligare en motion med folkpartistiskt ursprung.

I partimotion 1983/84: 374 (fp), som väcktes under allmänna motionstiden, föreslås att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare har uttalat sig för inte skall ske. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala att utbyggnadsnivån 66 TWh/år skall utgöra det slutliga riktvärdet för vattenkraftsproduktionen. Elbehovet efter kärnkraftsavvecklingen får enligt motionärernas uppfattning tillgodoses med hjälp av annan produktion och genom effektivare elanvändning.

I centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 föreslås riksdagen ansluta sig

till de riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad som anges i denna motion. Där hänvisas till en år 1984 väckt centerpartimotion (motion 1983/84: 2825) i vilken hävdades att den fortsatta utbyggnaden av vattenkraften måste vara avsedd att leda till målet av en produktionskapacitet om i medeltal 66 TWh/år.

I motion 1984/85: 2870 (fp) föreslås riksdagen uttala att det inte bör göras några förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oreglerade norrländska huvudälvarna.

I moderata samlingspartiets partimotion 1984/85: 2876 framförs i huvudsak följande synpunkter på frågan om en fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Kärnkraftsavvecklingen kommer enligt motionärernas uppfattning att få mycket omfattande konsekvenser för de återstående vattendragen. Motionärerna bedömer att kärnkraftverken kan drivas under betydande tid. Denna bedömning innebär att förprojektering av en omfattande vattenkraftsutbyggnad måste ses med oro. Avslutningsvis anför motionärerna att de orörda huvudälvarna inte bör byggas ut. De vill att riksdagen skall avslå de av regeringen förordade riktlinjerna i fråga om fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Liknande förslag framförs i motion 1984/85: 559 (m).

Centerpartiet föreslår i sin nyssnämnda partimotion att riksdagen skall som sin mening ge regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvar ej skall ske.

Även vänsterpartiet kommunisterna har – i partimotionen 1984/85: 2866 – tagit upp frågan om förprojektering. Där föreslås ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen om att projekteringsarbeten som berör älvar eller älvsträckor som är skyddade enligt den fysiska riksplaneringen ej skall utföras.

Utskottet behandlar inledningsvis den genom motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) aktualiserade frågan om det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftsproduktionen om 66 TWh/år skall anses utgöra vattenkraftens slutliga andel av energiproduktionen. I sammanhanget tar utskottet också upp de beröringspunkter denna fråga har med vad som anförs i propositionen liksom motsvarande delar av motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m).

Bostadsutskottet understryker vad som i propositionen anförts om att frågan om fortsatt vattenkraftsutbyggnad kan och bör ses såväl i ett kort-siktigt som i ett långsiktigt perspektiv. Frågan om vattenkraftens roll på lång sikt i det framtida energisystemet finns det enligt bostadsutskottet anledning att ytterligare överväga utifrån skilda utgångspunkter. Riksdagen bör, anser bostadsutskottet, inte ge sin anslutning till motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) i här berörd del. Vad som förordas i dessa motioner är enligt bostadsutskottets uppfattning alltför kategoriskt. Även om det naturligtvis måste hävdas att energipolitiken skall föras med fasthet och konsekvens är det, anför bostadsutskottet, inte lämpligt eller erforderligt att riksdagen nu gör ett sådant tillkännagivande till regeringen om

vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt som motionärerna föreslår. Frågan måste ses i ett större energipolitiskt sammanhang och får då närmast anses ligga inom näringsutskottets beredningsområde. Med hänvisning till vad nu anförts förordar bostadsutskottet att näringsutskottet avstyrker ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) såvitt de faller inom bostadsutskottets beredningsområde.

I en avvikande mening från centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i bostadsutskottet föreslås riksdagen göra ett uttalande till regeringen med anledning av motion 1984/85: 2878 (c) vilket även skulle tillgodose önskemål i motion 1984/85: 374 (fp). Folkpartiets företrädare i bostadsutskottet föreslår i en annan avvikande mening ett alternativt uttalande av riksdagen vilket skulle tillgodose motion 1984/85: 374 (fp) helt och motion 1984/85: 2878 (c) delvis.

Näringsutskottet delar bostadsutskottets här angivna uppfattning rörande vattenkraftens roll på lång sikt i det framtida energisystemet. Det finns anledning att ytterligare överväga denna fråga, vilken då, såsom bostadsutskottet påpekar, bör ses i ett större energipolitiskt sammanhang. Vad här har anförts är väl förenligt med en grundläggande tanke i propositionen, nämligen att de energipolitiska målen skall förverkligas steg för steg. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) liksom här behandlade delar av motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m).

Utskottet övergår så till frågan om *förstudier beträffande de fyra huvudälvarna*.

Förslagen i motionerna 1984/85: 2870 (fp) och 1984/85: 2876 (m) innebär som framgått tidigare att riksdagen skulle uttala att några förstudier beträffande de fyra utbyggda huvudälvarna inte bör komma till stånd och att dessa älvar inte bör byggas ut. Även i motionerna 1984/85: 2866 (vpk) och 1984/85: 2878 (c) lämnas likartade förslag om de utbyggda huvudälvarna, liksom också i motion 1984/85: 559 (m) från allmänna motionstiden.

I vänsterpartiet kommunisternas motion föreslås att någon förprojektering av älvar och älvräckor som är skyddade enligt den fysiska riksplaneringen inte bör komma till utförande, medan i centerpartimotionen föreslås att förstudier beträffande orörda älvar ej skall ske. Såvitt dessa båda motioner berör de fyra utbyggda huvudälvarna behandlas de i följande avsnitt.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att de fyra utbyggda huvudälvarna inte skall byggas ut. Denna bostadsutskottets uppfattning innebär, anför det i yttrandet, att skäl saknas att genomföra sådana förstudier som rekommenderas i propositionen. Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet skall föreslå att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad nu anförts om att huvudälvarna inte skall byggas ut och att några ytterligare överväganden beträffande dem inte bör göras.

Socialdemokraterna i bostadsutskottet föreslår att näringsutskottet skall avstyrka ifrågavarande delar av motionerna.

Näringsutskottet instämmer i vad bostadsutskottet har föreslagit om de fyra utbyggda huvudälvarna. Riksdagen bör sålunda enligt utskottets uppfattning göra ett uttalande till regeringen av den innebörd som bostadsutskottet har föreslagit och som här har återgivits. Vad nu har anförts innebär att utskottet tillstyrker ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 559 (m), 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 2870 (fp) och 1984/85: 2866 (vpk) och avstyrker propositionen i motsvarande del.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp vad i motionerna 1984/85: 2866 (vpk) och 1984/85: 2878 (c) förordats om att heller inga förstudier skall göras beträffande övriga enligt den fysiska riksplaneringen skyddade älvsträckor och hittills utbyggda älvar.

Bostadsutskottet anför att det, på skäl som anförts i propositionen, beträffande dessa älvar och älvsträckor finns anledning att utföra förstudier av den omfattning och med den inriktning som där förordas. Det finns goda motiv för uppfattningen att en beredskap för att utnyttja i dag känd teknik måste vidmakthållas och att kompetensen härför vidareutvecklas. Det är därför viktigt, menar bostadsutskottet, att förberedande studier görs så att kommande energipolitiska beslut grundas på ett så aktuellt och genomarbetat underlag som möjligt.

Utan att nu ta ställning till om några av de i detta avsnitt behandlade älvsträckorna – och i så fall vilka – eventuellt bör ingå i energiproduktionssystemet ansluter sig bostadsutskottet till regeringens uppfattning att förstudier bör göras. Sådana studier borde verksamt kunna bidra till att ytterligare klarhet skapas om vattenkraftens roll i energipolitiken. Bostadsutskottet avstyrker ifrågavarande delar av motionerna. Centerpartiets, folkpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i bostadsutskottet har i en avvikande mening föreslagit ett uttalande av riksdagen om att det inte bör genomföras några förstudier av ifrågavarande älvsträckor.

Näringsutskottet kommer till samma slutsats som bostadsutskottet i denna fråga. Bostadsutskottets motivering för att ifrågavarande delar av nu behandlade motion bör avslås av riksdagen överensstämmer helt med näringsutskottets uppfattning. Utskottet avstyrker därför de nu behandlade delarna av motionerna 1984/85: 2866 (vpk) och 1984/85: 2878 (c) och tillstyrker den här aktuella delen av propositionen. I konsekvens härmed avstyrker utskottet även ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m).

Små vattenkraftverk

I propositionen föreslås riksdagen godkänna de grunder för stöd för små vattenkraftsanläggningar som anges där.

Föredraganden erinrar (s. 143) om att statens energiverk i rapporten (1984: 4) Små vattenkraftverk har föreslagit vissa åtgärder för att stimulera tillkomsten av små vattenkraftverk. Bl. a. skulle, om statligt stöd till ener-

giinvesteringar skall utgå för år 1985, små vattenkraftverk komma i åtnjutande av sådant stöd. Stödet skulle ges med 15 % av investeringskostnaden. För att antalet projekterade anläggningar skall öka har verket också föreslagit att statligt bidrag skall utgå med ca 50 % av förprojekteringskostnaderna för små vattenkraftverk. Stöd av detta slag skall lämnas under en begränsad tidsperiod, förslagsvis två år.

Med hänvisning till att ekonomin i regel är sämre i små vattenkraftverk än i större, föreslår regeringen att ett tidsbegränsat investeringsstöd skall utgå i enlighet med vad energiverket har förordat i sitt förslag, och att, likaså enligt verkets förslag, ett särskilt bidrag med 50 % av kostnaderna för förprojekteringen skall införas. Dessa stödformer skall förekomma till utgången av år 1986. Frågan om medel för stödåtgärderna behandlas under anslaget E 22.

I propositionen framhölls (s. 145) att vissa remissinstanser som har yttrat sig över energiverkets nyssnämnda rapport har pekat på att kapitalbelastningen under de första åren är mycket hög för speciellt privatpersoner vid byggande av små vattenkraftverk. Detta skulle enligt remissinstanserna kunna innebära hinder för fortsatt utbyggnad av sådana kraftverk. Föredragande statsrådet instämmer i uppfattningen att tillkomsten av små vattenkraftverk i vissa fall kan försvåras av den betydande kapitalbelastningen. Hon erinrar om att statens energiverk överväger möjligheterna att inom ramen för vad som är möjligt att i dag uppnå på kreditmarknaden utforma en finansiering som är så långsiktig och i övrigt så fördelaktig som möjligt. Verket har redovisat resultatet av sina överväganden för regeringen. Enligt vad utskottet har erfarit innebär den av verket angivna finansieringsmodellen en förbättring i jämförelse med de finansieringsvillkor som eljest gäller på kreditmarknaden för denna typ av projekt. En mer långsiktig lösning på problemet skulle kunna åstadkommas genom ändrade regler för beskattning av enskild näringsverksamhet. Enligt vad utskottet erfarit bereds frågan härom för närvarande inom regeringskansliet.

Utöver vad här har angetts föreslår regeringen skattefrihet för den som producerar elkraft i anläggningar med en installerad generator effekt under 100 kW och som icke yrkesmässigt distribuerar elektrisk kraft. För närvarande ges motsvarande skattefrihet under 50 kW. Den nu nämnda frågan behandlas av skatteutskottet. Näringsutskottet har yttrat sig i ämnet (NU 1984/85: 7 y).

Tre motionsyrkanden som skall behandlas här gäller små vattenkraftverk.

I motion 1984/85: 2875 (m) hemställs om ett uttalande av riksdagen till regeringen angående stödåtgärder för omställning av energisystemet. Motionärerna kräver en avveckling av stödet till energiinvesteringar, dvs. även till investeringar i små vattenkraftverk.

Centerpartiet yrkar i sin partimotion 1984/85: 2878 att riksdagen skall göra ett uttalande om att problemen med den höga kapitalbelastningen

under de första åren vid byggande av små vattenkraftverk bör lösas. I linje med vad som sålunda begärs i partimotionen ligger också önskemål i motion 1984/85: 1146 (c), såvitt de behandlas här.

Små vattenkraftverk kan lämna ett beaktansvärt bidrag till energiförsörjningen. Utskottet vill dessutom betona att tillverkning av sådana kraftverk är av intresse för industrin och därmed för sysselsättningen. Kunskaper och referensanläggningar på detta område kan också bli till nytta på exportmarknaden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till stöd för små vattenkraftsanläggningar och avstyrker följaktligen motion 1984/85: 2875 (m) i här aktuell del.

I fråga om kapitalbelastningen för små vattenkraftverk under deras första verksamhetsår har utskottet med intresse noterat att den av statens energiverk angivna finansieringsmodellen nu övervägs inom regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden ser utskottet inte skäl för riksdagen att göra något uttalande i ämnet. Motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1146 (c) avstyrks därför i här behandlad del.

Statens vattenfallsverk

Statens vattenfallsverk fick sin nuvarande organisation år 1982 (prop. 1981/82: 125, NU 1981/82: 53, rskr. 1981/82: 405). Tillgångarna inom kraftverksrörelsen uppgick sommaren 1984 till drygt 39 miljarder kronor. Då uppgick det disponerade statskapitalet till drygt 18,5 miljarder kronor. Statens förräntningskrav är för närvarande 13 % på det i medeltal disponerade förräntningspliktiga statskapitalet. Antalet anställda inom verkets kraftverksrörelse var sommaren 1984 ca 11 400. Vattenfallsverket svarade budgetåret 1983/84 för 52 % av landets elproduktion. – Vissa frågor om vattenfallsverkets organisation behandlar utskottet i sitt betänkande NU 1984/85: 32 om statliga företag.

Här tar utskottet först upp regeringens förslag om anslag till statens vattenfallsverk. Under punkt E 11 föreslås att riksdagen för nästa budgetår skall anvisa 2 453 milj. kr. under reservationsanslaget Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. De största posterna i den beräknade medelsförbrukningen på sammanlagt 2 793 milj. kr. är distributionsanläggningar (1 503 milj. kr.), vattenkraftsanläggningar (825,3 milj. kr.) och kärnkraftsanläggningar (333,2 milj. kr.). Skillnaden mellan den beräknade medelsförbrukningen och det föreslagna anslaget förklaras av att den beräknade ingående behållningen är betydligt större än den erforderliga medelsreserven. Ett par delposter i den förordade medelstilldelningen tas upp i motionsyrkanden. Det gäller dels 95 milj. kr. för förberedelser för byte av ånggeneratorer i kärnkraftverket Ringhals 2, dels 51,5 milj. kr. för värmeproduktionsanläggningar.

Budgetåret 1984/85 uppgår ifrågavarande anslag till 3 323 milj. kr. Att det för nästa budgetår föreslås en anslagsminskning beror dels på den nämnda skillnaden mellan ingående behållning och erforderlig medelsreserv, dels

på två andra faktorer. Kärnkraftsblocket Forsmark 3 blir färdigbyggt under innevarande budgetår. Likaså blir investeringarna i storkraftnätet för att ansluta Forsmark 3 och Oskarshamn 3 slutförda. Utskottet återkommer strax till frågan om anslaget belopp.

Under ifrågavarande anslag föreslås vidare (s. 293) att riksdagen skall bemyndiga regeringen att teckna borgen intill sammanlagt 13 888 milj. kr. för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier. Därav beräknas högst 545 milj. kr. för lån till eldistributionsföretag. Förslaget innebär bl. a. att ramen för borgensåtaganden gentemot eldistributionsföretag höjs med 150 milj. kr. för att möjliggöra återbetalning av vissa delägarlån från verket. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Ytterligare föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen att sätta ned statens vattenfallsverks statskapital i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat.

Vattenfallsverket har, som framgår av propositionen (s. 294), i sin anslagsframställning begärt att verkets statskapital skall sättas ned med 11,7 milj. kr. som kompensation för kostnader som har nedlagts på Fatsjöprojektet, dvs. ett utbyggnadsprojekt avseende Fatsjö kraftstation i Åselegrenen av Ångermanälven. Riksrevisionsverket har i remissyttrande över anslagsframställningen anfört att en normalt förekommande undersökning och projektering som inte fullföljs bör slutligt belasta ett affärsverks resultat. Det förräntningspliktiga statskapitalet borde däremot sättas ned om ett verk ålagts att genomföra investeringar som inte fullföljs eller kan ge full förräntning. Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i det aktuella fallet föreslår regeringen att vattenfallsverkets hemställan skall bifallas. Verkets statskapital föreslås också sättas ned med 103 milj. kr. för de kostnader som verket har lagt ned på Projekt Gastransitering. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om nedsättning av vattenfallsverkets statskapital.

Vad gäller storleken av anslaget till vattenfallsverket föreligger yrkanden dels i motion 1984/85: 2875 (m), dels i motion 1984/85: 2878 (c). Motionärerna beräknar lägre anslag än regeringen, dock med olika utgångspunkter. I motion 1984/85: 2875 (m) anförs att vattenfallsverkets engagemang i fjärrvärmeanläggningar successivt bör avvecklas. Riksdagen borde därför inte bevilja de av regeringen föreslagna medlen för investeringar i värmeproduktionsanläggningar. Centerpartiet föreslår i motion 1984/85: 2878 i konsekvens med vad motionärerna har anfört i fråga om byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 att anslaget skall minskas med 95 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att regeringens medelsberäkning avseende värmeproduktionsanläggningar står i överensstämmelse med riksdagens beslut år 1982 om ny organisation för vattenfallsverket och om uppgifter för verket. Riksdagen bör därför beräkna medel för denna verksamhet i enlighet med regeringens förslag.

Frågan om byte av ånggeneratorer i Ringhals 2 har utskottet behandlat i det föregående. I konsekvens med vad utskottet i det sammanhanget har anfört tillstyrker utskottet regeringens förslag såvitt gäller medel till förberedelser för byte av ånggeneratorer i Ringhals 2. Utskottet vill även i detta sammanhang understryka att en förutsättning för bytet är att det godkänns av säkerhetsgranskande myndigheter.

Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet tillstyrker regeringens förslag. Reservationsanslaget Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m. bör sålunda för budgetåret 1985/86 beräknas till 2 453 milj. kr.

I detta sammanhang tar utskottet också upp regeringens förslag i proposition 1984/85: 150 att riksdagen skall besluta att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret skall höjas till 1 175 milj. kr. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Övrigt

I tre motioner ställs krav på åtgärder för att de resurser som vattenkraften skapar i större utsträckning än för närvarande skall komma sådana områden till godo som har berörts av vattenkraftsutbyggnad.

Motion 1984/85: 1169 (m) går ut på att riksdagen skall besluta om återinförande av bygdekraftsinstitutet. Motionärerna erinrar om att enligt 1918 års vattenlag bygden kring ett kraftverk tillförsäkrades bygdekraft, som bl. a. skulle ge småindustrin konkurrensfördelar i form av billig energi. Bygdekraftsinstitutet utvidgades år 1962 men avvecklades år 1974. Bygder som drabbas av vattenkraftsutbyggnad bör, anför motionären, kunna kompenseras av kraftbolagen. Återinförande av bygdekraftsinstitutet sägs därför vara en lämplig åtgärd. I det föregående har lämnats några kompletterande uppgifter om bygdekraft (s. 27).

Nuvarande lagstiftning ger berörda kommuner och bygder möjligheter att få ekonomisk ersättning för intrång. Enligt vattenlagen (1983: 291) skall ersättning lämnas för alla skador till följd av en vattenkraftsutbyggnad. Regeringen kan vid sin prövning av tillåtligheten av företaget föreskriva villkor för att tillgodose allmänna intressen. Vid prövningen av större företag brukar regeringen föreskriva att sökanden skall utge vissa belopp för t. ex. främjande av näringslivet i bygden, s. k. särskilda villkorsmedel. Enligt 10 kap. vattenlagen utgår sådan bygdeavgift även för vattenkraftsföretag. Storleken av dessa avgifter, som är indexreglerad, är beroende av det intrång företaget medför. Bygdeavgiften skall användas till allmänna ändamål i den bygd som berörs av företaget. Det förutsätts i förarbetena till den nuvarande vattenlagen att kommunerna blir huvudmottagare av bygdeavgifterna. Enligt lagen kan avgiftsmedel ställas till kommunens förfogande också för framtida ändamål. Därigenom har öppnats möjlighet för kommunen att ta medlen i anspråk för bildande av exempelvis en kommunal fond för den berörda bygdens näringsliv, vilket innebär att beslutanderätten om den slutliga användningen av medlen flyttas från länsstyrelsen till kommunen.

Utskottet finner med hänsyn till vad här har anförts att syftet med motion 1984/85: 1169 (m) i väsentliga delar redan är tillgodösett genom tillkomsten av den nya vattenlagen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionen.

De två övriga motioner som har nämnts inledningsvis går båda ut på att riksdagen skall initiera vissa utredningar. I motion 1984/85: 2092 (c) hemställs om att riksdagen hos regeringen skall begära en allsidig utredning av vattenkraftens regionalpolitiska betydelse. Utredningen skulle ges direktiv att lämna förslag om dels hur en större del av intäkterna från kraftverken i de vattenkraftsproducerande delarna av norra Sverige skall kunna stödja näringslivets utveckling därstädes, dels hur elskatten skulle kunna differentieras, i syfte att användningen av elkraft i hushåll och näringsliv i norra Sverige skall väsentligt förbilligas.

I motion 1984/85: 888 (c) begärs att riksdagen hos regeringen skall anhålla om en i motionen skisserad utredning om bildande av ett norrbottniskt energiföretag samt att förslag därefter skall föreläggas riksdagen. Motionären anför bl. a. att vattenfallsverkets samlade resurser i Norrbotten borde utgöra grunden för det föreslagna energiföretaget.

Utskottet har under de sex senaste åren (senast NU 1983/84: 30 s. 85) – med reservation av centerpartiets företrädare – avstyrkt yrkanden om energiföretag i Norrbotten. Riksdagen har följt utskottet och avslagit motionerna.

I motiveringen till sitt ställningstagande har utskottet bl. a. erinrat om att kostnaderna för energi är betydligt lägre i Norrbotten än i de södra delarna av landet. Beroende på lägre distributionskostnader betalar en industriabonnent ca 20% lägre elpris i Norrbotten än t. ex. i mellersta Sverige. Till detta kommer att energiskatten i de norra delarna av landet är 1 öre lägre per kWh. Sammantagna innebär de nämnda förhållandena ekonomiska lättnader för länet.

I den av riksdagen våren 1983 godkända propositionen om utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83: 120 bil. 6, NU 1982/83: 38. rskr. 1982/83: 306) anfördes (s. 19) att om en utbyggnad av ytterligare en älv i Norrbotten skulle komma till stånd ett regionalt ägt bolag borde skapas som blir ägare till kraftstationerna. Moderata samlingspartiets företrädare i utskottet reserverade sig mot vad utskottet anförde härom.

Utskottet anser mot bakgrund av vad här har anförts att det inte finns anledning för riksdagen att nu inta en annan ställning än tidigare när det gäller krav på en sådan utredning som föreslås i motion 1984/85: 888 (c).

Av samma skäl anser utskottet att det inte heller är motiverat för riksdagen att av regeringen begära en utredning av det slag som önskas i motion 1984/85: 2092 (c). Härutöver vill utskottet erinra om vad nyss har anförts om de möjligheter som enligt vattenlagen finns för kommuner och regioner att få kompensation för det intrång som en vattenkraftsutbyggnad för med sig. De medel som ställs till förfogande kan användas till att främja näringslivet i berörda bygder.

Motionerna 1984/85:2092 (c) och 1984/85:888 (c) avstyrks sålunda.

Också motion 1984/85:899 (fp) berör norra Sverige. Häri yrkas på att eltarifferna skall minska med 15–20% i de fem nordligaste länen. En sådan åtgärd skulle, anför motionären, stimulera till ökade industriinvesteringar och ge bättre utvecklingsmöjligheter för energikrävande industrier. Överföringsförlusterna skulle också minska.

Motionären erinrar om att riksdagen har behandlat en liknande motion förra året och menar att höjda energiskatter innebär att motionsyrkandet nu är ännu mer befogat än tidigare.

När utskottet för två år sedan (NU 1982/83: 33 s. 56) avstyrkte en motion med i huvudsak samma innehåll som den nu behandlade, erinrade utskottet om att hänsyn tas till överföringsförluster vid prissättning av elkraften. Också de regionala skillnaderna i energiskatt berördes av utskottet.

För ett år sedan avstyrkte utskottet (NU 1983/84: 30 s. 86) en liknande motion med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande. Även i år kommer utskottet till samma slutsats. Utskottet avstyrker därför motion 1984/85: 899 (fp).

Slutligen behandlas i detta avsnitt motion 1984/85:1095 (vpk), i vilken hemställs att riksdagen hos regeringen skall begära att förhandlingar tas upp med Stora Kopparbergs Bergslags AB i syfte att Skiffsforsens kraftverk skall överföras till statens vattenfallsverk. Det är, anför motionärerna, sannolikt att vattenfallsverket skulle satsa på en effektivisering av kraftverket om verket fick överta detta.

Projektet Skiffsforsen avser dels ett alternativ som utnyttjar enbart fallhöjden i den nuvarande anläggningen, dels ett mer omfattande projekt som också tar i anspråk fallhöjd nedströms Skiffsforsen. Skiffsforsen ingår inte bland de älvar och älvräckor som omfattas av riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen. Det större projektet berör dock en älvräcka som omfattas av sådana riktlinjer. Det framgår av propositionen (s. 139) att inga remissinstanser motsätter sig att det mindre projektet Skiffsforsen förs till föreliggande utbyggnadsplan. Fallrättsägaren framhåller emellertid att projektet inte är aktuellt att genomföra. Det större projektet – som berörs av riktlinjerna och som bolaget förklarar sig berett att genomföra – avstyrks dock av kommunen, länsstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, Älvräddarnas samorganisation m. fl. remissinstanser.

Den här aktuella frågan tas upp i propositionen. I den uppkomna situationen förefaller det, anför föredragande statsrådet, osäkert om en utbyggnad av något av alternativen är möjlig. Fortsatta överläggningar mellan parterna bör kunna ytterligare klarlägga förutsättningarna.

Utskottet tar fasta på vad som i propositionen anföras om Skiffsforsens kraftverk. Riksdagen har enligt utskottets uppfattning inte anledning att uttala sig för att fallrätten skulle övertas av vattenfallsverket. Motionen avstyrks därför.

Mottryckskraft

Framställning av mottryckskraft innebär samproduktion av elenergi och värme. Man brukar skilja på industriell mottryckskraft och kraftvärme. Det senare innebär elproduktion i samband med uppvärmning av vatten till fjärrvärme. År 1983 var elproduktionen i industriella mottrycksanläggningar knappt 2,5 TWh och i kraftvärmeverk ca 1 TWh.

Det framgår av propositionen (s. 151) att föredragande statsrådet bedömer att elproduktionen i industriella mottrycksanläggningar inte kommer att öka nämnvärt så länge nuvarande låga elpriser består. En produktion av storleksordningen 2,5 TWh elenergi per år kan därför förväntas under resten av 1980-talet.

Det är, fortsätter föredraganden, väsentligt att befintliga mottrycksanläggningar bibehålls när så är rimligt och att på sikt nya anläggningar tillkommer. Vad gäller kraftvärme är det viktigt att alla möjligheter att i framtiden använda kraftvärmeanläggningar beaktas i den kommande energiplaneringen och i de fall där så är rimligt ingår i planeringen för resp. fjärrvärmesystem. Viktigt är också, anför det vidare, att det för resp. fjärrvärmesystem på tidigaste möjliga stadium reserveras plats för kraftvärmeverket som sådant.

När ombyggnad eller nybyggnad av värmeproduktionsanläggningar planeras bör man alltid, fortsätter föredraganden, överväga möjligheterna att utföra dessa med ångpannor som förberedelse till kommande anslutning av mottrycksturbiner. Dessa överväganden bör redovisas i samband med ansökan resp. anmälan till statens energiverk enligt lagen (1981: 599) om utförande av eldningsanläggningar för fast bränsle, fastbränslelagen.

Sökanden resp. anmälaren bör före projekteringsarbetets igångsättning diskutera inriktning och omfattning med statens energiverk. Om energiverket finner det angeläget att förprojektering för mottryck genomförs bör stöd kunna utgå för att täcka en del av merkostnaderna för denna.

För att kommunerna skall stimuleras att på tidigt stadium förprojektera kraftvärmeanläggningar som avses tillkomma på längre sikt bör energiverket enligt propositionen också ges möjlighet att ge ekonomiskt bidrag för täckande av en del av kostnaderna för förprojekteringen. Vikten av att berörda kommuner diskuterar den energipolitiska lämpligheten och arbetets omfattning med energiverket innan förprojekteringen sätts i gång betonas särskilt.

I den mån det är möjligt och lämpligt bör, fortsätter föredraganden, de nya fastbränsleeldade värmeverk som byggs utrustas med ångpannor och i övrigt utformas så att en senare komplettering med mottrycksångturbiner är möjlig. Särskilt viktigt är det att anläggningar för avfallsförbränning förbereds för framtida elproduktion på detta sätt, eftersom dessa utnyttjas kontinuerligt över året och används före annan värmeproduktion. För att incitamenten att genomföra åtgärder av dessa typer skall öka kan det enligt

propositionen i vissa fall vara lämpligt med en möjlighet till statligt stöd i form av bidrag.

Det föreslås få ankomma på regeringen att besluta om den närmare utformningen av de stöd som syftar till att bevara handlingsfriheten för en framtida utbyggnad av mottrycksproduktionen. Regeringen vill att riksdagen skall godkänna de i propositionen angivna grunderna för stöd till förberedelser för en sådan utbyggnad.

Regeringen har i april i år gett energiverket i uppdrag att utreda vissa frågor som har aviserats i propositionen. Ett sådant uppdrag innebär att energiverket skall kartlägga och studera utvecklingen när det gäller möjligheterna att producera elenergi via kraftvärmeanläggningar i kommunala fjärrvärmenät och i industriellt mottryck. Energiverket har tidigare på regeringens uppdrag utrett utvecklingen av det industriella mottrycket (Industriellt mottryck. Produktion. Potential. Prognos. November 1984).

I tre motioner framförs krav med direkt anknytning till regeringens förslag.

Motion 1984/85: 2875 (m) går i denna del ut på att stöd ej skall lämnas till åtgärder för att underlätta framtida elgenerering i mottrycksanläggningar. Utskottet behandlar först denna motion.

Utskottet vill då starkt understryka betydelsen av att möjligheterna till en utbyggnad av mottrycksproduktionen tas väl till vara. Det kan för att stimulera en utveckling i denna riktning vara väl motiverat med vissa stödåtgärder. De grunder för stöd som förordas i propositionen tillstyrker utskottet, som sålunda avstyrker motion 1984/85: 2875 (m) i här behandlad del.

De övriga två här aktuella motionerna är dels centerpartiets motion 1984/85: 2878, dels vänsterpartiet kommunisternas motion 1984/85: 2865.

Centerpartiet begär att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om mottryckskraft. Det skulle bl. a. innebära en markering av vikten av att nuvarande överskottssituation i fråga om elproduktion inte leder till att befintliga mottrycksanläggningar läggs ned. Vidare skall riksdagen begära att regeringen klart anger vilken omfattning som mottrycksproduktionen kan bedömas få och att konkreta åtgärder vidtas i syfte att uppsatta mål skall kunna nås.

Vänsterpartiet kommunisterna hemställer i sin motion om förbud mot nedläggning av användbara mottrycksanläggningar och om åtgärder för att all mottryckskapacitet i Sverige skall bli utnyttjad.

Utskottet har, som framgår av vad som nyss har anförts, ställt sig bakom regeringens förslag rörande förberedelser för framtida utbyggnad av mottrycksproduktion. De konkreta åtgärder och förslag till stöd som utskottet har tillstyrkt är ägnade att påverka utvecklingen i riktning mot en ökad mottrycksproduktion. Det torde dock vara svårt att nu klart ange ett kvantitativt mål för den framtida mottrycksproduktionen. Regeringens utredningsuppdrag till energiverket torde så småningom kunna leda fram

till ett förbättrat underlag för bedömningar av mottryckets utveckling och potential.

I fråga om det nu berörda kravet i motion 1984/85: 2865 (vpk) vill utskottet erinra om vad som i propositionen (s. 151) uttalas om vikten av att befintliga mottrycksanläggningar bibehålls, en uppfattning som utskottet helt delar. Ett uttryckligt förbud mot nedläggning av mottrycksanläggningar skulle dock vara en alltför kategorisk åtgärd. Likaså är ett krav på fullständigt utnyttjande av befintliga anläggningar inte lämpligt bl. a. mot bakgrund av att en betydande del av mottryckskraften fortfarande är oljebaserad. Mot nu angiven bakgrund avstyrker utskottet i här aktuella delar motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk).

Vindkraft

Det svenska vindkraftsprogrammet inleddes år 1975. Tyngdpunkten kom såsom framhålls i propositionen (s. 153) att inriktas på utveckling av stora vindkraftsaggregat, varmed avses aggregat i storleksklassen flera megawatt. Två fullskaleprototyper har byggts. Den ena, vindkraftverket i Maglarp i Skåne, levererade effekt till elnätet första gången år 1982. Den andra prototypen, med placering vid Näsudden på södra Gotland, kopplades in på elnätet år 1983.

Statens energiverk anför i rapporten (1985: 1) "Vindkraft – Resultat och slutsatser från det svenska vindenergiprogrammet" att erfarenheterna från driften av de båda vindkraftsprototyperna visar att det är möjligt att på ett tekniskt tillfredsställande sätt bygga och driva stora vindkraftsaggregat. Verket drar av gjorda utvärderingar slutsatsen att anläggningarna generellt sett har utförts korrekt i förhållande till verkliga lastsituationer och teknisk miljö. De borde således enligt verket kunna utgöra grund för fortsatt utveckling av aggregat.

Parallellt med utvärderingarna av prototyperna har Sydkraft AB, vattenfallsverket och de företag som har tillverkat prototyperna i samråd med energiverket inom s. k. serieanpassningsprojekt studerat möjligheter och kostnader för att tillverka vindkraftsaggregat i stora serier. Resultaten av dessa studier pekar på att det hundrade aggregatet i en serie skulle kunna få en energiproduktionskostnad om 25–30 öre/kWh på platser med landets bästa vindförhållanden och 30–35 öre/kWh på platser med näst bästa vindförhållanden. Till dessa kostnader bör vid ett större antal aggregat läggas kostnader för förstärkningsåtgärder i kraftnäten samt för utreglering av vindkraftens variationer. Dessa kostnader har av kraftindustrin beräknats till ca 5 öre/kWh vid en elproduktion i vindkraftverk om ca 10 TWh per år, motsvarande omkring 1 500 vindkraftsaggregat om ca 3 MW vardera. Vid större vindkraftsproduktion krävs mera omfattande åtgärder i kraftsystemet, varför kostnaderna då stiger avsevärt. Energiverket, som redovisar de angivna kostnadsberäkningarna i den nämnda rapporten, påpekar att beräkningarna naturligen är behäftade med stora osäkerheter.

I propositionen refereras den nu angivna kostnadsberäkningen. Vindkraftens kostnader synes, anför föredragande statsrådet, på längre sikt kunna komma att nå ungefär samma nivå som de bedömda framtida kostnaderna för kolkondenskraft, framställd med långt gående utsläppsrening. Det betonas dock att kostnaderna för kolkondens starkt beror av kolpriset utveckling.

Under utskottets beredning av ärendet har Svenska kraftverksföreningen till utskottet framfört sina synpunkter på de framtida kostnaderna för vindkraft. Kraftverksföreningen har på grundval av anförda beräkningar dragit slutsatsen att kostnaderna för vindkraft efter genomförd introduktion skulle överstiga kostnaderna för kolkondenskraft.

Energiverket har som program för en fortsatt utveckling av vindkraften för de närmaste åren föreslagit att pågående projekt skall fortsätta. Kostnaderna för det föreslagna programmet beräknas av verket till ca 55 milj. kr. för treårsperioden 1984/85 – 1986/87.

Föredraganden anför (s. 155) att det program för vindkraftens fortsatta utveckling i Sverige som energiverket har föreslagit bör kompletteras i vissa avseenden. Efter att ha pekat på vindkraftens miljö- och sysselsättningsmässiga fördelar jämfört med kolkondens kommer hon fram till att det är viktigt att den tidsfrist som finns innan beslut behöver fattas om mera omfattande kraftutbyggnader utnyttjas för utveckling av vindkraften till en sådan teknisk nivå att den kan bli ett realistiskt alternativ i en fortsatt utbyggnad av det svenska kraftsystemet.

Den fortsatta utvecklingen av vindkraften i Sverige sägs böra ske i flera steg, i vilka ytterligare generationer av vindkraftsaggregat successivt kan byggas och utvärderas.

Vidare erinras om att staten hittills har svarat för de huvudsakliga kostnaderna för vindkraftens utveckling i Sverige. 270 milj. kr. har lagts ned på det statliga vindkraftsprogrammet. Därav har ca 170 milj. kr. använts för de båda vindkraftsprototyperna och till aktiviteter som är knutna till dessa.

Ett betydande ansvar för den fortsatta utvecklingen av vindkraften i Sverige bör, sägs det vidare i propositionen, läggas på kraftföretagen. Föredraganden räknar med att kraftföretagen kommer att svara för de beställningar av stora vindkraftsaggregat som är nödvändiga. Hon aviserar överläggningar med kraftföretagen om dessas ökade framtida engagemang för utvecklingen av vindkraften. Visst statligt stöd skulle dock kunna bli aktuellt. Frågan om medel härför tas upp under anslaget E 22.

Sist i detta avsnitt av propositionen ställs i utsikt en särskild utredning om lokalisering av vindkraft i Sverige. Studien skall omfatta en vindkraftspotential för en produktion om minst 10 TWh/år i landbaserade aggregat samt minst 20 TWh/år i havsbaserade aggregat. Utredningen skall arbeta så att den kan ge underlag för de beslut som skall fattas kring år 1990.

De grunder för stöd för fortsatt utveckling av vindkraften som förordas i propositionen föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna.

I elva motioner, varav åtta är från allmänna motionstiden, framförs olika förslag rörande vindkraft.

Krav på ett uttalande av riksdagen i ämnet ställs i moderata samlingspartiets partimotion 1984/85: 2876. Motionärerna betecknar regeringens förslag som orealistiska. Det är, menar de, inte motiverat att nu inleda en dyrbar teknisk utveckling och skapa förväntningar om en omfattande utbyggnad av vindkraften. Vissa medel bör dock tillstyrkas för modifiering och utvärdering av vindkraftverken i Maglarp och Näsudden. Den avsedda utredningen bör emellertid ej tillsättas.

I motion 1984/85: 2078 (m) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att det är angeläget att fler vindkraftsaggregat av Näsuddentyp uppförs. Förnyade diskussioner bör enligt motionärerna tas upp med kraftföretagen om finansiell medverkan. Andra vägar än via energiverkets forskningsanslag bör prövas för statligt stöd till nya kraftverk.

Centerpartiet, som också önskar en meningsyttring av riksdagen i ämnet, anför i motion 1984/85: 2878 att vindkraftsprogrammet bör drivas vidare med att ytterligare aggregat uppförs. Stöd föreslås kunna utgå till investeringar i bl. a. aggregat med en effekt på 0,5–5 MW. Medel för sådant stöd skulle anvisas av oljeersättningsfonden. För små vindkraftverk borde stöd utgå enligt samma grunder som för små vattenkraftverk. Kraftföretagen borde ta ett betydande ansvar för utvecklingen på vindenergiområdet.

I ytterligare fem motioner av centerpartistiskt ursprung lämnas olika förslag om vindkraftsutbyggnad som alla huvudsakligen täcks av vad som sägs i partimotionen. Det är motionerna 1984/85: 1146 (små vindkraftverk), 1984/85: 1422 (nybeställningar), 1984/85: 2069 och 1984/85: 2076 (stora vindkraftverk) samt 1984/85: 2860 (medel ur oljeersättningsfonden).

Motion 1984/85: 2870 (fp) ger uttryck för ett önskemål om att regeringen senare skall återkomma till riksdagen med ett förslag till visst kompletterande stöd för den fortsatta utvecklingen av vindkraft i Sverige. Ansvar för denna utveckling bör dock, anför motionärerna, i första hand läggas på kraftföretagen.

Vänsterpartiet kommunisterna hemställer i motion 1984/85: 2639 om att riksdagen av regeringen skall begära en detaljerad plan för ett stort statligt vindkraftsprogram. Det skulle ha en planerad kapacitet på ca 10–15 TWh/år. Denna kapacitet skulle systematiskt introduceras i anslutning till att kärnkraften tas ur elförsörjningen. I motion 1984/85: 465 (vpk) begärs att riksdagen skall uttala sig för att näringslivet i Blekinge län utvecklas i olika avseenden. Här är motionen aktuell såvitt den går ut på åtgärder innebärande en förnyad satsning på vindkraftverk.

Utskottet anser i likhet med vad som anför i propositionen att den tid som står till förfogande tills beslut om mera omfattande kraftutbyggnader

behöver fattas bör utnyttjas effektivt. Den fortsättning av vindkraftsprogrammet som regeringen föreslår finner utskottet stå i god överensstämmelse med denna grundsyn. Vindkraften bör utvecklas till en sådan teknisk nivå att man säkrare kan bedöma om den kan bli ett ekonomiskt realistiskt alternativ i en fortsatt utbyggnad av det svenska kraftsystemet. De riktlinjer för stöd som regeringen föreslår är enligt utskottet väl avvägda. Liksom regeringen räknar utskottet med att kraftföretagen skall ta sitt rättmätiga ansvar för den fortsatta utbyggnaden.

Utskottet konstaterar att man i merparten av de här behandlade motionerna framför positiva omdömen om möjligheterna att gå vidare i vindkraftsprogrammet och understryker nödvändigheten av att så sker. Flera motionärer betonar vikten av kraftbolagens finansiella medverkan i det fortsatta utvecklingsarbetet. Det finns dock något olika uppfattningar om vilken ambitionsnivå som är den rätta. Sammantaget finner utskottet att de riktlinjer som regeringen föreslår och som utskottet har ställt sig bakom tillgodoser flera önskemål i motionerna. Några kommentarer vill utskottet dock göra med anledning därav.

I motion 1984/85: 2876 (m) framförs vissa kritiska synpunkter på regeringens förslag vilka inte överensstämmer med utskottets uppfattning och uppenbarligen inte heller är förenliga med vad som anförs i de övriga motionerna. I motsats till vad som sägs i motion 1984/85: 2876 (m) anser utskottet att den i propositionen aviserade utredningen är väl motiverad.

I centerpartiets motion 1984/85: 2878 uttrycks delvis uppfattningar som ligger i linje med regeringens förslag. Utskottet vill dock inte gå så långt som motionärerna när det gäller möjligheten till statligt stöd. Vissa fortsatta insatser blir dock möjliga genom energiforskningsprogrammet och medel från det nya anslaget E 22, vilket utskottet behandlar i detta betänkande. Utskottet vill dock inte nu peka ut vilken typ av vindkraftverk som bäst gagnas av ytterligare statligt stöd. Vad här har sagts gäller också i varierande grad övriga centerpartistiska motioner liksom i viss mån motion 1984/85: 2078 (m).

Av vad som anförs i motion 1984/85: 2870 (fp) om vindkraft står merparten i överensstämmelse med propositionen. Dock vill utskottet hävda att det redan nu måste klarläggas att visst statligt kompletterande stöd skall kunna utgå.

Utskottet anser vidare att tiden inte är mogen för en sådan detaljerad plan för ett stort statligt vindkraftsprogram som föreslås i vänsterpartiet kommunisternas motion 1984/85: 2639. Som tidigare har framhållits bör utvecklingen ske i flera steg. Utskottet vill också mer än motionären betona betydelsen av kraftföretagens medverkan i utvecklingen av vindkraften i Sverige.

Avslutningsvis noterar utskottet att olika uppfattningar om vindkraftens ekonomiska förutsättningar har framförts i skilda sammanhang. Som exempelvis energiverket påpekat har de kostnadsberäkningar som genom-

förts med nödvändighet varit behäftade med en stor grad av osäkerhet. Vidare ger självfallet olika kalkylförutsättningar olika resultat vid beräkning av energiproduktionskostnader. Utskottet räknar med att den successiva utvecklingen av vindkraftsprogrammet kommer att ge ett allt bättre underlag för rättvisande kostnadsberäkningar och möjlighet att bedöma vindkraftens ekonomiska konkurrenskraft gentemot andra alternativ.

Sammanfattningsvis bör enligt utskottets uppfattning de här behandlade motionerna inte föranleda något initiativ från riksdagen. Utskottet avstyrker sålunda de motionsyrkanden som nu har berörts. Samtidigt tillstyrker utskottet propositionen i här behandlad del.

Ny elproduktionsteknik

I propositionen ges (s. 157) en översikt över några olika tekniker för produktion av elenergi, vilka är under utveckling. Det gäller exempelvis bränsleceller, solceller och vågkraft. Det svenska forskningsprogrammet på detta område belyses kortfattat. Elproduktionsteknik ingår som ett särskilt delprogram i energiforskningsprogrammet. För perioden 1984/85–1986/87 har 30 milj. kr. avsatts för detta delprogram. Inom programmet beräknas 12 milj. kr. för delområdena eltillförselsätt och kombinerade processer. Studier pågår beträffande bränsleceller, solenergi, vågkraft m. m.

Ett projekt som ägnas särskild uppmärksamhet i propositionen är det vågenergiprojekt som för närvarande pågår inom Götaverken Energy Systems AB, ett företag inom Svenska Varv-koncernen.

En teknisk och ekonomisk utvärdering av det aktuella systemet för utvinning av vågenergi har nyligen gjorts på uppdrag av energiforskningsnämnden (Efn-rapport nr 12, januari 1985). Resultatet tyder på, sägs det i propositionen, att denna teknik skulle kunna utvecklas till ett stadium där den utgör en ekonomiskt intressant energikälla vid placering i stora hav med stora vågrörelser. Det torde därför främst bli utanför Sverige som denna teknik kommer att tillämpas.

I motion 1984/85:2861 (c, s, m) begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om ett vågenergiprojekt vid Gotlands ostkust. Motionärerna har det nyss nämnda projektet som utgångspunkt för sitt förslag. Detta innebär sammanfattningsvis att medel skall ställas till energiforskningsnämndens förfogande så att den får möjlighet att i samarbete med Götaverken Energy Systems AB fortsätta sin försöksverksamhet med en prototyp för Östersjön.

När utskottet förra året behandlade ett liknande motionsyrkande (NU 1983/84: 30 s. 84) sade sig utskottet med intresse ha noterat att det aktuella projektet hade drivits så långt att en fullskalemodell skulle kunna byggas och utprovas. Utskottet anförde att vågkraft visserligen t. v. torde komma att få begränsad betydelse för den svenska energiförsörjningen men i vissa

fall kunde komma att visa sig vara konkurrenskraftig i ett internationellt sammanhang. Utskottet berörde olika alternativ för finansiering av projektet och erinrade därvid, utan att ta ställning i det speciella fallet, om att regeringen inom energiforskningsanslaget disponerade medel för vissa större utvecklings- och försöksprojekt. Motionen avstyrktes. Den utvärdering som har gjorts tyder på att vågkraft under vissa förutsättningar skulle kunna bli en ekonomiskt intressant energikälla. Vid utvärderingen har översiktligt angetts hur en fortsatt försöksverksamhet skulle kunna bedrivas. Svenska Varv AB har nyligen hos regeringen hemställt om bidrag till fortsatt försöksverksamhet vid Vinga.

Utskottet ser självfallet positivt på att ny kostnadseffektiv energiteknik utvecklas som på kommersiella villkor kan hävda sig på den internationella marknaden. En referensanläggning skulle vara av stor betydelse vid en internationell marknadsföring. Liksom förra året vill utskottet erinra om att det i första hand måste vara en uppgift för berörda myndigheter och intressenter att pröva förutsättningarna för ett eventuellt statligt stöd till det nu aktuella projektet. Mot bakgrund av vad nu sagts anser utskottet inte att det är motiverat att riksdagen gör något uttalande om det här behandlade vågenergiprojektet på Gotland. Motion 1984/85: 2861 (c, s, m) avstyrks sålunda.

Eldistribution, elsäkerhet

I detta avsnitt behandlar utskottet bl. a. frågor om reservkraftverk samt förnyelse och upprustning av eldistributionsanläggningar. Några av förslagen får ses mot bakgrund av det stora elavbrott som i slutet av år 1983 drabbade den svenska elförsörjningen.

Kraftöverföring

I fråga om närdistribution av elektrisk ström uttalas i propositionen (s. 163) att det är angeläget att kommunerna kan utöva erforderligt inflytande över eldistributionsfrågorna. Regeringen är emellertid inte beredd att föreslå några tvångsåtgärder för att tillförsäkra kommunerna ett sådant inflytande. Det bör, anføres det, vara ett gemensamt intresse för kommuner och eldistributörer att skapa bästa möjliga eldistribution för abonnenterna. Statens energiverk har att inom ramen för pågående strukturomvandling verka för att abonnenternas intressen blir tillgodosedda i rimlig omfattning.

En annan fråga som tas upp i propositionen gäller förnyelse och upprustning av eldistributionsanläggningar. Eftersom distribution av elström i glesbygder ofta visar bristande lönsamhet har staten länge med olika stödåtgärder medverkat till utbyggnaden av eldistributionsanläggningar på landsbygden. Förslag såvitt avser denna verksamhet lämnas i propositionen under anslaget E 5 (s. 262 f.).

Från anslaget bestrids utgifter till stöd enligt förordningen (1959:369, omtryckt 1977:348, ändrad 1983:546) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning. Stöd kan beviljas till nyanläggning, bl. a. för elektrifiering av äldre helårsbebodda fastigheter i glesbygd, och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden inbegripet anläggningar för lokala elverk, såsom vattenkraftverk och diesellaggregat vid avsides belägna fastigheter. Stöd kan utgå i form av bidrag och lånegarantier. Beslut om sådant stöd fattas av statens energiverk.

Såvitt avser stödverksamhetens omfattning bedömdes i budgetpropositionen år 1980 (prop. 1979/80: 100 bil. 17 s. 223 f.) det återstående behovet av statliga bidrag till upprustningar av nedslitna och oräntabla nät till sammanlagt 10 milj. kr. I propositionen förordades att sådana bidrag skulle lämnas under fem budgetår att utgå med 2 milj. kr. per budgetår. Enligt propositionen borde vidare bidrag för nyanläggningar fortsättningsvis lämnas under en tioårsperiod med 2,5 milj. kr. per budgetår. Riksdagen godtog regeringens förslag (NU 1979/80: 36 s. 7–9, rskr. 1979/80: 248).

Statens energiverk uppger i anslagsframställning till regeringen att de påbörjade upprustningarna inte torde kunna avslutas inom ramen för det återstående anslaget. Den medelsram på 10 milj. kr. som riksdagen godtog år 1980 har urholkats på grund av inflationen. De företag som har fått statligt stöd har inte själva möjligheter att finansiera erforderliga upprustningar. Skäl talar enligt energiverket för att de pågående upprustningarna borde fullföljas. För att de mest angelägna projekten skall kunna avslutas erfordras 10 milj. kr.

Föredragande statsrådet anför i propositionen (s. 264) att de mest angelägna upprustningsåtgärderna nu har genomförts med hjälp av den statliga stödverksamheten. Alltjämt kvarstår dock ett behov av medel för att vissa redan påbörjade upprustningar skall kunna genomföras. Därför förordas att statens energiverk fortsättningsvis skall ha möjlighet att använda medel inom den ram som är avsedd för stöd till nyanläggningar också för de upprustningar som energiverket framhållit.

Anslaget för nästa budgetår beräknas till 2,5 milj. kr.

I tre motioner begärs större anslag än vad regeringen har förordat.

Anslaget för kommande budgetår bör enligt förslag i motion 1984/85: 2878 (c) bli detsamma som i år och sålunda utgå med 4,5 milj. kr. Ökningen i förhållande till regeringens förslag borde främst användas till upprustning av befintliga men olönsamma nät.

I motion 1984/85: 2859 (c) begärs att bidrag till upprustning av eldistributionsanläggningar skall utgå under en femårsperiod. För budgetåret 1985/86 föreslås anslaget i fråga uppgå till 5 milj. kr. Motion 1984/85: 2872 (c) går ut på att anslaget för landsbygdens elektrifiering för de kommande fem budgetåren skall kvarstå på tidigare nivå, dvs. 4,5 milj. kr. per år.

När utskottet förra året (NU 1983/84: 30 s. 68) behandlade ett motionsyrkande om förlängning av bidragssystemet sade sig utskottet förutsätta att

regeringen följde utvecklingen och övervägde frågan inför den kommande budgetbehandlingen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att energiverket fortsättningsvis bör ha möjlighet att inom den angivna ramen använda medel för stöd till såväl nyanläggningar som upprustningar. En sådan flexibilitet inom anslagsramen ligger helt i linje med vad utskottet tidigare har förordat. Utskottet kan emellertid inte nu ställa sig bakom kraven på en utvidgad medelsram. Därav följer att utskottet avstyrker den här behandlade delen av motion 1984/85: 2878 (c) liksom motionerna 1984/85: 2859 (c) och 1984/85: 2872 (c).

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medel för det nu behandlade anslaget.

Ytterligare ett förslag i motion 1984/85: 2878 (c) gäller eldistributionen på landsbygden. Beroende på höga kostnader för elnäten i bl. a. glesbygder har det blivit allt svårare för lokala företag med distribution utanför tätorterna att klara konkurrensen, hävdar motionärerna. De begär därför att regeringen skall uppdraga åt statens energiverk att utreda möjligheten att ge eldistributörer på landsbygden bättre ekonomiska förutsättningar. Ett system med omfördelning av elkatten till fördel för dem som har speciellt kostnadskrävande distribution föreslås i motionen.

Utskottet har erfaren att statens energiverk har för avsikt att kartlägga de skillnader i elpris som tillämpas av olika eldistributörer. En sådan kartläggning torde kunna ge underlag för säkrare bedömningar än som för närvarande kan göras om vilka prisskillnader som faktiskt förekommer. Utskottet ser mot här angiven bakgrund inte skäl för riksdagen att begära den typ av utredning som motionärerna föreslår.

Beredskap mot störningar i elförsörjningen m. m.

Vid ett tillfälle i december år 1983 drabbades stora delar av landet av störningar i elförsörjningen till följd av ett fel i ett kopplingsorgan vid Enköping. Detta gav regeringen anledning att i början av år 1984 tillkalla en kommission för att utreda elförsörjningens sårbarhet. Resultatet av kommissionens arbete har redovisats i betänkandet (SOU 1984: 69) Säker elförsörjning. Betänkandet har remissbehandlats.

På grundval av utredningsresultatet och remissbehandlingen dras i propositionen (s. 165) slutsatsen att det råder god driftsäkerhet i elkraftssystemet. En störning av den omfattning som skedde i december 1983 förekommer ytterligt sällan. Det är angeläget att driftsäkerheten i elkraftssystemet även i fortsättningen hålls på en mycket hög nivå med hänsyn till den centrala betydelse som elenergin har för samhället. En ändamålsenlig utbyggnad av kraftöverföringssystemet är därför, framhålls det, nödvändig.

En annan slutsats är att flertalet viktiga funktioner klarar elavbrott på

upp till ett dygn med befintlig och planerad reservkraft utan större negativa samhällseffekter.

Vad gäller eldistributionen på landsbygden anförs i propositionen (s. 167) att det ankommer på statens energiverk att gemensamt med berörda eldistributörer och branschorgan följa utvecklingen och vidta erforderliga åtgärder mot bakgrund av de erfarenheter som har gjorts. Håri skall också ingå att undersöka behovet av upprustning av landsbygdsnäten och föreslå åtgärder.

En annan fråga som energiverket skall uppmärksamma är hur störningsberedskapen kan förbättras för regionala nät. Energiverket skall också ägna ökad uppmärksamhet åt följderna av korta elavbrott och icke önskvärda spänningsvariationer.

Regeringen har nyligen beställt tre utredningar som aviserades i denna del av propositionen. De skall alla ta sikte på en ökning av beredskapen vid svåra elavbrott. Åt transportrådet har uppdragits att utreda drivmedelsförsörjningen vid elavbrott. Socialstyrelsen skall genomföra en inventering av reservkraften vid bl. a. landets sjukhus. Vidare skall energiverket utreda behov av åtgärder för att bl. a. förebygga elavbrott.

När det gäller reservkraftverk inom jordbruket framgår det av propositionen (s. 169) att regeringen delar kommissionens uppfattning att det är önskvärt att flera djurhållande lantbruk anskaffar utrustning för att framställa reservkraft. Detta är också ett starkt beredskapsintresse, särskilt med hänsyn till mjölkproduktionen. Direkta statliga bidrag till sådan anskaffning föreslås dock inte men sägs böra övervägas inom det ekonomiska försvarets ram. Försöksverksamhet med gemensamma reservkraftverk inom ramen för jordbrukets beredskapsplanering bör övervägas av berörda myndigheter och organisationer. Det bör enligt propositionen i första hand ankomma på lantbruksstyrelsen och statens jordbruksnämnd att ta de initiativ som behövs. Vidare anförs att statliga lånegarantier bör kunna lämnas för investeringar i reservkraft. Den kreditgarantiram som lantbruksstyrelsen disponerar för jordbrukets rationalisering skall kunna utnyttjas även för det ändamålet.

Statens energiverk avser att göra en uppföljning av i vilken utsträckning åtgärderna för utökning och förbättring av reservverken har kommit till stånd.

Riksdagen föreslås godkänna de grunder för stöd till anskaffande av reservkraftverk till jordbruket som förordas i propositionen.

I detta sammanhang behandlar utskottet först ett krav i centerpartiets partimotion 1984/85: 2878. Där påyrkas en utredning med uppgift att belysa eldistributionssystemets utformning i framtiden. I motionen sägs bl. a. att eldistributionssystemet måste utvecklas med utgångspunkt i krav på försörjningstrygghet och minskad sårbarhet, mindre användning av elenergi för uppvärmningsändamål i framtiden, förnyelsebara energikällor, mer lokal elproduktion och krav på ny teknik för reglering av distributionen.

Utskottet vill med instämmande i vad som anförs i propositionen peka på att det svenska kraftöverförings- och eldistributionssystemet vid en internationell jämförelse har en hög driftsäkerhet i elleveranserna. Kraftöverföringssystemet byggs upp och drivs på ett sådant sätt att enstaka fel i ledningsnätet – som normalt inträffar många gånger per år – inte påverkar elleveranserna till abonnenterna. I vissa fall kan emellertid felet ge upphov till mer omfattande störningar i eldistributionen. Erfarenhetsmässigt är störningar av större omfattning ytterligt sällsynta och i allmänhet kortvariga.

Eldistributionsnätet är dimensionerat för att kunna klara den förväntade belastningsutvecklingen med tillfredsställande överföringsekonomi och för att kunna klara uppträdande störningar utan alltför långa avbrott för abonnenterna.

Elavbrottskommissionen har som nämnts utrett frågor om elförsörjningens sårbarhet. Regeringen har på grundval av utredningsresultatet och remissbehandlingen initierat ytterligare utredningsarbete på myndighetsnivå. 1981 års energikommitté har bl. a. analyserat övergripande energipolitiska frågor. Mot bakgrund härav föreligger enligt utskottets uppfattning inte nu något behov av ytterligare en utredning av det slag som motionärerna föreslår. Sålunda avstyrker utskottet här behandlad del av motion 1984/85: 2878 (c).

I samma motion begärs ett uttalande av riksdagen om elsystemets sårbarhet och om eldistributionssystemet i enlighet med vad som anförs i motionen. Där sägs att ett viktigt skäl för att undvika en hög andel elvärme är den ökade sårbarhet och de krav på investeringar i effektutbyggnader som detta innebär, eftersom elsystemet måste dimensioneras efter den högsta belastningen. Detta gäller såväl produktion som distribution. För att elvärmeabbonenterna skall stimuleras att i högre grad ha egen reserveffekt för uppvärmning vid kall väderlek bör eltaxan i högre grad gynna detta.

När utskottet förra året (NU 1983/84: 30 s. 65) behandlade ett yrkande (c) av liknande innebörd som det nu aktuella underströk utskottet att eltaxorna successivt hade utformats mot en alltmer kostnadstrogen utformning. Vidare erinrade utskottet om möjligheterna till återbetalning av energiskatt för elenergi som under vissa förutsättningar förbrukas i avkopplingsbara elpannor (prop. 1983/84: 28, SkU 1983/84: 9, rskr. 1983/84: 96 och 97). Motionen avstyrktes. Centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen följde utskottet.

Även nu vill utskottet understryka att eltaxorna efter hand anpassas till kostnaderna. För högspänningstarifferna har en hög grad av kostnadsanpassning uppnåtts. Vid utformningen av lågspänningstarifferna har hänsyn tagits till skillnaden i produktionskostnad mellan dag och natt och mellan olika tider på året. Bl. a. har vattenfallsverket för omkring två år sedan

som alternativ till de normala lågspänningstarifferna infört en vidareutvecklad säsongdifferentierad tariff. Den nya tariffen stimulerar användning av elkraft under låglasttid och av andra uppvärmningskällor under höglasttid. De här nämnda åtgärderna syftar sålunda bl. a. till att en så jämn elbelastning som möjligt skall åstadkommas. Utskottet vill även nu erinra om riksdagens beslut om återbetalning av energiskatt för elenergi som under vissa förutsättningar förbrukas i avkopplingsbara elpannor. Härigenom ges ytterligare möjligheter till en utjämning av elbelastningen. Utskottet finner också anledning att räkna med att tillkommande användning av elenergi för uppvärmning totalt sett endast till begränsad del ökar elbelastningens temperaturkänslighet under höglasttid: Den tillkommande elanvändningen försämrar således inte leveranssäkerheten för elabbonenterna. Med hänsyn till vad här har anförts anser utskottet att riksdagen inte bör göra ett sådant uttalande som föreslås i den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2878 (c). Motionen avstyrks alltså i ifrågavarande del.

Sist i detta avsnitt behandlas motion 1984/85: 329 (c), i vilken påyrkas ett 25-procentigt bidrag till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk. Bidraget föreslås bekostas med medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet.

Utskottet instämmer med vad i propositionen anförts om behovet av stöd till reservkraftsanläggningar inom jordbruket. Det innebär att utskottet för närvarande inte finner anledning att i detta sammanhang föreslå direkta statliga bidrag till anskaffning av dylika anläggningar. Därför avstyrks motion 1984/85: 329 (c) och tillstyrks propositionen i här behandlad del.

Värmeförsörjning

Inledning

Av landets totala slutliga energianvändning går ca 29% till värmeförsörjningen, dvs. för uppvärmning av byggnader och för beredning av tappvarmvatten. Värmeförsörjningen har under en tioårsperiod undergått en snabb förändring. Ett omfattande energisparande och en allt mindre oljeanvändning är viktiga inslag i denna omställning. I propositionen (s. 102 f.) lämnas en redogörelse för den här nämnda utvecklingen.

De närmast följande delavsnitten ägnas åt olika delar av värmeförsörjningen. Efter detta inledande avsnitt behandlas frågor om fjärrvärme, solvärme och värmepumpar samt direktverkande elvärme. Först gäller det dock ett förslag i motion 1984/85: 2876 (m) om ett uttalande av riksdagen om värmeförsörjningen. I motionen varnas för en alltför optimistisk tilltro till energisparåtgärder. Vidare sägs bl. a. att oljekonvertering inte får vara ett självändamål.

Utskottet har den bestämda uppfattningen att det fortfarande återstår betydande möjligheter att spara och hushålla med energi. Så anger exempelvis statens råd för byggnadsforskning i rapporten (G 26:1984) "Energi

85 – Energianvändning i bebyggelse'' att det finns en betydande energisparpotential för åtgärder med känd och beprövad teknik i dagens bebyggelse. Vidare kan nya byggnader göras mycket energisnåla. Det är därutöver ett övergripande energipolitiskt mål att det skall åstadkommas ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor. Fortsatta insatser för att minska oljeberoendet är också angelägna. Utskottet avstyrker mot bakgrund av vad här har anförts ifrågavarande del av motion 1984/85: 2876 (m).

Fjärrvärme

I propositionen lämnas några uppgifter (s. 106 f.) om utvecklingen av fjärrvärme i landet. Det framgår bl. a. att oljans andel av energitillförseln till fjärrvärme har minskat avsevärt. Andelen år 1984 var ca 30%. Oljeandelen har därmed minskat med två tredjedelar sedan år 1980. En betydande del av fjärrvärmeproduktionen baseras f. n. på elenergi, i huvudsak avkopplingsbar elkraft för vilken gäller särskilda skatteregler. Med avkopplingsbar elpanna menas en panna för vilken har slutits ett särskilt avtal med elleverantören om tillfälliga elleveranser som får avbrytas när så erfordras av kraftsystemskäl. Den konkurrenssituation som råder mellan elenergi och inhemska bränslen i fjärrvärmesystemen uppmärksammas i propositionen. För att marknaden för inhemska bränslen inte skall påverkas negativt är det, anför föredragande statsrådet, av stor vikt att avkopplingsbar elenergi inte ersätter sådana bränslen i större omfattning. Regeringen förklarar att den särskilt kommer att följa denna fråga och vid behov ta initiativ till åtgärder för att undvika en sådan utveckling. Den här aktuella frågan har utskottet behandlat i ett yttrande (NU 1984/85: 7 y) till skatteutskottet.

Vidare konstateras i propositionen att en snabb utvecklingstakt för användning av kol i fjärrvärmearläggningar har brutits. Ett ökat utnyttjande av spillvärme, inhemska bränslen, elenergi och värmepumpar har bidragit härtill.

I propositionen redogörs vidare för villkor för finansiering av fjärrvärmearbetsinvesteringar. Sammanfattningsvis görs bedömningen (s. 115) att formerna för sådana investeringar för närvarande är tillfredsställande.

Vidare påpekas att möjligheterna att utnyttja fjärrvärmenät för spillvärme, värmepumpar och solvärme samt för elproduktion är beroende av bl. a. temperaturnivåerna i näten. Även värmeförlusterna från fjärrvärmeledningen påverkas av drifttemperaturerna.

I propositionen aviseras ett uppdrag till statens energiverk att utreda fjärrvärmesystemens och blockcentralernas försörjningssituation och förutsättningarna för att genom olika åtgärder i värmeförsörjningssystemen anpassa dessa till lägre drifttemperatur. Energiverket har i april i år fått ett sådant uppdrag.

Vidare erinras i propositionen (s. 116) om att många kommuner med

fjärrvärmeförsörjning inte har möjlighet att tillräckligt utnyttja de basvärmeällor som de förfogar över. En orsak kan vara att värmeöverföringskapaciteten för olika fjärrvärmeområden är för låg eller att sådan helt saknas. Genom att anlägga fjärrvärmeledningar som kopplar ihop olika delar av näten kan man ersätta olja i högre grad. Nätet blir på det sättet mindre sårbart. För större nät finns därtill möjligheterna att i ett senare skede anlägga kraftvärmeverk. Hopkopplingsledningarna blir därmed strategiska.

Frågan om värmesystemens förutsättningar att i ett senare skede fungera som kraftvärmeunderlag är, anför föredragande statsrådet, av strategisk betydelse inför kärnkraftsavvecklingen. Det finns enligt föredraganden behov av ett tillfälligt statligt stöd till åtgärder som ökar de sammankopplade värmeunderlagen inför kärnkraftsavvecklingen. Frågan om medel här för tas upp under anslaget E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet. Riksdagen föreslås godkänna de grunder för stöd för sammankopplingar av värmeunderlag som sålunda förordas av regeringen.

Tre motioner behandlar frågor om fjärrvärmeutbyggnaden. Utbyggnaden av fjärrvärmenäten har, anför det i moderata samlingspartiets motion 1984/85: 2876, medverkat till en effektivare energianvändning. Motionärerna varnar emellertid för en omfattande nyanläggning av fjärrvärmenät. Redan i dag är många fjärrvärmeanläggningar förlustbringande, anför de. Sådana anläggningar bör konkurrera på lika villkor med andra värmeförsörjningsalternativ. Motionärerna motsätter sig förslaget till stöd för sammankopplingar av värmeunderlag.

Från centerpartiets håll framförs också krav beträffande utformningen av stöd till fjärrvärmeutbyggnad. I motion 1984/85: 2878 (c) påyrkas att riksdagen i ett uttalande till regeringen skall ansluta sig till vad som i motionen anförts om riktlinjer och stöd för flexibla och till låga driftstemperaturer anpassade fjärrvärmenät och om injustering av fastighetsanknutna värmesystem. Ett mål måste enligt motionärerna vara att befintliga värmesystem skall anpassas till låga driftstemperaturer. Ingen form av statligt bidrag borde utgå till injusteringsarbete som inte uppfyller det angivna målet.

I den mån stöd skall utgå till fjärrvärmeutbyggnad skall det enligt centerpartiet utformas så att det ger möjlighet att välja mellan olika energislag och produktionssätt. Uppfylls inte dessa villkor bör inget stöd till fjärrvärmeutbyggnad utgå.

I motion 1984/85: 2870 (fp) begärs en meningsyttring av riksdagen om framtida fjärrvärmeutbyggnad. Motionärerna betonar vikten av att kommunerna bygger ut fjärrvärme. Det är också, fortsätter de, välmotiverat att åtgärder vidtas för att anpassa fjärrvärmenäten till lägre temperaturer och få till stånd sammankopplingar för att öka kraftvärmeunderlagen. Framtida utbyggnader borde endast avse områden där värmeunderlaget är tillräckligt för att ge systemet god ekonomi. Det är däremot, säger motionärerna,

inte rimligt att tvångsansluta konsumenter i fjärrvärmeområden om de kan ordna uppvärmningen billigare på annat sätt. Inte heller bör en enskild konsument kunna förhindras att installera en värmepump om han bor inom ett fjärrvärmeområde.

I bostadsstyrelsens författningssamling (BOFS 1985: 9) finns föreskrifter till förordningen (1983: 112) om statliga energisparbidrag för vissa åtgärder i bostadshus. Vissa ändrade regler gäller fr. o. m. den 1 mars 1985. I fråga om bidrag till injustering av värmesystem (8 §) sägs bl. a. att en låg framledningstemperatur bör eftersträvas vid injusteringen.

Utskottet godtar regeringens förslag rörande grunder för stöd till sammankopplingar av värmeunderlag.

Vidare konstaterar utskottet att många av de nu refererade tankegångarna i motionerna ligger väl i linje med vad som anförs i propositionen. Vad som sägs i moderata samlingspartiets motion överensstämmer sålunda i huvudsak med regeringens förslag till riktlinjer. Avgörande för utbyggnad av fjärrvärme bör vara de avvägningar som görs inom ramen för den kommunala energiplaneringen. Som framgår av propositionen innebär det att fjärrvärme vanligtvis utnyttjas i de mer tätbebyggda delarna av ett samhälle. I särskilda fall kan utbyggnaden utsträckas till att omfatta glesare bebyggelse, t. ex. då värmeförsörjningen sker med särskilt billig energi. Vad som i motionen anförs om när stöd skall kunna lämnas skiljer sig dock klart från utskottets uppfattning.

I fråga om centerpartiets krav på riktlinjer för stöd vill utskottet erinra om det utredningsuppdrag inom fjärrvärmeområdet som statens energiverk har fått av regeringen. Det går bl. a. ut på en undersökning av möjligheterna att sänka temperaturen i fjärrvärmenäten för att därigenom göra det lättare att använda solvärme och värmepumpar i systemen och att använda fjärrvärmenäten som underlag för elproduktion. Vidare finns det anledning att erinra om den nyss angivna bestämmelsen i bostadsstyrelsens författningssamling.

De riktlinjer för fjärrvärmeutbyggnad som anges i motion 1984/85: 2870 (fp) står enligt utskottets uppfattning väsentligen i överensstämmelse med vad som anförs i propositionen och i den tidigare av riksdagen godtagna propositionen om utvecklad kommunal energiplanering. Genom ändring i ellagen (1902: 71 s. 1) och lagen (1977:439) om kommunal energiplanering gäller från den 1 april 1985 en distributionsplikt för elenergi till värmepumpar om inte kommunfullmäktige har beslutat om undantag för visst område.

Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något uttalande på grundval av de här behandlade motionerna. Följaktligen avstyrks ifrågasvarande delar av motionerna 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2870 (fp).

Solvärme, värmepumpar

År 1979 fastlades genom riksdagens beslut (prop. 1978/79: 115, NU 1978/79: 60, rskr. 1978/79: 429) det s. k. Sol 85-programmet. Det innebar en väsentligt ökad satsning på forskning, utveckling och experimentbyggande kring solvärme, värmelagring och värmepumpar. Målet för insatserna inom solvärmeområdet var att de från i huvudsak mitten av 1980-talet skulle kunna ge underlag i tekniskt och ekonomiskt hänsende för beslut rörande införande av solvärme och för inriktningen av eventuella fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser inom området.

För solvärmeanläggningar mindre än 3 GWh kan lämnas bidrag svarande mot högst 50% av investeringskostnaden.

Statens råd för byggnadsforskning har utvärderat insatserna inom solvärmeområdet. Utvärderingen redovisas i rapporten (G 26: 1984) Energi 85 – Energianvändning i bebyggelse. Materialet har remissbehandlats.

Byggnadsforskningsrådet anser att ett visst statligt stöd för införande av värmepumpar, solvärme och energilagring även fortsättningsvis behövs. Stödet skulle dock endast ges till sådan teknik och sådana tekniska lösningar som har prövats i forskning, utveckling och experimentbyggande och torde inte behövas annat än i de fall där marknaden ännu inte är etablerad.

I propositionen (s. 123 f.) lämnas en mer detaljerad redogörelse för utvärderingen avseende solvärmeteknik, energilagring och värmepumpar.

Med hänvisning till det material som har tagits fram inför utvärderingen av Sol 85-programmet har byggnadsforskningsrådet hemställt om ökade resurser. Föredragande statsrådet kommer dock i likhet med flertalet remissinstanser till slutsatsen att den gällande medelsramen inte bör utvidgas. Anslagsfrågorna tas upp i ett följande avsnitt av propositionen (anslagspunkten E 12).

De framsteg som har gjorts beträffande forskning och utveckling inom solvärmeområdet under de senaste åren visar, anför föredraganden, att tekniken är utvecklingsbar inom flera tillämpningsområden. För att möjliggöra industrins medverkan i utvecklingsarbetet och en marknadsetablering på sikt sägs emellertid ett fortsatt introduktionsstöd vara nödvändigt. Introduktionsstödet till solvärmeanläggningar, som för närvarande utgår med högst 50% av investeringskostnaden, föreslås bli förlängt till utgången av år 1986. Frågan om medel för detta stöd tas i propositionen upp under anslaget E 22.

I centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 framförs krav angående stöd till såväl solvärmeanläggningar som värmepumpar. Motion 1984/85: 2067 (c) gäller solenergi. I motion 1984/85: 2875 (m) anförs att stöd inte bör utgå till solfångare.

Först behandlas här de olika förslagen rörande solvärme.

Centerpartiet begär att investeringsstöd till solvärmeanläggningar enligt nu gällande regler skall lämnas t. o. m. budgetåret 1987/88. Dessutom påyr-

kas att riksdagen skall besluta att stöd till forsknings- och utvecklingsinsatser inom solvärmeområdet skall utgå i enlighet med vad som förordas i motionen. En djärv satsning på solenergi kan, anför motionärerna, ge Sverige ett bra försprång med starkt ekonomi och ökad sysselsättning som följd. De föreslår att riksdagen skall anvisa de ökade resurser som byggforskningsrådet har hemställt om för forskning och utveckling inom delprogrammen solvärmeteknik, värmepumpar, värmelagring samt system och genomförandefrågor.

I motion 1984/85: 2067 (c) påyrkas att riksdagen skall ansluta sig till de riktlinjer för utnyttjande och utveckling av solvärmeteknik som redovisas i motionen. Vidare begärs förslag till åtgärder i syfte att uppfylla de mål för utnyttjande av solenergi som anges i motionen. Bl. a. föreslås fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser. Samtidigt skulle marknaden stödjas under en övergångsperiod. Nuvarande investeringsbidrag om 50% måste behållas under i första hand en treårsperiod, menar motionärerna. De förslag som lämnas ligger i linje med vad som föreslås i partimotionen.

Utskottet har noterat att en utveckling har ägt rum på solvärmeområdet de senaste åren. De framsteg som har gjorts beträffande forskning och utveckling visar, såsom anför i propositionen, att tekniken är utvecklingsbar inom flera tillämpningsområden. För att möjliggöra industrins medverkan i utvecklingsarbetet och en marknadsetablering på sikt är ett fortsatt introduktionsstöd nödvändigt. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om att introduktionsstödet till solvärmeanläggningar skall förlängas till utgången av år 1986. Denna tidsutdräkt för stödet finner utskottet vara väl avvägd. Liksom regeringen anser utskottet att den nu gällande medelsramen för denna del av energiforskningsprogrammet inte bör utvidgas. Anslaget storlek återkommer utskottet till. Av vad här har anförts framgår att utskottet avstyrker motionerna 1984/85: 2875 (m), 1984/85: 2878 (c), båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2067 (c).

Så övergår utskottet till frågor rörande värmepumpar.

I propositionen anför (s. 125) att det ekonomiska stöd till investeringar i värmepumpsanläggningar som har lämnats under ett introduktionsstöd har avvecklats med hänsyn till att värmepumpstekniken nu är känd och etablerad och till att nya energitekniker inte bör erhålla bestående subventioner.

Det statliga stödet till värmepumpsteknik inom ramen för energiforskningsprogrammet har minskats i takt med att värmepumpstekniken har blivit kommersiellt tillgänglig. Fortsatt sådant stöd bör, sägs det i propositionen, i huvudsak inriktas på värmepumpsutnyttjande i blockcentraler, systemaspekter samt nya typer av värmepumpar. Energiverket har till regeringen framfört att forsknings- och utvecklingsstöd till de högskoleinstitutioner som nu har byggt upp en kompetens inom området borde fortsätta liksom det introduktionsstöd till prototyp- och demonstrationsanläggningar som lämnas inom det nu gällande oljeersättningsprogrammet. Föredraganden instämmer i energiverkets uppfattning.

Förslaget i motion 1984/85: 2878 (c) om värmepumpar har följande innebörd. Motionärerna vill att stödet till värmepumpar skall ges en mera specificerad inriktning. De betonar betydelsen av att satsningar görs på nya system av värmepumpar samt på forskning och utvecklingsarbete kring bränsle drivna och kemiska värmepumpar.

Utskottet ser inte anledning för riksdagen att göra ett särskilt uttalande med anledning av vad som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) i denna del. Synpunkterna i motionen tycks inte på något avgörande sätt stå i motsatsförhållande till vad som i propositionen föreslås rörande värmepumpar. Alltså avstyrker utskottet den här berörda delen av motion 1984/85: 2878 (c).

Direktverkande elvärme

Frågan om direktverkande elvärme behandlades av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81: 133, CU 1980/81: 37, rskr. 1980/81: 384). I sammanhanget beslöt riksdagen anta en lag om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612). I enlighet med detta riksdagsbeslut och ett senare fattat beslut (prop. 1982/83: 45, CU 1982/83: 9, rskr. 1982/83: 79) om ändring av ikraftträdandebestämmelserna gäller följande. En bostadsbyggnad med högst två bostadslägenheter som är avsedd för annat än fritidsändamål får sedan den 1 januari 1984 inte utföras med ett uppvärmningssystem med direktverkande elvärme om det inte finns särskilda skäl. Ett sådant särskilt skäl är att huset är energisnålt utformat.

Vid riksdagsbehandlingen år 1981 anförde civilutskottet att regeringen med energisnålt utformade hus syntes ha avsett de hus som i enlighet med förslag av elanvändningskommittén (ELAK) hade angetts som uppvärmningssnåla. Behovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten skulle, framhölls det, genomsnittligt kunna minskas med en energimängd motsvarande 40% av behovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden hade utförts enligt minimikraven på värmeisolering och luftomsättning i SBN 75 (Svensk byggnorm). Riksdagen godkände vad civilutskottet hade anfört.

Enligt den nu framlagda propositionen (s. 120) tyder de senaste årens utveckling inom energihushållningsområdet på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller kraven på speciellt energisnåla byggnader – de s. k. ELAK-kraven – oavsett typen av uppvärmningssystem. Det kan enligt föredragande statsrådet därför finnas fog för en översyn av dessa byggnadstekniska krav. Samtidigt framhålls att en skärpning av kraven kan leda till olägenheter i olika avseenden såsom höga kostnader och risk för uppkomst av fukt- och mögelskador. En väg som därför bör uppmärksammas och prövas är enligt statsrådet att användningen av direktverkande elvärme styrs med stöd av olika planinstrument. I första hand hänvisas härvid till det aviserade förslaget till en plan- och bygglag och till åtgärder som kan vidtas inom ramen för den kommunala energiplaneringen.

I sammanhanget uppmärksammas också värmeförsörjningen för de byggnader med direktelvärmes som byggdes under 1960- och 1970-talen. Enligt propositionen bör elbehovet i dessa byggnader i första hand minskas med hjälp av energihushållningsåtgärder.

Föredragande statsrådet framhåller att det ingår i uppgifterna för utredningen (I 1984:02) om el och inhemska bränslen (ELIN) att närmare analysera utvecklingen avseende användningen av direktverkande elvärme. Resultaten av utredningens överväganden avses bli redovisade senare under år 1985. Härvid kommer också att anges vilka olika alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen. I propositionen föreslås ingen ändring av de kravnivåer för direktverkande elvärme som har lagts fast i SBN.

Användningen av direktverkande elvärme tas upp i fyra motioner.

I motion 1984/85: 2863 (c) hemställs att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande elvärme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik. De nu gällande energikraven är, anför motionären, alltför lågt ställda. Hon ifrågasätter också det lämpliga i att med planhinder styra användningen av direktverkande elvärme.

Även i centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 krävs en skärpning av de byggnadstekniska kraven för att få installera direktverkande elvärme. Motionärerna förordar ett 40-procentigt hushållningskrav, beräknat på den del av elanvändningen som avser såväl uppvärmning som varmvattenberedning. I motionen anges vidare att det kan finnas skäl att nu utvärdera erfarenheterna av gällande regler med hänsyn till den teknikutveckling som har ägt rum. Enligt motionärerna bör därför ELIN ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till ytterligare skärpta krav för direktverkande elvärme i syfte att motverka ökad sårbarhet i värmeförsörjningen.

I motion 1984/85: 2870 (fp) förordas att de nu gällande generella byggnadstekniska kraven (de s. k. ELAK-kraven) skall vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnader med direktverkande elvärme. I motiven härför anföras att det inte nu kan anses motiverat att övergå till att via olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme.

Moderata samlingspartiet vänder sig i partimotionen 1984/85: 2876 mot att regeringen fortfarande strävar efter att begränsa den direktverkande elvärmens. Styrmedel, såsom planregler eller skärpta krav på energisnåla byggnadsmetoder, bör inte utnyttjas, menar motionärerna. De anser att elenergi i den överblickbara framtiden kommer att produceras i sådan utsträckning att direktverkande elvärme mycket väl kan tillåtas. Eldistributionsföretagens rätt att vägra elleveranser för direktverkande elvärme borde utnyttjas så restriktivt som möjligt.

I sin partimotion 1984/85: 2208 anför vidare vänsterpartiet kommunisterna motivedes att starkare restriktioner måste införas mot elvärme i tillkommande bebyggelse. Någon precisering av detta krav görs dock inte.

Bostadsutskottet har i sitt yttrande tagit ställning till de nu angivna motionerna.

I denna del erinrar bostadsutskottet om att det i samband med att riksdagen år 1981 beslöt att direktverkande elvärme endast skulle tillåtas i byggnader som uppfyllde de s. k. ELAK-kraven också aviserades en omprövning av dessa krav vid mitten av 1980-talet. I propositionen konstateras, anför bostadsutskottet, att de senaste årens utveckling inom energihushållningsområdet tyder på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller kraven och detta oavsett uppvärmningsform. Mot bakgrund härav kan det enligt föredragande statsrådet finnas fog för en översyn av ELAK-kraven. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Möjligheterna att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme skulle kunna bidra till att effektivisera energianvändningen bl. a. i bebyggelsen.

Ytterligare erinrar bostadsutskottet om att det ingår i ELIN:s uppgifter att närmare analysera hur användningen av direktverkande elvärme har utvecklats och därefter redovisa vilka alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen för detta ändamål. Bostadsutskottet påminner om att ELIN avser att till sommaren 1985 lämna en delredovisning av dessa frågor. Ytterligare överväganden i hithörande frågor bör enligt bostadsutskottets mening anstå i avvaktan härpå. Utredningens redovisning och den fortsatta beredningen kan väntas ge ett erforderligt underlag för den förutsatta omprövningen. Riksdagen föreslås med hänvisning härtill inte nu i sak ta ställning till förslagen i här behandlade motioner, vilka sålunda avstyrks av bostadsutskottet.

Tre avvikande meningar har fogats till bostadsutskottets yttrande. I den första (m) föreslås riksdagen ansluta sig till moderata samlingspartiets partimotion. Den andra avvikande meningen (c, vpk) mynnar ut i förslag om att riksdagen skall göra ett uttalande i anslutning till de här behandlade centerpartistiska motionerna. I den tredje (fp) föreslås riksdagen bifalla motion 1984/85: 2870 (fp) i nu aktuell del.

Näringsutskottet kommer i denna fråga till samma slutsats som bostadsutskottet. Med den motivering som bostadsutskottet har angett och som här har refererats avstyrker utskottet motionerna 1984/85: 2863 (c), 1984/85: 2870 (fp), 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2878 (c), alla i ifrågavarande del.

Storstadsområdenas värmeförsörjning

Med storstadsområden menas här Stockholms-, Göteborgs- och Malmöområdena. Under åren 1983 och 1984 har ett omfattande arbete bedrivits i dessa regioner för att nå en rationell energiförsörjning för både 1980- och 1990-talet. Företrädare för industridepartementet har i samband därmed deltagit i en serie överläggningar med företrädare för storstadskommunerna.

Överläggningarna med storstadskommunerna har sammanfattats i en departementspromemoria, (Ds I 1983: 5) *Storstadsområdenas värmeförsörjning*, m. m. Promemorian har remissbehandlats (se propositionens bilagedel s. 128f.).

I propositionen lämnas (s. 215 f.) uppgifter om storstadsområdenas värmeförsörjning, bl. a. med utgångspunkt i den nämnda departementspromemorian. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförs om storstadsområdenas värmeförsörjning.

Mot bakgrund av den redovisning som lämnas i propositionen gör föredragande statsrådet bedömningen att grunden för den fortsatta energihushållningen och oljeersättningen i storstäderna under 1980-talet är lagd. Förberedelser för ytterligare kraftvärmeproduktion och sjöbaserade värmepumpar har därtill vidtagits, även om beslut om utbyggnad ännu inte har fattats. Föredraganden räknar med att statens energiverk kommer att följa utvecklingen i storstadsområdena och vid behov föreslå erforderliga åtgärder inom ramen för anvisade resurser. För att ge berörda parter tillfälle att direkt diskutera aktuella frågor om kraftvärmeutbyggnad avser statsrådet att även fortsättningsvis kalla representanter för storstadsområdena till överläggningar.

En fråga som tas upp i denna del av propositionen gäller stöd till strategiska hopkopplingar av värmeunderlag, ett begrepp som har berörts i det föregående (s. 93 överst). Det erinras om att regeringen år 1983 i propositionen om fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. samt för investeringar inom energiområdet (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr. 1983/84: 124) anmälde att den avsåg att återkomma till riksdagen med förslag om slutlig omfattning och fördelning av de medel som hade avsatts för stöd till strategiska hopkopplingar. Flertalet berörda kommuner har vid remissbehandlingen av departementspromemorian menat att bidragen bör differentieras. Regeringen delar denna uppfattning. Överläggningar pågår för närvarande om fördelningen av dessa bidrag. Regeringen anmäler sin avsikt att återkomma till riksdagen med en redovisning så snart överläggningarna har avslutats.

Den nu nämnda frågan berörs i motion 1984/85: 2876 (m). Motionärerna hävdar att propositionen innehåller ett oklart förslag till statsbidrag till strategiska ledningar. I fall då sådana åtgärder inte är motiverade från fjärrvärmedistributörernas synpunkt förefaller det, anför de, synnerligen tveksamt att staten skulle delfinansiera det ifrågavarande projektet. Riksdagen föreslås göra ett uttalande av denna innebörd.

Det stöd som nämns i propositionen har riksdagen, såsom framgår av det nyss sagda, redan beslutat om (NU 1983/84: 9 s. 23). Beslutet innebar en omfördelning av tidigare beviljade medel.

Utskottet har noterat att regeringen avser att återkomma till riksdagen med en redovisning av hur bidragen till strategiska hopkopplingar fördelas. Vad som i propositionen anförs om dessa bidrag är helt i linje med riksdagens nyss nämnda beslut. Därför avstyrker utskottet den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2876 (m). Vad som i övrigt anförs i denna del av propositionen har utskottet ingen erinran mot.

Bränsleförsörjning, allmänt

I ett avsnitt om landets bränsleförsörjning erinras i propositionen (s. 174f.) inledningsvis om oljeersättningsprogrammet och om det stöd som har utgått och fortfarande utgår för oljeersättande åtgärder m. m. Det framgår att statens energiverk kommer att göra en systematisk utvärdering av hela oljeersättningsstödet. Resultatet av en sådan utvärdering beräknas föreligga under andra hälften av år 1986.

I det inledande avsnittet görs vidare en kortfattad analys av förutsättningarna för bränslepolitiken när det gäller olja, naturgas, kol, inhemska bränslen och alternativa drivmedel. Dessa delområden tas mer ingående upp i särskilda avsnitt i propositionen. Också utskottet behandlar de nämnda områdena av bränslepolitiken ett i sänder.

Här skall först behandlas regeringens förslag i det nämnda avsnittet. Det gäller en utvidgning av kolmiljöfondens tillämpningsområde.

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna där angivna grunder för stöd till åtgärder för att minska utsläppen av kväveoxider och utsläppen av miljöstörande ämnen vid förbränning av torv och avfall.

Kolmiljöfonden inrättades år 1983 (prop. 1982/83: 100 bil. 14, NU 1982/83: 22, rskr. 1982/83: 166). Fonden finansieras genom en särskild avgift på oljeprodukter svarande mot 10 kr. per m³ olja. Statens energiverk disponerar medlen i fonden för stöd till anordningar för att minska utsläppen av svavel vid förbränning av kol. Regeringen föreslår (s. 176) att möjligheterna till stöd ur kolmiljöfonden skall utvidgas på så sätt att åtgärder för att minska utsläpp av kväveoxid inkluderas. Det skulle ankomma på regeringen att närmare fastställa de villkor som skall gälla för sådant stöd.

Riksdagen beslöt våren 1984 (prop. 1983/84: 158 bil. 2, JoU 1983/84: 28, rskr. 1983/84: 389) om riktlinjer för svavelutsläppen från koleldade anläggningar. Det framhölls bl. a. i den av riksdagen godkända propositionen att det är nödvändigt från miljösynpunkt att användning av andra bränslen än kol inte ger upphov till större miljöproblem än vad som skulle bli följden vid kolanvändning. Därför skall i princip lika stränga miljökrav gälla för alla nya eller ombyggda förbränningsanläggningar oavsett bränsle.

I den nu behandlade propositionen sägs (s. 178) att det i vissa fall kan behövas extraordinära åtgärder, t. ex. rökgasavsvavling för större torveldade anläggningar. Detta innebär en betydligt högre kostnad och kan därför vara svårt att åstadkomma. Därför förordas att inom ramen för kolmiljöfonden – som föreslås ändra namn till bränslemiljöfonden – skall kunna utgå stöd för åtgärder för att tillgodose långtgående miljökrav vid förbränning i torveldade anläggningar. Det skall gälla från den 1 juli 1985.

Vad som anförs i denna del av propositionen föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Propositionen tillstyrks alltså i ifrågavarande del.

I propositionen berörs också förutsättningarna för att man skall få elda

avfall m. m. Det framhålls att en förutsättning för att avfall skall kunna utgöra en användbar energiresurs är att en tillräckligt miljövänlig förbränningsteknik utnyttjas och att denna är anpassad till avfallsförbränning. Förbränning är ett rationellt sätt att bli av med avfall så länge det inte är praktiskt eller ekonomiskt försvarbart att återvinna det material som utgör avfallet.

Vidare föreslås att stöd skall kunna utgå från kolmiljöfonden – dvs. den blivande bränslemiljöfonden – till åtgärder som avsevärt minskar miljöpåverkan vid avfallsförbränning.

I propositionen meddelas även att regeringen avser att uppdra åt statens naturvårdsverk och statens energiverk att utreda energitekniska förutsättningar och klarlägga vilka utsläppskrav som bör gälla vid förbränning av avfall. Regeringen har i maj 1985 givit ett sådant uppdrag.

I motion 1984/85: 2878 (c) begärs åtgärder i syfte att komma till rätta med dioxinproblemet i samband med avfallsförbränning. Vidare föreslås att ett utvecklingsarbete skall komma till stånd när det gäller metanjämsning av avfall. Motionärerna yrkar på att riksdagen hos regeringen skall begära konkreta initiativ för att minska miljöproblemen vid förbränning av avfall.

Över de nu angivna delarna av propositionen och motionerna har jordbruksutskottet yttrat sig (JoU 1984/85: 7 y). Jordbruksutskottet erinrar om att avfall bör betraktas som en resurs som skall återvinnas. Återvinningsprincipen fastlades genom 1975 års riksdagsbeslut om återvinning (prop. 1975: 32, JoU 1975: 10, rskr. 1975: 161). Jordbruksutskottet betonar att återvinningsprincipen innebär att avfallet i första hand bör utnyttjas i produktion, som material eller råvara. Först om detta av tekniska eller ekonomiska skäl icke är möjligt bör avfallet brännas.

Jordbruksutskottet har nyligen med anledning av motioner angående avfall som väckts under allmänna motionstiden behandlat frågan om avfallshanteringens miljörisker (JoU 1984/85: 35).

Jordbruksutskottet anför följande i sitt yttrande till näringsutskottet:

Utskottet ser med allvar på dioxinriskerna. Avfall bör inte eldas om detta innebär risker för miljön. Miljöriskerna i samband med avfallsförbränning bevakas på olika sätt. Ett omfattande forsknings- och utredningsarbete bedrivs rörande dioxinernas uppkomst och åtgärder för att komma till rätta med dessa gifter. Förbättrade rökgasreningsmetoder och förbättrad förbränningsteknik kan väsentligen minska utsläppen vid de anläggningar som är i drift. Utsläppsmängderna bör därmed kunna bli så små att de inte behöver innebära några risker för miljön och människors hälsa. Vid tillståndsprövningen för nya anläggningar, som sker enligt miljöskyddslagen (1969: 387), har miljökraven skärpts. Naturvårdsverket anser att man, i avvaktan på forsknings- och utredningsresultat, inte bör ge tillstånd till nya anläggningar. Verket räknar med att inom kort kunna presentera ett handlingsprogram för åtgärder angående dioxinproblemet.

Jordbruksutskottet har vidare uppmärksammat regeringens avsikter beträffande det nyss nämnda utredningsuppdraget till statens naturvårdsverk och statens energiverk.

Beträffande motionärernas yrkande angående åtgärder för att utveckla metoder för metanjäsning framhåller jordbruksutskottet att frågan är föremål för naturvårdsverkets uppmärksamhet och att verket har presenterat en rapport i ämnet (SNV PM 1494).

Med hänvisning till det anförda föreslår jordbruksutskottet att näringsutskottet skall tillstyrka regeringens förslag i nu aktuellt hänseende och avstyrka motion 1984/85: 2878 (c) i här behandlad del. Centerpartiets och folkpartiets företrädare i jordbruksutskottet föreslår i en avvikande mening att näringsutskottet skall tillstyrka motionsyrkandet.

Näringsutskottet instämmer i jordbruksutskottets uppfattning i den nu aktuella frågan och tillstyrker propositionen i ifrågavarande del. Motion 1984/85: 2878 (c) avstyrks i här behandlad del.

Den föreslagna utvidgningen medför enligt propositionen ett ökat medelsbehov för bränslemiljöfonden. Under anslaget E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet, förordar regeringen att 120 milj. kr. reserveras av anslaget intill dess anspråken på bränslemiljöfonden är kända. Utskottet återkommer till frågan vid behandlingen av detta anslag.

Olja

Förra året sjönk leveranserna av flytande bränslen och drivmedel på den svenska marknaden med 7% jämfört med år 1983. Ytterligare uppgifter om utvecklingen på oljemarknaden har lämnats i det föregående (s. 28).

Bensin- och oljemarknaden i Sverige kännetecknades förra året av ett markant inslag av priskrig och av kraftiga svängningar i rabattvillkor. Flera oljebolag fick vidkännas betydande ekonomiska förluster.

Riksdagen lade våren 1984 fast riktlinjer för oljepolitiken (prop. 1983/84: 110, NU 1983/84: 43, rskr. 1983/84: 391). Det uttalade målet för den statliga oljepolitiken är att i enlighet med de övergripande energipolitiska riktlinjerna trygga landets försörjning med råolja och petroleumprodukter till rimliga kostnader för samhället.

I propositionen lämnas (s. 180 f.) en redogörelse för några viktiga drag i utvecklingen på den internationella och svenska oljemarknaden. Mot bakgrund av denna redogörelse görs vissa överväganden om oljepolitikens inriktning. De skall ses som en precisering av de mål som riksdagen har slagit fast våren 1984. Det finns, anför föredragande statsrådet, ett statligt intresse för engagemang i prospektering efter och utvinning av olja och naturgas. Energipolitiska och industripolitiska skäl talar härför. Av särskilt svenskt intresse är verksamheten på den norska kontinentalsockeln. Det är också av vikt att svenska företag kan få en mer aktiv och omfattande roll inom offshore-området.

Det är vidare, framhålls det, ett väsentligt svenskt intresse ur både energipolitisk och industripolitisk synvinkel att nära relationer med oljeexporterande länder vidmakthålls och utvecklas. Bland Sveriges samarbetspartner på industri- och energiområdet intar Norge en särställning. Sverige skall aktivt medverka i det internationella energisamarbetet.

Målet för den inhemska raffinaderikapaciteten är att det skall bli möjligt att med företagsekonomiskt acceptabel lönsamhet genom omvandling av råolja till färdiga produkter förse marknaden med olika petroleumprodukter såväl i normala marknadssituationer som vid kriser.

Ett viktigt inslag inom oljepolitiken är vidare att en begränsning av oljeanvändningens negativa effekter på hälsa och miljö skall eftersträvas. Insatserna för detta bör enligt propositionen göras inom ramen för vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Målet att reducera oljans andel av energiförsörjningen från nuvarande knappt 50% till omkring 40% år 1990 bör stå fast.

Föredragande statsrådet anför vidare att den svenska oljemarknaden är en av de mest öppna i världen. Hon har hittills inte funnit skäl att föreslå ändringar härvidlag. Om emellertid förhållandena drastiskt skulle ändras i sådan riktning att målet att upprätthålla en rimlig raffinaderikapacitet allvarligt hotas kommer föredraganden att föreslå regeringen att vidta nödvändiga åtgärder. Regeringen avser att noga följa utvecklingen på den svenska och internationella oljemarknaden och hålla en beredskap att vidta de åtgärder som är motiverade med hänsyn till de övergripande energipolitiska målen. Överläggningar med oljebolagen om situationen på den svenska oljemarknaden har inletts.

Förslag rörande oljepolitiken har lämnats i tre av de motioner som behandlas i detta betänkande. Utskottet går först in på två av dessa motioner (m; fp) och tar sedan avslutningsvis upp den tredje (vpk).

I motion 1984/85: 2876 (m) begärs ett uttalande av riksdagen till regeringen om vad som i motionen har anförts om oljeförsörjningen. Där erinras om att den förändrade oljekonsumtionen i Västeuropa har resulterat i ett betydande överskott på raffinaderikapacitet och att detta kan få konsekvenser för de svenska raffinaderierna. Uttalandet i propositionen om eventuella regeringsingripanden för att upprätthålla raffinaderikapacitet betecknar motionärerna som anmärkningsvärt. Från statens sida bör man ingripa endast för att bibehålla en sådan raffinaderikapacitet att de för kriser avsedda råoljelagren kan raffineras i tillräcklig utsträckning. Vidare anför i motionen att frågan om svenskt deltagande i oljeexploatering utanför landets gränser skall avgöras helt på kommersiella grunder av intresserade företag. Det är inte motiverat att med statliga pengar finansiera oljeexploatering på kontinentalsockeln utanför Storbritannien och Norge.

Först tar utskottet upp frågan om eventuella åtgärder från regeringens sida för att upprätthålla en rimlig raffinaderikapacitet. I detta ämne fram-

förs synpunkter även i motion 1984/85:2870 (fp), där det föreslås att riksdagen i en meningsyttring om konkurrenssituationen på den svenska bensinmarknaden skall uttala att det nuvarande läget inte påkallar statliga interventioner eller hot om sådana ingripanden.

Statsrådet Birgitta Dahl besvarade den 11 mars i år (RD 1984/85:94 s. 79) två frågor (1984/85: 435 och 447) med direkt anknytning till det ämne som nu behandlas.

I frågesvaret anfördes bl. a. att en sund konkurrens till konsumenternas gagn är en av grundstenarna i vårt ekonomiska system. Det gäller även vår försörjning med oljeprodukter. Vad frågan i det här fallet gäller är, fortsatte statsrådet, vad som kan behöva göras om marknadsutvecklingen går i en riktning som kan hota väsentliga samhälls- och konsumentintressen. I konsumentintresset ligger att ha en så trygg försörjning av olika oljeprodukter som möjligt. Det är också ett konsumentintresse att denna försörjning kan ske till låga priser. Statsrådet förklarade sig vara övertygad om att vi i Sverige har bättre möjligheter att uthålligt svara upp mot dessa berättigade krav om vi kan behålla en rimlig raffinaderikapacitet i landet och ett svenskt inflytande i oljebranschen. Detta är också innebörden av riksdagens ställningstagande vid behandlingen av den oljepolitiska propositionen våren 1984. Vidare anfördes att från regeringens sida vid överläggningar med företrädare för oljebolagen hade framhållits att regeringen är beredd att vidta de åtgärder som behövs om det inträffar sådana förändringar på den svenska oljemarknaden som allvarligt kan hota möjligheterna att upprätthålla en rimlig raffinaderikapacitet. Vidare framhölls att det är bäst om branschen själv agerar så att ett regeringsingripande undviks.

Frågan om eventuella ingripanden från regeringens sida togs också upp i riksdagens utrikshandelsdebatt den 13 mars i år. Där anförde statsrådet Mats Hellström bl. a. att regeringen inte hade några planer på att lägga fram förslag till riksdagen om importavgifter på det aktuella området.

Utskottet ansluter sig till tankegångarna i frågesvaret. En av grundstenarna i vårt lands ekonomiska system är en fri konkurrens. Samtidigt är det ett direkt samhällsintresse att den enskilde konsumentens och landets försörjning av olika oljeprodukter kan tryggas i olika situationer. En tillräcklig raffinaderikapacitet måste därvid kunna upprätthållas inom landet. I den mån marknadsutvecklingen blir sådan att detta äventyras bör regeringen ingripa. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen och är beredd att vid behov vidta sådana åtgärder som är motiverade med hänsyn till försörjningsberedskap och övriga energipolitiska mål. Vad som i propositionen anförts i denna fråga överensstämmer med utskottets uppfattning. Ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2870 (fp) avstyrks.

Med anledning av vad som i motion 1984/85: 2876 (m) uttalas om svenskt deltagande i prospektering vill utskottet anföra följande.

Utskottet instämmer i vad som anförts i propositionen om att staten från

såväl energipolitisk som industripolitisk utgångspunkt har intresse av att engagera sig i prospektering efter och utvinning av olja och naturgas. Detta konstaterande står också helt i överensstämmelse med riksdagens beslut förra våren om vissa oljefrågor (NU 1983/84: 43 s. 12). Riksdagen anslog då som en engångsanvisning 600 milj. kr. till ett program för prospektering efter olja och naturgas. Syftet med detta program var att skapa förutsättningar för en så omfattande och uthållig aktivitet som möjligt inom Nordsjön och angränsande havsområden. Det framhölls att verksamheten på den norska kontinentalsockeln var av särskilt svenskt intresse och att det också var av vikt att engagemanget följdes upp så att svenska företag kunde få en mer aktiv och omfattande roll inom offshore-området.

Utskottet avstyrker sålunda nu behandlad del av motion 1984/85: 2876 (m).

Ytterligare ett krav i motion 1984/85: 2876 (m) är hänförligt till oljeområdet. Riksdagen uppmanas att hos regeringen begära förslag till avveckling av statens ägarengagemang i Svenska Petroleum AB.

Statens uppgift bör, menar motionärerna, vara att fastställa reglerna för marknaden. Den skall inte agera på ett sätt som gynnar eller missgynnar enskilda företag. Från denna synpunkt betraktar motionärerna det statliga ägandet av Svenska Petroleum som olyckligt. Det finns, hävdar de, inga hållbara motiv för att staten skall hålla sig med egen oljehandel.

Frågan om Svenska Petroleums framtid har behandlats av riksdagen vid upprepade tillfällen. Senast skedde det för ett år sedan (NU 1983/84: 43). Utskottet hänvisar till den tillbakablick som utskottet då gjorde på verksamheten vid Svenska Petroleum från dess bildande år 1975 (s. 14f.). Sammanfattningsvis innebär riksdagens beslut förra året följande beträffande Svenska Petroleum:

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag om ett aktieägartillskott om 214 milj. kr. till Svenska Petroleum. Ett sådant tillskott borde kunna innebära en konsolidering av koncernens finansiella situation och möjliggöra en tillfredsställande avkastning på ägarkapitalet. Vidare uttrycktes tillfredsställelse över att förhandlingar pågick i syfte att noga pröva förutsättningarna för en närmare samverkan mellan Svenska Petroleum och det kooperativa OK.

I en reservation (m) avstyrktes regeringens förslag. Reservanterna fann det inte affärsmässigt välbetänkt att Svenska Petroleum skulle få resursförstärkningar i den omfattning som regeringen föreslog.

Bl. a. för att det skulle bli möjligt med en avyttring av aktier i Svenska Petroleum till OK, om de pågående förhandlingarna skulle leda fram till en sådan lösning, godkände riksdagen att regeringen skulle bemyndigas att vidta vissa åtgärder för att minska statens andel i bolaget. I en reservation (m) begärdes en plan för avveckling av Svenska Petroleum. En annan reservation (c, fp) tog sikte på börsintroduktion av bolaget.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag om att de aktier i

Svenska Petroleum som förvaltades av statens vattenfallsverk fortsättningsvis skulle redovisas direkt under industridepartementet.

Utskottet vill erinra om att, såsom påpekats i propositionen (s. 155), oljan under lång tid kommer att vara det enskilda energislag som ger det största bidraget till landets energiförsörjning. Som nämns i propositionen pågår fortfarande av regeringen initierade förhandlingar mellan OK och Svenska Petroleum. Syftet med förhandlingarna är att finna sådana lösningar som medger att bolagens resurser kan utnyttjas på ett effektivt och konkurrenskraftigt sätt. Det bemyndigande som riksdagen lämnade förra året möjliggör en breddning av ägarbasen i Svenska Petroleum. Enligt utskottets uppfattning är det med hänsyn till den svenska försörjningsberedskapen önskvärt att svenskägda integrerade oljeföretag finns kvar på den svenska marknaden. Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker förslaget om avveckling av statens ägarengagemang i Svenska Petroleum på det sätt som förordas i motion 1984/85: 2876 (m).

Den tredje av de motioner som berör oljemarknaden är motion 1984/85: 2865 (vpk). Den syftar i här aktuell del till ett uttalande av riksdagen av innebörden att en fortsatt oljeanvändning är att föredra framför kärnkraft eller kol intill dess den kan ersättas med utnyttjande av inhemska bränslen eller naturgas.

Utskottet har i det föregående tagit ställning till övergripande riktlinjer för landets energiförsörjning. En ändamålsenlig elanvändningspolitik är ett viktigt inslag däri. Utnyttjande av inhemska bränslen och energihushållning kan ge väsentliga bidrag till energiförsörjningen. Kolanvändningen i landet vid slutet av 1980-talet bedöms nu komma att bli lägre än vad tidigare har beräknats. Leveranser av naturgas inom ramen för Sydgasprojektet kommer att påbörjas sommaren 1985. Oljans andel av energiförsörjningen kommer även framöver att vara betydande. Mot den här angivna bakgrunden ser utskottet inte skäl för riksdagen att göra något uttalande med anledning av den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2865 (vpk).

Naturgas

Riksdagen fastställde år 1980 riktlinjer för genomförande av det s. k. Sydgasprojektet (prop. 1979/80: 170, NU 1979/80: 70, rskr. 1979/80: 410). Projektet baseras på import av naturgas från Danmark för distribution i sydvästra Skåne. Den reguljära driften beräknas börja inom kort.

Ytterligare gasprojekt övervägs. Utskottet har i betänkandet NU 1983/84: 30 (s. 29 f.) utförligt refererat en lägesrapport av Swedegas AB rörande pågående utredningar och möjliga naturgasprojekt.

I propositionen lämnas en redogörelse för naturgasprojekt i Sverige (s. 189 f.). Det gäller förutom Sydgasprojektet följande projekt. Projekten Sydgas II och Västgas innebär en utbyggnad av naturgasnätet norrut längs västkusten. Östgasprojektet omfattar import av naturgas till Mellansverige

från Sovjetunionen. Projekt Gastransitering gäller en rörledning över svenskt territorium för transport av naturgas från Nordnorge till kontinenten. En rapport om detta projekt har våren 1983 presenterats av statens vattenfallsverk. Inom det s. k. djuggasprojektet pågår provborrningar i Siljanområdet. De här nämnda projekten – med undantag av projekt Gastransitering – återkommer utskottet strax till med anledning av motionsyrkanden.

I propositionen anförs (s. 193 f.) att naturgas på lång sikt kan bli ett intressant alternativ inför avvecklingen av kärnkraften. Från miljösynpunkt har naturgas avsevärda fördelar jämfört med andra energislag. Genom den pågående naturgasintroduktionen i Sydsverige erhålls erfarenheter som är av betydelse vid ett framtida ställningstagande till naturgasens långsiktiga roll.

När det gäller frågan om utvidgning på kort eller medellång sikt av naturgasanvändningen i Sverige bör, framhålls det vidare i propositionen, gälla som en nödvändig förutsättning att den kan ske på kommersiell grund. Om nya distributionssystem skall byggas ut måste detta således ske utan särskilda stödåtgärder från statens sida. De nuvarande effektiva energisystemen i form av elenergi och fjärrvärme medför att en mycket känslig press sätts på det pris som kan betalas för gas vid den svenska gränsen. Vidare konkurrerar naturgasen för närvarande i huvudsak med eldningsolja. I och med att förbrukningen av olja påtagligt har reducerats minskar utrymmet för naturgas. Dessa förhållanden i kombination med den osäkerhet som präglar den internationella gasmarknaden gör att föredragande statsrådet inte nu är beredd att ange vilken omfattning användningen av naturgas i Sverige kommer att få. Hon framhåller emellertid att det är angeläget att hålla öppet för en vidgad användning av naturgas i framtiden.

Statens energiverk har i rapporten (1985: 5) "Naturgas. Importmöjligheter och marknadsutsikter på 1990-talet" analyserat de marknadsmässiga förutsättningarna för en ökad naturgasanvändning i Sverige i ljuset av den aktuella utvecklingen på gasmarknaden i Västeuropa. Den viktigaste slutsatsen i rapporten anges vara att eventuell import av naturgas till Sverige måste ske till priser som ligger i nedre delen av det prisintervall som förväntas råda omkring år 1990 på den västeuropeiska gasmarknaden.

Sju motionsyrkanden som behandlas här gäller naturgasintroduktionen. I ytterligare en motion, vilken tas upp sist i detta avsnitt, framförs förslag rörande den s. k. vyrmetsmetoden.

Moderata samlingspartiet påyrkar i motion 1984/85: 2876 ett uttalande av regeringen om introduktion av naturgas. Gasintroduktionen måste, anför motionärerna, ske från rent företagsekonomiska utgångspunkter. Det finns således ingen anledning att behålla några speciella subventioner för gasdistribution, t. ex. det tioprocentiga investeringsbidrag som utgår för gasdistributionsanläggningar.

Centerpartiet anför i motion 1984/85: 2878 om naturgasens framtida användning att naturgas har avsevärda miljöördelar jämfört med kol, olja och kärnkraft. Naturgas borde därför kunna utnyttjas under överskådlig tid i det svenska energiförsörjningssystemet, särskilt inom storstadsregionerna. Om gas påträffas inom landet bör den användas före importerade energislag.

Utskottet finner de allmänna synpunkter som framförs i de nu nämnda delarna av motionerna i stort vara okontroversiella och inte motivera något särskilt uttalande av riksdagen. Krav på att naturgasanvändningen i Sverige skall utvecklas på kommersiella villkor uppställs sålunda i propositionen, vilket torde överensstämma med synpunkter i motion 1984/85: 2876 (m). Naturgasens miljömässiga fördelar är vidare ostridiga.

I vad gäller investeringsbidrag till gasdistributionsanläggningar vill utskottet dock anföra följande. Riksdagen beslöt hösten 1983 att godkänna ett konsortialavtal mellan staten och de dåvarande ägarna i Sydgas AB med syfte att säkerställa genomförandet av Sydgasprojektet (prop. 1983/84: 47, NU 1983/84: 10, rskr. 1983/84: 125). En förutsättning för avtalet var att staten lämnade bidrag med 10% av distributörernas investeringskostnader för lågtrycksnät, förutsatt att beställningarna gjordes under åren 1983–1985. Stödet anslöt nära till det stöd till utbyggnad av distributionsanläggningar för fjärrvärme som gällde under år 1983. Investeringsstödet var således specifikt inriktat på Sydgasprojektet.

Med vad här sagts avstyrker utskottet de nu behandlade delarna av motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2878 (c).

Två motionsyrkanden tar sikte på en fortsatt utbyggnad av Sydgasprojektet. I motion 1984/85: 2088 (vpk) föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande till regeringen om att det svenska naturgasnätet snarast bör byggas ut, i första hand i ett Västgasprojekt och senare på det sätt som skisseras i motionen. Med den sistnämnda utbyggnaden avses bl. a. en fortsättning till Mellansverige norrut och hopkoppling med en Östgasledning. I motion 1984/85: 465 (vpk) begärs att en gasledning till Karlshamn dras fram, inom ramen för Sydgasprojektet.

Med Västgasprojektet avses en utvidgning av gasledningssystemet till Göteborg och Göta älvdal. Swedegas AB, som är helägt av statens vattenfallsverk, har under en längre tid utrett förutsättningarna för en vidgad naturgasförsörjning i Syd- och Västsverige. Bolaget har i februari i år träffat ett optionsavtal med Dansk Naturgas A/S om gasleveranser i en omfattning som skulle möjliggöra försörjning av naturgas till Halmstad och Göteborg. På grundval av optionen har Swedegas förhandlat med bl. a. Sydgas AB om leverans av naturgas. Förhandlingsarbetet är i det närmaste slutfört. Även med Energiverken i Göteborg har Swedegas långt framskridna förhandlingar. Vidare har vattenfallsverket centralt och genom sin regionala enhet Vattenfall Västsverige analyserat förutsättningarna för egen distribution och vidareförsäljning av den danska gasen inom Västsverige med undantag av Göteborg.

I en skrivelse till regeringen i mars i år har vattenfallsverket hemställt om att få teckna borgen för en finansiering av en utbyggnad av stamledningen från Hasslarp till Göteborg via Halmstad. Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet. Vattenfallsverkets ansökan remissbehandlas.

Utskottet tar här först upp förslaget i motion 1984/85: 2088 (vpk).

Utskottet anser med hänsyn till vad här har anförts att riksdagen inte nu har anledning att uttala sig om den utbyggnad av naturgasnätet som aktualiseras i motionen och som i vad gäller Västgasprojektet är föremål för beredning i regeringskansliet. Som sägs i propositionen är en förutsättning för en utvidgning av naturgasintroduktionen på kort och medellång sikt att den kan ske på kommersiell grund. I sammanhanget kan noteras att vattenfallsverket i sin framställning till regeringen framhåller att de nya projekten under vissa förutsättningar bedöms vara lönsamma med utgångspunkt i de krav som vattenfallsverket normalt tillämpar. Utskottet avstyrker den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2088 (vpk).

I fråga om förslaget om en gasledning till Karlshamn vill utskottet anföra följande.

Utskottet har av industridepartementet upplysts om att en förlängning av naturgasledningen till Karlshamn inom ramen för Sydgasprojektet inte är förenligt med de överenskommelser som finns rörande projektets omfattning. Samtidigt har utskottet erfarit att vissa marknadsundersökningar m. m. har genomförts i det aktuella området av Sydkraft Naturgas AB.

Det är enligt utskottets uppfattning en uppgift för berörda intressenter att vidta de fortsatta åtgärder som de bedömer vara motiverade. Riksdagen har sålunda inte anledning att nu uttala sig över ifrågavarande utbyggnadsplan. Därför avstyrker utskottet här behandlad del av motion 1984/85: 465 (vpk).

I motion 1984/85: 2088 (vpk) hemställs om att nya förhandlingar snarast skall tas upp med Finland och Sovjetunionen om en naturgasledning över Ålands hav. Motionärerna framhåller att det finns reservkapacitet i en ledning från Sovjetunionen som går till östra Finland och menar att denna kapacitet bör utnyttjas för leveranser till Sverige. I motion 1984/85: 2876 (m) anføres att det för närvarande inte finns anledning att närmare undersöka möjligheterna till gasimport från Sovjetunionen, bl. a. med tanke på de höga krav på leveranssäkerhet som måste ställas.

Förutsättningarna för det s. k. Östgasprojektet har utretts av Swedegas sedan år 1980. Projektet innebär import av naturgas till Mellansverige från Sovjetunionen via Finland och Bottenhavet. Swedegas överlämnade hösten 1984 en rapport i ärendet till regeringen. Slutsatserna i rapporten anges i sammandrag i propositionen (s. 190 f.). Swedegas sammanfattande bedömning är att projektet framstår som lönsamhetsmässigt mycket riskabelt och oproportionellt kapitalkrävande. Föredragande statsrådet anför (s. 191) att hon bedömer de i propositionen redovisade delarna av Swedegas rapport vara välgrundade. I konsekvens därmed har hon inte funnit skäl att föreslå regeringen att aktualisera projektet.

Utskottet gör samma bedömning i fråga om detta projekt som kommer till uttryck i propositionen. Detta innebär emellertid inte att varje möjlighet till import av naturgas österifrån utesluts i det längre perspektivet. Ekonomiska och miljömässiga överväganden bör sålunda vid varje tillfälle göras vid bedömning av enskilda projekt. Vad utskottet här har anfört torde tillgodose det nu aktuella önskemålet i motion 1984/85: 2876 (m). Något uttalande med anledning av den motionen erfordras följaktligen inte. Vidare framgår det av utskottets ställningstagande att utskottet avstyrker motion 1984/85: 2088 (vpk) i här aktuell del.

Vattenfallsverket har under en tid bedrivit studier av förutsättningarna för fynd av s. k. djupgas i Sverige. Bl. a. har förberedande provborrningar genomförts i Siljansområdet.

I motion 1984/85: 1429 (s) begärs åtgärder av regeringen så att undersökningarna om gasförekomster inom Siljansringen kan fortsätta utan avbrott.

Utskottet har erfarit att vattenfallsverkets styrelse nyligen har tagit ställning för att ifrågasvarande projekt skall drivas vidare. Det innebär att prospekteringsborrning skall genomföras med start hösten 1985 och att en finansiering skall eftersträvas där svenskt näringsliv och kommunala företag deltar. Förutsättningarna härför undersöks för närvarande. Utskottet finner projektet intressant men anser mot bakgrund av vad här har anförts att det inte nu finns anledning för riksdagen att göra ett sådant uttalande som föreslås i motion 1984/85: 1429 (s). Motionen avstyrks därför.

Här skall också beröras Swedegas AB:s organisatoriska tillhörighet.

Regeringen bemyndigades i slutet av år 1983 av riksdagen att medge statens vattenfallsverk att förvärva samtliga aktier i Swedegas AB (prop. 1983/84: 47, NU 1983/84: 10, rskr. 1983/84: 125). Mot näringsutskottets tillstyrkande av förslaget härom reserverade sig vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. En reservation förelåg också från centerpartiets håll. I denna tillstyrktes regeringens förslag, dock med en annan motive-ring än utskottets.

Förra året avstyrkte utskottet (NU 1984/85: 30 s. 78) och avlog riksdagen ett motionsyrkande (vpk) som syftade till att Swedegas skulle frigöras från statens vattenfallsverk. Reservationer förelåg från dels moderata samlingspartiets och centerpartiets, dels vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. I motion 1984/85: 2088 (vpk) finns också ett yrkande som berör denna fråga. Motionärerna begär förslag av riksdagen om att Swedegas skall skiljas från vattenfallsverket och ges en självständig roll inom sitt område av den svenska energipolitiken.

Förra året anförde utskottet att överföringen av Swedegas till vattenfallsverket var ändamålsenlig. Verket har stor erfarenhet av distribution och marknadsföring av ledningsbunden energi och förfogar över resurser som kan utnyttjas vid projektering, anläggning och drift av naturgassystem. Samordningsvinster borde också kunna uppnås. Vad utskottet sålunda har anfört om Swedegas nuvarande ägarförhållanden har i sina

huvuddrag bekräftats av Swedegas ledning i samband med en utfrågning om naturgas som utskottet ordnade i april i år. Med hänvisning till vad här har anförts avstyrker utskottet nu behandlad del av motion 1984/85:2088 (vpk).

I detta sammanhang hör också motion 1984/85:2068 (c) hemma. Där föreslås riksdagen uttala sig för att den s. k. vyrmetanmetoden för utvinning av metan ur torvmossor skall främjas och att möjligheterna till energiproduktion med denna metod i u-länderna skall undersökas inom ramen för u-landsbiståndet. Motionärerna erinrar om att viss försöksverksamhet har pågått sedan år 1978. Det är angeläget, anför de, att staten aktivt stöder utvecklingen av metoden och medverkar till en rimlig handläggningstid för tillståndsgivningen avseende en planerad fullskalanläggning.

Liknande förslag har avstyrkts av utskottet de senaste två åren (NU 1982/83: 33 s. 64, NU 1983/84: 45 s. 32) med hänvisning till att det pågick statligt stödd försöksverksamhet med att utveckla den nämnda metoden. Centerpartiets företrädare i utskottet reserverade sig. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet kommer till samma slutsats även nu. Något initiativ av riksdagen i detta ämne anser utskottet inte vara motiverat. Det bör emellertid erinras om att det inom ramen för det statliga energiforskningsprogrammet finns ett delprogram för torvbränsle som syftar till utveckling av teknik för bl. a. utvinning av energi ur torv. Statens energiverk har till uppgift att ta ställning till olika projekt inom delprogrammet. Enligt reglerna för u-landsbiståndet är bl. a. mottagarländernas prioriteringar avgörande för vilken inriktning biståndet i resp. land får. Ett engagemang i vyrmetanmetoden kräver således att mottagarländerna själva gör bedömningen att ett sådant engagemang skall ske.

Kol

Förbrukningen av kol för energiändamål, s. k. ångkol, uppgick år 1984 enligt preliminära uppgifter till ca 1,85 miljoner ton.

Riksdagen beslöt våren 1984 efter förslag av regeringen om riktlinjer för kolanvändningen för tiden fram till år 1990 (prop. 1983/84: 158, NU 1984/85: 44, JoU 1984/85: 28, rskr. 1984/85: 390). Därvid angav riksdagen en kolanvändningsnivå om högst 3–4 miljoner ton per år till år 1990. Vidare fastställdes stränga miljökrav för kol. Som följd av beslutet har bl. a. införts en energipolitisk prövning av nytillkommande koleldade anläggningar enligt lagen (1981: 559) om utförande av eldningsanläggningar för fast bränsle. Prövningen avses bl. a. leda till att koleldade anläggningar endast kommer att uppföras när det inte är tekniskt och ekonomiskt rimligt att använda inhemska bränslen. Denna prövning skall ske från energipolitiska utgångspunkter, medan miljökraven skall fastställas vid prövningen enligt miljöskyddslagen (1969: 387).

I propositionen anförs (s. 179) att det nu finns tecken som tyder på att kolbehovet kan komma att bli lägre än den av riksdagen angivna nivån om högst 3–4 miljoner ton per år.

Föredragande statsrådet noterar (s. 196) att reintroduktionen av kol i Sverige sker med iakttagande av skärpta miljökrav och med en sådan styrning från samhällets sida att kolanvändningen hålls på lägsta möjliga nivå. Denna inriktning föreslås gälla även fortsättningsvis.

I motion 1984/85: 2878 (c) hemställs om ett uttalande av riksdagen till regeringen om dels insatser för att ersätta importerade energislag, dels riktlinjer för kolanvändningen. Motionärerna konstaterar att minskningen i oljeförbrukningen har gått snabbare än vad som bedömdes vara möjligt i riksdagens energipolitiska beslut år 1981. De drar slutsatsen att det inte föreligger något behov av att ersätta olja med andra importerade fasta bränslen för att uppsatta sparmål skall nås. Det finns således, menar de, inte några energipolitiska skäl att introducera ytterligare kol i det svenska energisystemet, utöver de ca 2 miljoner ton som för närvarande förbrukas. Kommande satsningar för att minska vårt oljeberoende bör, enligt motionärerna, ta sikte på drivmedelssidan.

Också i motion 1984/85: 2875 (m) berörs frågor med anknytning till kolanvändningen. Synpunkter lämnas på de miljöproblem som är förknippade med kolförbränning. Motionärerna hänvisar dock till att krav från moderata samlingspartiet inom detta område framförs med anledning av proposition 1984/85: 127 om program mot luftföroreningar och försurning och sålunda behandlas i annat sammanhang (JoU 1984/85: 28). Ett yrkande om skatt på kolbränslen behandlas av skatteutskottet (SkU 1984/85: 50).

Frågor om drivmedel tar utskottet upp i ett senare avsnitt.

Utskottet konstaterar att den kolanvändning som enligt nuvarande bedömningar blir erforderlig vid slutet av detta årtionde avsevärt understiger den år 1981 förordade kolanvändningsnivån. Denna utveckling finner utskottet tillfredsställande. Enligt de energipolitiska målen skall oljeersättningen, förutom genom hushållning, i första hand ske genom övergång till inhemska bränslen och ny teknik. Utskottet ser inte anledning för riksdagen att nu göra några andra beräkningar av det kommande behovet av kol än dem som anges i propositionen. Därför avstyrker utskottet den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2878 (c).

Inhemska bränslen

Av den totala årliga energianvändningen i landet tillgodoses ca 59 TWh genom inhemska bränslen inkl. bark och lutar.

I propositionen anförs (s. 179) att de senaste årens satsningar på inhemska bränslen har varit framgångsrika. På relativt kort tid har användningen av torv, träbränslen och avfall ökat från en låg nivå till att i dag svara för en icke obetydlig del av värmeförsörjningen. Regeringen räknar dock med

att marknaden för flertalet inhemska bränslen kommer att växa något långsammare under andra hälften av 1980-talet. På längre sikt, under 1990-talet och framöver, bör de inhemska bränslenas konkurrenskraft komma att stärkas dels genom att elpriset stiger, dels genom att den tekniska utvecklingen ger bättre ekonomi.

Statsmakterna har vidtagit flera åtgärder för att underlätta introduktionen av inhemska bränslen i energisystemet. Riksdagens beslut om ett investeringsprogram för år 1983 inom energiområdet innebar bl. a. införande av ett 25-procentigt bidrag för investeringar i förbränningsanläggningar för eldning med främst torv, som beställdes under år 1983. 200 milj. kr. anvisades för detta ändamål. I ett senare skede ställdes ytterligare ca 170 milj. kr. till förfogande genom en överföring från anslaget för stöd till upphandling inom energiområdet.

Genom 1984 års investeringsprogram infördes ökade möjligheter att bevilja stöd. Stödet till torveldade förbränningsanläggningar utvidgades till att även omfatta andra inhemska bränslen. Bidraget reducerades till högst 15% av investeringen i pannor som beställdes under år 1984. Statens energiverk har sedermera beslutat om en begränsning av stödet till högst 10% av investeringen.

Under åren 1983, 1984 och 1985 gäller därtill särskilda bidrag om 40% för investeringar i förbränningsanläggningar för inhemska bränslen i Norrbottens län (prop. 1982/83: 120 bil. 6. NU 1982/83: 38, rskr. 1982/83: 306).

I slutet av år 1984 beslöt riksdagen att medel som fanns kvar inom ramen för 1983 och 1984 års investeringsprogram skulle få användas efter utgången av år 1984 (prop. 1984/85: 25, NU 1984/85: 12, rskr. 1984/85: 87).

I propositionen erinras (s. 207) om de nu nämnda åtgärderna för att bredda och underlätta introduktionen av inhemska bränslen. Vidare påpekas att de inhemska bränslena är befriade från energiskatt. De har också undantagits från mervärdeskatt och förmånsbeskattning vid inkomsttaxering. En betydande del av de statliga satsningarna på forskning och utveckling – satsningar vilkas verkningar dock är mera långsiktiga – är dessutom inriktade på de inhemska bränslena.

Ett huvudsyfte med de ekonomiska stödinsatserna är, anför föredragande statsrådet, att de inhemska bränslena skall etablera sig på den svenska energimarknaden och klara sig på egna meriter utan några subventioner.

Mot här angiven bakgrund föreslås att nuvarande stöd till investeringar i förbränningsanläggningar för inhemskt fastbränsle skall förlängas till utgången av år 1986. Stödet föreslås uppgå till högst 10% av investeringskostnaden. Därefter borde förbränningsanläggningar av detta slag vara så etablerade att stödet kan avvecklas.

I två motioner framläggs alternativa förslag om ifrågavarande stöd. Motion 1984/85: 2875 (m) går i denna del ut på att stöd inte skall lämnas för investeringar i större eldningsanläggningar för inhemska bränslen. I motion 1984/85: 2878 (c) föreslås att här aktuellt stöd skall utgå med 15% av investeringskostnaderna och att det skall bibehållas tills vidare.

Utskottet vill understryka att en avsikt med det nu förordade stödet är att de inhemska bränslena skall kunna bli så pass etablerade på marknaden att de kan klara sig på egna meriter och utan stöd. Den nedtrappning av stödet som regeringen nu föreslår är enligt utskottets uppfattning väl avvägd. Av vad nu har anförts framgår att utskottet avstyrker ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 2875 (m) och 1984/85: 2878 (c).

I motion 1984/85: 2878 (c) yrkas också på ett uttalande av riksdagen om att statliga verk och myndigheter, landsting och kommuner aktivt bör pröva lösningar för sin energiförsörjning som tar sikte på att en fungerande marknad för inhemska bränslen skall byggas upp.

När utskottet förra året behandlade (NU 1983/84: 30 s. 80) ett yrkande av samma innebörd som detta konstaterade utskottet att regeringen och riksdagen hade vidtagit en rad åtgärder för att få till stånd ett ökat utnyttjande av inhemska bränslen. Vidare hade regeringen haft överläggningar med bl. a. berörda myndigheter om olika problem på biobränsleområdet. Kommunernas ansvar för och inflytande på energiförsörjningen nämndes också. Med reservation av centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet avstyrktes motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Av propositionen framgår (s. 57) att regeringen har inlett överläggningar med företrädare för kommunerna om deras uppgifter i fullföljandet av energipolitiken. Överläggningarna syftar bl. a. till att klargöra på vilket sätt kommunerna inom ramen för den utvecklade kommunala energiplaneringen kan medverka till att det görs erforderliga avvägningar mellan t. ex. elenergi och inhemska bränslen i det lokala energisystemet. Ytterligare framhålls i propositionen (s. 101) betydelsen av att de statliga myndigheterna är aktiva när det gäller att förverkliga statsmakternas intentioner rörande energihushållning och oljeersättning. Det har ett särskilt demonstrationsvärde att statliga myndigheter i sin egen verksamhet vidtar åtgärder som från statsmakternas sida anses angelägna.

Utskottet erinrar om vad som anfördes i detta ämne förra året. Härutöver vill utskottet i likhet med vad som sägs i propositionen understryka det ansvar som kommuner, kraftproducenter och distributörer har för att åstadkomma en uppbyggnad av ett fungerande system för utnyttjande av inhemska bränslen. På flera håll i landet har regionala bränslebolag byggts upp. Också den statliga sektorns ansvar i vad gäller den egna energiförbrukningen är värd att betonas. Det finns här vidare skäl att uppmärksamma det arbete som bedrivs i utredningen (I 1984:02) om el och inhemska bränslen (ELIN). Utredningen skall bl. a. belysa frågan om konflikter mellan elkraft och inhemska bränslen för uppvärmningsändamål.

Kommunernas roll i energipolitiken har stärkts genom riksdagens beslut med anledning av propositionen om utvecklad kommunal energiplanering (prop. 1984/85: 5, BoU 1984/85: 6, rskr. 1984/85: 82).

Mot bakgrund av vad här har anförts anser utskottet det inte erforderligt med ett sådant uttalande i detta ämne av riksdagen som föreslås i motion 1984/85: 2878 (c).

Ytterligare två motioner som behandlas här gäller mera regionalt inriktade åtgärder.

I motion 1984/85: 1096 (c) begärs ett uttalande av riksdagen om vad i motionen anförts rörande bibränsleproduktion i Skaraborgs län. Förutsättningarna för ökad produktion av bibränslen i detta län är, anför motionärerna, mycket goda. Energipolitiken borde utformas så att dessa förutsättningar utnyttjas maximalt. Motion 1984/85: 2746 (c) går i här aktuell del ut på att riksdagen hos regeringen skall begära att statens energiverk skall lokalisera ett centrum för fastbränsleteknik till Ljusdals-Hudiksvallsregionen.

Utskottet anser att det närmast är en angelägenhet för resp. lokala intressenter att ta de initiativ som erfordras för att få de här aktuella frågorna prövade. Riksdagen bör följaktligen inte uttala sig på så sätt som föreslås i motionerna. Dessa avstyrks därför.

Alternativa drivmedel

Gällande plan för introduktion av alternativa drivmedel antogs av riksdagen år 1983 efter förslag av regeringen i budgetpropositionen (prop. 1982/83: 100 bil. 14, NU 1982/83: 33, rskr. 1982/83: 280). De statliga insatserna borde enligt propositionen främst inriktas på att utveckla användningen av bränsle som består av nästan enbart motoralkoholer. Den alkohol som förordades var metanol. Målet för de statliga insatserna sades vidare vara att ge närmare underlag för ett beslut i slutet av 1980-talet om introduktion av ett rent alkoholbränsle som drivmedel i större skala.

Forsknings- och utvecklingsarbete för att få fram kommersiellt acceptabel teknik för inhemsk produktion av ett rent alkoholbränsle borde enligt planen även i fortsättningen vara en angelägen uppgift inom energiforskningsprogrammet. I planen anges vidare att låginblandning kunde vara ett sätt att påbörja en introduktion av motoralkoholer.

Riksdagens beslut om ett nytt treårigt energiforskningsprogram innebar bl. a. en fortsatt satsning på att få fram och pröva alternativa drivmedel (prop. 1983/84: 107, NU 1983/84: 45, rskr. 1983/84: 407). Genom energiforskningsprogrammet stöds teknikutveckling som bl. a. syftar till framtagning av en process som kan utnyttjas för produktion av metanol. Statligt stöd har vidare beviljats för ett antal projekt i syfte att demonstrera olika tekniska energitillförselalternativ. För att förutsättningarna för produktion av etanol ur jordbruksprodukter skall klarläggas har regeringen beslutat om stöd från oljeersättningsfonden till en produktionsanläggning för etanol i Lidköping. Inblandning av 4% etanol i bensin prövas sedan maj 1984 av OK i Stockholmsområdet inom ramen för det s. k. Skaraborgsprojektet.

Av propositionen framgår att statens energiverk avser att inom kort i en lägesrapport till industridepartementet redovisa arbetssituationen när det gäller genomförandet av introduktionsplanen för alternativa drivmedel.

Föredragande statsrådet anför att möjligheterna att minska oljeberoendet inom transportsektorn för närvarande är mer begränsade än inom exempelvis uppvärmningssektorn. Eftersom transportsektorn svarar för en allt större andel av den totala förbrukningen av olja måste vi dock, fortsätter hon, intensifiera insatserna för att göra energianvändningen mer effektiv och minska beroendet av olja inom denna sektor.

En fråga som särskilt uppmärksammas i propositionen gäller låginblandning av etanol i bensin. Den har varit aktuell på senare tid i olika sammanhang, bl. a. i samband med debatten om blyfri bensin.

Statens energiverk har i rapporten Övergång till blyfri bensin – energipolitiska konsekvenser, från slutet av år 1984, bl. a. studerat förutsättningarna för låginblandning av etanol. Vidare har en interdepartemental arbetsgrupp i regeringskansliet övervägt förutsättningarna för och konsekvenserna av en ökad användning av etanol för drivmedelsändamål. Detta arbete har skett i samråd med berörda myndigheter och branschorganisationer samt mot bakgrund av statens energiverks utredning.

Med hänsyn till vad som har framkommit i bl. a. energiverkets utredningsarbete och inom den interdepartementala arbetsgruppen dras i propositionen slutsatsen att flera frågor rörande bl. a. låginblandning av motoralkoholer i drivmedel bör ytterligare klarläggas och övervägas. En utredning härom aviseras (s. 215). I propositionen dras vidare slutsatsen – mot bakgrund av energiverkets utredning – att frågan om blyfri bensin och frågan om låginblandning av etanol kan ses frikopplade från varandra.

Regeringen har i mars 1985 beslutat att tillsätta en kommitté med parlamentarisk sammansättning (dir. 1985: 14) för att klarlägga förutsättningarna för att öka försörjningstryggheten och minska oljeberoendet inom transportsektorn genom ökad användning av alternativa drivmedel. Enligt direktiven skall kommittén utreda dels möjligheterna till låginblandning av motoralkoholer i drivmedel, dels möjligheterna att på längre sikt använda ett alternativt drivmedel som bränsle. Kommittén skall vidare bedöma de ekonomiska förutsättningarna för produktion av alternativa drivmedel ur inhemska råvaror. Förutsättningarna för användning av energigrödor för andra ändamål inom energiområdet än produktion av motoralkoholer bör också övervägas. Utgångspunkten bör vara att det alternativa drivmedlet skall vara konkurrenskraftigt jämfört med oljebaserade drivmedel. Kommittén skall klarlägga konsekvenserna för andra samhällssektorer av en ökad produktion av alternativa drivmedel grundade på inhemska råvaror samt belysa konsekvenserna från alkoholpolitisk synpunkt av en sådan användning. Om kommittén finner att det är lämpligt och att förutsättningar därför finns bör ett förslag till reviderad plan för introduktion av alternativa drivmedel inom transportsektorn framläggas.

I det följande tas här upp elva motionsyrkanden om alternativa drivmedel. Huvudsakligen gäller det förslag om att etanol skall introduceras som drivmedel. Närbesläktade förslag behandlas även av andra utskott. Skatteutskottet behandlar sålunda förslag om skattebefrielse av etanol producerad på inhemska råvaror. Häröver har näringsutskottet yttrat sig till skatteutskottet (NU 1984/85: 7 y). Skatteutskottets ställningstagande framgår av betänkandet SkU 1984/85: 50. Jordbruksutskottet har i betänkandet JoU 1984/85: 28 om program mot luftföroreningar och försurning kommit in på frågan om alternativa drivmedel.

I partimotionen 1984/85: 558 från allmänna motionstiden begär centerpartiet – med motivering i motion 1984/85: 556 – att regeringen, i samråd med berörda på marknaden, skall ta erforderliga initiativ för att introducera svensk etanol som drivmedel i enlighet med vad som förordas i motionen. Motion 1984/85: 556 behandlas av jordbruksutskottet.

I motionen argumenteras för en omfattande introduktion av etanol som drivmedel, i första hand genom en låginblandning i bensin om högst 6%. Etanolproduktionen skulle helt baseras på inhemska råvaror.

De positiva effekterna av en omfattande introduktion av etanol sammanfattas av motionärerna på följande sätt. En förbättrad miljö erhålls i tätorterna genom att införande av blyfri bensin underlättas och därmed möjliggör införande av katalytisk rening eller annan bättre teknik för rening av bilgaserna. Försörjningstryggheten ökar och livsmedelsberedskapen förbättras. Sysselsättningen ökar med 2 000–3 000 nya arbetstillfällen enbart inom etanolindustrin. Bytesbalansen förbättras. Svensk industri får ökade möjligheter att exportera teknologi och kompletta anläggningar.

Enligt motionen bör etanolproduktionen i första hand stimuleras genom att etanol baserad på inhemska råvaror i likhet med andra inhemska bränslen befrias från skatt. Målet bör vara att utbyggnaden för en omfattande svensk etanolproduktion skall vara genomförd till i början på 1990-talet.

Ett yrkande med samma innebörd som det nu nämnda framförs i motion 1984/85: 2085 (c).

I motion 1984/85: 2878 (c) påyrkas ett uttalande av riksdagen om alternativa drivmedel. Motionärerna hänvisar till vad som anförs i centerpartiets nyss nämnda partimotion från allmänna motionstiden och upprepar sammanfattningsvis krav som framförs i densamma. Härutöver begärs ett uttalande av riksdagen om tillsättande av en parlamentarisk utredning om möjligheterna att använda etanol som drivmedel. Uttalandet skulle gå ut på att riksdagen redan nu utan ytterligare utredningsinsatser borde fatta ett principbeslut om låginblandning av etanol i motorbensin.

Från folkpartistiskt håll begärs också uttalanden av riksdagen i detta ämne. I motion 1984/85: 2870 (fp) hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om alternativa drivmedel samt låginblandning av motoralkoholer.

I här aktuell del anförs att det inte torde föreligga några energipolitiska skäl att införa en låginblandning av etanol i bensinen. De miljöproblem som man kommer åt med en sådan inblandning kan troligen lösas med andra tillsatser, som dessutom har tekniska och ekonomiska fördelar. Motionärerna vill dock inte utesluta att man i ett vidgat perspektiv – där hänsyn tas till bl. a. jordbrukspolitiken – kan komma till en annan slutsats. Det finns därför, uttalar de, skäl för den utredning om låginblandning av motoralkoholer som aviseras.

I motion 1984/85: 2869 (fp) begärs ett uttalande av riksdagen om utredning av etanolfrågan. Det är angeläget, säger motionären, att den aviserade utredningen om etanol dels väger in betydelsen av en etanolproduktion för jordbruks-, regional- och naturvårdspolitiken i sitt arbete, dels bedriver sitt arbete med största skyndsamhet.

Motion 1984/85: 2264 (vpk) går ut på att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ett program för inhemsk etanolframställning. Det skall bygga på erfarenheter från försöksanläggningen i Lidköping och baseras på överskottet i den svenska jordbruksproduktionen.

Utskottet noterar att arbetet enligt den gällande planen för att klarlägga förutsättningen för introduktion av alternativa drivmedel fortskrider. Vad som i detta sammanhang särskilt har uppmärksamats gäller låginblandning av motoralkoholer i bensin. Som framgår av den här lämnade redogörelsen för synpunkter i propositionen och i vissa motioner finns det en rad frågor som ytterligare behöver klarläggas innan ställning kan tas till etanolens framtida roll inom transportsektorn. Det står klart att det här inte gäller enbart en energi- och industripolitisk fråga. Jordbruks- och försörjningspolitiska frågor hör hit liksom olika ekonomiska frågor, miljöfrågor m. m. Det är därför värdefullt att en allsidig utredning nu kommer till stånd om användning av motoralkoholer som drivmedel, bl. a. genom låginblandning av etanol i bensin. Kommitténs huvuduppgift är att närmare klarlägga de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt utreda för- och nackdelar med låginblandning av motoralkoholer.

Med hänsyn till det utredningsarbete som nu skall genomföras finner utskottet inte anledning för riksdagen att göra något uttalande på grundval av de här behandlade motionerna. Dessa avstyrks därför i ifrågavarande del.

De fyra återstående motionsyrkanden som skall behandlas här gäller alla förslag om lokalisering av fabriker för etanolframställning. Östergötland, Bohuslän, Västmanland och Dalarna är de landsdelar som berörs.

Motion 1984/85: 2629 (c, s) går ut på att en eventuell kommande etanolanläggning skall förläggas till Skänninge. En sådan fabrik kan bli en verklig vitamininjektion för näringslivet i den västra delen av Östergötlands län, anför motionärerna.

I motion 1984/85: 1094 (c) pläderas för etablering av en fabrik för framställning av etanol i Uddevalla. Bl. a. åberopas sysselsättningskäl.

I motion 1984/85: 1425 (s) begärs ett uttalande av riksdagen om förläggning av etanoltillverkning till Västmanland. Enligt motionärernas uppfattning finns det goda möjligheter att lokalisera sådan tillverkning dit.

Vidare begärs i motion 1984/85: 2085 (c) att riksdagen hos regeringen skall begära att en anläggning för produktion av etanol skall lokaliseras till Hedemora. En sådan lokalisering skulle, anför motionärerna, betyda mycket för sysselsättningen i området.

Flera orter har sålunda förts på tal i fråga om lokalisering av fabriker för framställning av etanol. Det gäller både de i motionerna nämnda orterna och ytterligare platser som har aktualiserats i andra sammanhang. Det är enligt utskottets uppfattning inte en uppgift för riksdagen att uttala sig för lokalisering av en etanolfabrik till någon viss ort. Därför avstyrker utskottet de här aktuella motionsyrkandena.

Utveckling av ny energiteknik m. m.

Drygt 42 000 personer sysselsätts för närvarande inom den industri i Sverige som tillverkar energiutrustning. Produktionsvärdet år 1982 var drygt 15 miljarder kronor. Av produktionen exporterades 55%. I propositionen anges (s. 224 f.) några olika bedömningar om energiinvesteringarnas storlek i Sverige och på världsmarknaden under 1980-talet. Den energitekniska industrins möjligheter har på regeringens uppdrag studerats av statens energiverk och statens industriverk. Några huvuddrag i den utredningsrapport som uppdraget har resulterat i anges i propositionen liksom de förslag som lämnas i rapporten. Ytterligare ägnas i denna del av propositionen uppmärksamhet åt möjligheterna till export av energiteknik (s. 228 f.) och åt vissa av de stöd som har utgått för upphandling och investeringar inom energiområdet (s. 229 f.).

I sina överväganden i de här berörda frågorna konstaterar föredraganden (s. 235 f.) att de ofta mycket kapitalkrävande investeringarna inom energiområdet i Sverige liksom i många andra länder i betydande utsträckning genomförs inom den offentliga sektorn.

Huvuddelen av investeringarna kommer till stånd på marknadsmässiga villkor med normala krav på avkastning av investerat kapital. Vissa möjligheter till stöd från samhällets sida finns, t. ex. inom ramen för det särskilda stödet för att ersätta olja, m. m.

De energipolitiska stöd som har lämnats har givit goda energipolitiska effekter, anför föredragande statsrådet. Den framgångsrika omställningen av vårt energisystem har också medfört industripolitiska fördelar. Det är, fortsätter föredraganden, av stor vikt att Sverige har en konkurrenskraftig energiutrustningsindustri.

När det gäller statens roll i utvecklingen av ny energiteknik är utgångspunkten att den teknik som utvecklas skall kunna klara sig på marknadens villkor när den har passerat prototyp- och demonstrationsstadiet eller referensanläggningsstadiet.

Enligt föredraganden finns det anledning att i den fortsatta stödgivningen på energiområdet göra något vidare bedömningar och beakta även industripolitiska aspekter och möjligheter till export.

Stöd bör dock inte endast eller främst bygga på exportförväntningar. Det framgår av propositionen att regeringen avser att senare besluta om ändrade regler för stöd.

För att främja export inom energi- och byggnadssektorn inrättades förra året Svensk bygg- och energiexport (Swebex) inom Sveriges exportråd (prop. 1983/84: 168, NU 1983/84: 40, rskr. 1983/84: 382). Särskilda medel anvisades för detta ändamål under utrikesdepartementets anslag till Exportfrämjande verksamhet, genom att medel ställdes till förfogande via energiupphandlingsdelegationen och genom att det gjordes omprioriteringar inom bostadsdepartementets ansvarsområde.

För att Swebex och Exportrådets möjligheter att bidra till att svenska företag kommer ut på exportmarknaden ytterligare skall kunna stärkas föreslås Swebex erhålla ytterligare 10 milj. kr. för budgetåren 1985/86–1986/87. Regeringen behandlar ett sådant medelstillskott under anslaget E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet.

Riksdagen föreslås godkänna de grunder för stöd som i propositionen har förordats för utveckling av ny energiteknik och som här har återgetts.

Av motion 1984/85: 2876 (m) framgår att motionärerna delar regeringens uppfattning att en ökad export av energiteknik vore värdefull. De hävdar dock att regeringens negativa inställning till Secure-tekniken har ryckt undan grunden för en möjlig svensk exportprodukt. Vidare betonas att de viktigaste åtgärderna för att främja svensk export varken är energisymposier eller statliga bidrag till speciella exportorgan utan främst ett näringslivsvänligt klimat och en ekonomisk politik som ger svenska företag förutsättningar att vara konkurrenskraftiga. Något yrkande är inte knutet till denna del av motionen. Motionärerna hänvisar emellertid till kravet i motion 1984/85: 2875 (m) på ett uttalande om stödet för omställning av energisystemet. Där sägs att några ytterligare medel för närvarande inte bör utgå till Swebex och att den detaljstyrning regeringen ägnar sig åt genom att öronmärka medel till bygg- och energiexport inte främjar svensk export.

Utskottet vill understryka det viktiga samband som finns mellan de energipolitiska och industripolitiska målen. Som anförs i propositionen har omställningen av energisystemet medfört industripolitiska fördelar. Nya produkter har utvecklats och nya företag har etablerats. Energiutrustningsindustrin ger betydande exportintäkter och sysselsätter ett stort antal personer. Behovet av import minskar relativt sett i takt med att den inhemska industrin växer sig starkare. De bedömningar om framtida investeringar i energiproduktion i världen som refereras i propositionen (s. 224) indikerar betydande möjligheter framöver till en ökad svensk export inom energiområdet. Utskottet vill i detta sammanhang som ett exempel bland

många nämna att stora investeringar på energiområdet kommer att genomföras på de asiatiska marknaderna. Utskottet har under en studieresa hösten 1984 till Malaysia, Singapore och Republiken Korea (Sydkorea) bl. a. kunnat notera att det i de nämnda länderna finns flera intressanta affärsområden för svensk industri inom energisektorn.

Utskottet finner mot här angiven bakgrund den inriktning av stöd för utveckling av ny energiteknik som regeringen förordar vara väl motiverad. Det är likaså värdefullt med en förstärkning av Swebex och Exportrådets möjligheter att bidra till att svenska företag kommer ut på exportmarknaderna. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens ifrågavarande förslag. Medelsberäkningen för Swebex återkommer utskottet till vid sin behandling av anslaget E 22. Motion 1984/85: 2875 (m) avstyrks i nu behandlad del.

Verksamheten vid Swebex berörs också i motion 1984/85: 2871 (c). Motionärerna vill att riksdagen skall begära att Swebex får i uppdrag att intensifiera utveckling och export av de effektivaste systemen för återvinning av ventilationsvärme.

Hittills har verksamheten vid Swebex främst inriktats på att identifiera lämpliga samverkanskanaler på ett urval av prioriterade marknader. Vidare sker aktivt arbete för att t. ex. bearbeta internationella biståndsorgan och tidigt skaffa information om stora internationella investeringsprojekt. De produktområden som för närvarande bedöms vara av störst intresse för export är system för fjärrvärme och för fastbränsle-förbränning, värmesystem och värmeåtervinning.

Motionärens önskemål om en intensifiering av exportansträngningarna genom Swebex i vad gäller värmeåtervinning är enligt utskottets uppfattning väsentligen tillgodosett. Motionen avstyrks i ifrågavarande del.

Statens energiverk

Statens energiverk är sedan år 1983 den centrala förvaltningsmyndigheten för frågor rörande energiförsörjning. För energiverkets förvaltningskostnader beräknar regeringen under anslaget E 1 (s. 249 f.) för nästa år medel med utgångspunkt i verkets huvudförslag. Det innebär att en rationalisering och effektivisering av verksamheten motsvarande 2,5% av verkets reala resurser bör ske.

Utgifterna för energiverkets förvaltningskostnader beräknas för nästa budgetår till ca 38,9 milj. kr. Samtidigt beräknas verkets inkomster till ca 18,9 milj. kr. varav ca 14,4 milj. kr. utgör överföringar från andra anslag (E 4, E 12 och E 17). Den medelstilldelning som regeringen föreslår under ifrågavarande anslag uppgår sålunda för budgetåret 1985/86 till 20 018 000 kr.

I motion 1984/85: 2875 (m) föreslås riksdagen göra ett uttalande om verksamheten vid statens energiverk. Motionärerna kritiserar regeringens aviserade avsikt att inrätta ett särskilt råd för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor. Statens energiverk borde i stället, anför de, kun-

na upprätthålla kontakten med de intressen som regeringen avser skola bli representerade i rådet. Energiverket föreslås behålla sin uppgift att informera om och framlägga förslag på elproduktions- och elanvändningsområdena. Sedan har regeringen att handlägga frågorna efter att den har tagit del av olika intressenters åsikter.

Förutom väsentliga och nödvändiga myndighetsuppgifter handlägger statens energiverk också, fortsätter motionärerna, större delen av de subventioner som har skapats i syfte att minska energianvändningen. Efter hand som dessa subventioner avvecklas minskar handlägningsbehovet och energiverkets personal borde därmed kunna reduceras. Energiverkets myndighetsutövande uppgifter föreslås bli föremål för en översyn i syfte att sådan reglering på energiområdet som inte behövs skall bli undanröjd. Också detta borde, säger motionärerna, på sikt kunna medverka till minskade förvaltningskostnader.

Utskottet konstaterar att den medelstilldelning som regeringen föreslår ligger helt i linje med tidigare beslut om en rationalisering av verksamheten motsvarande en minskning av verkets reala resurser med sammanlagt 6% under perioden 1983/84–1985/86 (prop. 1982/83: 100 bil. 14 s. 140f., NU 1982/83: 26, rskr. 1982/83: 193). Regeringens förslag om ett förslagsanslag av 20018000 kr. för nästa budgetår tillstyrks sålunda.

Utskottet räknar vidare med att energiverket löpande prövar möjligheterna att bedriva verksamheten enligt gällande riktlinjer så effektivt som möjligt. Någon av riksdagen initierad översyn av verkets myndighetsutövning finner utskottet inte vara motiverad. Regeringens avsikt att inrätta ett råd för vissa långsiktiga energipolitiska frågor har utskottet tidigare berört (s. 37). Motion 1984/85: 2875 (m) avstyrks i här behandlad del.

Under anslaget E 2 föreslår regeringen (s. 252f.) att riksdagen till Statens energiverk: Utredningar m. m. och information för budgetåret 1985/86 skall anvisa ett reservationsanslag av 10929000 kr., som fördelas på i huvudsak följande sätt. För utredningar beräknas ca 9,2 milj. kr. och för energiinriktad information ca 12,2 milj. kr., dvs. totalt ca 21,4 milj. kr. Som inkomster beräknas medel från anslagen E 12 och E 17 om ca 4,1 milj. kr. resp. ca 6,3 milj. kr.

I motion 1984/85: 2875 (m) anförs att den inriktning av energipolitiken som motionären förordar innebär ett väsentligt mindre behov av offentliga utredningar och utvärderingar. Det sammanlagda behovet av medel för utredningar och information beräknas av motionärerna till ca 11 milj. kr. Därför borde inga ytterligare medel överföras från anslagen E 12 och E 17. Inför kommande budgetår föreslås att regeringen skall beakta möjligheterna att nedbringa kostnaderna ytterligare.

Frågan om medel till anslagen E 12 och E 17 och hur de skall disponeras återkommer utskottet till. Vad gäller den nu föreslagna medelstilldelningen vill utskottet anföra följande.

Som påpekas i propositionen innebär den föreslagna medelstilldelningen

ett oförändrat anslag jämfört med innevarande budgetår. Med hänsyn till erforderliga insatser inom informations- och utredningsområdena finner utskottet förslaget vara väl avvägt. Till Statens energiverk: Utredningar m. m. och information bör således riksdagen för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 10 929 000 kr.

Energiforskning

Riksdagen beslöt våren 1984 om ett fjärde treårsprogram för forskning och utveckling på energiområdet (prop. 1983/84: 107 bil. 9, NU 1983/84: 45, rskr. 1983/84: 407). Beslutet innebar att riktlinjer för omfattning, inriktning och genomförande av verksamheten inom programmet under budgetåren 1984/85–1986/87 lades fast. Vidare medgavs att 1 191,5 milj. kr., utöver tidigare anvisade medel som kvarstod odisponerade, skulle få användas för programmet under samma period.

Större medelsram för energiforskning föreslogs i reservationer av centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i utskottet. Från moderata samlingspartiet framfördes bl. a. önskemål om att en tredjedel av medelsramen på tre års sikt skulle överföras till det tekniska forskningsråd som partiet föreslagit.

I det följande behandlas regeringens förslag under anslaget E12: Energiforskning. Alternativa förslag till medelstilldelning föreligger även nu från de just nämnda partierna. Ytterligare tre motionsyrkanden med anknytning till olika delar av energiforskningsprogrammet behandlas därefter.

I propositionen föreslås (s. 296) att verksamheten med stöd till forskning och utveckling skall fortsätta under nästa budgetår i enlighet med de fastslagda riktlinjerna. Det erinras vidare om att riksdagens beslut våren 1984 innebar att energiforskningens framtida inriktning, omfattning och inplacering i det totala statliga forskningsprogrammet under innevarande treåriga programperiod skulle utredas. I samband därmed skulle också organisationsfrågor övervägas.

Regeringen har i februari beslutat att tillkalla en särskild utredare, riksdagsman Lars Andersson, med uppgift att utreda formerna för den framtida energiforskningen i enlighet med det nämnda riksdagsbeslutet (dir. 1985: 6).

I propositionen anförs (s. 298) att de programansvariga organen för sin planering och organisation av insatserna inom huvudprogrammet har behov av att kunna göra fleråriga åtaganden. Något särskilt bemyndigande från riksdagen behövs inte när det gäller åtaganden avseende budgetåret 1986/87, dvs. det sista året för den av statsmakterna beslutade treårsramen. För åtaganden avseende tiden därefter fordras dock sådant bemyndigande. Regeringen beräknar behovet härav till högst 75 milj. kr. för åtaganden avseende budgetåret 1987/88, högst 35 milj. kr. för budgetåret

1988/89 och högst 15 milj. kr. för åtaganden avseende budgetåret 1989/90. I propositionen föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att iklåda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inberäknat redan fattade beslut innebär åtaganden av nyss nämnd innebörd. Lämnas bemyndigande ankommer det på regeringen att meddela de närmare föreskrifter som erfordras. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

För budgetåret 1985/86 beräknar regeringen under reservationsanslaget E 12, Energiforskning, ett medelsbehov av 405 milj. kr. utöver tidigare anvisade ej disponerade medel.

Från detta anslag bestrids bl. a. en del av förvaltningskostnaderna och en del av kostnaderna för utredningar m. m. och information vid statens energiverk. Regeringen föreslår att för dessa ändamål under nästa budgetår skall överföras ca 6,7 milj. kr. till anslaget E 1, Statens energiverk: Förvaltningskostnader, och ca 4,1 milj. kr. till anslaget E 2, Statens energiverk: Utredningar m. m. och information. För kanslikostnader vid styrelsen för teknisk utveckling har vidare beräknats ca 8 milj. kr.

I motion 1984/85: 2875 (m) anförs att energiforskningsprojekt skall bedömas enligt samma grunder som andra tekniska forskningsprojekt och att det av motionärerna föreslagna tekniska forskningsrådet i framtiden skall ha det övergripande ansvaret för huvuddelen av energiforskningen. Som ett första steg på vägen mot detta föreslås att 27 milj. kr. överförs till det av moderata samlingspartiet under utbildningsdepartementets huvudtitel föreslagna anslaget till ett tekniskt forskningsråd. Med hänsyn till energiforskningsanslagets storlek anser motionärerna det motiverat att även göra en nettobesparing på 25 milj. kr. Det bör, anför de, ankomma på regeringen att göra de nödvändiga omdispositionerna av anslaget. Under kommande år bör de medel för energiforskning som fördelas via energiverket ytterligare minska.

Till anslaget E 12, Energiforskning föreslår motionärerna att riksdagen för nästa budgetår skall anvisa ett reservationsanslag av 353 milj. kr.

Ett högre anslag förordas av centerpartiet. I motion 1984/85: 2878 (c) efterlyses förslag av regeringen om ytterligare resurser till energiforskning i enlighet med vad som anförs i motionen. Motionärerna hänvisar till vad centerpartiet föreslog i samband med att riksdagen antog det nuvarande energiforskningsprogrammet. Från centerpartiets håll förelåg då ett yrkande om att 1600 milj. kr. skulle satsas på energiforskningsprogrammet under den aktuella treårsperioden.

Också vänsterpartiet kommunisterna åberopar sitt tidigare ställningstagande och föreslår i motion 1984/85: 2865 att riksdagen för nästa budgetår skall anvisa ett reservationsanslag av 550 milj. kr. till energiforskning.

Först tar utskottet upp yrkandet i motion 1984/85: 2878 (m) om att medel skall anvisas till ett av moderata samlingspartiet i annat sammanhang föreslaget fristående tekniskt forskningsråd.

Riksdagen har två gånger avslagit moderata samlingspartiets förslag om ett sådant organ. Senast skedde detta i april 1985. Näringsutskottet (NU 1984/85: 22 s. 36) hade avstyrkt förslaget efter yttrande från utbildningsutskottet. Moderata samlingspartiets företrädare i de båda utskotten stödde förslaget. Motsvarande ställningstaganden förekom våren 1984, då frågan prövades i samband med regeringens proposition om forskning (NU 1983/84: 45 s. 12).

Efter riksdagens nyss fattade beslut i frågan finns det inte förutsättningar att på grundval av det här aktuella motionsyrkandet på nytt pröva frågan om ett fristående tekniskt forskningsråd. I det rådande läget har från förespråkarna för motionen i utskottet anförts att de angivna medlen tills vidare bör få disponeras av den tekniska forskningsrådsfunktion inom styrelsen för teknisk utveckling (STU) som riksdagen beslöt om för ett år sedan.

Utskottet hänvisar till det beslut riksdagen nyligen har fattat. Formerna för beslut om stöd till den tekniska grundforskningen får sålunda övervägas inför nästa programperiod på grundval av de erfarenheter som då föreligger om den tekniska forskningsrådsfunktionen inom STU. Vidare vill utskottet erinra om att en viktig uppgift för den nämnda utredningen om energiforskningens framtida inriktning och omfattning är att klargöra därmed sammanhängande organisationsfrågor. Att ytterligare medel på det sätt som föreslås av moderata samlingspartiet avsätts för grundforskning på energiområdet anser utskottet inte vara motiverat under den nuvarande programperioden. Utskottet avstyrker följaktligen den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2875 (m).

Vad så gäller anslaget till energiforskning vill utskottet anföra följande.

Utskottet anser inte att riksdagen mitt under programperioden bör göra sådana nedskärningar i det förra året beslutade treårsprogrammet för energiforskning som förordas i motion 1984/85: 2875 (m). I stället bör programmet fullföljas. Beslutet våren 1984 innebar att såväl omfattningen och inriktningen som de former i vilka verksamheten skulle genomföras lades fast. Av samma skäl bör inte heller energiforskningsprogrammet utökas på det sätt som föreslås i motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk).

I fråga om båda de sistnämnda motionerna vill utskottet tillägga att betydande statliga insatser för teknisk utveckling inom energiområdet också görs utanför energiforskningsprogrammet. I den byggnadstekniska forskning som byggforskningsrådet svarar för har integrerats den energiforskning som rör energihushållning i byggnader. Statens vattenfallsverk bedriver en omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet. Vidare har flera av de stödformer som har förekommit inom ramen för oljeersättningsprogrammet medverkat till utveckling av ny teknik. Härtill kommer alla de insatser som görs av industriföretag och det övriga näringslivet. Vidare görs forsknings- och utvecklingsinsatser inom kärnsäkerhetsområ-

det. Dessa insatser finansieras genom avgifter som betalas av kärnkraftsföretagen. Utskottet avstyrker med hänvisning till vad här har anförts de nu behandlade delarna av motionerna 1984/85: 2875 (m), 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk). Regeringens förslag om medelsanvisning tillstyrks.

Viss forskning om alternativa drivmedel utförs inom ramen för energiforskningsprogrammet, närmare bestämt inom delprogrammet Bränsleförädling. I motion 1984/85: 2870 (fp) erinras om att folkpartiet vid förra årets behandling i energiforskningsfrågorna var kritiskt inställt till regeringens förslag till satsning på forskning och utveckling av alternativa drivmedel. Nu vill motionärerna att riksdagen skall göra ett uttalande i detta ämne, innebärande att ifrågasvarande forskning är omotiverad. De räknar med att bensin och dieseldiela kommer att vara de dominerande och billigaste fordonsbränslena även i början av nästa århundrade.

Utskottet anser liksom förra året (NU 1983/84: 45 s. 32) att regeringen och berörda fackorgan bör ha betydande frihet att utveckla delprogrammet Bränsleförädling inom de ramar – i finansiellt och sakligt hänseende – som riksdagen tidigare har angivit. Utskottet avstyrker därför den nu berörda delen av motion 1984/85: 2870 (fp).

Motion 1984/85: 893 (vpk) går ut på att riksdagen hos regeringen skall hemställa om ett program avseende energiskogsodling i enlighet med vad som föreslås i motionen. Inriktningen av programmet anges i tio punkter.

Forsknings- och utvecklingsinsatser inom detta område bedrivs för närvarande bl. a. inom ramen för energiforskningsprogrammet. Statens energiverk har under hösten 1984 gjort en utvärdering av energiskogsanvändning i Sverige. Verket har kommit fram till att ett fortsatt utvecklingsprogram bör bedrivas. Detta skulle inriktas på en vidareutveckling av energiskogsodling på framför allt jordbruksmark. Ett kommersiellt genombrott skulle kunna ske på 1990-talet. Odling på torvmark bedöms utgöra en reservmöjlighet för framtiden.

I propositionen anføres (s. 204) att energiodling sannolikt kan få relativt stor betydelse i det svenska energisystemet på något längre sikt. Med hänvisning till den pågående verksamheten och vad utskottet här har anført avstyrks motion 1984/85: 893 (vpk).

I detta sammanhang hör också motion 1984/85: 2080 (vpk) hemma. Regeringen föreslås vidta åtgärder för att få till stånd ett industriellt utvecklingsprojekt där torv används som råvara. Forskning rörande nyttjandemöjligheter och miljöeffekter skulle ingå i projektet.

I motionen anføres att torv utgör en stor resurs för framtida biotekniska och kemisk-tekniska utvecklingsprojekt. En rad olika produkter som kan utvinnas ur torv anges. I det förordade utvecklingsarbetet borde man först inrikta sig på ett gemensamt forsknings- och utvecklingsarbete som omfattade även skogsavfall och energiskog. Utvecklingen kunde sedan drivas vidare i syfte att olika kemikalier skulle kunna utvinnas.

I delprogrammet Torvbränslen ingår insatser för att utveckla produk-

tionen av bränslen som är baserade på torv, behandlings- och förädlings-system samt lagring och transporter. Delprogrammet Bränsleförädling inrymmer bl. a. syntetgasframställning av biomassa och torv samt direkt förvätskning av bl. a. biomassa och torv.

Utskottet är medvetet om att torv förutom i form av bränsle kan utgöra en resurs för framtida utvecklingsprojekt inom områdena bioteknik och kemisk teknik. Det finns emellertid enligt utskottets uppfattning inte i nuvarande läge skäl för riksdagen att ta initiativ till ett sådant industriellt utvecklingsprojekt som föreslås i motionen. Denna avstyrks sålunda.

Stöd för oljeersättande åtgärder, m. m.

I propositionen (punkt E 17) beräknas för budgetåret 1985/86 ett reservationsanslag av 169,6 milj. kr. till stöd för oljeersättande åtgärder, m. m.

Härav föreslås följande belopp föras över till vissa andra anslag under industridepartementets huvudtitel, nämligen till anslaget E 1, Statens energiverk: Förvaltningskostnader 6 734 000 kr., till anslaget E 2, Statens energiverk: Utredningar m. m. och information 6 347 000 kr., och till anslaget E 4, Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi 21 330 000 kr. Vidare skall totalt 2 100 000 kr. föras över till två anslag under jordbruksdepartementets huvudtitel, nämligen anslaget B 1, Lantbruksstyrelsen och anslaget B 2, Lantbruksnämnderna.

I motion 1984/85: 2875 (m) erinras om att moderata samlingspartiet förra året begärde en halvering av anslaget till stöd för oljeersättande åtgärder (NU 1983/84: 30 s. 73). Motsvarande krav framförs nu. Den beräknade medelstilldelningen uppgår sålunda till 84,8 milj. kr. I motionen föreslås att de överföringar till andra anslag som nu förekommer skall antingen helt upphöra (E 2) eller begränsas (E 1 och E 4).

Stöd till oljeersättande åtgärder har lämnats sedan år 1981 (prop. 1980/81: 49, NU 1980/81: 19, rskr. 1980/81: 100). Beslut om fortsatt stöd fattades av riksdagen i slutet av år 1983 (prop. 1983/84: 62, NU 1983/84: 9, rskr. 1983/84: 124). Det gällde perioden den 1 januari 1984—den 30 juni 1987. Beslutet innebär bl. a. att medel för ändamålet fr. o. m. den 1 januari 1984 anvisas under ett reservationsanslag på statsbudgeten. Det totala stödet för oljeersättande åtgärder för den nämnda perioden har beräknats till 1 650 milj. kr., varav 660 milj. kr. i form av bidrag eller villkorliga bidrag och 915 milj. kr. i form av lånegarantier. Därtill kommer anslag om sammanlagt 75 milj. kr. för att täcka förväntade förluster i garantigivningen.

Utskottet finner regeringens förslag ligga väl i linje med vad riksdagen tidigare har beslutat om beträffande stöd för oljeersättande åtgärder. En neddragning av anslaget såsom motionärerna föreslår skulle begränsa möjligheterna att nå väsentliga energipolitiska mål. Utskottet avstyrker motionen i nu behandlad del och tillstyrker att 169,6 milj. kr. anvisas såsom regeringens begärt.

Till täckande av förluster i anledning av statliga garantier för oljeersättande åtgärder föreslår regeringen för budgetåret 1985/86 under punkt E 18 ett förslagsanslag av 20 000 000 kr. Detta sistnämnda förslag tillstyrker utskottet.

Här tar utskottet också upp ett förslag i motion 1984/85: 2878 (c) om riktlinjer för stöd till energiinvesteringar. Motionärerna anför att detta stöd måste ha en inriktning som gynnar inhemska bränslen, värmepumpar, solvärme, spillvärme och naturvärme i sammanhang där de ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftiga.

Utskottet ser ingen avgörande skillnad mellan vad som anförs i motionen och vad som i propositionen sägs om stöd till energiinvesteringar. Motionen avstyrks följaktligen i nu behandlad del.

Vissa åtgärder för omställning av energisystemet

I det föregående har utskottet i samband med behandlingen av några olika sakfrågor hänvisat till att därmed förknippade anslagsfrågor tas upp i propositionen under anslagspunkten E 22, Vissa åtgärder för omställning av energisystemet. I ifrågavarande avsnitt av propositionen (s. 316 f.) föreslås ett nytt reservationsanslag av 300 milj. kr. Anslaget är sammanfattningsvis avsett för följande typer av tillfälliga åtgärder:

- Bidrag skall kunna lämnas till vissa typer av åtgärder som syftar till bättre energihushållning. Stöd skall kunna utgå dels till förberedelser för senare mottrycksproduktion, dels till åtgärder som ökar de sammankopplade värmeunderlagen, dels för främjande av introduktion av inhemska bränslen, solvärme, små vattenkraftverk och vindenergi.

- Till bränslemiljöfonden reserveras medel för att klara likviditetsanspråk föranledda av utvidgat tillämpningsområde för fonden (120 milj. kr.). (Dessa medel reserveras intill dess anspråken på bränslemiljöfonden är kända.)

- Till Swebex verksamhet avsätts medel (10 milj. kr.).

- Till anslaget E 4, Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi överförs medel (5 milj. kr.).

Regeringen föreslår att den skall få bemyndigande att närmare bestämma de stödvillkor som skall gälla. Eventuella fortsatta stödsatser inom detta område skall enligt propositionen finansieras genom omprioritering från andra stödsystem.

Alternativa förslag har lämnats av alla oppositionspartier.

I motion 1984/85: 2875 (m) föreslås att anslaget skall begränsas till 170 milj. kr. och att riksdagen i ett uttalande till regeringen om stödåtgärder för omställning av energisystemet skall ange en rad inskränkningar i förhållande till regeringens förslag.

Statligt stöd skall sålunda inte utgå till åtgärder för att underlätta framtida elgenerering i mottrycksanläggningar, till sammankoppling av existerande

rande fjärrvärmenät, till investeringar i större eldningsanläggningar för inhemska bränslen, till solfångare (introduktionsstöd) eller till vindkraft.

Centerpartiet begär i motion 1984/85:2878 dels att 20 milj. kr. skall reserveras för bränslemiljöfonden att användas för investeringar i förbättrad reningsteknik, dels att anslagssumman skall begränsas till 200 milj. kr. Motionärerna räknar med att den restriktiva kolanvändning som de förordar skall innebära att behovet av ekonomiska resurser blir betydligt mindre än vad regeringen föreslår.

I motion 1984/85: 2870 (fp) avstyrks regeringens förslag till anslag. Motionärerna efterlyser ett bättre beräkningsunderlag än det som anges i propositionen. Riksdagen föreslås begära att regeringen skall återkomma med preciserade förslag. Detta gäller särskilt stödet till vindkraft och till kommunernas fjärrvärmeutbyggnad.

Ett högre anslag än vad regeringen föreslår önskas av vänsterpartiet kommunisterna i motion 1984/85:2865. För att ytterligare satsningar på vindkraft, mottryckskraft, inhemska bränslen och naturgas skall möjliggöras anser motionärerna att anslaget skall beräknas till 400 milj. kr.

Utskottet har i det föregående godtagit de grunder för stöd som regeringen har föreslagit beträffande flera av de områden till vilka medel beräknas under detta anslag. Sammanfattningsvis har utskottet funnit att regeringens förslag om fortsatta stödinsatser är välgrundat. En neddragning av anslagsnivån i förhållande till regeringens förslag på det sätt som begärs i motionerna 1984/85: 2875 (m) och 1984/85: 2878 (c) skulle enligt utskottets uppfattning allvarligt komma att försvåra möjligheterna att på ett effektivt sätt nå flera energipolitiska mål som har satts upp. Om motionärernas krav bifölls skulle en konsekvens bli att investeringar i ny energiteknik försenades eller helt uteblev, vilket inte bara vore olyckligt från energipolitiska utgångspunkter utan också skulle medföra oacceptabla konsekvenser för den tillverkande industrin. Ett uppskov i bortåt ett halvt år med beslut om detta anslag, såsom föreslås i motion 1984/85: 2870 (fp), skulle skapa stor ovisshet om vilka resurser som kommer att stå till buds för de aktuella ändamålen i framtiden och ter sig därför oacceptabelt. Utskottet anser dessutom att det saknas saklig grund för ett sådant uppskov. Ett bifall till centerpartiets yrkande skulle enligt utskottets uppfattning äventyra möjligheterna att förverkliga de högt ställda ambitioner i fråga om begränsad miljöpåverkan som anges i propositionen. Vad gäller kravet i motion 1984/85: 2865 (vpk) om ytterligare resurser vill utskottet crinra om att en strävan skall vara att nyutvecklad teknik i ökad utsträckning skall klara sig på egna meriter och att de olika aktörerna inom energiområdet skall ta ett ökande ansvar. Med hänsyn till vad här har anförts anser utskottet att den i propositionen beräknade anslagsnivån är väl avvägd. Utskottet instämmer i regeringens uttalande att eventuella fortsatta stödinsatser inom det område som här är aktuellt bör finansieras genom omprioritering från andra stödssystem. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag till anslag och avstyrker de nämnda motionerna i berörda delar.

Vissa anslag

Merparten av de förslag om anslag och finansiella åtgärder i övrigt som framläggs i propositionen har behandlats i det föregående tillsammans med andra frågor som rör den verksamhet för vilken anslagen är avsedda. Övriga anslag etc. på energiområdet behandlar utskottet i detta avsnitt. Det gäller ett antal anslag som inte har föranlett några motioner.

Till verksamheten vid statens elektriska inspektion föreslås ett förslagsanslag av ca 9,2 milj. kr., vilket utskottet tillstyrker.

Några anslag gäller verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB. Ett avser bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB (ca 38,6 milj. kr.) och ett annat avveckling av forskningsreaktorer (12,8 milj. kr.). Till anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik föreslås också ett reservationsanslag (19 milj. kr.). Vidare begärs att regeringen i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört skall bemyndigas att besluta om årlig eftergift av de lån som beviljas inom ramen för sistnämnda anslag. Det innebär att lånen efterges i den takt med vilken anläggningen skrivs av i redovisningen. Utskottet tillstyrker de nämnda förslagen.

För verksamheten i Ranstad föreslås ett reservationsanslag av 1,1 milj. kr. Utskottet tillstyrker detta.

Slutligen föreslår regeringen ett anslag för visst internationellt energisamarbete (ca 16,5 milj. kr.). Även det tillstyrker utskottet.

Hemställan

Utskottet hemställer

Allmänna riktlinjer

1. *beträffande riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motionerna 1984/85: 559 yrkande 11 och 1984/85: 2876 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 a godkänner i propositionen angivna riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 2 och 37–39.
2. *beträffande urdrifttagande av kärnkraftverken*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 7 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 1516 yrkande 5, motion 1984/85: 2865 yrkande 1, motion 1984/85: 2876 yrkandena 1 och 2, det senare ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken i ifrågavarande del,

3. beträffande *kärnkraftsavvecklingen*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2864,
4. beträffande *riktlinjer för energianvändningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 8 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2871 yrkande 1, motion 1984/85: 2876 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 e godkänner i propositionen angivna riktlinjer för energianvändningen, såvitt de inte omfattas av utskottets hemställan under 9.
5. beträffande *utredning om eleffektivitet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2870 yrkande 1,
6. beträffande *hushållningsplan för elanvändningen*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2208,
7. beträffande *hänsyn till energisparåtgärder*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2871 yrkande 2,
8. beträffande *skatt på elektrisk kraft*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2863 yrkande 4,
9. beträffande *mål för energianvändningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 8 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2863 yrkande 1 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 c godkänner i propositionen angivna riktlinjer för energianvändningen i ifrågavarande del,
10. beträffande *information och utbildning*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2863 yrkande 2 och motion 1984/85: 2871 yrkande 4,
11. beträffande *viss fortbildning*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2871 yrkande 3,
12. beträffande *utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 4 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 2 till *Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
13. beträffande *kommunal energiplanering*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del,
14. beträffande *detaljplanering*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 1 h,
15. beträffande *kostnader för energikonsumtion m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2871 yrkande 6,

Elförsörjning, allmänt

16. *beträffande riktlinjer för elförsörjningen*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 9 och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 6, motion 1984/85: 2876 yrkandena 4 och 5 och motion 1984/85: 2878 yrkande 11 [ett, litet L] i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer,

Kärnkraft

17. *beträffande ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 6 och med avslag på motion 1984/85: 1516 yrkande 6, motion 1984/85: 2865 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkande 15 till *Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 685 000 000 kr.,
18. *beträffande förvaltningskostnader vid statens kärnkraftinspektion*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 8 till *Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
19. *beträffande kärnsäkerhetsforskning*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 9 och med avslag på motion 1984/85: 2878 yrkande 21 i ifrågavarande del till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
20. *beträffande skyddet av kärnkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 761,
21. *beträffande transport av kärnämnen*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2638 yrkande 2,
22. *beträffande urdrifttagande av Ringhals 2*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1421, motion 1984/85: 2638 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del,
23. *beträffande byte av ånggeneratorer vid Ringhals 2*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 891 och motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del,
24. *beträffande återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1679 yrkande 5 och motion 1984/85: 2878 yrkande 27, båda i ifrågavarande del,

25. *beträffande upparbetning av använt kärnbränsle m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2638 yrkandena 6 och 9 och motion 1984/85: 2878 yrkandena 12 och 27, det sistnämnda i ifrågavarande del,
26. *beträffande utförelse av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2638 yrkandena 7 och 8 och motion 1984/85: 2878 yrkande 27 i ifrågavarande del,
27. *beträffande lokala säkerhetsnämnder*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 27 i ifrågavarande del,
28. *beträffande antalet reaktorer*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 559 yrkande 11 och motion 1984/85: 2878 yrkande 27, båda i ifrågavarande del,
29. *beträffande förbud mot uranprospektering och uranbrytning*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2638 yrkande 1 och motion 1984/85: 2878 yrkande 27 i ifrågavarande del,
30. *beträffande statens kärnbränslenämnds verksamhet*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 11 och punkt E 10 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 3 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 n
dels godkänner i propositionen angivna riktlinjer i fråga om omorganisation av och ändrade uppgifter för hantering av använt kärnbränsle samt inrättande av ett samarbetsorgan för kärnavfallsfrågor.
dels till Statens kärnbränslenämnd för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
31. *beträffande finansiella konsekvenser av längre livslängd för kärnkraftverken*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2875 yrkande 3 i ifrågavarande del,
32. *beträffande avgift för utgifter för använt kärnbränsle m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 14,
33. *beträffande upparbetningskontrakt*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2638 yrkande 5,
34. *beträffande andra länders utbrända kärnbränsle*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2865 yrkande 2 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 m,
35. *beträffande anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2638 yrkande 10,

36. beträffande *kärnkraftsutbyggnadens sysselsättningskonsekvenser*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2638 yrkande 4,

Vattenkraft

37. beträffande *vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1984/85: 374, motion 1984/85: 559 yrkande 11, motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, alla i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 i godkänner i propositionen angivna riktlinjer för vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 38 och 39,
38. beträffande *förstudier rörande de fyra huvudälvarna*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2866 yrkande 3 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2870 yrkande 4, motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 6 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
39. beträffande *förstudier rörande vissa skyddade älvar*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2866 yrkande 3, motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8 och motion 1984/85: 2878 yrkande 6, alla i ifrågavarande del, godkänner i propositionen angivna riktlinjer för vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt i ifrågavarande del,
40. beträffande *stöd för små vattenkraftverk*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 14 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för små vattenkraftsanläggningar,
41. beträffande *kapitalbelastningen för små vattenkraftverk*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1146 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 j,
42. beträffande *anslag till statens vattenfallsverk, m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 11 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 5 och motion 1984/85: 2878 yrkande 22
a) bemyndigar regeringen att teckna borgen för lån till bolag i vilka statens vattenfallsverk förvaltar statens aktier intill sammanlagt 13 888 000 000 kr., varav högst 545 000 000 kr. för lån till eldistributionsföretag,

- b) bemyndigar regeringen att nedsätta statens vattenfallsverks statskapital i enlighet med vad som anges i propositionen,
- c) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 453 000 000 kr.,
43. *beträffande rörlig kredit*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:150 bilaga 1 moment 5 medger att den av statens vattenfallsverk disponerade rörliga krediten i riksgäldskontoret höjs till 1 175 000 000 kr.,
44. *beträffande bygdekraftsinstitutet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1169,
45. *beträffande utredning om vattenkraftens regionalpolitiska betydelse m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85: 888 och 1984/85: 2092,
46. *beträffande reduktion av eltarifferna i Norrland*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 899,
47. *beträffande Skiffsforsens kraftverk*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1095,

Mottrycksproduktion

48. *beträffande förberedelser för utbyggnad av mottrycksproduktion*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 15 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för förberedelser för framtida utbyggnad av mottrycksproduktion,
49. *beträffande mottryckskraft m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2865 yrkande 4 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 q i ifrågavarande del,

Vindkraft m. m.

50. *beträffande utveckling av vindkraft*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 16 och med avslag på motion 1984/85: 465 yrkande 3, motion 1984/85: 1146 i ifrågavarande del, motionerna 1984/85: 1422, 1984/85: 2069, 1984/85: 2076, 1984/85: 2078, 1984/85: 2639 och 1984/85: 2860, motion 1984/85: 2870 yrkande 6, motion 1984/85: 2876 yrkande 9 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 k godkänner i propositionen angivna grunder för stöd till utveckling av vindkraft,
51. *beträffande vågenergiprojekt*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2861,

Eldistribution, elsäkerhet

52. beträffande *främjande av landsbygdens elektrifiering*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 5 och med avslag på motion 1984/85: 2859 yrkandena 1 och 2, motion 1984/85: 2872 och motion 1984/85: 2878 yrkande 19 till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.,
53. beträffande *eldistribution på landsbygden*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 20,
54. beträffande *utredning om eldistribution*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 18,
55. beträffande *eldistributionssystemet m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 1 q i ifrågavarande del,
56. beträffande *bidrag till vissa reservkraftverk*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 17 och med avslag på motion 1984/85: 329 yrkandena 1 och 2 godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för anskaffande av reservkraftverk inom jordbruket,

Värmeförsörjning

57. beträffande *energiparande*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del,
58. beträffande *stöd till sammankoppling av värmeunderlag*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 12 och med avslag på motion 1984/85: 2870 yrkande 2, motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 17 godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för sammankopplingar av värmeunderlag,
59. beträffande *introduktionsstöd för solvärmeanläggningar*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 13 och med avslag på motion 1984/85: 2067 yrkandena 1 och 2, motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkandena 10 och 11 godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för solvärmeanläggningar,
60. beträffande *värmepumpar*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 1 r,
61. beträffande *direktverkande elvärme*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2863 yrkande 3, motion 1984/85: 2870 yrkande 3, motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkandena 1 f och 4,

62. beträffande *storstadsområdenas värmeförsörjning*
att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 21 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Bränslen, allmänt

63. beträffande *stöd till åtgärder för att minska utsläpp av kväveoxider m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 18 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för att minska utsläppen av kväveoxider och utsläppen av miljöförstörande ämnen vid förbränning av torv.
64. beträffande *stöd för åtgärder för att minska utsläpp av miljöförstörande ämnen vid förbränning av avfall*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 18 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2878 yrkande 16 godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för åtgärder för att minska utsläpp av miljöförstörande ämnen vid förbränning av avfall.

Olja

65. beträffande *konkurrensen på oljemarknaden*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2870 yrkande 7 och motion 1984/85: 2876 yrkande 10 i ifrågavarande del,
66. beträffande *oljeexploatering*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2876 yrkande 10 i ifrågavarande del,
67. beträffande *ägarförhållandena i Svenska Petroleum AB*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2876 yrkande 11,
68. beträffande *fortsatt oljeanvändning*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2865 yrkande 7,

Naturgas

69. beträffande *introduktion av naturgas*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 23,
70. beträffande *utbyggnad av Sydgasprojektet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2088 yrkande 4,
71. beträffande *gasledning till Karlshamn*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 465 yrkande 4,
72. beträffande *Östgasprojektet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2088 yrkande 3 och motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del,

73. beträffande *gasförekomster i Siljanområdet*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 1429,
74. beträffande *Swedegas AB:s organisation*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2088 yrkande 2,
75. beträffande *vyrmetanmetoden*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2068 yrkandena 1 och 2.

Kol och inhemska bränslen

76. beträffande *kolanvändning*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 1 d och yrkande 11 [ett, litet L] i ifrågavarande del,
77. beträffande *stöd till inhemska bränslen*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 19 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 8 godkänner i propositionen angivna grunder för stöd till anläggningar för inhemska bränslen,
78. beträffande *marknaden för inhemska bränslen*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 7,
79. beträffande *regionala projekt*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1984/85: 1096,
 - b) avslår motion 1984/85: 2746 yrkande 4.

Alternativa drivmedel

80. beträffande *introduktion av alternativa drivmedel*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 558, motion 1984/85: 2085 yrkande 1, motionerna 1984/85: 2264 och 1984/85: 2869, motion 1984/85: 2870 yrkande 8 i ifrågavarande del samt motion 1984/85: 2878 yrkande 1 o i ifrågavarande del och yrkande 1 p,
81. beträffande *lokalisering av etanolfabrik*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1984/85: 1094,
 - b) avslår motion 1984/85: 1425,
 - c) avslår motion 1984/85: 2085 yrkande 2,
 - d) avslår motion 1984/85: 2629,

Ny energiteknik

82. beträffande *utveckling av ny energiteknik*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 20 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna grunder för stöd för utveckling av ny energiteknik,

83. beträffande *utveckling och export av system för återvinning av ventilationsvärme*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2871 yrkande 5.

Statens energiverk

84. beträffande *statens energiverks förvaltningskostnader*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 1 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 1 i ifrågavarande del till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 20018000 kr.,
85. beträffande *anslag till utredningar och information*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 2 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 1 i ifrågavarande del till *Statens energiverk: Utredningar m. m. och information* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10929000 kr.,

Energiforskning

86. beträffande *ekonomiska förpliktelser för staten*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 12 moment 1 bemyndigar regeringen att under budgetåret 1985/86 ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som, inberäknat redan fattade beslut, innebär åtaganden om högst 75 000 000 kr. för budgetåret 1987/88, högst 35 000 000 kr. för budgetåret 1988/89 och högst 15 000 000 kr. för budgetåret 1989/90,
87. beträffande *tekniskt forskningsråd*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2875 yrkande 7.
88. beträffande *anslag till energiforskning*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 12 moment 2 och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 9, motion 1984/85: 2875 yrkande 6 och motion 1984/85: 2878 yrkande 21 i ifrågavarande del till *Energiforskning* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 405 000 000 kr.,
89. beträffande *forskning om alternativa drivmedel*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2870 yrkande 8 i ifrågavarande del,
90. beträffande *energiskogsodling*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 893,
91. beträffande *torvprojekt*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2080,
92. beträffande *stöd för oljeersättande åtgärder*
att riksdagen

- a) med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 17 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 8 till *Stöd för oljeersättande åtgärder, m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 169 600 000 kr.,
 - b) med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 18 till *Täckande av förluster i anledning av stalliga garantier för oljeersättande åtgärder, m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.,
93. *beträffande stöd till energiinvesteringar*
att riksdagen avslår motion 1984/85: 2878 yrkande 1 b,
94. *beträffande vissa åtgärder för omställning av energisystemet*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 22 och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 5, motion 1984/85: 2870 yrkande 9, motion 1984/85: 2875 yrkandena 9 och 10, det sistnämnda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 26 till *Vissa åtgärder för omställning av energisystemet* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.,

Vissa anslag

95. *beträffande statens elektriska inspektion*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 3 till *Statens elektriska inspektion* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 9 156 000 kr.,
96. *beträffande viss verksamhet vid Studsvik Energiteknik AB*
att riksdagen
- a) med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 13 till *Bidrag till verksamheten vid Studsvik Energiteknik AB* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 38 635 000 kr.,
 - b) med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 14 till *Avveckling av forskningsreaktorer, m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 12 800 000 kr.,
97. *beträffande anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 15 momenten 1 och 2
- a) till *Anläggningar för radioaktivt avfall i Studsvik, m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.,
 - b) bemyndigar regeringen att i enlighet med vad som anges i propositionen besluta om årlig eftergift av de lån som beviljas inom ramen för detta anslag,

98. beträffande *verksamheten i Ranstad*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 16 till *Verksamheten i Ranstad* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.,
99. beträffande *anslag till visst internationellt energisamarbete*
att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 7 till *Visst internationellt energisamarbete* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 16 528 000 kr.

Stockholm den 21 maj 1985

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c) (mom. 85–99), Staffan Burenstam Linder (m) (mom. 85–99), Lilly Hansson (s) (mom. 1–84), Erik Hovhammar (m) (mom. 37–84), Lennart Pettersson (s) (mom. 37–84), Rune Jonsson (s) (mom. 37–99), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c) (mom. 37–76), Wivi-Anne Radesjö (s) (mom. 1–36, 39, 57–99), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m) (mom. 1–84), Birgitta Johansson (s) (mom. 1–38, 40–56, 85–99), Per-Richard Molén (m), Sivert Andersson (s) (mom. 1–36, 85–99), Ivar Franzén (c) (mom. 1–84), Lars Ahlström (m) (mom. 1–36, 85–99), Per-Ola Eriksson (c) (mom. 1–36, 77–99), Sylvia Pettersson (s), Lars Andersson (s), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken (mom. 1)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 33 med "Näringsutskottet kan" och slutar på s. 34 med "och 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Som betonas i motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m) är Sveriges välfärd beroende av en god energiförsörjning. Denna garanteras bäst om marknadsekonomiska principer tillämpas inom energiområdet. Statsmakternas roll bör endast vara att ange de övergripande förutsättningarna för energiproduktion. Statliga ingripanden som vidtagits på energiområdet har visat att utvecklingen av marknadspriserna på energiråvarorna utgjort det viktigaste och mest effektiva styrmedlet vid val av energislag och för sparande. Den neddragning av bidragsvolymen som har inletts

måste fortsätta. En långtgående offentlig styrning genom tvingande bestämmelser eller höga skattesatser kan leda till en ineffektiv resursanvändning.

Eftersom all energianvändning innebär miljöproblem måste villkoren för energiomvandling och energianvändning regleras med beaktande av de miljömässiga konsekvenserna.

Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Därmed blir motionerna 1984/85:559 (m) och 1984/85:2876 (m) tillgodosedda i ifrågavarande del. Vad här har anförts är i väsentliga delar inte förenligt med vad som kommer till uttryck i här berörda delar av propositionen och i motion 1984/85:2878 (c). De avstyrks följaktligen i berörda delar.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:559 yrkande 11 och motion 1984/85:2876 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, och med avslag på proposition 1984/85:120 moment 7 i ifrågavarande del och motion 1984/85:2878 yrkande 1 a godkänner av utskottet angivna riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 2 och 37–39.

2. Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken (mom. 1)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 33 med "Näringsutskottet kan" och slutar på s. 34 med "och 1984/85:2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Valet av strategi för energisystemen har, som framhålls i motion 1984/85:2878 (c), en betydande inverkan på våra möjligheter att upprätthålla sysselsättningen, förbättra bytesbalansen och minska sårbarheten samtidigt som miljön värnas. Den strategi som motionärerna förordar ger enligt utskottets uppfattning de bästa förutsättningarna för att dessa för samhället viktiga mål skall kunna nås. Utskottet ansluter sig till denna strategi som i korthet har följande innebörd. Den bygger på ett decentralistiskt synsätt och utgår ifrån nödvändigheten av hushållning med tillgängliga resurser. Energianvändningen måste anpassas till naturens eget kretslopp. En hög energianvändning utgör inget självändamål. Tillförd energi skall användas effektivt. Energisystemen skall ges en flexibel och lokalt anpassad, småskalig utformning.

Med utgångspunkt i denna strategi bör riktlinjerna för energipolitiken ges följande innehåll.

Energipolitiken måste syfta till att skapa ett decentraliserat energisys-

stem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor. Hushållning med och en effektiv användning av tillgängliga resurser är ett grundläggande krav. Därigenom erhålls de bästa förutsättningarna för att anspråken på resurshushållning, ekologisk balans, god miljö, hög säkerhet, försörjningstrygghet, ökad sysselsättning och en stark ekonomi skall kunna tillgodoses. För att energisystemet på ett miljövänligt sätt skall kunna styras över mot användning av förnybara energikällor är en medveten hushållning med energikvalitet av stor vikt. En framgångsrik satsning på inhemska energikällor har en direkt och stor betydelse för bytesbalansen. Det är särskilt betydelsefullt att den praktiska introduktionen av dessa energikällor underlättas genom att fungerande distributions- och marknadssystem byggs upp. Stimulans av småskaliga energisystem ger vidare medborgarna bättre möjligheter till överblick, inflytande och kontroll över energisystemen.

Utskottet vill härutöver kraftigt betona vikten av att den energipolitik som fördes under perioden 1976–1982 fullföljs och fördjupas. Den återgång till en centralistisk och storskalig energipolitik som i viktiga delar utgör bakgrund till vissa av förslagen i den nu behandlade propositionen kan inte accepteras.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Därigenom tillgodoses det nu aktuella yrkandet i motion 1984/85: 2878 (c). Vad som föreslås i här aktuella delar av motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m) ger mot bakgrund av vad nu har anförts inte anledning till någon meningsyttring av riksdagen. Alltså avstyrks dessa delar av motionerna liksom propositionen i nu behandlad del.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. *beträffande riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 a och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 7 i ifrågavarande del och motionerna 1984/85: 559 yrkande 11 och 1984/85: 2876 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, godkänner av utskottet angivna riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken i den mån de inte omfattas av utskottets hemställan under 2 och 37–39.

3. Urdrifftagande av kärnkraften (mom. 2)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 36 med "Utskottet delar" och slutar på s. 37 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill här, såsom görs i motion 1984/85: 2876 (m), först erinra om att de röstande vid folkomröstningen inte tog ställning mellan å ena sidan avveckling inom tio år och å andra sidan avveckling senast år 2010. Varken årtalet 2010 eller att reaktorernas livslängd skulle vara 25 år fanns angivet i linje 1- eller linje 2-alternativen såsom de var utformade på röstsedlarna. Under kampanjens gång gjordes emellertid från linje 2:s sida en snabb uppskattning av kärnkraftverkens tekniska livslängd. Den bedömdes därvid uppgå till endast 25 år. Därav drogs slutsatsen att de kärnkraftverk som skulle komma att tas i bruk år 1985 borde avvecklas senast år 2010.

Utskottet ansluter sig inte till bedömningen om en högst 25-årig livslängd för kärnkraftverken. Det finns nu allt större anledning att anta att kärnkraftverken med fullgod säkerhet skall kunna drivas under längre tid än 25 år. I propositionen framhålls att avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna inte skall ske i kronologisk ordning utan med hänsyn till säkerhet och ekonomi. Regeringen utesluter inte att de tidigast idrifttagna kärnkraftverken kan komma att drivas i mer än 25 år. Det är då, anser utskottet, ologiskt att hävda att de senast idrifttagna anläggningarna bara skulle kunna drivas i 25 år.

Vidare bör noteras att folkomröstningen avsåg kärnkraftverk. De röstande tog således inte ställning till användningen av kärnvärmerektorer av den typ som den av AB Asea-Atom marknadsförda Securereaktorn representerar.

Utskottet vill understryka att en förtida avstängning av kärnkraftsreaktorerna, dvs. innan det ekonomiskt eller säkerhetsmässigt kan motiveras, kommer att innebära ett mycket stort samhällsekonomiskt slöseri. Vid den aktuella tiden kan kärnkraftsreaktorerna bedömas producera elenergi till ett mycket lågt pris.

Ett beslut att avveckla kärnkraften skulle under dessa omständigheter således innebära betydande förluster. Det finns, såsom påpekas i moderata samlingspartiets motion, inte anledning att nu ta ställning till kärnkraftens avveckling. Närmare erfarenheter av kärnkraftsdriften bör inhämtas innan någon bedömning görs av när kärnkraftverken måste tas ur drift. Beaktas bör även att det pågår ett kontinuerligt arbete på att utveckla och förbättra de existerande anläggningarna. Som framhålls i motionen är våra kunskaper om alternativa energikällors möjligheter att bidra till energiförsörjningen ännu alltför begränsade. Ju längre kärnkraftverken kan hållas i drift desto större blir vår handlingsfrihet vid valet av energiformer. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet har anfört i detta ämne. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m), båda i här aktuell del. Motionerna 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 1516 (c) och 1984/85: 2865 (vpk), vilkas innebörd i här behandlad del inte går att förena med vad utskottet har anfört om kärnkraftsavvecklingen, avstyrks.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *urdrifftagande av kärnkraftverken*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2876 yrkandena 1 och 2, det senare i ifrågavarande del, och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 7 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 1516 yrkande 5, motion 1984/85: 2865 yrkande 1 och motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Urdrifftagande av kärnkraftverken (mom. 2)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 36 med "Utskottet delar" och slutar på s. 37 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i överensstämmelse med vad som närmare utvecklas i motion 1984/85: 2878 (c), att en avvecklingsplan för kärnkraften nu bör upprättas. Ett väsentligt skäl för detta är att den politiska viljan att genomföra avvecklingsbeslutet därigenom klart manifesteras. Syftet med en sådan plan skulle vara att dels ange riktlinjer för hur det framtida energisystemet skall utformas, dels förhindra att förutsättningarna för ett sådant energisystem rycks undan genom felaktiga signaler till såväl enskilda som investerare och beslutsfattare inom näringsliv och kommuner. I planen bör anges både en tidpunkt när utfasningen av reaktorer måste vara påbörjad och en tidpunkt när avvecklingen skall vara genomförd. En avvecklingsplanering skall vidare utgå ifrån att några kärnkraftverk med hänsyn till ekonomi, miljö och säkerhet måste stängas av innan de har använts i 25 år. Hittills vunna erfarenheter från drift av kärnkraftsreaktorer talar för att den reella tekniska livslängden inte överstiger 20 år såvida inte avsevärda kompletterande investeringar görs i reaktorerna. Planeringen bör även innefatta en beredskapsplan för snabbavveckling av kärnkraftsreaktorerna i händelse av en katastrofsituation.

Ytterligare bör avvecklingsplanen omfatta åtgärder syftande till att stimulera satsningar på effektivare energianvändning, energisparande och alternativa energikällor, såsom inhemska bränslen. Det är framför allt väsentligt att marknaden för sådana satsningar inte rycks undan genom en felaktig avsättning av den elström som produceras i kärnkraftverk.

Utskottet vill framhålla att det krävs ytterligare precisering av det konkreta innehållet i en avvecklingsplan för kärnkraften. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till en avvecklingsplanering i enlighet med de riktlinjer som här har redovisats och i övrigt angetts i motion 1984/85: 2878 (c).

Utskottet tar följaktligen avstånd från den alltför passiva attityd som regeringen nu intar i avvecklingsfrågan. Den strider på ett anmärkningsvärt sätt mot socialdemokratins tidigare ställningstagande.

Av vad utskottet här har anfört framgår vidare att utskottet inte ansluter sig till de tankegångar som framförs i detta ämne i motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m). Påståendet i den sistnämnda motionen om att handlingsfriheten ökar ju längre kärnkraftverken kan hållas i drift finner utskottet vara missvisande. Det torde tydligt framgå av vad utskottet har anfört och av vad i övrigt anförs i motion 1984/85: 2878 (c) att förhållandet är det motsatta.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet motion 1984/85: 2878 (c) i här aktuell del. Ett bifall till utskottets förslag tillgodoser i allt väsentligt även motionerna 1984/85: 1516 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) i här aktuella delar. Däremot avstyrker utskottet propositionen, motion 1984/85: 559 och motion 1984/85: 2876 (m), alla i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *urdrifitagande av kärnkraftverken*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 1516 yrkande 5 och motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del, med anledning av motion 1984/85: 2865 yrkande 1 och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 7 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2876 yrkandena 1 och 2, det senare i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Kärnkraftsavvecklingen (mom. 3)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det med hänsyn till vad som tidigare har anförts inte motiverat att föreslå riksdagen att fatta ett sådant beslut som förordas i motion 1984/85: 2864 (c). Motionen avstyrks sålunda.

6. Kärnkraftsavvecklingen (mom. 3)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 37 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag. Riksdagen bör sålunda

uttala sitt gillande av de mål och riktlinjer som redovisas i planen. Givetvis bör beaktas att vissa inslag i avvecklingsplanen har blivit inaktuella. Ett sådant uttalande skulle öka trovärdigheten i riksdagens avvecklingsbeslut grundat på folkomröstningen om kärnkraft. Den nu framlagda propositionen kan tolkas som ett försök att ge utrymme för riksdagen att längre fram svika de löften om avveckling som gavs i folkomröstningen. Varje tvivel på denna punkt bör enligt utskottets mening nu undanröjas. Det är anmärkningsvärt att socialdemokraterna i näringsutskottet inte nu ställer sig bakom de krav som deras parti tidigare har begärt att riksdagen skall ansluta sig till. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2864 (c).

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *kärnkrafts*avvecklingen

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2864 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

7. Riktlinjer för energianvändningen (mom. 4)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 41 med "Utskottet vill" och slutar på s. 42 med "och 1984/85: 2871 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med instämmande i vad som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) framhålla att en stor del av de subventioner som under de senaste åren har satts in för att stimulera till förbättrad energihushållning har varit onödiga. Den totala energianvändningen har minskat betydligt, men det är huvudsakligen marknadskrafterna och inte statsingripanden som har svarat för de gynnsamma förändringarna. Enligt utskottets uppfattning bör den grundsyn som kommer till uttryck i motion 1984/85: 2876 (m) fortsättningsvis prägla energipolitiken i den del som nu behandlas. Följaktligen avstyrker utskottet den nu behandlade delen av propositionen liksom ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2871 (c), vilkas syfte förefaller att väsentligen sammanfalla med propositionens. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2876 (m) i den här aktuella delen.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *riktlinjer för energianvändningen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 3 och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 8 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2871 yrkande 1 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 e godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

8. Riktlinjer för energianvändningen (mom. 4)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 41 med "Utskottet vill" och slutar på s. 42 med "och 1984/85: 2871 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) om energihushållning och effektivare energianvändning.

Grundläggande för energipolitiken bör vara hushållning med tillgängliga resurser. Detta innebär att strävan skall vara att inte använda mer högvärdig energi än vad varje situation kräver.

Det bör understrykas att energisparverksamheten inte får förkvävas genom införande av central kontroll och missriktat byråkratiskt tvång utan i stället bör stimuleras av samhället. Ett fortsatt och förstärkt energisparbidrag bör utgå.

Industrisektorns utveckling behöver, såsom påpekas i motionen, inte förutsätta en ökad energianvändning. Målet att energisystemet på ett miljövänligt sätt skall styras över mot användning av förnybara energikällor är för sitt förverkligande beroende av en medveten hushållning med elenergi, värme och drivmedel.

Det är av avgörande betydelse för den framtida utformningen av energisystem att produktionen av elenergi och elvärme sker på ett sådant sätt att tillförd energi utnyttjas effektivt och för rätt ändamål. Elenergi bör på sikt främst utnyttjas för ändamål där den har uppenbara fördelar jämfört med andra energislag.

Som anförs i motionen torde transportområdet vara den minst påverkbara sektorn när det gäller energianvändningen. Utskottet vill dock här peka på att centerpartiet i annat sammanhang har framfört krav på en kraftfull satsning på inhemsk produktion av motoralkoholer, främst etanol, i syfte att ge ett alternativ till oljebaserade drivmedel.

Såsom framhålls i den avvikande meningen till bostadsutskottets yttrande bör såvitt gäller energisparande i byggnadsbeståndet det sparmål stå fast som år 1981 formulerades av den dåvarande trepartiregeringen. Detta sparmål, som har godtagits av riksdagen, innebär att bruttoanvändningen av energi i det befintliga byggnadsbeståndet under 1980-talet skall minska med 48 TWh.

Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed blir motion 1984/85: 2878 (c) i här berörd del helt tillgodosedd liksom ifrågavarande del av motion 1984/85: 2871 (c) i det väsentliga. Även vad som motivedes har anförts i detta ämne i motion 1984/85: 2865 (vpk) skulle i allt väsentligt tillgodoses.

Däremot låter sig inte ett sådant uttalande förenas med vad som i nu aktuell del anförs i motion 1984/85: 2876 (m).

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. *beträffande riktlinjer för energianvändningen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 1e, med anledning av motion 1984/85:2871 yrkande 1 och med avslag på proposition 1984/85:120 moment 8 i ifrågavarande del och motion 1984/85:2876 yrkande 3 godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

9. Utredning om eleffektivitet (mom. 5)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en av de viktigaste energipolitiska uppgifterna framöver är att kartlägga och ta till vara möjligheterna till ytterligare effektivitetsvinster inom elanvändningen. En särskild utredning med den inriktning som motionärerna föreslår – och som tidigare 1981 års energikommitté har föreslagit – bör därför tillsättas.

Den bör främst inrikta sig på att studera åtgärder som syftar till ökad eleffektivitet inom hushållssektorn och inom offentlig service. Regeringen bör med utgångspunkt i vad här har anförts och i övrigt vad som i detta ämne föreslagits i motion 1984/85:2870 (fp) låta närmare utreda frågan om effektivare elanvändning. Motionen tillstyrks sålunda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. *beträffande utredning om eleffektivitet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2870 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Hushållningsplan för elanvändningen (mom. 6)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringen för att säkra att kärnkraften kan avvecklas på ett miljömässigt acceptabelt sätt bör låta utarbeta en hushållningsplan för elanvändningen.

Hushållningsplanen bör bygga på en energistrategi som utgår ifrån att elkraften i första hand skall användas för att tillgodose ändamål där den svårigen kan ersättas med annan energi. I anslutning till kärnkraftsavvecklingen måste elanvändningen begränsas.

Planen skall omfatta åtgärder för att styra elanvändningen i riktning mot

större effektivitet, så att varje utnyttjad kilowattimme gör största möjliga nytta. En medveten samhällelig insats på detta område är, såsom motionärerna påpekar, nödvändig. Annars kan det uppstå en tvångssituation där en högt uppdriven elanvändningsnivå medför ett kraftigt tryck i riktning mot utbyggnad av återstående älvar och uppförande av kolkondensverk i stor skala. Ingetdera är miljömässigt acceptabelt. En plan för hushållning med elenergi är således nödvändig för att uttalandena om kärnkraftsavveckling skall bli trovärdiga.

Enligt utskottets uppfattning erfordras olika samhälleliga styrmedel för att målet att öka eleffektiviteten skall kunna nås. Den föreslagna statliga hushållningsplanen bör innefatta sådana styrmedel. Ytterligare utgångspunkter för den hushållningsplan som nu bör utarbetas finns i motion 1984/85: 2208 (vpk), vilken utskottet tillstyrker.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *hushållningsplan för elanvändningen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2208 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Skatt på elektrisk kraft (mom. 8)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s.44 som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "motion 1984/85: 2863 (c)" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer i vad skatteutskottet har anfört. Samtidigt vill utskottet betona att skatteåterbäringen inte får tillämpas på ett sådant sätt att inhemska bränslen konkurreras ut av skattefri elenergi. Följaktligen avstyrker utskottet den här behandlade delen av motion 1984/85: 2863 (c).

12. Mål för energianvändningen (mom. 9)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Näringsutskottet gör" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i överensstämmelse med vad som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) att energipolitiken bör inriktas mot en långsiktig total användning på 300 TWh per år, varav ca 100 TWh elenergi. I likhet med vad som uttalas i en avvikande mening till bostadsutskottets yttrande finner näringsutskottet det vara anmärkningsvärt och en svaghet i propositionen att regeringen inte gör några egna bedömningar om den framtida

energianvändningen utan förlitar sig på bedömningar som har gjorts av vissa myndigheter och organisationer. Utskottet vill här också peka på det positiva sambandet mellan lågt energiutnyttjande och låg miljöpåverkan. Genom att inte uppställa ett ambitiöst mål för energianvändningen frånhänder sig regeringen indirekt en möjlighet att påverka miljön i gynnsam riktning. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Därigenom tillgodoses helt det här behandlade önskemålet i motion 1984/85:2878 (c) och väsentligen kravet i motion 1984/85:2863 (c).

dels att utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *mål för energianvändningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 moment 8 i ifrågavarande del och motion 1984/85:2863 yrkande 1 och med bifall till motion 1983/84:2878 yrkande 1c som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi (mom. 12)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85:2875 (m) bör en betydande del av de utbildningsåtgärder det här är frågan om kunna ombesörjas av kommersiella utbildningsorganisationer. Den utbildning som kan räknas till kompletterande yrkesutbildning bör i första hand överföras till skolväsendet. I viss mån kan den också överföras till arbetsmarknadsutbildningen.

Förutsättningarna för avgiftsfinansiering av rådgivningsverksamheten ökar, såsom motionärerna påpekar, efter hand som det visar sig att kunderna är villiga att betala åsatt pris. Utgifterna under detta anslag borde för budgetåret 1985/86 uppgå till ca 13 milj. kr.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E4 och med bifall till motion 1984/85:2875 yrkande 2 till *Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

14. Kommunal energiplanering (mom. 13)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Som framgår" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i likhet med vad moderata samlingspartiets företrädare i bostadsutskottet har anfört att kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till deras egen energidistribution, som det kommunala energiverket normalt ansvarar för. Lagen om kommunal energiplanering öppnar på ett olyckligt sätt möjligheter till kommunalt godtycke.

Enligt utskottets uppfattning kan energifrågorna förväntas bli uppmärksammade i den kommunala planeringen utan särskilda lagbestämmelser. Erforderligt informationsutbyte mellan kommunerna och företagen rörande produktion, distribution och konsumtion av energi bör utan svårigheter kunna åstadkommas utan lagstadgad uppgiftsplikt. Lagen om kommunal energiplanering bör därför snarast upphävas.

Vidare bör den nämnda ändringen i ellagen upphävas. Ändringen har medfört att kommunfullmäktige kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar. Därmed kan i många fall ett rationellt val av uppvärmningsmetod motverkas, något som i sin tur kan leda till ökad ekonomisk belastning för enskilda konsumenter.

Vad nu anförts om lagen om kommunal energiplanering och om ellagen går i allt väsentligt tillbaka på reservationer (m, fp) till bostadsutskottets nämnda betänkande BoU 1984/85: 6. Det ligger också helt i linje med kravet i motion 1984/85: 2876 (m).

Näringsutskottet anser liksom moderata samlingspartiets företrädare i bostadsutskottet att riksdagen skall göra det i motionen begärda tillkännagivandet.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *kommunal energiplanering*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Detaljplanering (mom. 14)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Detaljreglering av åtgärder för att nå energipolitiska mål är icke önskt

värda. Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att på grundval av vad som sägs i motion 1984/85: 2878 (c) göra något uttalande till regeringen. Den här behandlade delen av motionen avstyrks följaktligen.

16. Detaljplanering (mom. 14)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Det är motiverat att riksdagen, såsom anförs i motion 1984/85: 2878 (c), genom ett uttalande till regeringen slår fast att tvingande regler och detaljinriktad planering skall undvikas som instrument för att nå uppsatta energipolitiska mål.

Det är främst genom stimulanser och frivilliga insatser som målen bör nås. Bara i undantagsfall kan förbud och detaljinriktad planering accepteras. Eftersom administrativa styrmedel ofta uppfattas som byråkratiska och onödiga får de inte avsedd effekt. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2878 (c) såvitt här är i fråga.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *detaljplanering*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande I h som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Riktlinjer för elförsörjningen (mom. 16)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "och 1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) föreslår utskottet att riksdagen avslår regeringens förslag till riktlinjer för elförsörjningen. Utskottet vill liksom motionärerna understryka att en god och säker försörjning med elenergi är en absolut nödvändighet för Sverige. Elektricitet har många värdefulla egenskaper, såsom energitäthet, reglerbarhet och renhet. Dessutom finns det ett unikt mått av flexibilitet i sättet att producera och distribuera elenergi. Brist på elenergi eller kraftigt höjda elpriser kan få mycket negativa effekter för det svenska näringslivet.

Som motionärerna påpekar är elförbrukningens tillväxt beroende av flera faktorer. Den för landets ekonomi så nödvändiga produktionstillväxten inom industrin kommer att öka efterfrågan på elkraft. Vidare kan kvalitetshöjande åtgärder i produktionen kräva mera elenergi. Den kanske

viktigaste faktorn är i vilken utsträckning andra energiformer kommer att ersättas av elenergi. Det kan under 1990-talet komma att uppstå behov av ytterligare tillskott av elenergi. Vad utskottet här har anfört om elförsörjningen bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Motion 1984/85: 2876 (m) tillstyrks sålunda i ifrågavarande del.

Vad som föreslås i motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) är inte förenligt med utskottets uppfattning om vilka riktlinjer som skall gälla för elförsörjningen. Motionerna avstyrks i här behandlad del.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. *beträffande riktlinjer för elförsörjningen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkandena 4 och 5 och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 9, motion 1984/85: 2865 yrkande 6 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 I [ett, litet L] i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

18. Riktlinjer för elförsörjningen (mom. 16)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "och 1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) kan i det längre perspektivet den elenergi som behövs för den elspecifika användningen mycket väl produceras med vattenkraft, vindkraft och kraftvärme (mottryckskraft). Ytterligare kolanvändning utöver den nuvarande, ca 2 miljoner ton per år, behövs inte i det svenska energisystemet. Riksdagen bör enligt utskottets mening i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2878 (c). Vad som krävs i motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2865 (vpk) i detta ämne är inte förenligt med vad utskottet nu har anfört. Ifrågavarande delar av dessa motioner avstyrks därför.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. *beträffande riktlinjer för elförsörjningen*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 9, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 I [ett, litet L] i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 6 och motion 1984/85: 2876 yrkandena 4 och 5 godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

19. Riktlinjer för elförsörjningen (mom. 16)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "och 1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Som vänsterpartiet kommunisterna påpekar i motion 1984/85: 2865 (vpk) bör mot bakgrund av det underlag som nu presenteras i propositionen alla planer på att anlägga kolkondensverk kunna avskrivas. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Därmed skulle den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2865 (vpk) helt tillgodoses. Utskottet avstyrker samtidigt motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande riktlinjer för elförsörjningen

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 9, med bifall till motion 1984/85: 2865 yrkande 6 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkandena 4 och 5 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 [ett, litet L] i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

20. Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer (mom. 17)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "ämne avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som påyrkas i motionerna 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 1516 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) bör riksdagen avslå regeringens förslag om ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer. De allvarliga brister som finns i motiveringen för att ersättning för ökade elproduktionskostnader skulle utges till kärnkraftsföretagen har flera gånger tidigare påtalats bl. a. i reservationer (c, vpk) till betänkanden av näringsutskottet (NU 1982/83: 33 s. 97, NU 1983/84: 30 s. 105).

Utskottet vill här särskilt fästa uppmärksamheten på hur inkonsekvent det är att staten med skattefrihet för s. k. avkopplingsbara elpannor väsentligt ökar kraftbolagens försäljningsmöjligheter och samtidigt betalar ut ersättning för ökade elproduktionskostnader.

I fråga om ersättning för ökade anläggningskostnader vill utskottet liksom görs i motion 1984/85: 2878 (c) påpeka att driftstarten har skett i god överensstämmelse med kraftföretagens egna planer. Vidare konstaterar utskottet att det inte finns utrymme på den elspecifika marknaden för den produktion som Forsmark 3 kommer att svara för. Hela produktionen måste avsättas för uppvärmning och till priser långt under den verkliga

produktionskostnaden. En objektiv bedömning i dag ger vid handen att Forsmark 3 har medfört en överkapacitet vad gäller basproduktion av elenergi och därmed borde betraktas som en förtida investering.

Sammanfattningsvis bör riksdagen avslå regeringens förslag till ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer.

dels att utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer*.

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2865 yrkande 3 och motion 1984/85:2878 yrkande 15 och med anledning av motion 1984/85:1516 yrkande 6 avslår proposition 1984/85:120 punkt E6.

21. Kärnsäkerhetsforskning (mom. 19)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet räknar" och slutar med "av motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att kärnsäkerhetsforskningen är av stor betydelse. Riksdagen bör enligt utskottets uppfattning inte frångå kärnkraftinspektionens bedömningar av medelsbehovet för kärnsäkerhetsforskning under nästa budgetår. En utvidgning av kostnadsramen med 2 224 000 kr. till 46,6 milj. kr. bör sålunda medges. Häri ingår 800 000 kr. till de lokala säkerhetsnämndernas verksamhet. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85:2878 (c) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *kärnsäkerhetsforskning*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E 9 och med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 21 i ifrågavarande del till *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

22. Skyddet av kärnkraftverk (mom. 20)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "motion 1984/85:761 (c)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 1984/85:761 (c) krävs det för kärnkraftverken

särskilda säkerhetsåtgärder från polisens sida. Det kan inte accepteras att polisbevakningen vid kärnkraftverken av statsfinansiella skäl minskas under den nivå som motiveras av anläggningarnas särskilda farlighet och sårbarhet inför haverier och angrepp av olika slag. Det synes också förenligt med riksdagens principiella ställningstagande (prop. 1980/81: 13, JuU 1980/81: 24, rskr. 1980/81: 210) i fråga om avgiftsbeläggning av polisbevakning att kärnkraftverkens ägare får betala de kostnader som polisinsatserna vid kärnkraftsanläggningarna förorsakar. Utskottet finner det väl så motiverat att denna verksamhet avgiftsbeläggs som att staten kräver ersättning för ordningshållningen vid offentliga tillställningar anordnade i vinstsyfte och för bevakning av vissa vägtransporter. Kärnkraftverken drivs i kommersiellt syfte, och deras verksamhet är från säkerhets- och sårbarhetssynpunkt mycket speciell. Utskottet vill också erinra om riksdagens beslut föregående år (prop. 1983/84: 173, TU 1983/84: 31, rskr. 1983/84: 335) om att avgifter skall tas ut från SAS för bl. a. polisens kostnader vid SAS flygpassagerarterminal i Malmö, ett beslut som stämmer väl överens med vad utskottet här har sagt.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Motionen tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *skyddet av kärnkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 761 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Transport av kärnämnen (mom. 21)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna mycket riktigt påpekar har det visat sig att transporter i de olika leden av kärnbränslecykeln innebär betydande problem. En rad oklarheter råder om hur dessa transporter skall ske i framtiden. Med den storlek som det svenska kärnkraftsprogrammet har fått rör det sig om betydande mängder farligt gods. Regeringen bör låta utarbeta en fullständig och detaljerad redogörelse för hur ifrågavarande transporter skall ske, bl. a. med angivande av vilka fartyg som skall användas och hur personalen skall skyddas. Utskottet tillstyrker sålunda yrkandet i motion 1984/85: 2638 (vpk) om ett uttalande av riksdagen i detta ämne.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *transport av kärnämnen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2638 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Urdrifttagande av Ringhals 2 (mom. 22)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 56 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och 1984/85: 2638 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, med instämmande i vad som sägs i motion 1984/85: 2878 (c), att kärnkraftsblocket Ringhals 2 bör tas ur drift så snart Forsmark 3 och Oskarshamn 3 är i kommersiell drift. Regeringen bör snarast vidta de åtgärder som erfordras för att så skall ske. Utskottet föreslår att riksdagen ansluter sig till den berörda delen av motionsyrkandet genom ett uttalande av denna innebörd. Detta skulle också väsentligen tillgodose kravet i motionerna 1984/85: 2638 (vpk) och 1984/85: 1421 (c).

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande urdrifttagande av Ringhals 2

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1984/85: 2638 yrkande 3 och motion 1984/85: 1421 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

25. Byte av ånggeneratorer vid Ringhals 2 (mom. 23)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1984/85: 891 (c)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) är det nödvändigt att den föreslagna investeringen prövas mot andra möjligheter att producera motsvarande värme. När Forsmark 3 och Oskarshamn 3 har kommit i full produktion finns det nämligen, som motionärerna påpekar, inte utrymme på marknaden för den elenergi som Ringhals 2 kan producera om den inte avsätts som avkopplingsbar eleenergi för värmeproduktion. Elleveranserna måste vara avbrytbara för att kostbara investeringar i ytterligare reserveffekt skall kunna undvikas. Den nämnda typen av elleveranser innebär dels ett lägre pris som sannolikt gör ombyggnaden av Ringhals 2 direkt olönsam, dels en direkt konkurrens med den konvertering till inhemska bränslen som pågår. Om, i stället för att Ringhals 2 byggs om, motsvarande investeringar görs i konvertering från olja till inhemska bränslen skapas möjlighet till en större värmeproduktion än vad Ringhals 2 kan prestera. Den totala kostnaden per kWh för värmekonsumenten blir lägre. Dessutom erhålls bl. a. följande positiva effekter:

– Ca 1000 nya årsarbeten kommer till stånd utöver dem som måste ersättas när Ringhals 2 läggs ner.

- Mängden utbränt kärnbränsle som måste hanteras och förvaras under hundratusentals år minskar.
- Strålningsriskerna minskar.
- Marknaden för inhemska bränslen förstärks och möjligheterna till angelägn rationalisering inom branschen ökar.
- Investeringarna görs i framtidsalternativ i stället för i avvecklingsalternativ.

Med hänvisning till vad här har anförts tillstyrker utskottet motion 1984/85: 2878 (c) i ifrågavarande del. Därmed tillgodoses också väsentliga önskemål i motion 1984/85: 891 (c).

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. *beträffande byte av ånggeneratorer vid Ringhals 2*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 2 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1984/85: 891 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

26. **Återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet (mom. 24)**

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en förutsättning för att driftstillstånd inte skall återkallas måste vara att reaktorinnehavaren bedriver nödvändig forsknings- och utvecklingsverksamhet och avsätter tillräckliga medel för kärnkraftens avveckling. 15 § kärntekniklagen bör därför nu ändras såsom föreslås i motion 1984/85: 2878 (c) och som också är innebörden av förslaget i motion 1984/85: 1679 (c). Den bör sålunda utformas enligt de kriterier för återkallelse av driftstillstånd som atomlagstiftningskommittén har angivit i sitt förslag till lagtext och som innebär en vidgad tillämpning av återkallelseinstitutet. Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag i enlighet med vad nu har sagts.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. *beträffande återkallelse av tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 1679 yrkande 5 och motion 1983/84: 2878 yrkande 27, båda i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

27. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (mom. 25)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 59 med "Utskottet vill" och slutar på s. 60 med "använt kärnbränsle" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att avgörande skäl talar för att riksdagen nu föreskriver förbud mot upparbetning. Ett sådant förbud framstår som en naturlig följd av Sveriges anslutning till Förenta nationernas icke-spridningsfördrag. Utskottet instämmer alltså i motionsyrkandena på denna punkt. Regeringen bör med beaktande av tidigare ingångna upparbetningsavtal utarbeta förslag till övergångsbestämmelser och dessutom framlägga en plan för återtagande av använt kärnbränsle som har utskäpats men ännu ej upparbetats. Vidare bör ett lagstadgat förbud mot export av använt kärnbränsle införas. Förslag härom bör framläggas för riksdagen med det snaraste.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *upparbetning av använt kärnbränsle m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85:2638 yrkande 9 och motion 1984/85:2878 yrkandena 12 och 27, det sistnämnda i ifrågavarande del, och med anledning av motion 1984/85:2638 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

28. Utförsel av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet (mom. 26)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet står" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Det regelsystem rörande export av kärnkraftsutrustning som nu finns – och som i någon mån har byggts ut genom den nya lagen – ger vissa möjligheter till kontroll av syftet med den export som blir aktuell. Någon garanti för att utrustningen endast kommer till civil användning går det dock inte att få. Flera stater, bl. a. i tredje världen, uppges – såsom påpekades i en reservation (c, vpk) till näringsutskottets betänkande NU 1983/84: 17 – vara i färd med att utveckla egna kärnvapen. Denna process möjliggörs genom import av utländsk kärnkraftsteknologi. Detta är ett starkt skäl för ett sådant totalförbud mot export på kärnenergiområdet som föreslås i de här aktuella motionerna. Ett annat viktigt skäl är att Sverige genom en utökad export på detta område blir alltmer bundet till kärnkrafts-

tekniken – ett förhållande som står i stark motsättning mot den genom folkomröstningen fastslagna principen att kärnkraftsanvändningen i vårt land skall avvecklas. Regeringen bör med det snaraste framlägga förslag till lagändring i enlighet med vad här har anförts. Utskottet räknar med att regeringen, i avvaktan på att en lagändring av nu föreslagen art har genomförts, noga följer berörda företags verksamhet inom exportområdet.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. *beträffande utförelse av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85:2638 yrkande 7 och motion 1984/85:2878 yrkande 27 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85:2638 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

29. Lokala säkerhetsnämnder (mom. 27)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "lokala säkerhetsnämnder" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Regeringen bör, anser utskottet, med det snaraste lägga fram förslag om en sådan lagändring att lokal säkerhetsnämnd blir obligatorisk även i Nyköpings och Västerås kommuner.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. *beträffande lokala säkerhetsnämnder*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 27 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

30. Antalet reaktorer (mom. 28)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 61 med "Utskottet anser" och slutar på s. 62 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser fortfarande att det nu saknas skäl för att den här berörda området av kärnkraftsprogrammet skall regleras genom lagstiftning. Som

föreslås i motion 1984/85: 559 (m) bör riksdagen nu genom ett uttalande göra klart att det inte finns några politiska hinder för bruk av kärnvärme-reaktorer av Secure-typ. Dessa reaktorer uppfyller högt ställda säkerhets- och miljökrav. Folkomröstningen gällde heller inte denna typ av reaktorer.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *antalet reaktorer*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:559 yrkande 11 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85:2878 yrkande 27 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

31. Antalet reaktorer (mom. 28)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 61 med "Utskottet anser" och slutar på s. 62 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i kravet i motion 1984/85: 2878 (c) på att regeringen utan dröjsmål skall lägga fram förslag om erforderliga bestämmelser om maximiantalet kärnreaktorer. Förslaget bör också innehålla uttrycklig angivelse av den tidpunkt då kärnkraftsavvecklingen skall ha slutförts. De i motionen angivna kraven står helt i överensstämmelse med vad riksdagen tidigare klart har uttalat som ett önskemål. En lagreglering av här angiven art innebär ett uttryckligt förbud mot byggande av kärnvärmereaktorer. Inte heller brydreaktorer kan uppföras i landet.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *antalet reaktorer*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 27 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85:559 yrkande 11 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

32. Förbud mot uranprospektering och uranbrytning (mom. 29)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Det svenska kärnkraftsprogrammet är nu klart tidsbegränsat. Det råder enighet om att det uran som erfordras för det kan anskaffas från andra

länder. Följaktligen behövs inte någon uranbrytning i Sverige – en verksamhet som f. ö. knappast skulle kunna bli lönsam. Två andra omständigheter som motiverar att uranbrytning förbjuds är att en sådan skulle kunna bidra till att öka riskerna för kärnvapenspridning och att den skulle vara förenad med mycket stora miljöproblem. De angivna skälen talar, anser utskottet, starkt för att uranbrytning och då naturligen även uranprospektering helt förbjuds. Regeringen bör därför snarast förelägga riksdagen förslag till lagstiftning av denna innebörd. De här aktuella kraven i motionerna 1984/85: 2878 (c), 1984/85: 1679 (c) och 1984/85: 2638 (vpk) bör tillgodoses genom att riksdagen uttalar detta.

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *förbud mot uranprospektering och uranbrytning* att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 1679 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2638 yrkande 1 och motion 1984/85: 2878 yrkande 27 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

33. Statens kärnbränslenämnds verksamhet (mom. 30)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion 1984/85: 2875 (m) att någon ny teknisk kompetens av den art som föreslås i propositionen inte bör byggas upp inom kärnbränslenämnden. Såsom ett stort antal remissinstanser har framhållit bör kärnkraftinspektionen och strålskyddsinstitutet även i framtiden ha detta ansvar. De tekniska frågorna kring bl. a. kärnavfallsförvaring bör inte spridas till fler myndigheter. Det skulle leda till ökad byråkrati. Kärnbränslenämnden bör inte heller ha till uppgift att informera om sådana tekniska frågor. I den mån offentlig information erfordras bör även dessa uppgifter åvila kärnkraftinspektionen resp. strålskyddsinstitutet. Regeringen bör därför återkomma med ett nytt förslag. I avvaktan på ett sådant förslag bör inte några personella förstärkningar göras vid nämnden.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *statens kärnbränslenämnds verksamhet* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 10, med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 3 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 11 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 n

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

dels till *Statens kärnbränslenämnd* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

34. Statens kärnbränslenämnds verksamhet (mom. 30)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) bör en samordning eftersträvas vad avser den från kraftindustrin fristående kompetensuppbyggnad på det teknisk-vetenskapliga område som det här är fråga om. Denna uppfattning har också regeringen gett uttryck för i propositionen. Utskottet anser dock inte att ytterligare ett samrådsorgan bör inrättas för detta ändamål. I stället bör statens strålskyddsinstitut ha huvudansvaret för uppgiften att i samverkan med övriga myndigheter svara för bevakningen av de långsiktiga forskningsfrågorna.

Vad gäller övervakningen av att kraftföretagen genomför ålagda redovisningar över den pågående forskningen om hanteringen av det utbrända kärnbränslet bör ett större ansvar läggas på regeringen och riksdagen. Befintliga myndigheter skall enligt utskottets uppfattning ansvara för den teknisk-vetenskapliga granskningen medan kraftföretagens program för forskningen och pågående insatser bör undergå en mer politisk prövning. Regeringen bör med beaktande av vad här har anförts återkomma till riksdagen med ett reviderat förslag.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *statens kärnbränslenämnds verksamhet*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 10, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1n och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 11 och motion 1984/85: 2875 yrkande 3 i ifrågavarande del

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels till *Statens kärnbränslenämnd* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

35. Finansiella konsekvenser av längre livslängd för kärnkraftverken (mom. 31)

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 65 med "Utskottet anser" och slutar på s. 66 med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna antyder påverkar kärnkraftverkens sammanlagda drifttid storleken av den avgift som måste uttagas från kärnkraftverken. Regeringen bör därför låta utreda de finansiella konsekvenserna av en längre kalkylerad livslängd för kärnkraftverken än den nuvarande avgiften är baserad på.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. *beträffande finansiella konsekvenser av längre livslängd för kärnkraftverken*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2875 yrkande 3 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

36. Avgift för utgifter för använt kärnbränsle m. m. (mom. 32)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen trots att nämnden för andra året i rad har föreslagit en avgiftshöjning till 2,1 öre per kWh har fastställt avgiften till oförändrat 1,9 öre per kWh. Med den beslutade avgiften riskeras en urholkning av de ekonomiska resurserna för hantering av det utbrända kärnbränslet och för rivning av kärnkraftverken. Riksdagen bör därför enligt utskottets uppfattning uttala att avgiften skall räknas upp till den av nämnden föreslagna nivån 2,1 öre per kWh. Motion 1984/85:2878 (c) tillstyrks alltså i här behandlad del.

dels att utskottet under 32 bort hemställa

32. *beträffande avgift för utgifter för använt kärnbränsle m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

37. Andra länders utbrända kärnbränsle (mom. 34)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 66 med "Utskottet vill" och slutar på s. 67 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med bestämdhet hävda att Sverige inte bör bli förvaringsplats för andra länders radioaktiva avfall.

Följaktligen tar utskottet avstånd från tanken på att upphävande av redan ingångna upparbetsavtal skulle kunna vara kopplade med överenskommelser med denna innebörd. Vad utskottet här har anfört bör ges regeringen till känna genom ett uttalande av riksdagen. Därmed tillgodoses ifrågavarande önskemål i motion 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk).

dels att utskottet under 34 bort hemställa

34. beträffande *andra länders utbrända kärnbränsle*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2865 yrkande 2 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 m som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (mom. 35)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1984/85: 2638 (vpk) om slutförvar av radioaktivt avfall under havsbotten. Några bärande motiv för eller direkta fördelar med att slutförvar för lågt och medelaktivt avfall anläggs under Öregrundsgrepen utanför Forsmark har inte kunnat lämnas av vare sig regeringen, kärnkraftinspektionen eller kärnkraftsindustrin. Så länge inte detta har skett och så länge den internationella lagstiftningen på området inte har klargjort om det i ett fall som detta är fråga om land- eller havsförvaring, bör inte dylika anläggningar projekteras eller tas i bruk. Risken är i annat fall stor att framtida slutförvar för högaktivt avfall också anses lämpliga att lokalisera under havsbotten, för att man på ett bekvämt sätt skall "undkomma" framtida läckage av radioaktivt material genom att låta det spridas i havet. Ifrågavarande motionsyrkande tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2638 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

39. Kärnkraftsutbyggnadens sysselsättningskonsekvenser (mom. 36)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar gällde en stor diskussion i samband med kärnkraftsomröstningen kärnkraftens betydelse för sysselsättningen i Sverige. Det påstods att utan kärnkraft många stora industrier som stålverk, massafabriker och gruvor skulle få slå igen. Det borde nu, fem år senare, vara möjligt att göra en utvärdering av kärnkraftsutbyggnadens effekter i dessa sammanhang. Frågan bör då bli hur många arbetstillfällen i industrier av den nämnda typen som har räddats av kärnkraften. Också tung verkstadsindustri, såsom varven, och petrokemisk industri bör ingå i en redovisning.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *kärnkraftsutbyggnadens sysselsättningskonsekvenser*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2638 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

40. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (mom. 37)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "och 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 (m). Som motionärerna påpekar kommer kärnkraftsavvecklingen att få betydande konsekvenser för de återstående vattendragen. Det finns sålunda anledning att se med oro på en förprojektering av en omfattande vattenkraftsutbyggnad.

Utskottet ställer sig inte bakom här behandlad del av regeringens förslag till riktlinjer för en fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Inte heller bör motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) i här behandlad del föranleda något initiativ av riksdagen.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 559 yrkande 11 och motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, alla i ifrågasvarande del,

avslår proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågasvarande del, motion 1984/85: 374 i ifrågasvarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 i.

41. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (mom. 37)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser dels att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "och 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt, som påpekas i den först nämnda avvikande meningen till bostadsutskottets yttrande, år 1984 (BoU 1983/84: 30) om en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad och vidhöll därvid sin tidigare uppfattning att vattenkraften skall bidra till energibalansen med 66 TWh/år.

Vid behandlingen av planen anfördes att det rådde osäkerhet om vilket tillskott som behövdes för att uppnå denna nivå. I centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 anfördes nu att ett tillskott om ca 2 TWh krävs för att det uppsatta målet skall uppnås. I denna motion samt i andra motioner som bostadsutskottet behandlar under våren 1985 föreslås ändringar i vattenkraftsplanen.

Med anledning av vad som i motionerna 1984/85: 374 (fp) och 1984/85: 2878 (c) har anförts om vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt vill näringsutskottet i likhet med vad som sagts i den avvikande meningen anförda följande.

Det är i och för sig inte förvånande att en viss osäkerhet råder när det gäller att bestämma det nödvändiga produktionstillskottet och hur detta tillskott skall avvägas för att det skall bli möjligt att uppnå ett tillskott från vattenkraften om ca 66 TWh/år i medeltal. Det är heller inte förvånande eller oacceptabelt att tillskottet från vattenkraften kan variera i inte ringa omfattning. Att så sker beror bl. a. på att vattenframrinningen i de kraftproducerande älvarna varierar kraftigt från år till år även över längre tidsperioder.

Produktionstillskottet från vattenkraft avgörs – förutom av vattentillgången i redan utbyggda älvar – även av vilka projekt i vattenkraftsplanen som enligt vattenlagens prövningsystem kommer till utförande och vilka effektiviseringar som kan genomföras i befintliga vattenkraftverk. Mot denna delvis osäkra bakgrund när det gäller vattenkraftsproduktionen på lång sikt är det motiverat att så som görs i centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 beräkna att tillskottet kan komma att uppgå till ca 2 TWh. Med den utgångspunkt som anges i motionen blir slutsatsen att vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt kan beräknas uppgå till ca 66 TWh. Planens utformning behandlas av bostadsutskottet (BoU 1984/85: 25).

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad som här med

anledning av centerpartiets partimotion 1984/85:2878 har förordats om vattenkraftens roll på lång sikt. Därmed tillgodoses motion 1984/85: 2878 (c) helt i denna del. Samtidigt blir vad som har föreslagits i folkpartiets partimotion 1984/85: 374 i inte ringa del tillgodosett.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 374 i ifrågavarande del, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 i och med avslag på motion 1984/85: 559 yrkande 11 och motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, alla i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (mom. 37)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "och 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Som framgått tidigare i detta avsnitt och av folkpartiets partimotion 1984/85: 372 har riksdagen vid flera tillfällen tidigare (se bl. a. BoU 1983/84: 30) slagit fast att utbyggnadsnivån för vattenkraften skall motsvara en årsmedelproduktion om 66 TWh. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen slå fast att denna nivå är den slutliga för vattenkraftens roll i energiproduktionssystemet. Det måste såsom görs i motionen konstateras att älvutbyggnadsepoken är slut.

I propositionen föreslås åtgärder i form av förstudier m. m. som väl motiverar att det nu förordade uttalandet görs. Vad som sägs i propositionen måste nämligen tolkas som att regeringen håller öppet för en utbyggnad väsentligt över den nivå som riksdagen har angivit. Vad föredragande statsrådet har anfört bidrar till att öka oron för och osäkerheten om den slutliga utbyggnadsnivån för vattenkraften.

Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad som har föreslagits här och i folkpartiets partimotion 1984/85: 374. Därmed tillgodoses delvis också centerpartiets partimotion 1984/85: 2878 i här behandlad del.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, med bifall till motion 1984/85: 374 i ifrågavarande del, med anledning av motion 1984/85: 2878 yrkande 1 i och med avslag på motion 1984/85: 559

yrkande 11 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, båda i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Förstudier rörande de fyra huvudälvarna (mom. 38)

Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson, Karl-Erik Häll, Birgitta Johansson och Lars Andersson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet instämmer i vad som anförs av socialdemokraterna i bostadsutskottet.

I propositionen konstateras att beslut om vattenkraftens roll på lång sikt inte behöver fattas förrän i början av 1990-talet (s. 132). I den strategi för avvecklingen av kärnkraften som redovisas (s. 40) förutsätts tillkommande elproduktion ske i första hand på annat sätt än med ytterligare vattenkraftsutbyggnad. Eftersom det emellertid inte kan uteslutas att ytterligare vattenkraftsutbyggnad erfordras för att tillgodose framtida elbehov och eftersom mycket stora krav på bl. a. miljön därvid måste ställas, anser regeringen att vissa vattenkraftsstudier bör genomföras. Syftet med sådana studier skulle vara att ett tillräckligt underlag skulle föreligga när erforderliga beslut måste fattas. En förprojektering så som anges i motion 1984/85: 2866 (vpk) får uppfattas som en väsentligt mer långtgående förberedelse för utbyggnad än sådana förstudier som propositionen anvisar.

Utskottet anser inte att riksdagen har anledning att ta ställning till hur regeringen bereder frågan om vattenkraftens roll på lång sikt. Riksdagen bör utgå från att regeringen skaffar det kunskapsunderlag som den anser erfordras.

Med hänvisning till vad nu anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår ifrågavarande delar av motionerna 1984/85: 559 (m), 1984/85: 2870 (fp), 1984/85: 2876 (m), 1984/85: 2866 (vpk) och 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *förstudier rörande de fyra huvudälvarna* att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och med avslag på motion 1984/85: 559 yrkande 11 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2866 yrkande 3 i ifrågavarande del, motion 1984/85: 2870 yrkande 4, motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2878 yrkande 6 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer för vattenkraftsutbyggnad.

44. Förstudier rörande vissa skyddade älvar (mom. 39)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Näringsutskottet kommer" och slutar med "och 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Beträffande övriga vattendrag finner näringsutskottet det icke motiverat att riksdagen uttalar att s. k. förstudier skall utföras. Detta utgör naturligtvis inget hinder för fallrättsinnehavare och andra intressenter att genomföra de studier de önskar. Utskottet avstyrker sålunda propositionen samt motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2866 (vpk) och tillstyrker motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 i motsvarande del.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. *beträffande förstudier rörande vissa skyddade älvar*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 559 yrkande 11 och motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, alla i ifrågavarande del, avslår proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 2866 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkande 6, båda i ifrågavarande del.

45. Förstudier rörande vissa skyddade älvar (mom. 39)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Näringsutskottet kommer" och slutar med "och 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Även beträffande övriga älvsträckor m. m. som är skyddade enligt den fysiska riksplaneringen bör — såsom uttalas i den avvikande mening i detta ämne som har fogats till bostadsutskottets yttrande — riksdagen uttala att någon utbyggnad av dem inte bör genomföras. I fråga om dessa älvsträckor gäller således — liksom beträffande de fyra huvudälvarna — att det varken är erforderligt eller önskvärt att förstudier genomförs. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad här har anförts. Därmed tillgodoses motionerna 1984/85: 2866 (vpk) och 1984/85: 2878 (c) såvitt de behandlas i detta avsnitt. Motionerna 1984/85: 559 (m) och 1984/85: 2876 avstyrks i här aktuell del.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. *beträffande förstudier rörande vissa skyddade älvar*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2866 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkande 6, båda i ifrågavarande del, och

med avslag på proposition 1984/85: 120 momenten 7 och 10, båda i ifrågavarande del, och motion 1984/85: 559 yrkande 11 och motion 1984/85: 2876 yrkandena 2 och 8, alla i ifrågavarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

46. Stöd för små vattenkraftverk (mom. 40)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 74 som börjar med "Små vattenkraftverk" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2875 (m) bör stödet till investeringar på energiområdet avvecklas. Ett steg i denna riktning är att stödet till små vattenkraftverk inte förlängs. Utskottet avstyrker därför propositionen i här behandlad del och tillstyrker motsvarande del av motion 1984/85: 2875 (m).

dels att utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *stöd för små vattenkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del avslår proposition 1984/85: 120 moment 14.

47. Kapitalbelastningen för små vattenkraftverk (mom. 41)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 74 som börjar med "I fråga" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill särskilt understryka vikten av att problemen med den höga kapitalbelastningen under de första åren vid byggande av små vattenkraftverk löses. Därvid förutsätter utskottet att energiverket skyndsamt slutför överläggningarna om hur den långsiktiga finansieringen för de små vattenkraftverken skall ske i syfte att en jämnare fördelning av kapitalbelastningen över tiden skall åstadkommas. Lika viktigt är att gällande överenskommelser avseende ersättning för elkraft som produceras i små vattenkraftverk tillämpas i sin helhet. Här behandlade delar av motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 1146 (c) tillstyrks.

dels att utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *kapitalbelastningen för små vattenkraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 1146 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 1j som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

48. Anslag till statens vattenfallsverk m. m. (mom. 42)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 75 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 76 med "2 453 milj. kr." bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion 1984/85: 2875 (m) anser utskottet att vattenfallsverkets engagemang i fjärrvärmeanläggningar successivt bör avvecklas. Riksdagen bör därför inte inför nästa budgetår beräkna medel för investeringar i värmeproduktionsanläggningar. Anslaget till vattenfallsverket bör följaktligen beräknas till ett med 51,5 milj. kr. lägre belopp än vad regeringen har föreslagit. I övrigt har utskottet inget att erinra mot medelsberäkningen avseende detta anslag. Utskottet tillstyrker sålunda här behandlad del av motion 1984/85: 2875 (m) och avstyrker ifrågavarande del av motion 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *anslag till statens vattenfallsverk, m. m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 11 momenten 1 och 2 och motion 1984/85: 2875 yrkande 5, med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 11 moment 3 och med avslag på motion 1984/85: 2878 yrkande 22

a) = (utskottet),

b) = (utskottet),

c) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 401 500 000 kr.

49. Anslag till statens vattenfallsverk m. m. (mom. 42)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 75 med "Utskottet konstaterar" och slutar på s. 76 med "2 453 milj. kr." bort ha följande lydelse:

Som på ett övertygande sätt har anförts i motion 1984/85: 2878 (c) och som har betonats i den tidigare framställningen bör riksdagen bestämt ta avstånd från tanken på ett byte av ånggeneratorer i Ringhals 2. Några investeringsmedel för detta ändamål bör alltså inte anvisas. I övrigt biträder utskottet regeringens förslag. Medel för värmeproduktionsanläggningar bör sålunda utgå även under nästa budgetår. Riksdagen bör således under ifrågavarande anslag anvisa 95 milj. kr. mindre än vad regeringen har föreslagit. Anslagssumman blir då 2 358 milj. kr.

dels att utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *anslag till statens vattenfallsverk, m. m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 punkt E 11 momenten 1 och 2 och motion 1984/85: 2878 yrkande 22, med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 11 moment 3 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 5

a) = (utskottet),

b) = (utskottet),

c) till *Statens vattenfallsverk: Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 358 000 000 kr.

50. Utredning om vattenkraftens regionalpolitiska betydelse m. m. (mom. 45)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 77 med "Utskottet anser" och slutar på s. 78 med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2092 (c) bör frågan om elkraftens betydelse för utvecklingen av närings- och samhällsliv, framför allt i de fyra nordligaste länen, bli föremål för en allsidig utredning. Syftet med en sådan utredning bör vara att ta fram underlag för hur den i landsdelen producerade elenergin på ett bättre sätt än för närvarande skall kunna utnyttjas för den industriella och sysselsättningsmässiga utvecklingen lokalt. Vidare bör utredningen presentera förslag till en kraftigt differentierad elskatt utformad så att de som bor i landets norra delar kan kompenseras för de höga kostnader för bostadsuppvärmning som drabbar dem på grund av klimatförhållandena där.

Inom ramen för den utredning som utskottet sålunda förordar bör även frågan om formerna för ett energiföretag i Norrbotten i enlighet med förslaget i motion 1984/85: 888 (c) prövas. Genom ett sådant företag skulle de norrbottniska industriföretagens konkurrenskraft stärkas och de stora energitillgångar som finns i länet tillvaratas bättre än för närvarande. Starka skäl talar för att energibolaget bör inrikta sig på att använda även andra energitillgångar – såsom torv och skogsavfall – som finns i länet.

Det får ankomma på regeringen att föranstalta om en sådan utredning som här har angivits.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *utredning om vattenkraftens regionalpolitiska betydelse m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85: 888 och 1984/85: 2092 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

51. Skiffsforsens kraftverk (mom. 47)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet tar" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet räknar liksom motionären med att vattenfallsverket skulle satsa på en effektivisering av Skiffsforsens kraftverk om man fick ta över kraftverket. Ett sådant ägarbyte överensstämmer också med de löften som linje 2 gav inför folkomröstningen om kärnkraften, nämligen att samhället skulle ha ett huvudansvar för elproduktionen och att tillkommande anläggningar för kraftproduktion skall ägas av stat eller kommun. Regeringen bör således ta upp förhandlingar med Stora Kopparberg om förutsättningarna för att Skiffsforsens kraftverk kan överföras till vattenfallsverket. Motion 1984/85: 1095 (vpk) tillstyrks följaktligen.

dels att utskottet under 47 bort hemställa

47. beträffande *Skiffsforsens kraftverk*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 1095 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

52. Förberedelser för utbyggnad av mottrycksproduktion (mom. 48)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2875 (m) finns det anledning för statsmakterna att avveckla stödverksamheten på energiområdet. Kommande mottrycks- och kraftvärmeanläggningar skall kunna stå för sina egna förprojekteringskostnader etc. Stödformer bör därför inte förekomma. Utskottet kan således inte godta regeringens förslag om stöd för förberedelser av framtida utbyggnad av mottrycksproduktion. Propositionen avstyrks sålunda i här behandlad del.

dels att utskottet under 48 bort hemställa

48. beträffande *förberedelse för utbyggnad av mottrycksproduktion*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del avslår proposition 1984/85: 120 moment 15.

53. Mottryckskraft m. m. (mom. 49)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 80

med "Utskottet har" och slutar på s. 81 med "1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Svenskt näringsliv har i förhållande till andra länders näringsliv fördelen av ett relativt lågt elpris. Denna konkurrensfördel bör bibehållas. Ägare av mottrycksanläggningar och kraftvärmeverk bör således själva avgöra dessa anläggningars framtid. Någon anledning för riksdagen att göra något uttalande av det slag som föreslås i motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2865 (vpk) finns inte. Dessa motioner avstyrks därför i dessa delar.

54. Mottryckskraft m. m. (mom. 49)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar med "Utskottet har" och slutar på s. 81 med "och 1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 1984/85: 2878 (c). Det finns sålunda vägande skäl för att från statsmakternas sida understryka vikten av att det nuvarande överskottet på elenergi inte leder till att befintliga mottrycksanläggningar läggs ned och att tänkbara projekt skjuts på en oviss framtid. I dagsläget bedöms mottrycksproduktionen kunna svara för ca 12 TWh per år.

I den kommande planeringen för kärnkraftsavvecklingen bör klart pekas ut vilken omfattning som mottrycksproduktionen kan bedömas få. Samtidigt bör konkreta åtgärder vidtas för att uppsatta mål skall kunna nås.

Utskottet föreslår att riksdagen ansluter sig till yrkandet i motion 1984/85: 2878 (c) genom ett uttalande av här angiven innebörd. Ett sådant uttalande skulle förutom att det helt tillgodoser kravet i motion 1984/85: 2878 (c) också ligga i linje med grundläggande tankegångar i motion 1984/85: 2865 (vpk). Ett förbud av den art som föreslås i motion 1984/85: 2865 (vpk) är då inte erforderligt.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *mottryckskraft m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 q i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

55. Utveckling av vindkraft (mom. 50)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 83 som börjar med "Utskottet anser" och slutar på s. 85 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som i motion 1984/85: 2876 (m) anförs om vindkraft.

Regeringens förslag på detta område är orealistiska. Förutsättningarna för vindkraft är inte speciellt goda i Sverige. Som motionärerna påpekar krävs vid en storskalig introduktion av vindkraft också ny effekt i reservtillgångar. De enda ekonomiskt möjliga reservkällorna torde vara vattenkraft och kolkondens. Med 30 TWh/år vindkraft måste rimligen en mycket omfattande utbyggnad av vattenkraft genomföras. Till detta kommer behovet av att öka kapaciteten hos kraftledningarna från Norrland. Det skulle således bli en mycket dyrbar lösning.

Som framhålls i motionen är dessutom en utbyggnad av vindkraften varken miljövänlig eller enkel. Vidare finns det anledning att befara att vindkraft kommer att bli mycket dyr.

Det är anmärkningsvärt att regeringen genom de överläggningar som aviseras i propositionen tycks ha för avsikt att "tvinga" vissa kraftproducenter att medverka vid vindkraftens utveckling. Regeringen bör såsom anförs i motionen utöva sin makt genom lagar och förordningar och inte genom underhandskontakter.

På nuvarande stadium är det sålunda inte realistiskt att räkna med vindkraften som kraftkälla. Det utesluter inte att den i framtiden kan komma att spela en viss marginell roll. Det är emellertid inte motiverat att nu inleda en mycket dyrbar teknisk utveckling och skapa förväntningar om en omfattande utbyggnad av vindkraften. I stället bör erfarenheter av utländska försök och de två vindkraftverken i Maglarp och vid Näsudden utnyttjas. Staten bör tillskjuta vissa medel för modifiering och utvärdering av dessa anläggningar. Erfarenheter från internationell och svensk forskning bör också tas till vara. Någon särskild utredning för att utpeka lämpliga platser för vindkraftverk bör inte tillsättas.

Utskottet ansluter sig sålunda till kravet på ett uttalande av riksdagen till regeringen av här angiven innebörd. Det låter sig inte förenas med de önskemål av skiftande slag som framförs i de övriga här behandlade motionsyrkandena, vilka sålunda avstyrks liksom propositionen i nu behandlad del. Motion 1984/85: 2876 (m) tillstyrks i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. beträffande *utveckling av vindkraft*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 9 avslår

proposition 1984/85: 120 moment 16 samt motion 1984/85: 465 yrkande 3, motion 1984/85: 1146 i ifrågavarande del, motionerna 1984/85: 1422, 1984/85: 2069, 1984/85: 2076, 1984/85: 2078, 1984/85: 2639 och 1984/85: 2860, motion 1984/85: 2870 yrkande 6 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 k.

56. Utveckling av vindkraft (mom. 50)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 83 med "Utskottet anser" och slutar på s. 85 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har noterat att vindkraften för närvarande genomgår en snabb utveckling i länder med högre elpriser än Sverige, t. ex. Förenta staterna och Danmark. De tekniska problemen har till större delen övervunnits, och enligt de beräkningar vattenfallsverket och statens energiverk har redovisat är det möjligt att producera elström i vindkraftverk till ungefär samma kostnad som i koleldade kondenskraftverk, dvs. till 25–35 öre/kWh. Det största hindret för en omfattande utbyggnad under de närmaste åren är den överdimensionerade elproduktionsapparat som för närvarande finns med rabatterade elpriser som följd.

Vindkraften har, såsom påpekas i motion 1984/85: 2878 (c), betydande fördelar framför flera andra energislag. Bl. a. varierar möjligheterna till produktion på samma sätt som elanvändningen över året. Vindkraften är miljövänlig, och det kan förhindras att ett vindkraftverk gör alltför långtgående ingrepp i naturen. Givetvis kommer dock vindkraften främst att vara ett komplement till vattenkraften. Utskottet hälsar med tillfredsställelse att regeringen nu närmar sig den positiva syn som centerpartiet länge har haft på vindkraftens möjligheter. Socialdemokraternas tidigare brist på intresse har emellertid inneburit att utvecklingsarbetet inom den svenska industrin försenats. Ett återupptagande därav kommer därför att bli mer kostnadskrävande än vad det skulle ha blivit om de satsningar centerpartiet förordat hade fullföljts.

Utskottet instämmer i de bedömningar beträffande vindkraftens potentiella produktionsmöjligheter som redovisas i propositionen. Det är emellertid nödvändigt att vindkraftssatsningen inte försenas i avvaktan på de studier som aviseras. Vindkraftsprogrammet bör därför nu gå vidare med att ytterligare aggregat uppförs, exempelvis med en storlek på 0,5–5 MW. Till dessa anläggningar bör PoD-stöd (PoD = prototyp och demonstrationsanläggning) utgå från oljeersättningsfonden. Vidare bör stöd till investeringar i små vindkraftverk lämnas enligt samma grunder som till små vattenkraftverk. Förberedelser för byggande av en demonstrationsgrupp av stora vindkraftverk bör vidtas för att förutsättningar skall skapas för en kommande serieproduktion.

Kraftföretagen bör såsom anføres i propositionen ta ett betydande ansvar för utvecklingen på vindenergiområdet. Föreslagna satsningar ger goda möjligheter att få referensanläggningar och underlätta möjligheterna till export.

En satsning på vindkraften innebär också betydande sysselsättningstillfällen inom landet och har alltså även från den synpunkten en avsevärd fördel framför en satsning på kolkondenskraftverk.

Utskottet ansluter sig alltså till vad som i motion 1984/85: 2878 (c) anføres om vindkraftsprogrammet fortsatta inriktning och föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av samma innebörd. Ett sådant uttalande skulle väsentligen tillgodose även övriga här behandlade centerpartistiska motioner liksom i viss mån motion 1984/85: 2078 (m). Däremot är det inte förenligt med förslagen i motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2870 (fp). Även motion 1984/85: 2639 (vpk) skiljer sig genom sin starka betoning av planmässighet och statligt engagemang på några väsentliga punkter från vad utskottet har anfört. Beträffande önskemålet i motion 1984/85: 465 (vpk) anser utskottet att riksdagen inte skall uttala sig för tillverkning av vindkraftverk i viss del av landet eller i visst företag.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. *beträffande utveckling av vindkraft*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 16, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 k, med anledning av motion 1984/85: 1146 i ifrågavarande del, motionerna 1984/85: 1422, 1984/85: 2069, 1984/85: 2076, 1984/85: 2078 och 1984/85: 2860 och med avslag på motion 1984/85: 465 yrkande 3, motion 1984/85: 2639, motion 1984/85: 2870 yrkande 6 och motion 1984/85: 2876 yrkande 9 godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för utveckling av vindkraft.

57. Utveckling av vindkraft (mom. 50)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 83 med "Utskottet anser" och slutar på s. 85 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som anføres i motion 1984/85: 2870 (fp) finns det skäl till en fortsatt satsning på vindkraften.

De rapporter som redovisas i propositionen ger vid handen att vindkraftens produktionskostnader i framtiden skulle kunna bli konkurrenskraftiga i förhållande till andra nya elproduktionsanläggningar, t. ex. för kolkondens. Det svenska elproduktionssystemet ger också möjligheter till en relativt omfattande utbyggnad av vindkraften. Regleringskapacitet finns så att vindkraft på sammanlagt ca 10 TWh kan kopplas in.

Som anförs både i propositionen och i motionen bör ansvaret för den fortsatta utvecklingen av vindkraften i första hand läggas på kraftföretagen. Därmed kommer vindkraftens lönsamhet att prövas på sedvanligt sätt. Liksom motionärerna utesluter dock inte utskottet att det kan komma att finnas behov av ett visst kompletterande statligt stöd för den fortsatta utvecklingen av vindkraft i Sverige. Regeringen bör om så blir fallet återkomma till riksdagen med ett förslag därom.

Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2870 (fp) och föreslår att riksdagen som sin mening uttalar vad som här har anförts.

Mot denna bakgrund ser inte utskottet anledning för riksdagen att göra något uttalande enligt de övriga här behandlade motionerna. De avstyrks följaktligen.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. beträffande *utveckling av vindkraft*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 16, med bifall till motion 1984/85: 2870 yrkande 6 och med avslag på motion 1984/85: 465 yrkande 3, motion 1984/85: 1146 i ifrågasvarande del, motionerna 1984/85: 1422, 1984/85: 2069, 1984/85: 2076, 1984/85: 2078, 1984/85: 2639 och 1984/85: 2860, motion 1984/85: 2876 yrkande 9 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 k godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för utveckling av vindkraft.

58. Utveckling av vindkraft (mom. 50)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 83 med "Utskottet anser" och slutar på s. 85 med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motion 1984/85: 2639 (vpk) är det motiverat med ett stort statligt vindkraftsprogram, vilket bör introduceras i anslutning till att kärnkraften utmönstras ur kraftsystemet. I motionen påtalas en rad olika fördelar med vindkraft, bl. a. de positiva miljöeffekterna jämfört med andra alternativ.

Av flera skäl är alltså ett stort inslag av vindkraft önskvärt. Tillgängliga data talar för att potentialen för vindkraft är stor. I dagens energisituation, där den alltmer utbyggda kärnkraften blockerar varje alternativ utbyggnad av elkapacitet, är det emellertid uppenbart att vindkraften inte kommer att introduceras i önskvärd omfattning i kraft av sin överlägsenhet.

Det är därför nödvändigt med en av samhället planerad och stödd introduktion. Enligt utskottets uppfattning erfordras ett samhälleligt beslut om att – i den mån bortfallande kärnkraft måste ersättas med ny elproduk-

tion – vindkraften skall prioriteras vid sidan av samproducerad elenergi.

Ett sådant utbyggnadsprogram för vindkraften kan till sin omfattning vara flexibelt men bör med tanke på den sannolika efterfrågan planeras för en kapacitet i storleksordningen 10–15 TWh. Denna energimängd torde med begränsade regleringskostnader kunna tas emot i befintligt kraftsystem. Regeringen bör låta utarbeta ett statligt vindkraftsprogram av den nu nämnda omfattningen.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen nu äntligen erkänner att vindkraften är en energikälla att räkna med. Därmed har förslaget om en stor satsning på vindkraft som en av de alternativa metoderna för energiproduktion fått ökad aktualitet. Det förutsätter emellertid att staten tar ansvaret för utbyggnaden så som här har föreslagits. Att lita till kraftverksföretagen ger inte tillräckligt resultat även om regeringen tar upp förhandlingar med dem i detta syfte. Det behövs således uppenbarligen en bestämd styrning av vattenfallsverket och framför allt av privata kraftproducenter om det skall bli något av med utbyggnaden av vindkraften i Sverige.

Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört om ett statligt vindkraftsprogram. Motion 1984/85: 2639 (vpk) tillstyrks sålunda. Utskottet tillstyrker också motion 1984/85: 2078 (m) i vilken krävs en ytterligare satsning på stora vindkraftverk. Likaså ligger den här behandlade delen av motion 1984/85: 465 (vpk) i linje med vad utskottet nu har anfört. Den tillstyrks därför i den delen medan övriga här behandlade motioner avstyrks.

dels att utskottet under 50 bort hemställa

50. *beträffande utveckling av vindkraft*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 16, med bifall till motion 1984/85: 465 yrkande 3 och motionerna 1984/85: 2078 och 1984/85: 2639 och med avslag på motion 1984/85: 1146 i ifrågasvarande del, motionerna 1984/85: 1422, 1984/85: 2069, 1984/85: 2076, 1984/85: 2860, motion 1984/85: 2870 yrkande 6, motion 1984/85: 2876 yrkande 9 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 k godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för utveckling av vindkraft.

59. Främjande av landsbygdens elektrifiering (mom. 52)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 88 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "behandlade anslaget" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som sägs i motion 1984/85: 2878 (c) föreslår utskottet att anslaget till främjande av landsbygdens elektrifiering under

nästa budgetår skall utgå med ett oförändrat belopp om 4,5 milj. kr. Det framgår av vad energiverket har anfört att ytterligare medel erfordras för att de mest angelägna projekten skall kunna avslutas. De medel som anvisas utöver vad regeringen har föreslagit bör främst användas till upp- rustning av befintliga men olönsamma nät.

Vad utskottet här har föreslagit tillgodoser helt vad som begärs i motion 1984/85: 2878 (c) och väsentligen också de önskemål som framställs i motionerna 1984/85: 2859 (c) och 1984/85: 2872 (c).

dels att utskottet under 52 bort hemställa

52. *beträffande främjande av landsbygdens elektrifiering*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 5, motion 1984/85: 2859 yrkandena 1 och 2 och motion 1984/ 85: 2872 och med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 19 till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.

60. Eldistribution på landsbygden (mom. 53)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 88 som börjar med "Utskot- tet har" och slutar med "motionärerna föreslår" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1984/85: 2878 (c) har det på grund av högre kostnader blivit allt svårare för lokala företag med eldistribution utanför tätorterna att hålla jämna steg med tätortsföretag i fråga om möjligheter att erbjuda säker elförsörjning och god lokal service. Den utredning som motionärerna föreslår bör därför genomföras i syfte att i dessa avscenden skapa bättre förutsättningar för distributörerna av elkraft på landsbygden. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågavarande del av motion 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 53 bort hemställa

53. *beträffande eldistribution på landsbygden*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

61. Utredning om eldistribution (mom. 54)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 90 som börjar med "Utskot- tet vill" och slutar med "motion 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2878 (c) medför investeringar i storskaliga elproduktionsanläggningar såsom kärnkraftverk en ökad användning av elvärme, en kraftig utbyggnad av distributionsnätet och därmed en större elkonsumtion. När investeringarna i distributions- och konsumtionsleden har genomförts medför detta ofta krav på nya stora produktionsanläggningar.

Enligt utskottets uppfattning strider den angivna utvecklingen mot nödvändigheten av en effektiv energianvändning. Den leder till ett energislöseri som resulterar i en kraftig belastning på vår miljö och ekonomi. Dessutom försvåras avvecklingen av kärnkraften. Enligt utskottets mening krävs därför en förutsättningslös parlamentarisk utredning om hur det framtida eldistributionssystemet skall utformas.

En utgångspunkt för den av utskottet förordade utredningens arbete bör vara att eldistributionssystemet skall utvecklas med krav på försörjningstrygghet och minskad sårbarhet, mindre användning av elenergi för uppvärmningsändamål i framtiden, förnyelsebara energikällor, lokal elproduktion och ny teknik för reglering av distributionen. Regeringen bör ta initiativ till att den här föreslagna utredningen snarast kommer till stånd.

dels att utskottet under 54 bort hemställa

54. *beträffande utredning om eldistribution*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

62. Eldistributionssystemet m. m. (mom. 55)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 90 med "Även nu" och slutar på s. 91 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det sedan en tid pågår en viss utveckling i linje med vad som föreslås i motionen. Fortfarande subventioneras dock värmeabonnenter under höglasttid. Det finns anledning för riksdagen att ytterligare markera betydelsen av att den tillgängliga elkapaciteten används på bästa sätt. Kapaciteten bör utnyttjas jämnare under året. Man bör vidare undvika att använda elström vid kortvariga stora effektbehov. En vidareutveckling av de kostnadsanpassade taxor som har börjat tillämpas torde vara nödvändig. Det är också av största vikt att den nuvarande möjligheten att erhålla lågt prissatt kraft inte leder till att elvärme tar den del av värmemarknaden som på sikt är mest lämpad för skogsbränsle. Härutöver vill utskottet betona vikten av att det inte byggs en elproduktionskapacitet för topeffekter, vilket motverkar strävandena att ersätta olja med andra energikällor. Utskottet vill vidare liksom motionärerna erinra om att avkopplingsbara eller avbrytbara elleveranser har

fördelar från belastningssynpunkt. Fel använt kan dock detta system innebära att övergången till ett energisystem i huvudsak baserat på inhemska och förnybara energislag hämmas. Utskottet anser att riksdagen genom ett uttalande till regeringen bör ansluta sig till vad utskottet här har anfört om eldistributionssystemet och elsystemets sårbarhet i anslutning till motion 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 55 bort hemställa

55. beträffande *eldistributionssystemet m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 q i ifrågakvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

63. Bidrag till vissa reservkraftverk (mom. 56)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 91 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som närmare utvecklas i motion 1984/85: 329 (c) är den svenska livsmedelsförsörjningen mycket beroende av tillgång på elektrisk ström. Särskilt känslig är animalieproduktionen. Detta konstaterande har också styrkts genom arbetet i kommissionen om elförsörjningens sårbarhet. Att det anskaffas reservaggregat för elström så att den svenska livsmedelsproduktionen kan fungera även under ofredstider är inte enbart en angelägenhet för lantbruket utan av stor vikt för hela samhället. Det är därför rimligt att staten svarar för en del av kostnaderna för anskaffningen av ett tillräckligt antal reservaggregat för att trygga vår livsmedelsproduktion under krig och avspärning. Att reservkraftverk finns tillgängliga innebär väsentliga fördelar också i fredstid genom att olägenheter och förluster vid längre elavbrott mildras.

Såsom föreslås i motion 1984/85: 329 (c) bör ett bidrag om 25 % av anskaffningskostnaden utgå till de lantbrukare som för att trygga sin animalieproduktion anskaffar lämpligt reservkraftverk. Kostnaderna för detta bidrag bör täckas med medel som inflyter inom oljeersättningsprogrammet.

dels att utskottet under 56 bort hemställa

56. beträffande *bidrag till vissa reservkraftverk*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 17 och med bifall till motion 1984/85: 329 yrkandena 1 och 2 godkänner av utskottet angivna riktlinjer för bidrag till anskaffande av reservkraftverk inom jordbruket.

64. Energisparande (mom. 57)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 91 med "Utskottet har" och slutar på s. 92 med "motion 1984/85:2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1984/85:2876 (m) finns det anledning att anta att energianvändningen per ytenhet även i fortsättningen kan komma att minska. Samtidigt finns det emellertid anledning att varna för en alltför optimistisk tilltro till energisparåtgärder. En stor del av de ekonomiskt försvarbara besparingsåtgärderna i äldre bebyggelse har redan genomförts. Oljekonvertering får heller inte vara något självändamål. Oljeförbränning kan även i framtiden förväntas vara en lämplig uppvärmningsform för vissa former av bebyggelse.

Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Alltså tillstyrker utskottet motion 1984/85:2876 (m) i här behandlad del.

dels att utskottet under 57 bort hemställa

57. *beträffande energisparande*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2876 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

65. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (mom. 58)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "och 1984/85:2870 (fp)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85:2876 (m) har utbyggnaden av fjärrvärmenätet medverkat till en effektivare energianvändning. Tillfredsställande tillgång på elenergi har också gjort det möjligt att använda såväl elpannor som värmepumpar i fjärrvärmesystemen. En ytterligare utbyggnad av de existerande fjärrvärmeanläggningarna, dvs. en förtätning av distributionsnätet, kan förväntas ske under de närmaste åren. Det finns emellertid anledning att varna för en omfattande nyanläggning av fjärrvärmeverk. Fjärrvärmedistribution vid energiförbrukningsmässigt gles bebyggelse blir mycket kostsam. Det skall såsom motionärerna framhåller inte vara något självändamål att spara energi om de totala kostnaderna ökar. Redan i dag är många fjärrvärmeanläggningar förlustbringande, och vissa mindre anlägg-

ningar har avvecklats redan efter mycket få driftår. Inom vissa kommuner finns en beklaglig tendens att på olika sätt, bl. a. genom planinstrument, framtinga en hög grad av anslutning till fjärrvärmesystem. Fjärrvärmeanläggningar bör konkurrera på lika villkor med andra värmeförsörjningsalternativ. Stöd bör inte utgå till sammankopplingar av värmeunderlag. Vad utskottet har anfört i detta ämne bör riksdagen ansluta sig till i ett uttalande till regeringen. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2876 (m) och avstyrker propositionen såvitt gäller här nämnt stöd. Ett beslut av nu angiven innebörd medför att något särskilt uttalande med anledning av motionerna 1984/85: 2878 (c) och 1984/85: 2870 (fp) inte är motiverat. Dessa motioner avstyrks således i här aktuell del.

dels att utskottet under 58 bort hemställa

58. beträffande *stöd till sammankoppling av värmeunderlag*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del avslår proposition 1984/85: 120 moment 12, motion 1984/85: 2870 yrkande 2 och motion 1984/85: 2878 yrkande 17.

66. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (mom. 58)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "och 1984/85: 2870 (fp)" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1984/85: 2878 (c) har från centerpartiets sida vid flera tillfällen understrukits att en utbyggnad av flexibla fjärrvärmenät, anpassade till låga driftstemperaturer, i därför lämpade tätortsområden är en riktig framtidsinvestering och ger möjligheter till en effektiv användning av tillgänglig energi. Ett mål för fjärrvärmeutbyggnaden bör enligt utskottets uppfattning vara att handlingsfriheten och möjligheterna att använda billig miljövänlig energi skall öka. Tillkommande fjärrvärmeanläggningar måste därför från början ges en sådan utformning att de passar för utnyttjande av alternativa energikällor. Fjärrvärmenät som inte fyller kraven på att kunna anpassas till nya energiformer kommer sannolikt inte att kunna konkurrera med fastighetsanknutna uppvärmningsalternativ och kommer därför av den enskilde fastighetsägaren att upplevas som en lösning till ett alltför dyrt uppvärmningsalternativ med åtföljande konflikter och besvärande dubbelinvesteringar som följd.

Det är därför viktigt att den justering av värmesystem till små vattenflöden med höga framledningstemperaturer (t. ex. den s. k. Kirunametoden) som i dag sker inte tillämpas. Ett mål bör vara att även befintliga värmesystem skall anpassas till låga driftstemperaturer. Ingen form av statligt

bidrag bör utgå till inusteringsarbete som inte uppfyller här angivet mål. Utskottet noterar med tillfredsställelse den angivna ändringen i bostadsstyrelsens föreskrifter, vilken ligger helt i linje med vad som anförts i centerpartiets motion.

I den mån stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät skall utgå måste det enligt utskottets mening förses med villkoret att anläggningen skall ha en sådan utformning att möjligheterna till val mellan olika energislag och produktionsätt ökar. Uppfylls inte dessa villkor bör inget stöd till fjärrvärmeutbyggnad utgå.

Vad utskottet här har anförts bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Utskottet tillstyrker sålunda den här behandlade delen av motion 1984/85: 2878 (c). Kravet i motion 1984/85: 2876 (m) är inte förenligt med vad här har anförts. Inte heller motion 1984/85: 2570 (fp) motiverar mot bakgrund av vad här har anförts något särskilt uttalande. Ifrågavarande motioner avstyrks i nu behandlad del.

dels att utskottet under 58 bort hemställa

58. *beträffande stöd till sammankoppling av värmeunderlag*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 12, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 17 och med avslag på motion 1984/85: 2870 yrkande 2 och motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för sammankoppling av värmeunderlag.

67. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (mom. 58)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "och 1984/85: 2870 (fp)" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförts i motion 1984/85: 2870 (fp) anser utskottet att den goda tillgången på elenergi på kort sikt bör utnyttjas genom att elenergi används i uppvärmningen för att ersätta olja. Detta kan ske och sker i hög grad i fjärrvärmesystemet genom s. k. avkopplingsbara elpannor. Vid tidpunkten för kärnkraftsavvecklingen blir det möjligt att ersätta elenergin med annan energi utan alltför stora ingrepp.

Fjärrvärmen har såsom motionärerna påpekar stor strategisk betydelse inför kärnkraftsavvecklingen även i ett annat avseende. I tillräckligt stora system kan man till rimlig ekonomi producera elenergi med hjälp av s. k. mottryckskraft.

Mot den här angivna bakgrunden anser utskottet att det är angeläget att kommunerna bygger ut fjärrvärmen. Det är också välmotiverat att man vidtar åtgärder för att anpassa fjärrvärmenäten till lägre temperaturer och få till stånd sammankopplingar för att öka kraftvärmeunderlagen.

Utskottet vill dock understryka att framtida utbyggnader endast bör ske till områden med ett tillräckligt värmeunderlag för att ge systemet god ekonomi. Det är inte rimligt att konsumenterna i fjärrvärmeområdena tvångsansluts, om de kan ordna uppvärmningen billigare på annat sätt. Om någon form av individuell uppvärmning i ett område är billigare för konsumenten bör inte fjärrvärmen byggas ut till detta område. Mot här angiven bakgrund anser utskottet det inte rimligt att en enskild konsument skall kunna förhindras att installera t. ex. en värmepump därför att han bor inom ett fjärrvärmeområde.

Med en fri konkurrens mellan olika värmesystem ökar sannolikheten för att kommunerna gör rimliga lönsamhetsbedömningar vid beslut om utbyggnad av fjärrvärmenäten. För att en rimlig bedömning av olika alternativ skall kunna göras krävs att kommunerna tillämpar en taxesättning där abonnentens kostnader för fjärrvärme kan jämföras med kostnaden för alternativa uppvärmningssätt.

Utskottet anser att riksdagen genom ett uttalande till regeringen bör ansluta sig till vad utskottet här har anfört om den framtida fjärrvärmeutbyggnaden. Sålunda tillstyrker utskottet motion 1984/85:2870 (fp) i nu behandlad del. Vad utskottet här har anfört är väl förenligt med regeringens förslag om stöd till sammankopplingar av värmeunderlag, vilket således tillstyrks. Därmed avstyrker utskottet förslagen på denna punkt i motionerna 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2878 (c).

dels att utskottet under 58 bort hemställa

58. *beträffande stöd till sammankoppling av värmeunderlag*

att riksdagen med bifall till proposition 1984/85: 120 moment 12 och motion 1984/85: 2870 yrkande 2 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågasvarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 17 godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för sammankoppling av värmeunderlag.

68. Introduktionsstöd för solvärmeanläggningar (möm. 59)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 96 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1984/85:2067 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt uppfattningen i motion 1984/85:2875 (m) att introduktionsstöd inte bör ges för solfångare. Utskottet tillstyrker sålunda denna motion i ifrågasvarande del. I konsekvens därmed avstyrker utskottet propositionen och motion 1984/85:2878 (c) i här behandlad del liksom motion 1984/85:2067 (c).

dels att utskottet under 59 bort hemställa

59. beträffande *introduktionsstöd för solvärmeanläggningar*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2875 yrkande 10 i ifrågavarande del avslår proposition 1984/85:120 moment 13, motion 1984/85:2067 yrkandena 1 och 2 och motion 1984/85:2878 yrkandena 10 och 11.

69. Introduktionsstöd för solvärmeanläggningar (mom. 59)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 96 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1984/85:2067 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs om solvärme i motionerna 1984/85:2878 (c) och 1984/85:2067 (c).

Från miljösynpunkt är utnyttjande av solvärme det överlägset bästa uppvärmningssättet. Teknikutvecklingen vad avser solvärmeanläggningar går i dag mycket snabbt med åtföljande lägre kostnader. För gruppvärme-centraler kan t. ex. solfångarfält i kombination med bergvärmelager och värmepumpar vara lönsamma redan i dagsläget. Med hjälp av värmepumpar kan också solvärmens tas upp indirekt från t. ex. sjöar eller uteluften. De ekonomiska förutsättningarna har således kraftigt förbättrats under senare år.

Marknadsutrymmet för solvärmetekniken är emellertid begränsat med hänsyn till den rådande produktionsstrukturen på energiområdet med dess överinvesteringar i kärnkraftverken.

Sverige har i dag en framskjuten position på solvärmeteknikens område. Denna teknik är i dagsläget i ungefär samma situation som värmepumpstekniken var för fem år sedan.

För att Sverige skall kunna behålla sin ledande position på solvärmeteknikens område krävs enligt utskottets mening såväl fortsatta forsknings- och utvecklingsinsatser som stöd till praktiska anläggningar. Det är därför tillfredsställande att investeringsstödet om 50% av investeringskostnaden förlängs. Utskottet anser dock att investeringsstödet bör finnas kvar minst under en treårsperiod.

En djärv satsning på solenergi med en inriktning som tar till vara möjligheterna att med hjälp av svensk teknik och svensk produktion främja användningen av solenergi kan, såsom motionärerna påpekar, ge Sverige ett bra försprång i kunskaper och produktionsteknik – med en starkt ekonomi och ökad sysselsättning som följd. För att en sådan satsning skall bli möjlig föreslår utskottet att riksdagen skall anvisa de ökade resurser som byggforskningsrådet har hemställt om för forskning och utveckling inom delprogrammen solvärmeteknik, värmepumpar, värmelagring samt

system och genomförandefrågor. Medelsberäkningen återkommer utskottet till under anslaget E 12.

dels att utskottet under 59 bort hemställa

59. beträffande *introduktionsstöd för solvärmeanläggningar* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 13, med bifall till motion 1984/85: 2067 yrkandena 1 och 2 och motion 1984/85: 2878 yrkandena 10 och 11 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i frågavarande del godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för solvärmeanläggningar.

70. Värmepumpar (mom. 60)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 97 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "motion 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Värmepumpstekniken är i dag känd och etablerad. Därför kan utskottet godta att stödet till introduktion av värmepumpar trappas ned och ges en mer specificerad inriktning. Utskottet vill dock understryka vikten av satsningar på nya system av värmepumpar och betydelsen av forskning och utvecklingsarbete kring bränsle drivna och kemiska värmepumpar. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Därmed tillgodoses motion 1984/85: 2878 (c) i nu berörd del.

dels att utskottet under 60 bort hemställa

60. beträffande *värmepumpar* att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 r som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

71. Direktverkande elvärme (mom. 61)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar med "Näringsutskottet kommer" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till vad som har anförts i den avvikande meningen av moderata samlingspartiets företrädare i bostadsutskottet.

Näringsutskottet delar sålunda den uppfattning som uttrycks i moderata samlingspartiets partimotion 1984/85: 2876 om att elenergi under överblickbar framtid kommer att finnas i sådan utsträckning att direktverkande elvärme kan tillåtas. Styrmedel i form av vissa planregler och skärpta krav

på energisnåla byggnader bör inte tillämpas. De nuvarande reglerna, som riksdagen tidigare i enighet har ställt sig bakom, bör gälla även i fortsättningen.

Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen detta till känna som sin mening.

dels att utskottet under 61 bort hemställa

61. beträffande *direktverkande elvärme*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2876 yrkande 14 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85:2863 yrkande 3, motion 1984/85:2870 yrkande 3 och motion 1984/85:2878 yrkandena 1f och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

72. Direktverkande elvärme (mom. 61)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar med "Näringsutskottet kommer" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som sägs i den avvikande meningen från centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas företrädare i bostadsutskottet vill näringsutskottet anföra följande.

När riksdagen år 1981 (CU 1980/81:37) fastställde villkoren för installation av direktverkande elvärme hade civilutskottet att behandla en motion (c) i vilken föreslogs att kraven för att få installera sådan elvärme skulle sättas så att direkteluppvärmning skulle få installeras endast i hus där det sammanlagda energibehovet för tappvarmvatten och värme understeg motsvarande förbrukning i normhuset med minst 40%.

Med anledning av motionen anförde civilutskottet enhälligt att utskottet anslöt sig till tanken på en skärpning av kraven i ett andra steg.

Det finns sålunda goda motiv för centerpartiets förslag i partimotionen 1984/85:2878 att kraven skall skärpas och ELIN ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till skärpta krav.

I propositionen anføres att möjligheten att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme bör uppmärksammas. Som har anförts i motion 1984/85:2863 (c) måste det vara att föredra att energisnåla hus byggs framför att samhället med planhinder skall möta ett sådant byggande.

Näringsutskottet föreslår att riksdagen med anledning av här behandlade delar av motionerna 1983/84:2863 (c) och 1984/85:2878 (c) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört. Vad som föreslås i motsvarande delar i motionerna 1984/85:2870 (fp) och 1984/85:2876 (m) låter sig

inte förenas med ett sådant uttalande. Dessa motioner avstyrks i dessa delar.

dels att utskottet under 61 bort hemställa

61. beträffande *direktverkande elvärme*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2863 yrkande 3 och motion 1984/85: 2878 yrkandena 1 f och 4 och med avslag på motion 1984/85: 2870 yrkande 3 och motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

73. Direktverkande elvärme (mom. 61)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar med "Näringsutskottet kommer" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som sägs i den avvikande meningen från folkpartiets företrädare i bostadsutskottet vill näringsutskottet anföra följande.

Tidigare har här redovisats de s. k. ELAK-kraven, dvs. de krav som i princip måste vara uppfyllda för att direktverkande elvärme skall tillåtas i småhus avsedda för annat än fritidsändamål.

Näringsutskottet delar den i motion 1984/85: 2870 (fp) framförda uppfattningen att det inte nu är motiverat att frångå dessa krav. Det kan heller inte anses lämpligt att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme. En sådan ordning innebär att beslut om uppvärmningssystem i de berörda småhusen flyttas från de enskilda konsumenterna till myndigheter och kommunala organ. Näringsutskottet konstaterar i likhet med bostadsutskottet att det varken i propositionen eller i andra sammanhang har tillförts information som motiverar att de nu gällande kraven omprövas.

Näringsutskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda nu behandlad del av motion 1984/85: 2870 (fp). Förslagen i motionerna 1984/85: 2863 (c), 1984/85: 2876 (m) och 1984/85: 2878 (c) låter sig i här aktuell del inte förenas med vad utskottet nu har anfört. De avstyrks därför.

dels att utskottet under 61 bort hemställa

61. beträffande *direktverkande elvärme*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2870 yrkande 3 och med avslag på motion 1984/85: 2863 yrkande 3, motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkandena 1 f och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

74. Storstadsområdenas värmeförsörjning (mom. 62)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "erinran mot" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det inte bör utgå statligt stöd till sammankopplingar av s. k. strategiska ledningar. Om de tilltänkta åtgärderna inte är motiverade från fjärrvärmedistributörernas synpunkt bör inte staten delfinansiera sådana projekt. I övrigt visar det nu berörda avsnittet i propositionen att kommunerna väljer de lösningar som de anser passa bäst för deras situation och att statens roll måste vara mycket begränsad i de här aktuella frågorna.

dels att utskottet under 62 bort hemställa

62. beträffande storstadsområdenas värmeförsörjning

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 21 och med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

75. Storstadsområdenas värmeförsörjning (mom. 62)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "erinran mot" bort ha följande lydelse:

Som närmare har utvecklats i det föregående (s. 187) bör vissa bestämda villkor vara uppfyllda för att stöd skall kunna utgå till utbyggnad av fjärrvärmeanläggningar. Bl. a. krävs en utformning av anläggningarna på så sätt att möjligheterna till val mellan olika energislag och produktionsätt ökas. Med det sagda avstyrker utskottet den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2876 (m).

76. Stöd för åtgärder för att minska utsläpp av miljöstörande ämnen vid förbränning av avfall (mom. 64)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c), Hugo Bergdahl (fp) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 103 som börjar med "Näringsutskottet instämmer" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet kommer till samma slutsats som centerpartiets och folkpartiets företrädare i jordbruksutskottet. Som påpekas i den avvikande

meningen förhåller det sig så att förbränning av avfall under senare år har fått en allt större omfattning och enligt propositionen kommer att öka ytterligare. Detta är enligt utskottets mening en oroande utveckling. Det står också i motsats till 1975 års mål i fråga om återanvändning av avfall. En absolut förutsättning för en omfattande förbränning av avfall är att miljöfrågorna kan lösas. Det bör också betonas att avfall i första hand skall betraktas som en resurs som skall återvinnas.

Utskottet ser med stort allvar på framför allt riskerna för utsläpp av dioxiner och tungmetaller vid avfallsförbränning. Det är synnerligen angeläget att åtgärder vidtas för att komma till rätta med de problem som är förknippade med avfallsförbränning. Ökade resurser bör anslås till forskning angående dioxiners uppkomst och verkningar samt åtgärder vidtas för att stimulera teknisk utveckling inom rökgasreningsområdet. Vidare bör ökade insatser göras för att få till stånd ett utvecklingsarbete rörande metanjäsning av organiskt avfall.

Ökade möjligheter att sortera och återanvända avfall bör stimuleras. Det är också angeläget att de problem som kan uppstå när en produkt blir avfall beaktas redan när produkten utvecklas.

Dioxinutsläppen från samtliga sopförbränningsanläggningar bör snarast kartläggas och betryggande gränsvärden sättas upp och fortlöpande kontrolleras. I avvaktan på forsknings- och kartläggningsresultaten bör inga nya sopförbränningsanläggningar få byggas.

Utskottet tillstyrker motion 1984/85: 2878 (c) i här behandlad del.

dels att utskottet under 64 bort hemställa

64. *beträffande stöd för åtgärder för att minska utsläpp av miljöstörande ämnen vid förbränning av avfall*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 18 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 16 godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för åtgärder för att minska utsläpp av miljöstörande ämnen vid förbränning av avfall.

77. Konkurrensen på oljemarknaden (mom. 65)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 105 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "1984/85: 2870 (fp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som i denna fråga anförs i motion 1984/85: 2876 (m). De antydningar om samverkan mellan oljebolagen för att upprätthålla en stabil prisnivå som görs i propositionen finner utskottet

anmärkningsvärda. En sådan kartellbildning skulle drabba konsumenterna, vilka skulle få betala ett högre pris för olja och bensin än de annars skulle ha gjort. Statsmakernas uppgift bör vara att bekämpa karteller – inte att uppmana företag att bilda sådana. I en situation då efterfrågan på petroleumprodukter sjunker och då produkterna efterfrågas i andra proportioner än tidigare kan det inte uteslutas att detta kan få konsekvenser för de svenska raffinaderierna. Från statens sida bör ingripanden ske endast för att bibehålla en sådan raffinaderikapacitet att de för kriser avsedda råoljelagren kan raffineras i tillräcklig utsträckning. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 65 bort hemställa

65. *beträffande konkurrensen på oljemarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 10 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2870 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

78. Konkurrensen på oljemarknaden (mom. 65)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 105 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "1984/85: 2870 (fp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 1984/85: 2870 (fp) är för närvarande konkurrenssituationen på den svenska bensinmarknaden mycket hård. Detta beror huvudsakligen på en överetablering på marknaden. I en sådan marknadssituation är det inte onaturligt att kampen om marknadsandelarna blir skarp. Det är i en fri marknadsekonomi naturligt att priset används som främsta konkurrensmedel. Låga priser kommer konsumentkollektivet till godo. I den nuvarande marknadssituationen är det inte påkallat med statliga interventioner eller hot om sådana ingripanden. Detta bör klargöras för regeringen genom ett uttalande av riksdagen.

dels att utskottet under 65 bort hemställa

65. *beträffande konkurrensen på oljemarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2870 yrkande 7 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkande 10 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

79. Oljeexploatering (mom. 66)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrandesom börjar på s. 105 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar på s. 106 med "motion 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) bör frågan om svensk medverkan vid oljeexploatering i utlandet avgöras av intresserade företag på helt kommersiella grunder.

Som framhålls i en reservation till näringsutskottets betänkande om vissa oljefrågor våren 1984 (NU 1983/84: 43) av moderata samlingspartiets företrädare i utskottet är det väsentligt att de insatser som görs inom prospekterings- och utvinningsområdena sker efter affärsmässiga principer utan snedvridande statliga subventioner. Utskottet vill nu erinra härom och föreslår att riksdagen i en meningsyttring till regeringen ställer sig bakom vad här har anförts. Motion 1984/85: 2876 (m) tillstyrks sålunda i nu behandlad del.

dels att utskottet under 66 bort hemställa

66. beträffande *oljeexploatering*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 10 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

80. Oljeexploatering (mom. 66)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 105 med "Utskottet instämmer" och slutar på s. 106 med "motion 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i en reservation till näringsutskottets betänkande om vissa oljefrågor våren 1984 (NU 1983/84: 43) av centerpartiets företrädare i utskottet finns det med hänsyn till utvecklingen på oljemarknaden inte anledning att bedriva en omfattande prospektering efter olja. Statligt stöd till prospektering efter olja och naturgas bör i princip begränsas till att avse insatser inom landet. De företag som önskar bedriva prospektering utomlands bör själva stå för de ekonomiska riskerna med sådana engagemang. Under en övergångsperiod bör dock stöd kunna utgå för insatser i Nord-sjön.

Något uttalande av riksdagen med anledning av vad som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) i denna del finner utskottet inte motiverat. Den avstyrks därför.

81. Ägarförhållandena i Svenska Petroleum AB (mom. 67)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 1984/85: 2876 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna i att statens uppgift på oljeområdet bör begränsas till att fastställa reglerna för marknaden. Staten skall således inte agera på ett sätt som gynnar eller missgynnar enskilda företag. Från denna synpunkt är det statliga ägandet av Svenska Petroleum, som motionärerna framhåller, olyckligt. Detta intryck förstärks av de pågående, av regeringen initierade, underhandlingarna mellan Svenska Petroleum och OK.

Det framstår mot bakgrund av vad här har anförts som uppenbart att det krav på en plan för avveckling av Svenska Petroleum som vid upprepade tillfällen har framförts av moderata samlingspartiet nu i hög grad är befogat. Regeringen bör skyndsamt låta utarbeta en sådan plan och förelägga riksdagen denna för beslut.

dels att utskottet under 67 bort hemställa

67. *beträffande ägarförhållandena i Svenska Petroleum AB*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

82. Fortsatt oljeanvändning (mom. 68)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1984/85: 2865 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Oljeförbrukningen har minskat betydligt snabbare än vad som beräknades i 1981 års energipolitiska beslut. Det finns därför för närvarande inte anledning för statsmakterna att öka takten när det gäller åtgärder för att få ned oljeförbrukningen. Det är inte acceptabelt att ett minskat oljeberoende byts ut mot ett nytt beroende av kärnkraft och kol. En ytterligare snabb sänkning av oljeförbrukningen som i huvudsak kompenseras genom kolförbrukning eller genom ökad elvärmeinstallation kommer enligt utskottets bedömning att skapa nya problem inför framtiden.

Utskottet föreslår därför att riksdagen gör ett sådant uttalande som föreslås i motion 1984/85: 2865 (vpk).

dels att utskottet under 68 bort hemställa

68. *beträffande fortsatt oljeanvändning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2865 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

83. Introduktion av naturgas (mom. 69)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "och 1984/85:2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Med instämmande i vad som anförs i motion 1984/85: 2876 (m) konstaterar utskottet att naturgas hittills inte har varit något ekonomiskt fördelaktigt energislag i Sverige. Med hänsyn till den kapacitet som finns i gasnätets stamlinje kan en ytterligare utbyggnad av gasdistributionsnäten förväntas. Det är emellertid väsentligt att understryka att gasintroduktionen måste ske på rent företagsekonomiska grunder. Det finns således ingen anledning att behålla några speciella subventioner för gasdistribution, t. ex. det tioprocentiga investeringsbidrag som utgår för gasdistributionsanläggningar.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört. Därmed tillgodoses helt ifrågavarande del av motion 1984/85: 2876 (m). Vad som däremot anförs i motion 1984/85: 2878 (c) bör mot bakgrund av vad nu har sagts inte ligga till grund för något initiativ av riksdagen.

dels att utskottet under 69 bort hemställa

69. beträffande *introduktion av naturgas*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2878 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

84. Introduktion av naturgas (mom. 69)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 109 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "och 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Naturgas har avsevärda miljöfördelar jämfört med kol, olja och kärnkraft. Även om naturgasen är ett importerat energislag bör den därför kunna utnyttjas under överskådlig tid i det svenska energiförsörjningssystemet, särskilt inom storstadsregionerna. För den händelse gas påträffas inom landet bör den givetvis användas före importerade energislag. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad här har anförts. Därmed tillstyrker utskottet den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2878 (c). Utskottet avstyrker motion 1984/85: 2876 (m) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 69 bort hemställa

69. beträffande *introduktion av naturgas*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 23 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

85. Utbyggnad av Sydgasprojektet (mom. 70)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 110 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion 1984/85: 2088 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det värdefullt att arbetet med naturgasintroduktion nu pågår i landet. De miljömässiga fördelar som naturgasen har framför andra energibärare utgör ett avgörande argument för att en fortsatt introduktion snabbt bör komma i gång utöver det nu pågående Sydgasprojektet. Också sysselsättningskäl talar härför. Vad här har anförts motiverar att Sydgas II- och Västgasprojekten bör bedrivas skyndsamt. Utskottet räknar med att regeringen snarast i positiv anda prövar vattenfallsverkets framställning. Också övriga projekt bör bedömas med inriktningen att de skall kunna realiseras snabbt. Vad utskottet här har anfört om den fortsatta naturgasintroduktionen bör riksdagen anmäla som önskemål till regeringen. Utskottet tillstyrker alltså motion 1984/85: 2088 (vpk) i här aktuell del.

dels att utskottet under 70 bort hemställa

70. beträffande *utbyggnad av Sydgasprojektet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2088 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

86. Gasledning till Karlshamn (mom. 71)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 110 som börjar med "Det är" och slutar med "motion 1984/85: 465 (vpk)" bort ha följande lydelse:

En gasledning till Karlshamn skulle möjliggöra att vissa industrier i västra Blekinge kan övergå till gasdrift, vilket från miljösynpunkt skulle vara utomordentligt fördelaktigt. Projektering av en gasledning till Karlshamn bör därför snarast påbörjas. Utskottet anser att regeringen nu bör ta de initiativ som erfordras för att en gasintroduktion i Karlshamn skall kunna förverkligas. Motion 1984/85: 465 (vpk) tillstyrks i här behandlad del.

dels att utskottet under 71 bort hemställa

71. *beträffande gasledning till Karlshamn*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 465 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

87. Östgasprojektet (mom. 72)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 111 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motion 1984/85: 2876 (m) bör riksdagen i en meningsyttning till regeringen slå fast att det för närvarande inte finns anledning att närmare undersöka möjligheterna till gasimport från Sovjetunionen. Det är bl. a. kraven på leveranssäkerhet som motiverar detta ställningstagande. Utskottet tillstyrker sålunda den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2876 (m) och avstyrker motion 1984/85: 2088 (vpk) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 72 bort hemställa

72. *beträffande Östgasprojektet*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2088 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

88. Östgasprojektet (mom. 72)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 111 som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att i den svenska energipolitiken på naturgasens område så litet intresse har visats för leveranser från Sovjetunionens stora gasfyndigheter. Sverige borde i likhet med flera västeuropeiska stater på ett mycket mera aktivt sätt arbeta för en koppling till det sovjetiska gasnätet. Indirekt finns redan denna anslutning, eftersom Sydgasprojektet kommer att kopplas till det västtyska nätet och därmed till det sovjetiska nätet. En gasledning över Ålands hav skulle kunna byggas relativt snabbt. Ett genomförande av ett sådant projekt skulle ge en välbehövlig stimulans för de berörda områdena. En sammanbindning av en östgasledning med övriga projekterade gasledningar skulle vara av stor betydelse för svensk industri och för energiförsörjningen. Stora miljömässiga fördelar skulle också vinnas. Vidare skulle det vara av regionalpoli-

tiskt värde. Det har funnits och finns fortfarande i den ledning från Sovjetunionen som går till östra Finland en reservkapacitet på ungefär 1 miljard m³ gas. Om inte Sverige är intresserat kommer man i Finland med all sannolikhet att satsa på en utbyggnad av nätet där och att ta vara på ifrågavarande reserv. Sannolikt kommer det att medföra en utbyggnad av ny kemisk industri i Finland, t. ex. konstgödselproduktion, vilket gör att planerna på en sådan ny produktion i Sverige inte blir realiserbara inom överskådlig tid.

Regeringen bör mot bakgrund av vad här har anförts vidta åtgärder för att snarast kunna få till stånd ett avtal med Sovjetunionen om naturgasleveranser via Finland. Vidare bör regeringen nu låta utarbeta konkreta förslag till projektering av en gasledning över Ålands hav. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av den här angivna innebörden. Den nu behandlade delen av motion 1984/85: 2088 (vpk) tillstyrks sålunda.

dels att utskottet under 72 bort hemställa

72. beträffande Östgasprojektet

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2088 yrkande 3 och med avslag på motion 1984/85: 2876 yrkande 13 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

89. Vyrmetanmetoden (mom. 75)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 112 som börjar med "Utskottet kommer" och slutar med "skall ske" bort ha följande lydelse:

Även om det ännu är för tidigt att göra bestämda uttalanden om vyrmetanmetodens ekonomi och om hur stor utbredning metoden kan få bör enligt utskottets uppfattning staten aktivt stödja en vidareutveckling av metoden. Detta bör främst ske genom medverkan till att ett antal fullskalanläggningar kommer till stånd. Härigenom kan värdefull erfarenhet vinnas och kunskapsuppbyggnaden ske så snabbt som möjligt. Det är vidare betydelsefullt att handläggningstiden för tillståndsgivningen inte blir längre än nödvändigt.

En utveckling av vyrmetanmetoden under u-landsförhållanden borde kunna ge mycket goda effekter för mottagarlandet och samtidigt en kunskapsåterföring till det utvecklingsarbete som bedrivs i Sverige.

Utskottet anser således att utvecklingen av vyrmetanmetoden bör främjas i enlighet med vad här har anförts. Riksdagen bör uttala att så skall ske. Motion 1984/85: 2068 (c) tillstyrks alltså.

dels att utskottet under 75 bort hemställa

75. beträffande vyrmetanmetoden

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2068 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

90. Kolanvändning (mom. 76)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 113 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion 1984/85:2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer helt i vad som i motion 1984/85:2878 (c) sägs om insatserna för att ersätta importerade energislag och om riktlinjer för kolanvändningen. Det föreligger sålunda inte något större behov av att ersätta olja med andra importerade fasta bränslen för att uppsatta sparmål skall kunna nås. Följaktligen finns det inte några energipolitiska skäl att introducera nämnvärt mycket mera kol i det svenska energisystemet utöver den nuvarande förbrukningsnivån på ca 2 miljoner ton. Riksdagen bör göra ett uttalande av här angiven innebörd. Därmed tillgodoses önskemål i motion 1984/85:2878 (c). Ett sådant uttalande ligger också i linje med tankegångar i motion 1984/85:879 (m), vilken i denna del har behandlats av jordbruksutskottet (JoU 1984/85:28)

dels att utskottet under 76 bort hemställa

76. beträffande kolanvändning

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 1 d och yrkande 1 l [ett, litet L] i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

91. Stöd till inhemska bränslen (mom. 77)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 115 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "och 1984/85:2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1984/85:2875 (m) har statligt stöd utgått under flera år för olika åtgärder ägnade att främja omställningen av landets energisystem. Det är nu hög tid att avvecklingen av dessa stödformer påbörjas på allvar. Således bör stöd inte längre utgå till investeringar i förbränningsanläggningar för inhemska bränslen.

Propositionen och motion 1984/85:2878 (c) avstyrks därför i här aktuell del.

dels att utskottet under 77 bort hemställa

77. beträffande stöd till inhemska bränslen

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2875 yrkande 10 i ifrågavarande del avslår proposition 1984/85:120 moment 19 och motion 1984/85:2878 yrkande 8.

92. Stöd till inhemska bränslen (mom. 77)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 115 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "och 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som uttrycks i motion 1984/85: 2878 (c) att stödet till investeringar i förbränningsanläggningar eldade med inhemska fasta bränslen även fortsättningsvis bör utgå med 15 % av investeringskostnaden. Den stora kapacitet för produktion av elkraft som nu finns och den intensiva marknadsföring av lågt prissatt elektrisk kraft som genomförs i syfte att eluppvärmningen skall öka utgör enligt utskottets uppfattning ett hot mot möjligheterna att avveckla kärnkraften. Det behövs mot denna bakgrund en ytterligare stimulans av utvecklingen mot en fungerande marknad för inhemska bränslen. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört.

dels att utskottet under 77 bort hemställa

77. beträffande stöd till inhemska bränslen

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 moment 19, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 8 och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna grunder för stöd för anläggningar av inhemska bränslen.

93. Marknaden för inhemska bränslen (mom. 78)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 115 med "Utskottet erinrar" och slutar på s. 116 med "motion 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om vad som anfördes i detta ämne förra året. Härutöver vill utskottet understryka det ansvar som kommuner, kraftproducenter och distributörer har för att åstadkomma en uppbyggnad av ett fungerande energisystem. Den statliga sektorns ansvar vad gäller den egna energiförbrukningen är värd att betona. Det finns här vidare skäl att uppmärksamma det arbete som bedrivs i utredningen (I 1984: 02) om el och inhemska bränslen (ELIN). Utredningen skall bl. a. belysa frågan om konflikter mellan elkraft och inhemska bränslen för uppvärmningsändamål.

Mot bakgrund av vad här har anförts anser utskottet det inte erforderligt med ett sådant uttalande i detta ämne av riksdagen som föreslås i motion 1984/85: 2878 (c).

94. Marknaden för inhemska bränslen (mom. 78)

Ivar Franzén (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 115 med "Utskottet erinrar" och slutar på s. 116 med "motion 1984/85: 2878 (c)" bort ha följande lydelse:

Det kan konstateras att, som anförs i motion 1984/85: 2878 (c), tillgången på inhemska bränslen är mycket god och att den om den utnyttjas kan skapa betydande sysselsättning. Det finns dock avsättningsproblem. Användningen bromsas av den goda tillgången på rabatterad och skattefri elenergi. För att andelen inhemska bränslen i energiförsörjningssystemet skall öka även i fortsättningen krävs att en fungerande marknad byggs upp.

Enligt utskottets uppfattning krävs aktiva insatser från stat, landsting och kommuner i syfte att pröva olika lösningar för att användningen av skogsbränslen skall fortsätta att öka. Vidare erfordras gynnsamma bidrags- och skatteregler. I enskilda pannor och små blockcentraler kommer troligen väl automatiserad eldning med förädlade biobränslen att ha den bästa konkurrenskraften gentemot såväl olja som elenergi.

Utskottet tillstyrker sålunda kravet i motion 1984/85: 2878 (c) på ett uttalande av riksdagen av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 78 bort hemställa

78. beträffande *marknaden för inhemska bränslen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

95. Introduktion av alternativa drivmedel (mom. 80)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 119 som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

I de centerpartistiska partimotioner som behandlas här har på ett övertygande sätt påvisats en rad fördelar som uppkommer om låginblandning av etanol i motorbensin blir tillämpad i Sverige. I korthet finns följande argument för en sådan etanolintroduktion.

Svensk etanol kan helt baseras på inhemska råvaror och en sådan produktion stämmer helt med målet att ersätta olja. En förbättrad miljö erhålls i tätorterna genom att införande av blyfri bensin underlättas och därmed möjliggör införande av katalytisk rening eller annan bättre teknik för rening av bilavgaserna. Försörjningstryggheten ökar och livsmedelsberedskapen förbättras. Sysselsättningen ökar med 2000–3000 nya arbetstillfällen vid en produktion av ca 300 000 m³ etanol. Bytesbalansen

förbättras. Svensk industri får ökade möjligheter att exportera teknologi och kompletta anläggningar.

Utskottet anser att riksdagen redan nu bör fatta ett principbeslut om låginblandning av etanol i motorbensin utan att invänta ytterligare utredningsinsatser. Ett mål bör vara att en låginblandning av etanol i all motorbensin skall vara genomförd i början på 1990-talet. Med den angivna genomförandetiden finns möjlighet att efter hand göra erforderliga anpassningar för att introduktionen skall gå så smidigt som möjligt. Om principbeslutet försenas, är risken stor att oljeindustrin binder upp sig i alternativa investeringar med en försämrad konkurrenskraft för etanolen som följd.

Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ställer sig bakom vad som här och i de nu behandlade delarna av centerpartiets partimotioner har anförts om låginblandning av etanol i motorbensin.

dels att utskottet under 80 bort hemställa

80. beträffande *introduktion av alternativa drivmedel*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 558 och motion 1984/85: 2878 yrkande 1 o i ifrågavarande del och yrkande 1 p, med anledning av motion 1984/85: 2085 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1984/85: 2264 och 1984/85: 2869 och motion 1984/85: 2870 yrkande 8 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

96. Utveckling av ny energiteknik (mom. 82)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att regeringens negativa inställning till Securetekniken har ryckt undan grunden för en möjlig svensk exportprodukt. De viktigaste åtgärderna för att främja svensk export är att åstadkomma ett näringslivsvänligt klimat och att bedriva en ekonomisk politik som ger förutsättningar för svenska företag att vara konkurrenskraftiga. Energisymposier och statliga bidrag till speciella exportorgan är i det sammanhanget av underordnad betydelse.

Några ytterligare medel bör därför för närvarande inte tillföras Swebex. Den detaljstyrning som riksdagen ägnar sig åt genom att anvisa medel speciellt för bygg- och energiexport främjar inte svensk export.

dels att utskottet under 82 bort hemställa

82. beträffande *utveckling av ny energiteknik*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 10 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1984/85: 120 moment 20 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

97. Statens energiverks förvaltningskostnader (mom. 84)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 123 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna. Statens energiverk bör upprätthålla kontakten med de intressen som regeringen avser skola bli representerade i det aviserade rådet. Ett formaliserat råd av angivet slag kunde öppna möjligheter för ställningstaganden som kan ge ett felaktigt intryck av enighet. Därför är det bättre att energiverket behåller sin uppgift att informera om och framlägga förslag på elproduktionsområdet och elanvändningsområdet. Regeringen kommer därefter i förekommande fall att avgöra frågorna efter det att olika intressenter har fått komma till tals.

Såsom motionärerna påpekar handlägger statens energiverk – förutom att verket svarar för en del nödvändiga och väsentliga myndighetsuppgifter – större delen av de subventioner som utgår i syfte att energianvändningen skall minska. I motion 1984/85: 2875 (m) föreslås begränsningar på dessa områden. Energiverkets myndighetsutövande uppgifter borde bli föremål för en översyn i syfte att undanröja den reglering på energiområdet som inte är nödvändig. På sikt bör en sådan översyn medverka till att förvaltningskostnaderna ytterligare kan minskas. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2875 (m) och föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd.

dels att utskottet under 84 bort hemställa

84. beträffande statens energiverks förvaltningskostnader

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 1 och med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 1 i ifrågavarande del till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 20018 000 kr.

98. Anslag till utredningar och information (mom. 85)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 123 med "Som påpekas" och slutar på s. 124 med "av 10 929 000 kr." bort ha följande lydelse:

Den inriktning av energipolitiken som förordas av moderata samlingspartiet innebär ett väsentligt mindre behov av offentliga utredningar och utvärderingar. Enligt utskottets uppfattning kan energidistributörer och energianvändare i betydligt större utsträckning själva svara för nödvändiga

utvärderingar. Därmed bortfaller dock inte behovet av utredningsmaterial som stöd för offentliga beslut på energiområdet. Givetvis måste dessa utredningar för att de skall vara meningsfulla hålla en hög kvalitet.

De höga energikostnaderna är i sig det bästa incitamentet till sparande på energiområdet. Därför kommer de flesta energisparåtgärder att vidtas även utan förekomsten av subventioner. Detta förutsätter emellertid att aktörerna på marknaden är medvetna om sparmöjligheterna. Enskilda konsumenter och företagsledare i mindre företag som normalt inte sysslar med energisparfrågor har inte alltid insikt om metoder för och möjliga resultat av energisparande. Det finns dock anledning att räkna med att de företag som är aktiva på marknaden kommer att svara för huvuddelen av informationsarbetet. Tills vidare bör dock en begränsad offentlig informationsverksamhet behållas.

Det sammanlagda medelsbehovet för utredningar och information under nästa budgetår kan beräknas uppgå till ca 11 milj. kr. Inför senare budgetår bör möjligheten att nedbringa kostnaderna ytterligare beaktas.

dels att utskottet under 85 bort hemställa

85. beträffande *anslag till utredningar och information*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 2 och med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 1 i ifrågavarande del till *Statens energiverk: Utredningar m. m. och information* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 929 000 kr.

99. Tekniskt forskningsråd (mom. 87)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 126 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "motion 1984/85: 2875 (m)" bort ha följande lydelse:

Som sägs i den nämnda reservationen till näringsutskottets betänkande NU 1984/85: 22 skulle det vara en styrka för den tekniska forskningen om huvuddelen av anslagen till denna forskning fördelades av ett fristående tekniskt forskningsråd. I avvaktan på att så kan ske bör 27 milj. kr. av de medel som i propositionen beräknas inom anslaget E 12 överföras till den tekniska forskningsrådsfunktionen inom STU.

dels att utskottet under 87 bort hemställa

87. beträffande *tekniskt forskningsråd*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85: 2875 yrkande 7 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar 27 000 000 kr. utöver tidigare anvisade medel.

100. Anslag till energiforskning (mom. 88)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 126 med "Utskottet anser" och slutar på s. 127 med "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner den medelsberäkning som görs i motion 1984/85: 2875 (m) vara väl avvägd. Med hänsyn till anslaget storlek bör en nettobesparing på 25 milj. kr. vara möjlig att göra i förhållande till det av regeringen föreslagna beloppet 405 milj. kr. Någon överföring av medel till anslaget E2, Statens energiverk: Utredningar m. m. och information bör ej göras. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1984/85: 2875 (m) i här behandlad del.

dels att utskottet under 88 bort hemställa

88. beträffande anslag till energiforskning

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 12 moment 2, med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 6 och med avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 9 och motion 1984/85: 2878 yrkande 21 i ifrågavarande del till *Energiforskning* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 353 000 000 kr.

101. Anslag till energiforskning (mom. 88)

Tage Sundkvist (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 126 med "Utskottet anser" och slutar på s. 127 med "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om den allvarliga kritik mot regeringens förslag till medelsram för energiforskningsprogrammet som uttalades av såväl centerpartiet som vänsterpartiet kommunisterna när frågan behandlades i riksdagen för ett år sedan. Denna kritik är lika befogad nu mot bakgrund av det förslag regeringen presenterar rörande forskningsanslaget. I stället för en begynnande nedrustning av energiforskningsprogrammet krävs i nuvarande situation förstärkta resurser och fördjupade insatser. Framför allt måste därvid satsas på forskning och utveckling som rör energianvändningen. Utskottet föreslår att medelsramen för Huvudprogram Energiforskning bestäms till 1 600 milj. kr. för treårsperioden och anslaget för nästa budgetår till 540 milj. kr. Om riksdagen beslutar enligt utskottets förslag blir motion 1984/85: 2878 (c) i denna del helt och motion 1984/85: 2865 (vpk) i

motsvarande del väsentligen tillgodosedd. Förslaget i motion 1984/85: 2875 (m) låter sig inte förenas med vad utskottet här har anfört.

dels att utskottet under 88 bort hemställa

88. *beträffande anslag till energiforskning*

att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E 12 moment 2 och motion 1984/85: 2865 yrkande 9, med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 21 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85: 2875 yrkande 6 till *Energiforskning* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 540 000 000 kr.

102. *Forskning om alternativa drivmedel* (mom. 89)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 127 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion 1984/85: 2870 (fp)" bort ha följande lydelse:

Som anfördes i en reservation (fp) till näringsutskottets betänkande förra året om forskning (NU 1983/84: 45) finns det starkt vägande skäl mot en fortsatt satsning på produktion av metanol ur skiffer. Riksdagen bör ge regeringen till känna att verksamhet med förgasning av skiffer inte längre bör förekomma. Uttalandet bör dessutom innehålla en rekommendation om att forskningsinsatserna rörande förgasning av biobränslen skall begränsas starkt. Genom ett sådant uttalande tillgodoses motion 1984/85: 2870 (fp) såvitt här är i fråga.

dels att utskottet under 89 bort hemställa

89. *beträffande forskning om alternativa drivmedel*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2870 yrkande 8 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

103. *Torvprojekt* (mom. 91)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 128 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna helt riktigt konstaterar kan torv komma att utgöra en mycket stor resurs för framtida biotekniska och kemisk-tekniska utvecklingsprojekt.

Ett sådant utvecklingsarbete som motionärerna förordar borde först inriktas på ett gemensamt projekt som delvis ägnas åt skogsavfall och energiskog och delvis åt torv.

Stora nationalekonomiska vinster skulle kunna uppnås genom de möjligheter som ett sådant utvecklingsarbete kunde öppna. Dessutom skulle landets sårbarhet minska på kraftfoderproduktionens, drivmedelsförsörjningens och en rad andra områden.

Utvecklingen kan också drivas vidare i syfte att få fram en produktion av specifika kemikalier. Ett gott underlag skulle därmed kunna skapas för en läkemedelsindustri.

Utskottet anser att riksdagen bör uttala sig för att det i motion 1984/85: 2080 (vpk) föreslagna utvecklingsarbetet förverkligas. Regeringen bör vidta erforderliga åtgärder för att detta sker.

dels att utskottet under 91 bort hemställa

91. *beträffande torvprojekt*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2080 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

104. Stöd för oljeersättande åtgärder (mom. 92)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 128 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "har begärt" bort ha följande lydelse:

Som flera gånger tidigare har framhållits av moderata samlingspartiet måste subventionerna för s. k. oljeersättande åtgärder drastiskt minska. I linje med denna uppfattning föreslår utskottet att 84.8 milj. kr. skall anslås under punkt E 17. Detta innebär också att de medel som överförs till anslaget E 1, Statens energiverk: Förvaltningskostnader skall minskas med hälften till 3 367 000 kr. Verksamheten under anslaget E 2, Statens energiverk: Utredningar m. m. och information bör nedbringas till den nivå som regeringen har föreslagit för det direkta anslaget. Från anslaget E 17 bör således inga medel överföras till anslaget E 2. Det belopp som förs över till anslaget E 4, Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi bör begränsas till 10 665 000 kr.

dels att utskottet under 92 bort hemställa

92. *beträffande stöd för oljeersättande åtgärder*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E 17 och med bifall till motion 1984/85: 2875 yrkande 8 till *Stöd för oljeersättande åtgärder m. m.* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 84 800 000 kr.,

b) (= utskottet).

105. Stöd till energiinvesteringar (mom. 93)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 129 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som flera gånger har anförts av moderata samlingspartiet är det nu dags att avveckla stödet till olika energiinvesteringar. Alltså avstyrker utskottet den nu behandlade delen av motionen.

106. Stöd till energiinvesteringar (mom. 93)

Tage Sundkvist (c), Per-Ola Eriksson (c) och Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 129 som börjar med "Utskottet ser" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som föreslås i motion 1984/85: 2878 (c) är det väsentligt att riksdagen genom ett klarläggande uttalande slår fast att inriktningen av stödet till energiinvesteringar skall vara sådant att det gynnar inhemska bränslen, värmepumpar, solvärme, spillvärme och naturvärme i sammanhang där de inte är kommersiellt konkurrenskraftiga.

dels att utskottet under 93 bort hemställa

93. *beträffande stöd till energiinvesteringar*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2878 yrkande 1 b som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

107. Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (mom. 94)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 130 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Under flera år har lämnats stöd till olika åtgärder för att främja omställning av energitillförsel och energianvändning. Det finns nu, såsom anförts i motion 1984/85: 2875 (m), anledning att avveckla dessa stödformer.

I anslutning till synpunkter i den nämnda motionen har i det föregående anförts argument mot fortsatta statliga stödåtgärder.

Sammanfattningsvis bör stöd inte utgå för att underlätta framtida elgenerering i mottrycksanläggningar. Statligt stöd bör inte heller utgå till sammankopplingar av existerande fjärrvärmenät eller till investeringar i större eldningsanläggningar för inhemska bränslen. Det är inte heller lämpligt att det ges s. k. introduktionsstöd till solfångaranläggningar eller bidrag till finansiering av nya vindkraftsanläggningar. Det belopp som skall föras över till anslaget E 4 bör halveras. Bidrag ur kolmiljöfonden bör utnyttjas till att främja utveckling och nyttjande av ny teknik. Medel bör inte utgå för verksamheten vid Swebex.

Mot bakgrund av vad här har anförts bör det nu aktuella reservationsanslaget E 22 begränsas till 170 milj. kr. För den händelse riksdagens beslut beträffande tidigare delar av detta betänkande medför krav på ytterligare medelsanvisning räknar utskottet med att regeringen, om den finner det påkallat, återkommer till riksdagen med förslag härom.

dels att utskottet under 94 bort hemställa

94. *beträffande vissa åtgärder för omställning av energisystemet* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E 22, med bifall till motion 1984/85:2875 yrkande 9 och yrkande 10 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1984/85:2865 yrkande 5, motion 1984/85:2870 yrkande 9 och motion 1984/85:2878 yrkande 26 till *Vissa åtgärder för omställning av energisystemet* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 170 000 000 kr.

108. Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (mom. 94)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 130 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Med den restriktiva kolanvändning som förordas i motion 1984/85:2878 (c) torde behovet av ekonomiska resurser för bränslemiljöfonden bli betydligt mindre än vad regeringen har föreslagit. För detta ändamål bör 20 milj. kr. reserveras. Beloppet skall då i huvudsak stå till förfogande för de nya uppgifter som har lagts på bränslemiljöfonden.

Mot övriga åtgärder som föreslås under ifrågavarande anslag har utskottet inget att erinra. Reservationsanslaget E 22 bör följaktligen uppgå till 200 milj. kr. för budgetåret 1985/86.

dels att utskottet under 94 bort hemställa

94. *beträffande vissa åtgärder för omställning av energisystemet* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85:120 punkt E 22, med bifall till motion 1984/85:2878 yrkande 26 och med

avslag på motion 1984/85: 2865 yrkande 5, motion 1984/85: 2870 yrkande 9 och motion 1984/85: 2875 yrkande 9 och yrkande 10 i ifrågavarande del till *Vissa åtgärder för omställning av energisystemet* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

109. Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (mom. 94)

Hugo Bergdahl (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 130 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner att det beräkningsunderlag som presenteras under ifrågavarande anslag är alltför knapphändigt. Riksdagen bör avslå regeringens förslag till medelsanvisning och begära att regeringen återkommer till riksdagen med ett mera preciserat förslag. I synnerhet krävs ett bättre beslutsunderlag för riksdagen när det gäller stödet till vindkraft och till kommunernas fjärrvärmeutbyggnad. Utskottet avstyrker sålunda den nu aktuella delen av propositionen och tillstyrker det berörda yrkandet i motion 1984/85: 2870 (fp).

dels att utskottet under 94 bort hemställa

94. beträffande *vissa åtgärder för omställning av energisystemet* att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2870 yrkande 9 avslår proposition 1984/85: 120 punkt E 22, motion 1984/85: 2865 yrkande 5, motion 1984/85: 2875 yrkande 9 och yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 26.

110. Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (mom. 94)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 130 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

För att vindkraft och mottryckskraft skall kunna byggas ut i den takt som är nödvändig behövs, såsom påpekas i motion 1984/85: 2865 (vpk), ökade anslag. Det är tillfredsställande att regeringen har föreslagit ett särskilt anslag (E 22) för omställningsåtgärder inom energisystemet. En ökning av detta anslag med 100 milj. kr. utöver regeringens förslag är enligt utskottets mening väl motiverad. De tillkommande resurserna bör utnyttjas för stöd till introduktion av inhemska bränslen och naturgas.

dels att utskottet under 94 bort hemställa

94, beträffande *vissa åtgärder för omställning av energisystemet* att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 120 punkt E 22, med bifall till motion 1984/85: 2865 yrkande 5 och med avslag på motion 1984/85: 2870 yrkande 9, motion 1984/85: 2875 yrkande 9 och yrkande 10 i ifrågavarande del och motion 1984/85: 2878 yrkande 26 till *Vissa åtgärder för omställning av energisystemet* för budgetåret 1985/86 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 400 000 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Energirådgivning (mom. 12)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Centerpartiet har i olika sammanhang betonat vikten av en opartisk och effektiv energirådgivning. Med den utgångspunkten är det inte möjligt att på det sätt som riksdagsmajoriteten föreslår drastiskt dra ner medelsanvisningen till såväl den kommunala energirådgivningen som den rådgivningsverksamhet som handhas av statens energiverk. Vi i centerpartiet är inte motståndare till en utökning av den avgiftsfinansierade rådgivningsverksamheten, men det tar betydande tid att etablera och uppjobba en stabil marknad för denna verksamhet. Om den statligt stödda rådgivningsverksamheten reduceras för snabbt är risken uppenbar för en fördröjning och felstyrning av den angelägna utvecklingen mot en allt effektivare energianvändning.

2. Kommunal energiplanering (mom. 13)

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

I en reservation (c, vpk) till bostadsutskottets betänkande BoU 1984/85: 6 om utvecklad kommunal energiplanering uttalades följande:

I en avvikande mening (c) och (vpk) till näringsutskottets yttrande anføres att statsmakterna slagit fast att utvecklingen skall inriktas mot ett energisystem baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. De har också bl. a. genom beslut om olika styrande insatser understrukit att stor vikt måste läggas vid energihushållning. Häri ligger bl. a. att elenergi i ett längre perspektiv inte bör utnyttjas för ändamål som mera effektivt kan tillgodoses med andra energikällor. Planeringen på energiområdet måste över huvud taget ha effektiviserad energianvändning och därvid också minskad miljöpåverkan som ett grundläggande syfte. Bostadsutskottet, som redan tillstyrkt den av regeringen föreslagna lagändringen, anser att beslutet bör åtföljas av ett uppdrag till regeringen att utarbeta ett förslag till ändring av lagen om kommunal energiplanering, vilket förslag går ut på att den av riksdagen beslutade målsättningen för energipolitiken tas in i lagen, t. ex. i dess 1 §.

I reservation 2 (c) till detta betänkande har föreslagits ett tillkännagivande om energipolitikens utformning som innefattar vad som anförs i den nu refererade reservationen. Vi förutsätter att regeringen utan riksdagens uttryckliga begäran därom föreslår de ändringar i lagen om kommunal energiplanering som blir följden av ett bifall till vad däri har förordats.

3. Kommunal energiplanering (mom. 13)

Hugo Bergdahl (fp) anför:

Mot de ändringar i lagen om kommunal energiplanering och i ellagen som riksdagen beslöt hösten 1984 (BoU 1984/85: 6) avgavs reservationer (m, fp).

I en av dessa reservationer anfördes att den föreslagna ändringen i lagen om kommunal energiplanering bl. a. medför en opåkallad utökning av kommunernas planeringsåtgärder. Ändringen innebar att kravet på kommunerna att upprätta oljeersättningsplaner ersattes av ett krav på planer för kommunens hela energisystem.

Ändringen i ellagen innebar att elleveranser till värmepumpar skall kunna vägras inom områden där fjärrvärme distribueras eller avses distribueras om kommunfullmäktige beslutat att värmepumpar inte bör förekomma inom området. I en reservation anfördes att kommunerna kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar.

Vad som anförts i reservationerna äger naturligtvis fortfarande giltighet. Folkpartiet har emellertid avstått från att nu föra fram förslag om ändring i de båda lagarna. Krav på upphävande av ändringarna kommer folkpartiet att aktualisera i annat sammanhang.

4. Energiprojekt vid Gotland (mom. 51)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Utskottet har anfört mycket positivt om vågenergiprojektet vid Gotland men inte velat att riksdagen skall föregripa berörda myndigheters behandling av ärendet genom ett direkt uttalande.

Vi förutsätter dock att såväl regeringen som berörda myndigheter beaktar den stora betydelse som utskottet har tillmätt projektet och därför behandlar stödfrågan så positivt som möjligt.

5. Ökad försörjningstrygghet och minskad sårbarhet (mom. 65)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

En primär uppgift för energipolitiken är enligt centerns uppfattning att försörjningstryggheten bör förbättras och sårbarheten minskas genom

ökad användning av inhemska bränslen och införande av ett mer småskaligt energisystem.

Sekundärt är det viktigt med en väl fungerande oljemarknad och rimlig beredskapslagring osv. Åtgärder inom detta område får dock aldrig tas som intäkt för att försena eller förhindra en ständig utveckling mot ett energisystem som i huvudsak baseras på inhemska, helst förnybara energislag med minsta möjliga miljöpåverkan.

6. Ägarförhållanden i Svenska Petroleum AB (mom. 67)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Hugo Bergdahl (fp) anför:

Utvecklingen på oljemarknaden och den snabba nedgången av oljeanvändningen inom landet innebär att det kommersiella utrymmet för oljebolagen minskar. Det kan mot denna bakgrund starkt ifrågasättas om det för att försörjningen skall kunna tryggas krävs mer än ett statligt eller kooperativt oljebolag.

Målet bör emellertid vara att på något längre sikt försöka minska statens ägarandel exempelvis genom att Svenska Petroleum AB introduceras på börsen. Bolaget bör därmed kunna bli ett av de statliga företag som det kan bli aktuellt att försälja till icke oväsentlig del. Bolagets möjligheter att verka för en rationell struktur på den svenska oljemarknaden med hänsyn till nationella krav på försörjningstrygghet torde inte påverkas av en sådan åtgärd.

7. Utbyggnad av Sydgasprojektet (mom. 70)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anför:

Centerpartiet har förra året i en reservation till näringsutskottets betänkande NU 1983/84: 30 förordat en skyndsam fortsättning på Sydgas II- och Västgasprojektet. Mot bakgrund av den redogörelse som utskottet här har lämnat räknar vi med att riksdagen snarast bereds tillfälle att ta ställning till den fortsatta naturgasintroduktionen.

8. Alternativa drivmedel (mom. 80)

Hugo Bergdahl (fp) anför:

Det torde inte föreligga några energipolitiska skäl att införa en låginblandning av etanol i bensinen. De miljöproblem som man kommer åt med en sådan inblandning kan troligen lösas med andra tillsatser, som dessutom har tekniska och ekonomiska fördelar. Jag vill dock inte utesluta att man i ett vidgat perspektiv – där hänsyn tas till bl. a. jordbrukspolitiken – kan komma till en annan slutsats. Det finns därför skäl för den utredning om låginblandning av motoralkoholer som har aviserats i propositionen och sedermera tillkallats.

Skatteutskottets yttrande

1984/85:5 y

om inriktningen av elbeskattningen

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över yrkande 4 i motion 1984/85:2863 av Birgitta Hambraeus (c), som väckt motionen med anledning av proposition 1984/85:120 om riktlinjer för energipolitiken. Skatteutskottet får med anledning härav anföra följande.

I motionen yrkas att energiskatten på el skall utformas med tanke på att åstadkomma ett pris som motsvarar den långsiktiga marginalkostnaden. Samtidigt bör enligt motionären dispens medges för sådan elanvändning som inte innebär en låsning vid en alltför hög elanvändningsnivå i framtiden. Härigenom skulle enligt motionären undvikas att man binder sig vid en större användning av el än som kan levereras på lång sikt. Hon befarar att kärnkraftsavvecklingen annars kan komma att försvåras.

Den allmänna energiskatten på elektrisk kraft uppgår sedan den 1 december 1984 normalt till 7,2 öre per kWh. Inom vissa glesbygdskommuner i norra Sverige är skatten reducerad till 6,2 öre per kWh. Vidare är skatten reducerad till 5 öre per kWh för den del av kraftförbrukningen i industriell verksamhet som överstiger 40 000 kWh under ett år. Regeringen har dessutom till utgången av år 1985 medgett nedsättning av energiskatten på elkraft, eldningsolja, gasol och fasta bränslen för viss industriell tillverkning till 1,5 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde.

Utskottet vill betona det vanskliga i att beräkna den långsiktiga marginalkostnaden – detta bestyrks även av utredningen om taxor och priser på energi (SOU 1981:69) – men det torde vara uppenbart att beskattningen av el skulle öka avsevärt om den utformades med utgångspunkt i en sådan princip. För att uppnå det av motionären avsedda energipolitiska syftet borde en sådan skattehöjning slå igenom även för den delen av industrin som f. n. åtnjuter nedsättning av energiskatten. Detta skulle emellertid enligt utskottets uppfattning för stora delar av landets utlandskonkurrerande industri medföra menliga kostnadsnackdelar. Vidare skulle skattehöjningen innebära en enligt utskottets mening oacceptabel fördyring av elkonsumention för främst hushållen. Dessutom skulle avvägningen mellan skattebelastningen på el och skattebelastningen på olja rubbas på ett olämpligt sätt. Det bör vidare framhållas att systemet med skatteåterbäring för el som används i avkopplingsbara elpannor i fjärrvärmenät tillkommit bl. a. i det syfte motionären vill uppnå. Avsikten med denna skattestimulans är nämligen just att utan en låsning vid en alltför hög elanvändningsnivå i framtiden ta till vara

för uppvärmning tillgänglig elenergi. Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att näringsutskottet bör avstyrka motionen.

Stockholm den 11 april 1985

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Erkki Tammenoksa (s), Göran Riegnell (m)* och Torgny Larsson (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Jordbruksutskottets yttrande

1984/85:7 y

om miljörisker vid förbränning av avfall

Till näringsutskottet

Genom beslut den 19 mars 1985 har näringsutskottet berett jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85:120 om riktlinjer för energipolitiken moment 18, angående åtgärder för att minska vissa utsläpp jämte motion 1984/85:2878 yrkande 16 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c).

Utskottet

I propositionen framhålls att en förutsättning för att avfall skall kunna utgöra en användbar energiresurs är att en avfallsanpassad och tillräckligt miljövänlig förbränningsteknik kommer till utnyttjande. Förbränning är ett rationellt sätt att bli av med avfall så länge det inte är praktiskt eller ekonomiskt försvarbart att återvinna det material som utgör avfallet.

I propositionen föreslås bl. a. att stöd skall kunna utgå från kolmiljöfonden till åtgärder som avsevärt minskar miljöpåverkan vid avfallsförbränning.

I propositionen meddelas även att regeringen avser att uppdra åt statens energiverk och statens naturvårdsverk att utreda energitekniska förutsättningar och klarlägga vilka utsläppskrav som bör gälla vid förbränning av avfall.

I motion 1984/85:2878 yrkande 16 krävs åtgärder för att komma till rätta med dioxinproblemet i samband med avfallsförbränning och att ett utvecklingsarbete skall komma till stånd när det gäller metanjäsning av avfall.

Med anledning av vad som anförs om avfallsförbränning i propositionen vill utskottet erinra om att avfall bör betraktas som en resurs som skall återvinnas. Återvinningsprincipen fastlades genom 1975 års riksdagsbeslut om återvinning (prop. 1975:32, JoU 1975:10, rskr. 1975:161). Utskottet betonar att återvinningsprincipen innebär att avfallet i första hand bör utnyttjas i produktion, som material eller råvara, vid nytillverkning. Först om detta av tekniska eller ekonomiska skäl icke är möjligt bör förbränning av avfallet ske.

Utskottet har med anledning av motioner angående avfall som väckts under allmänna motionstiden i januari 1985 nyligen behandlat frågan om avfallshanteringens miljörisker (JoU 1984/85:35).

Utskottet ser med allvar på dioxinriskerna. Avfall bör inte eldas om detta innebär risker för miljön. Miljöriskerna i samband med avfallsförbränning bevakas på olika sätt. Ett omfattande forsknings- och utredningsarbete bedrivs rörande dioxinernas uppkomst och åtgärder för att komma till rätta

med dessa gifter. Förbättrade rökgasreningsmetoder och förbättrad förbränningsteknik kan väsentligen minska utsläppen vid de anläggningar som är i drift. Utsläppsmängderna bör därmed kunna bli så små att de inte behöver innebära några risker för miljön och människors hälsa. Vid tillståndsprövningen för nya anläggningar, som sker enligt miljöskyddslagen (1969:387), har miljökraven skärpts. Naturvårdsverket anser att man, i avvaktan på forsknings- och utredningsresultat, inte bör ge tillstånd till nya anläggningar. Verket räknar med att inom kort kunna presentera ett handlingsprogram för åtgärder angående dioxinproblemet.

Utskottet har uppmärksammat regeringens avsikter beträffande det tidigare nämnda utredningsuppdraget till statens energiverk och statens naturvårdsverk.

Beträffande motionärernas yrkande angående åtgärder för att utveckla metoder för metanjämsning vill utskottet framhålla att frågan är föremål för naturvårdsverkets uppmärksamhet och att verket presenterat en rapport i ämnet (SNV PM 1494).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att näringsutskottet tillstyrker regeringens förslag i nu aktuellt hänseende och avstyrker motion 1984/85:2878 yrkande 16.

Stockholm den 23 april 1985

På jordbruksutskottets vägnar
HANS WACHTMEISTER

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Bengt Kronblad (s), Lennart Brunander (c), Ulf Lönnqvist (s) och Lars Ernestam (fp).

Avvikande mening

Kerstin Andersson (c) och Lennart Brunander (c) samt Lars Ernestam (fp) anför:

Förbränning av avfall har under senare år fått en allt större omfattning och kommer enligt propositionen att öka ytterligare. Enligt vår mening är detta en oroande utveckling. Det står också i motsats till 1975 års målsättning om återanvändning av avfall. En absolut förutsättning för en omfattande förbränning av avfall är att miljöfrågorna kan lösas.

Vi ser med mycket stort allvar på framför allt dioxinriskerna och tungmetallutsläppen vid avfallsförbränning. Det är synnerligen angeläget att

alla åtgärder vidtas för att komma till rätta med de problem som är förknippade med avfallsförbränning. Vi anser att ökade resurser bör anslås till forskning angående dioxiners uppkomst och verkan samt att åtgärder bör vidtas för att stimulera teknisk utveckling inom rökgasreningsområdet och inom nya områden, t. ex. metanjäsning.

Ökade möjligheter att sortera och återanvända avfall bör också stimuleras. Det är också angeläget att de problem som kan uppstå när en produkt blir avfall beaktas redan när denna produkt utvecklas.

Dioxinutsläppen från samtliga sopförbränningsanläggningar bör snarast kartläggas och betryggande gränsvärden sättas upp och fortlöpande kontrolleras. I avvaktan på forsknings- och kartläggningsresultaten bör inga nya sopförbränningsanläggningar få byggas.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 1984/85:2878 yrkande 16.

Bostadsutskottets yttrande

1984/85:5 y

om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1984/85:120)

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85:120 om riktlinjer för energipolitiken (industridepartementet) och härav föranledda motioner såvitt de inte av näringsutskottet överlämnats till annat utskott.

Bostadsutskottets yttrande omfattar i huvudsak de delar av propositionen i vilka behandlas energianvändning och energihushållning i bebyggelse, kommunal energiplanering samt vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt jämte motioner.

Till bostadsutskottet har under allmänna motionstiden hänvisats motion 1984/85:374 (fp) om åtgärder mot ytterligare utbyggnad av vattenkraften. I motionen behandlas vattenkraftens andel av energibalansen på lång sikt. Bostadsutskottet överlämnar – under förutsättning av näringsutskottets medgivande – motionen till näringsutskottet.

Företrädare för Industrigruppen för energihushållning i byggnader har lämnat synpunkter på de framtida energihushållningsinsatserna i bebyggelsen. Företrädare för Älvräddarnas samorganisation har lämnat synpunkter på vattenkraftens roll i energibalansen.

Bostadsutskottet kommer senare under våren 1985 att avge ett betänkande om energibesparande åtgärder i bostäder samt ett betänkande om komplettering av planen för vattenkraftsutbyggnad m. m.

Propositionen

I *proposition 1984/85:120* läggs fram förslag till riktlinjer för energipolitiken. En strategi för oljeersättning och för avveckling av kärnkraften redovisas.

Propositionens huvudsakliga innehåll i de delar den behandlas i detta yttrande kan sammanfattas sålunda.

Samhällets och industrins behov av en billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik.

Förslag till riktlinjer för energianvändningen läggs fram. De innebär bl. a. att en strävan bör vara att energianvändningen i framtiden inte skall överstiga

dagens nivå. Detta förutsätter bl. a. en fortsatt energihushållning inom uppvärmningssektorn. Hushållningsinsatserna skall särskilt riktas in på att effektivisera användningen av olja och kol. De väsentligaste styrmedlen bör även fortsättningsvis vara priset samt information, utbildning och rådgivning.

En medveten och effektiv elanvändning skall främjas. Detta är särskilt viktigt i det längre tidsperspektivet inför kärnkraftens avveckling. Inom ramen för de nationella riktlinjerna förutsätts energihushållningen bedrivas utifrån skiftande lokala förutsättningar. Kommunernas roll i detta sammanhang betonas.

De riktlinjer för elförsörjningen som föreslås innebär bl. a. att vid utbyggnaden av kraftsystemet hänsyn skall tas inte bara till kraftekonomin utan även till effekterna på miljön, den regionala balansen och sysselsättningen. De olika möjligheterna till utbyggnad av elproduktionskapaciteten inför kärnkraftens avveckling bör tills vidare hållas öppna. Statligt stöd föreslås kunna lämnas bl. a. till små vattenkraftverk.

Vissa utredningsinsatser avseende vattenkraftens energipolitiska roll på lång sikt förutskickas.

Nästa precisering av riktlinjerna aviseras till omkring år 1990.

Motionerna

De motioner som behandlas i yttrandet är

dels den under allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 1984/85:

374 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari med hänvisning till motion 1984/85:372 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske.

dels de med anledning av proposition 1984/85:120 väckta motionerna 1984/85:

2863 av Birgitta Hambræus (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar uppställa ett mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen,

(2) att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en upplysningskampanj om energieffektivitet,

(3) att riksdagen beslutar att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande el-värme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik,

2866 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att några projekteringsarbeten som berör FRP-skyddade älvar eller älvsträckor ej skall utföras.

2870 av Ingemar Eliasson m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen uttalar sig för att de generella s. k. ELAK-kraven bör vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnation med direktverkande elvärme.

(4) att riksdagen uttalar att förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oreglerade norrländska huvudälvarna inte bör ske.

2871 av Marianne Karlsson (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning.

(2) att riksdagen beslutar att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekter på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft.

(3) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i AMS regi. så att dessa erhåller kompetens att klara projektering, installation, injustering samt underhåll av standardiserade system för ventilation med energiåtervinning.

(4) att riksdagen beslutar att en ökad allmän satsning sker på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö samt god energiekonomi.

2876 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(8) att riksdagen avslår de av regeringen förordade riktlinjerna i fråga om fortsatt vattenkraftsutbyggnad.

(14) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående värmeförsörjningen.

2878 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari såvitt nu är i fråga hemställs

(1) att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om

e. energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen,

f. skärpta krav för installation av direktverkande el:

i. riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad.

(4) att riksdagen beslutar dels införa de skärpta krav för direktverkande el som förordas i motionen, dels att hos regeringen begära att utredningen om konkurrensförhållandena mellan el och inhemska bränslen (ELIN) får i uppdrag att utvärdera gällande regler för krav på installation av direktverkande el samt lägga förslag om ytterligare skärpta krav.

(6) att riksdagen beslutar att med avslag på prop. 1984/85:120 i denna del som sin mening ge regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvar ej skall ske.

Bostadsutskottet

Den långsiktiga energipolitiken

Nu gällande energipolitiska mål innebär i korthet att samhällets behov av billig och säker energiförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är grundat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor. En effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Förutsättningar skall också skapas för en avveckling av kärnkraften i enlighet med riksdagens beslut.

I den nu föreliggande propositionen förordas att de tidigare antagna energipolitiska målen bör stå fast. Inom ramen för de övergripande målen görs vissa preciseringar. Det gäller i första hand omställningen av energisystemet från olja till förnybara och inhemska energikällor samt strategin för att avveckla kärnkraften. I strategin för att avveckla kärnkraften ingår bl. a. en ändamålsenlig elanvändningspolitik, som innebär att el i framtiden bör reserveras för i första hand de områden där den är svår eller omöjlig att ersätta. Som exempel på sådana områden nämns industrins behov, spårbunden trafik, service, belysning och hushållsel. Under en övergångsperiod bör enligt föredragande statsrådet den goda tillgången på el kunna utnyttjas för att ersätta olja och kol, främst för uppvärmningsändamål. I ett längre perspektiv föreslås denna el ersatt genom sparande, övergång till inhemska bränslen, naturgas, solenergi och annan ny teknik för uppvärmning. Enligt förslaget i propositionen bör el för uppvärmning i allt väsentligt endast användas i omställbara, flexibla och utvecklingsbara system eller i kombination med extremt energisnål teknik.

I motionerna 2863 (c), 2871 (c) och 2878 (c) behandlas utformningen av energipolitiken på lång sikt och i ett övergripande perspektiv.

I motion 2863 (c) yrkande 1 hemställs att riksdagen skall uppställa ett mål för en effektiv energianvändning och en låg nivå för energianvändningen. Enligt motionären har energianvändningen under senare år minskat. Det har visat sig att det går att hålla husen varma och producera varor med mycket mindre energi än vad man tidigare trott vara möjligt. En total nivå för landets energiförbrukning på mellan 200 och 300 TWh per år kan enligt motionären därför anses vara fullt realistisk år 2010.

I motion 2871 (c) yrkande 1 hemställs att riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall innebära en prioritering av effektiv energianvändning och ökat energisparande framför energiproduktion för bostads- och lokaluppvärmning. I motionens yrkande 2 föreslås riksdagen besluta att särskild hänsyn skall tas till olika energisparåtgärders effekt på bostadsmiljön, sysselsättningen och den industriella utvecklingen samt investeringarnas konkurrenskraft. I sin motivering pekar motionären sammanfattningsvis på

att riktlinjerna för energipolitiken fått en klart uttalad prioritering när det gäller energisystemens utformning, medan riktlinjerna är betydligt vagare när det gäller energianvändning och ökad energihushållning.

Centerpartiet föreslår i sin partimotion 2878 yrkande 1e ett riksdagens tillkännagivande av vad som i motionen anförts om energihushållning och effektivare energianvändning inom industrin, transportområdet och bebyggelsen. I motionen anges att energipolitiken måste inriktas på att skapa ett decentraliserat energisystem baserat på utnyttjande av i huvudsak inhemska förnybara energikällor och en effektiv användning av tillgängliga resurser. Ett förverkligande av en sådan politik kräver enligt motionärerna en medveten energihushållning i energianvändningen. Detta innebär bl. a. att inte mer högvärdig energi än vad varje situation kräver skall användas.

Utgångspunkten för regeringens förslag i propositionen är att de år 1981 av en bred riksdagsmajoritet antagna energipolitiska målen bör stå fast. Som utskottet inledningsvis i detta avsnitt redovisat innebär nu gällande energipolitiska mål bl. a. att en effektiv energianvändning och en intensifierad energihushållning skall främjas inom ramen för en allmänt god hushållning med begränsade resurser. Utifrån de synpunkter bostadsutskottet har att beakta har utskottet inte funnit annat än att de preciseringar av riktlinjerna för energipolitiken som görs i propositionen ligger väl inom ramen för tidigare antagna energipolitiska mål. Bostadsutskottet tillstyrker därmed regeringsförslaget i denna del.

Vad i de tre motionerna 2863 (c) yrkande 1, 2871 (c) yrkande 1 och 2878 (c) yrkande 1e anförts om effektiv energianvändning och energihushållning torde vara obestridd. Enligt bostadsutskottets uppfattning utgår motionärernas överväganden från de ovan relaterade övergripande energipolitiska målen. Motionsyrkandena får därmed snarare anses vara en markering av dessa måls betydelse än en i sakfrågan annorlunda inställning. Detta gäller enligt bostadsutskottets mening vad i motionerna anförts såväl om inriktningen av energipolitiken i stort som om de preciseringar som görs i regeringsförslaget. Utifrån de synpunkter bostadsutskottet har att beakta skulle därmed en tillstyrkan av motionsförslagen i denna del inte tjäna något reellt syfte. Motionerna avstyrks sålunda.

Inte heller i vad gäller yrkande 2 i motion 2871 (c) om hänsynstagande till energisparåtgärdernas effekter bl. a. på bostadsmiljön kan utskottet finna att detta yrkande skulle stå i motsatsställning till vad som föreslagits i propositionen. Utskottet vill i detta sammanhang peka på att de nu gällande energipolitiska målen bl. a. innebär att stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik. Dessa krav, som inte föreslås upphäva eller ändrade, får naturligtvis anses innefatta också energisparåtgärder av olika slag. Vad i motion 2871 (c) föreslagits i detta avseende är därmed tillgodosett redan genom nu gällande riktlinjer för energipolitiken. Motionsyrkandet bör sålunda avslås såvitt rör energisparåtgärdernas effekt på bostadsmiljön.

Energianvändningen

Byggnadsuppvärmning m. m.

Till den s. k. övrigsektorn beträffande energiförbrukningen hänförs den del av energianvändningen som inte avser industriändamål eller transporter. År 1983 svarade övrigsektorn för omkring 43 % av landets totala energianvändning. Härav utgjorde den energi som behövdes för uppvärmning och varmvattenberedning i bebyggelsen exkl. industrins och samfärdselns byggnader 67 %. Om hänsyn tas också till användningen av hushållsel och driftel i lokaler kan omkring 85 % av övrigsektorns energianvändning hänföras till bostäder och lokaler.

I propositionen tas i denna del upp de riktlinjer som enligt föredragande statsrådet bör gälla för de framtida energihushållningsinsatserna i bebyggelsen. Härvid konstateras att den hittillsvarande utvecklingen tyder på att det sparmål som lades fast av riksdagen (prop. 1980/81:133, CU 37) år 1981 kommer att kunna uppnås under 1980-talet. Detta sparmål innebär att riktpunkten skall vara att bruttoenergianvändningen i det befintliga byggnadsbeståndet minskar med 48 TWh per år. En mindre del av minskningen förväntades ske efter år 1988. Även för perioden fram till år 1995 anser föredragande statsrådet det rimligt att räkna med en fortsatt minskning av bebyggelsens energianvändning.

Förutsättningarna för att minska energianvändningen skiftar mellan olika byggnader beroende bl. a. på byggnadsteknisk utformning, ålder och uppvärmningssätt m. m. Enligt propositionsförslaget måste därför de överväganden som leder till ett förverkligande av de energipolitiska strävandena på detta område göras på lokal nivå, dvs. av fastighetsägare och kommunerna. De nationella riktlinjerna skall dock utgöra utgångspunkten för planeringen.

Vad i propositionen specifikt anförts om byggnadsuppvärmning och hithörande frågor har inte i motioner eller annorledes satts i fråga. Inte heller bostadsutskottet har i denna del funnit anledning till något annat ställningstagande än det som framgår av regeringsförslaget och som i sina huvuddrag redovisats ovan.

Direktverkande elvärme

Frågan om direktverkande elvärme behandlades av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81:133, CU 37). I sammanhanget beslöt riksdagen anta en lag om ändring i byggnadsstadgan (1959:612). Med anledning av riksdagens beslut och därefter fattat beslut (prop. 1982/83:45, CU 9) om ändring av ikraftträdandebestämmelserna gäller följande.

För närvarande och sedan den 1 januari 1984 gäller att en bostadsbyggnad med högst två bostadslägenheter som är avsedd för annat än fritidsändamål inte får utföras med ett uppvärmningssystem med direktverkande el om det inte finns särskilda skäl.

Ett sådant särskilt skäl är att huset är energisnålt utformat.

Vid riksdagsbehandlingen år 1981 anförde civilutskottet att med energisnålt utformade hus synes ha avsetts de hus som i enlighet med ELAK:s (elanvändningskommittén) förslag angetts som energisnåla. Sådana hus ansågs vara hus där behovet av elenergi för radiatorer och tappvarmvatten genomsnittligt kan minskas med 40 % av behovet av elenergi för radiatorerna om byggnaden varit utförd enligt minimikraven på värmeisolering och luftomsättning i SBN 75 (Svensk byggnorm).

Riksdagen godkände vad civilutskottet anförde.

Enligt regeringsförslaget tyder de senaste årens utveckling på energihushållningsområdet på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller kraven på speciellt energisnåla byggnader – de s. k. ELAK-kraven – oavsett typen av uppvärmningssystem. Det kan enligt föredragande statsrådet därför finnas fog för en översyn av dessa byggnadstekniska krav. Samtidigt framhålls att en skärpning av kraven kan leda till olägenheter i olika avseenden såsom höga kostnader, risk för uppkomst av fukt- och mögelskador m. m. En väg som därför bör uppmärksammas och prövas är enligt statsrådet att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme. I första hand hänvisas härvid till det aviserade förslaget till en plan- och bygglag samt till åtgärder som kan vidtas inom ramen för den kommunala energiplaneringen.

I sammanhanget uppmärksammas också värmeförsörjningen för de byggnader med direktvärme som byggdes under 1960- och 1970-talen. Enligt propositionen bör elbehovet i dessa byggnader i första hand minskas med hjälp av energihushållningsåtgärder.

Föredragande statsrådet framhåller att det ingår i uppgifterna för utredningen om el och inhemska bränslen (ELIN) att närmare analysera utvecklingen avseende användningen av direktverkande elvärme. Enligt propositionen kommer resultaten av utredningens överväganden att redovisas senare under år 1985. Härvid kommer också att redovisas vilka olika alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen. I propositionen föreslås ingen ändring av de kravnivåer för direktverkande el som lagts fast i SBN.

Användningen av direktverkande el tas upp i fyra motioner.

I motion 2863 (c) yrkande 3 hemställs att de byggnadstekniska kraven för rätt att installera direktverkande elvärme i nya hus skall sättas efter bästa tillgängliga teknik. Enligt motionären är de nu gällande energikraven alltför lågt ställda. Motionären ifrågasätter också det lämpliga i att med planhinder styra användningen av direktverkande elvärme.

Även i centerpartiets partimotion 2878 yrkandena 1f samt 4 krävs en skärpning av de byggnadstekniska kraven för att få installera direktverkande elvärme. Motionärerna förordar ett 40-procentigt hushållningskrav som torde beräknas på den del av elanvändningen som avser såväl uppvärmning som varmvattenberedning. I motionen anges vidare att det kan finnas skäl att

nu utvärdera erfarenheterna av gällande regler med hänsyn till den teknikutveckling som ägt rum. Enligt motionärerna bör därför ELIN ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till ytterligare skärpta krav för direktverkande elvärme i syfte att motverka ökad sårbarhet i värmeförsörjningen.

Folkpartiet förordar i sin partimotion 2870 yrkande 3 att de nu gällande generella byggnadstekniska kraven (de s. k. ELAK-kraven) bör vara normgivande även i fortsättningen för nybyggnation med direktverkande elvärme. I motiven härför framhålls att det inte nu kan anses motiverat att övergå till att via olika planinstrument styra användningen av direktverkande elvärme.

Moderata samlingspartiet anför i sin partimotion 2876 yrkande 14 såvitt nu är i fråga att regeringen fortfarande strävar efter att begränsa den direktverkande elvärmens. Styrmedel, såsom planregler eller skärpta krav på energisnåla byggnadsmetoder, bör inte utnyttjas. Enligt motionärernas mening kommer elenergi i den överblickbara framtiden att produceras i sådan utsträckning att direktverkande elvärme mycket väl kan tillåtas. Motionärerna anser att eldistributionsföretagens rätt att vägra elleveranser för direktverkande elvärme bör utnyttjas så restriktivt som möjligt. Denna fråga behandlar utskottet nedan.

I sin partimotion 2208 anför vänsterpartiet kommunisterna motivedes att starkare restriktioner måste införas mot elvärme i tillkommande bebyggelse. Någon precisering av detta krav görs dock inte.

I samband med att riksdagen år 1981 beslutade att direktverkande elvärme endast skulle tillåtas i byggnader som uppfyllde de s. k. ELAK-kraven aviserades också en omprövning av dessa krav till mitten av 1980-talet. I propositionen konstateras att de senaste årens utveckling inom energihushållningsområdet tyder på att nybebyggelsen i allmänhet uppfyller dessa krav och detta oavsett uppvärmningsform. Mot bakgrund härav kan det enligt föredragande statsrådet finnas fog för en översyn av ELAK-kraven. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Möjligheterna att bl. a. med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el bör kunna bidra till att effektivisera energianvändningen bl. a. i bebyggelsen.

Som nämns i propositionen ingår det i ELIN:s uppgifter att närmare analysera utvecklingen avseende användningen av direktverkande elvärme och därefter redovisa vilka alternativ som står till buds för att begränsa elanvändningen. Enligt vad som framgår ovan avser utredningen att senare under 1985 lämna en delredovisning av dessa frågor. Ytterligare överväganden i hithörande frågor bör anstå i avvaktan härpå. Utredningens redovisning och den fortsatta beredningen kan väntas ge ett erforderligt underlag för den ovan förutsatta omprövningen. Riksdagen bör med hänvisning härtill inte nu i sak ta ställning till förslagen i motionerna 2863 (c) yrkande 3, 2870 (fp) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga och 2878 (c) yrkandena 1f och 4. De nämnda motionsyrkandena bör avstyrkas av näringsutskottet.

Information och utbildning

I två motioner tas upp vissa frågor om information och utbildning på energiområdet.

I motion 2863 (c) yrkande 2 begärs en upplysningskampanj om energieffektivitet. Enligt motionären har de som är intresserade av att sälja energi en stor övervikt när det gäller att förse beslutsfattare med beslutsunderlag i energifrågan. En upplysningskampanj bör därför genomföras där allmänheten informeras om de stora möjligheterna till effektivare energianvändning.

Förslaget i motion 2871 (c) yrkande 4 innebär att en ökad allmän satsning skall ske på att informera allmänheten om betydelsen av god luftmiljö samt god energiekonomi.

Informationsverksamheten inom bostadsdepartementets beredningsområde bedrivs i huvudsak av bostadsstyrelsen och statens planverk samt av statens energiverk. Ansvarsfördelningen mellan dessa myndigheter har främst praktiska grunder, och den anpassas fortlöpande till hur målgrupperna och verksamhetens innehåll förändras. Informationsinsatserna avser främst bostadsförbättringsprogrammet och energisparprogrammet inom bostadsdepartementets område. Betydande informationsverksamhet med stark knytning till energifrågor och då speciellt energihushållning bedrivs redan inom detta område. Vad i motionerna 2863 (c) och 2871 (c) i dessa avseenden föreslagits är därmed i inte ringa grad redan tillgodosett utan någon riksdagens ytterligare åtgärd. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om den informations- och rådgivningsverksamhet som kommunerna bedriver på energiområdet. Sedan budgetåret 1977/78 har statligt stöd till denna verksamhet lämnats med sammanlagt ca 800 milj. kr. Även om detta statliga stöd föreslås upphöra i och med utgången av år 1985 har det verksamt bidragit till att få i gång en omfattande verksamhet på området i kommunerna. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla att kommunernas ökade ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område får anses omfatta också rådgivning och annan service till fastighetsägare m. fl. i dessa frågor. I sitt betänkande BoU 1984/85:17 kommer bostadsutskottet senare under våren att behandla anslagsfrågor m. m. avseende information och utbildning beträffande energisparprogrammet inom bostadsdepartementets ansvarsområde.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp vad i motion 2871 (c) yrkande 3 föreslagits om att riksdagen hos regeringen skall begära att fortbildningen av ventilationsinstallatörer intensifieras i arbetsmarknadsstyrelsens regi, så att installatörerna erhåller kompetens att klara projektering, installation, injustering samt underhåll av standardiserade system för ventilation med återvinning. I sin motivering härför hävdar motionären att det i Sverige saknas en kunnig installatörskår som klarar av att utföra en enklare ventilationsinstallation med tillhörande dimensionering och intrimning. Så länge detta utbildningsbehov inte är tillgodosett kommer, enligt

motionären, problemen kring de fukt- och mögelskadade husen att bestå samtidigt som miljarder går förlorade i energiförluster.

Bostadsutskottet delar givetvis uppfattningen som torde ligga till grund för förslaget i motion 2871 (c) yrkande 3 och som innebär att förutsättningar måste skapas för att energiåtgärder av olika slag kommer till utförande på ett sådant sätt att de får avsedd effekt.

Utskottet vill erinra om vad föredragande statsrådet i propositionen anfört om att regeringen avser att redan under våren 1985 ge statens energiverk i uppdrag att undersöka bl. a. behovet av energiinriktad kompletteringsutbildning för olika yrkesgrupper. Frågan om behovet av ytterligare utbildning av ventilationsinstallatörer kommer enligt vad utskottet erfarit att uppmärksammas i detta sammanhang. Ytterligare överväganden bör enligt bostadsutskottets mening anstå i avvaktan härpå. Motion 2871 (c) yrkande 3 avstyrks med hänvisning härtill.

Kommunal energiplanering

Riksdagen beslutade hösten 1984 om en ändring i lagen om kommunal energiplanering (BoU 1984/85:6). Ändringen innebär bl. a. att det fr. o. m. den 1 januari 1986 i varje kommun skall finnas en plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I samband med detta beslut antog riksdagen också ett förslag till ändring i ellagen som bl. a. innebär att elleveranser till värmepumpar skall få vägras inom fjärrvärme- och naturgasområden, om kommunfullmäktige har beslutat att värmepumpar inte får förekomma inom området.

I motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga framhålls att motionärerna redan i samband med införandet av en obligatorisk kommunal energiplanering motsatte sig detta förslag. Enligt motionärerna finns det inte någon anledning att tvinga kommunerna att upprätta omfattande plandokument på detta område. Kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till egen energidistribution av det slag som kommunala energiverk normalt ägnar sig åt. I sammanhanget tar motionärerna också upp frågan om elleverantörs möjlighet att vägra elleveranser till värmepumpar. Motionärerna hänvisar härvid till att man motsatt sig den ändring i ellagen som möjliggör en sådan leveransvägran i vissa fall. Enligt motionärerna främjar inte sådana inskränkningar målet att möjliggöra en ekonomiskt effektiv energianvändning.

Som framgår av den kortfattade redovisningen ovan antogs de ändringar i lagen om kommunal energiplanering och i ellagen som nu sätts i fråga i motion 2876 (m) så sent som hösten 1984. Riksdagen avvisade i samband därmed bl. a. motionsförslag (m) om att lagändringarna inte skulle genomföras.

Bostadsutskottet vill i detta sammanhang dessutom erinra om att kommunernas roll i energipolitiken betonas i propositionen. Enligt energiministern

är det naturligt att kommunerna ges ett huvudansvar för energisystemets utformning på lokal nivå. En utveckling i denna riktning har enligt statsrådet också påbörjats och den bör fortsätta och förstärkas. Det vidgade kommunala ansvaret anges vidare bilda en värdefull utgångspunkt för framtida energipolitiska beslut. Den kommunala energiplaneringen utgör härvid en viktig förutsättning för ett sådant vidgat kommunalt ansvar. Genom motion 2876 (m) har inte några nya skäl tillförts som ger utskottet anledning ompröva sitt tidigare beslut. Motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga, både i vad avser de av motionärerna förordade ändringarna i lagen om kommunal energiplanering och i vad avser ändringarna i ellagen, avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden (BoU 1984/85:6) och med hänvisning till vad i propositionen anförts.

Vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt m. m.

Inledning

Frågan om utbyggnad av vattenkraften och avvägningen gentemot bevarandebestånden har behandlats av riksdagen vid åtskilliga tillfällen sedan början av 1970-talet. Det kan erinras om att riksdagens energipolitiska beslut år 1975 innebar att vattenkraften skulle byggas ut till en nivå om 66 TWh/år år 1985. Riksdagen behandlade år 1981 (CU 1980/81:31 och 5y) möjligheterna att uppnå målet för vattenkraftsproduktionen. Civilutskottet, som beredde ärendet, fann det tveksamt om man utan ändrade riktlinjer i den fysiska riksplaneringen (FRP), ändrade tillåtlighetsregler i vattenlagen eller avsiktligt ändrade dispensregler skulle kunna nå upp till en total vattenkraftsproduktion om 66 TWh/år år 1990.

År 1984 förelades riksdagen en proposition (prop. 1983/84:40, BoU 30) om fortsatt vattenkraftsutbyggnad. I propositionen lades fram en plan för att tillgodose det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftens roll till år 1990. Riksdagen godtog vad i planen anförts och vidhöll sin tidigare uppfattning att nivån för vattenkraftens roll i energibalansen skulle vara 66 TWh/år.

I den nu aktuella propositionen anför föredragande statsrådet att frågan om vattenkraftsutbyggnad kan ses i två perspektiv, ett kortare och ett längre. På kort sikt gäller det enligt föredraganden att komplettera den av riksdagen antagna vattenkraftsplanen så att produktionsnivån 66 TWh/år uppnås. På längre sikt gäller det att klarlägga vattenkraftens roll i samband med kärnkraftens avveckling.

I detta yttrande behandlar bostadsutskottet vad i propositionen anförts om vattenkraftens energipolitiska roll på lång sikt jämte motioner. Senare under våren 1985 kommer bostadsutskottet i sitt betänkande om komplettering av vattenkraftsplanen att behandla vad i propositionen anförts om vattenkraftens roll på kort sikt jämte motioner.

Beträffande vattenkraftens roll på lång sikt anförs i propositionen (s. 132) att beslut om vattenkraftens energipolitiska roll sett ur ett längre perspektiv inte behöver fattas förrän i början av 1990-talet. Föredraganden anför under återopande av 1981 års energikommitté (EK81) att studier bör genomföras för att närmare utreda vattenkraftens roll i det framtida energisystemet i samband med avvecklingen av kärnkraften. Ett syfte med sådana studier anges vara att genom sammanställning av befintligt underlagsmaterial och vissa kompletterande inventeringar av tänkbara utbyggnadsprojekt få fram ett underlag för ställningstaganden till hur vår långsiktiga elproduktionskapacitet bör utformas. Bl. a. är föredragandens avsikt att inom ett av henne föreslaget råd för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor, bl. a. vattenkraftens roll i energisystemet, skall diskuteras. I anslutning till vissa resonemang beträffande en strategi för kärnkraftsavvecklingen anför föredraganden att – även om en stor del av elbehovet kan ersättas med inhemska bränslen och med utnyttjande av ny teknik – återstående elkraftsbehov endast kan fyllas med i dag känd teknik, dvs. med vattenkraftverk eller med fastbränsleeldade kraftverk.

I sex motionsyrkanden behandlas vattenkraftens roll i energipolitiken på längre sikt samt behovet av förstudier. Yrkanden med denna innebörd förs fram i partimotioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet samt vänsterpartiet kommunisterna. Vidare behandlas frågan i en fp-motion.

I den under allmänna motionstiden 1985 väckta partimotionen 374 (fp) föreslås, med hänvisning till motion 372 (fp), riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att någon ytterligare vattenkraftsutbyggnad utöver den produktionsnivå som riksdagen tidigare uttalat sig för inte skall ske. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala att utbyggnadsnivån 66 TWh/år skall utgöra det slutliga riktvärdet för vattenkraftsproduktionen. Elbehovet efter kärnkraftsavvecklingen får enligt motionärernas uppfattning tillgodoses med hjälp av annan produktion och genom effektivare elanvändning.

I centerpartiets partimotion 2878 föreslås riksdagen, yrkande 1 i, som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för vattenkraftens utbyggnad. Motionärerna hänvisar till en år 1984 väckt c-motion (motion 1983/84:2825) i vilken framhölls att den fortsatta utbyggnaden av vattenkraften måste, beträffande utbyggnadsnivån, vara avsedd att uppnå målsättningen av en produktionskapacitet om 66 TWh/år i medeltal.

I motion 2870 (fp) yrkande 4 föreslås riksdagen uttala att förstudier för utbyggnad av någon av de fyra oreglerade norrländska huvudälvarna, dvs. Vindelälven, Piteälven, Kalixälven och Torneälven inte bör ske.

I moderata samlingspartiets partimotion 2876 yrkande 8 behandlas riktlinjerna för fortsatt vattenkraftsutbyggnad. Kärnkraftsavvecklingen kommer enligt motionärernas uppfattning att få mycket omfattande konsekvenser för de återstående vattendragen. Motionärerna bedömer att kärnkraftsverken kan drivas under betydande tid. Denna bedömning innebär att

förprojektering av en omfattande vattenkraftsutbyggnad måste ses med oro. Avslutningsvis anser motionärerna att de orörda huvudälvarna inte bör byggas ut.

I partimotionen från centerpartiet, motion 2878 yrkande 6, föreslås riksdagen besluta att som sin mening ge regeringen till känna att några förstudier av utbyggnad av orörda älvar ej skall ske.

Även vänsterpartiet kommunisterna har i partimotion 2866 yrkande 3 tagit upp frågan om förprojektering. Motionärerna föreslår ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att projekteringsarbeten som berör FRP-skyddade älvar eller älvsträckor ej skall utföras.

Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Bostadsutskottet behandlar inledningsvis den genom motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i aktualiserade frågan om det av riksdagen fastställda målet för vattenkraftsproduktionen om 66 TWh/år skall anses utgöra vattenkraftens slutliga andel av energiproduktionen.

Bostadsutskottet vill stryka under vad i propositionen anförts om att frågan om fortsatt vattenkraftsutbyggnad kan och bör ses såväl i ett kortsiktigt som i ett långsiktigt perspektiv. Vad beträffar vattenkraftens roll på lång sikt i det framtida energisystemet finns anledning att utifrån skilda utgångspunkter ytterligare överväga denna fråga. Riksdagen bör inte ge sin anslutning till motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i. Vad i dessa motioner förordats är enligt bostadsutskottets uppfattning alltför kategoriskt. Även om det naturligtvis måste hävdas att energipolitiken skall föras med fasthet och konsekvens är det inte lämpligt eller erforderligt att nu göra det av motionärerna föreslagna tillkännagivandet till regeringen om vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt. Frågan måste ses i ett större energipolitiskt sammanhang, en fråga som närmast får anses ligga inom näringsutskottets beredningsområde. Med hänvisning till vad nu anförts förordar bostadsutskottet att näringsutskottet avstyrker motionerna 374 (fp) och 2878 (c) yrkande 1 i, såvitt yrkandena faller inom bostadsutskottets beredningsområde.

Förstudier beträffande huvudälvarna

Förslagen i motionerna 2870 (fp) yrkande 4 och 2876 (m) yrkande 8 innebär som framgått ovan att riksdagen föreslås uttala att några förstudier beträffande de fyra outbyggda huvudälvarna inte bör komma till stånd samt att dessa älvar inte bör byggas ut. Även i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 dessa båda yrkanden såvitt nu är i fråga tas upp de outbyggda huvudälvarna.

I vpk-motionen föreslås att någon förprojektering av FRP-skyddade älvar och älvsträckor inte bör komma till utförande medan i c-motionen föreslås att

förstudier beträffande orörda älvar ej skall ske. Såvitt i dessa båda motioner de fyra outbyggda huvudälvarna berörs, behandlas de i följande stycke.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att de fyra outbyggda huvudälvarna Vindelälven, Piteälven, Kalixälven och Torneälven inte skall byggas ut. Denna utskottets uppfattning innebär således att skäl saknas att genomföra förstudier som förordas i propositionen. Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts om att huvudälvarna inte skall byggas ut och att några ytterligare överväganden beträffande dem inte bör göras. Vad nu anförts innebär sålunda en anslutning till motionerna 2870 (fp) yrkande 4, 2876 (m) yrkande 8, 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m.

Slutligen tar utskottet upp vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 förordats om att heller inga förstudier bör göras beträffande övriga FRP-skyddade älvsträckor och hittills outbyggda älvar.

Beträffande dessa älvar och älvsträckor finns på skäl som anförts i propositionen anledning att utföra förstudier av den omfattning och med den inriktning som där förordas. Det finns sålunda goda motiv för anslutning till uppfattningen att en beredskap för att utnyttja i dag känd teknik måste vidmakthållas och att kompetensen härför vidareutvecklas. Det är viktigt att förberedande studier görs så att kommande energipolitiska beslut grundas på ett så aktuellt och genomarbetat underlag som möjligt.

Utan att nu ta ställning till om och i så fall vilka outbyggda älvsträckor, såvitt de behandlas i detta avsnitt, som eventuellt bör ingå i energiproduktionssystemet ansluter sig bostadsutskottet till uppfattningen i propositionen att förstudier bör göras. Sådana studier bör verksamt kunna bidra till att ytterligare klarhet skapas om vattenkraftens roll i energipolitiken. Vad nu anförts låter sig inte förenas med vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 såvitt nu är i fråga förordats. Näringsutskottet bör därför enligt bostadsutskottets mening avstyrka motionsyrkandena i motsvarande del.

Stockholm den 11 april 1985

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Hambraeus (c), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m), Rune Evensson (s), Nils Nordh (s) och Bengt-Ola Rytter (s).

Avvikande meningar

1. Den långsiktiga energipolitiken

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Den långsiktiga energipolitiken som börjar "Utgångspunkten för" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Bostadsutskottet delar vad i centerpartiets partimotion 2878 anförts om riktlinjerna för energipolitiken. Som motionärerna framhåller har inriktningen av energipolitiken en avgörande inverkan på samhällsutvecklingen. Den energipolitik som fördes av den tidigare regeringen åren 1976–1982 innebar att Sverige fick en energipolitik inriktad på att forma ett decentralistiskt energisystem byggt på mångfald, energihushållning och utnyttjande av olika inhemska och förnybara energikällor. Denna politik har också givit goda resultat. Energisparplanen för befintlig bebyggelse, oljeersättnings- och energiforskningsprogrammen har tillsammans med stigande oljepriser lett till att såväl oljeanvändningen som energianvändningen totalt minskat kraftigt.

Såvitt frågan om den långsiktiga energipolitiken behandlas i detta yttrande finns anledning att betona vikten av att den energipolitik som fördes 1976–1982 fullföljs och fördjupas. Utskottet kan sålunda inte acceptera den återgång till en centralistisk och storskalig energipolitik som i viktiga delar utgör bakgrund till vissa av förslagen i den nu behandlade propositionen. Den totala energianvändningen har under den senaste tioårsperioden minskat kraftigt och är för närvarande drygt 350 TWh vilket i jämförelse med 1975 års prognos är en lägre användning på närmare 190 TWh. Även elanvändningen har, trots en massiv övergång till elvärme, ökat betydligt långsammare än vad som förutsågs år 1975.

Som i centerpartiets partimotion anges ger – med hänsyn till utvecklingen av energibehoven inom industri, transporter och bostäder – en realistisk bedömning vid handen att den totala energianvändningen bör komma att plana ut vid en nivå understigande 300 TWh varav elanvändningen sannolikt kommer att ligga på en nivå som inte oväsentligt understiger 100 TWh.

Bostadsutskottet måste konstatera att regeringen i propositionen inte gör några egna bedömningar om den framtida energianvändningen utan förlitar sig på bedömningar gjorda av vissa myndigheter och organisationer. Detta är anmärkningsvärt och en svaghet i propositionen.

Sammanfattningsvis bör riksdagen enligt bostadsutskottets uppfattning ge sin anslutning till en energipolitik som bygger på hushållning med tillgängliga

resurser och energisparande. Såvitt rör energisparande i byggnadsbeståndet bör det av den tidigare regeringen formulerade sparmålet stå fast. Detta sparmål, som godtagits av riksdagen, innebär att bruttoanvändningen av energi i det befintliga byggnadsbeståndet under 1980-talet avses minska med 48 TWh/år.

Vad nu anförts om energipolitiken och då särskilt i vad avser energihushållning och effektivare energianvändning bl. a. i bebyggelsen innebär att bostadsutskottet ställer sig bakom vad i centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 e föreslagits. Näringsutskottet bör därför föreslå riksdagen att med bifall till motionsyrkandet såvitt det behandlas i detta yttrande som sin mening ge regeringen till känna vad bostadsutskottet nu anför. Vad nu förordats innebär i allt väsentligt även en anslutning till motionerna 2863 (c) yrkande 1 och 2878 (c) yrkande 1 samt till vad i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2865 motivedes anförts.

2. Direktverkande elvärme

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

Bostadsutskottet delar vad i moderata samlingspartiets partimotion 2876 anförts om att elenergi under överblickbar framtid kommer att finnas i sådan utsträckning att direktverkande el kan tillåtas. Styrmedel i form av vissa planregler och skärpta krav på energisnåla byggnader bör inte tillämpas. De nuvarande reglerna som riksdagen tidigare i enighet ställt sig bakom bör gälla även i fortsättningen.

Näringsutskottet bör sålunda enligt bostadsutskottets uppfattning föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i motion 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga hemställts.

3. Direktverkande elvärme

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

När riksdagen år 1981 (CU 1980/81:37) fastställde villkoren för installation av direktverkande el hade utskottet att behandla en motion (c) i vilken föreslogs att kraven för att få installera sådan el skulle sättas så att direktel skulle få installeras endast i hus där det sammanlagda energibehovet för tappvarmvatten och värme understiger motsvarande förbrukning i normhuset med minst 40 %.

Med anledning av motionen anförde civilutskottet enhälligt att utskottet anslöt sig till tanken på en skärpning av kraven i ett andra steg.

Det finns sålunda goda motiv för vad i centerpartiets partimotion 2878 yrkandena 1f och 4 föreslagits om en skärpning av kraven och om att ELIN

ges tilläggsdirektiv med begäran om förslag till skärpta krav.

I propositionen anförs att möjligheten att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el bör uppmärksammas. Som anförts i motion 2863 (c) måste det vara att föredra att energisåla hus byggs framför att samhället med planhinder skall möta ett sådant byggande.

Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet med anledning av motionerna 2863 (c) yrkande 3 och 2878 (c) yrkandena 1f och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad bostadsutskottet anfört. Vad i motionerna 2870 (fp) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga föreslagits låter sig inte förenas med vad nu förordats. Dessa motioner bör avstyrkas.

4. Direktverkande elvärme

Kerstin Ekman (fp) anser att det avsnitt under rubriken Direktverkande elvärme som börjar "I samband" och slutar "av näringsutskottet" bort lyda:

Ovan har redovisats de s. k. ELAK-kraven, dvs. de krav som i princip måste vara uppfyllda för att direktverkande el skall tillåtas i småhus avsedda för annat än fritidsändamål.

Bostadsutskottet delar den i motion 2870 (fp) framförda uppfattningen att det inte nu är motiverat att frångå dessa krav. Det kan heller inte anses lämpligt att med stöd av olika planinstrument styra användningen av direktverkande el. En sådan ordning innebär att beslut om uppvärmningssystem i de berörda småhusen flyttas från de enskilda konsumenterna till myndigheter och kommunala organ. Vare sig i propositionen eller i andra sammanhang har bostadsutskottet tillfört information som motiverar att de nu gällande kraven omprövas.

Vad bostadsutskottet anfört bör näringsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Vad ovan anförts innebär ett bifall till motion 2870 (fp) yrkande 3. Förslagen i motionerna 2863 (c) yrkande 3, 2876 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga och 2878 (c) yrkandena 1f och 4 låter sig inte förenas med förslaget i fp-motionen, varför dessa fyra yrkanden bör avstyrkas av näringsutskottet.

5. Information och utbildning

Kjell A. Mattsson och Birgitta Hambræus (båda c) anför följande i anslutning till vad under rubriken Information och utbildning anförts:

I motionerna 2863 (c) och 2871 (c) tas upp vissa frågor om information och utbildning på energiområdet. Bostadsutskottet har avstyrkt motionerna främst med hänvisning till att utskottet senare under våren kommer att behandla anslagsfrågor m. m. avseende information och utbildning beträffande energisparprogrammet. Vid denna behandling kommer utskottet bl. a. att behandla motion 2152 (c). Mot bakgrund av denna ytterligare behandling

av frågan har vi inte motsatt oss bostadsutskottets ställningstagande i detta yttrande till motionerna 2863 (c) och 2871 (c).

6. Kommunal energiplanering

Rolf Dahlberg, Bertil Danielsson, Margareta Gard och Erik Olsson (alla m) anser att det avsnitt under rubriken Kommunal energiplanering som börjar "Som framgår" och slutar "propositionen anförts" bort lyda:

Bostadsutskottet anser att kommunernas planering på energiområdet bör inskränkas till den egna energidistributionen som kommunala energiverk normalt ansvarar för. Lagen om kommunal energiplanering öppnar på ett olyckligt sätt möjligheter till kommunalt godtycke. Såväl de ändringar i lagen som riksdagen beslöt hösten 1984 (BoU 1984/85:6) och som ålade kommunerna att upprätta planer för tillförsel, distribution och användning av energi liksom lagen i dess helhet bör upphävas.

Enligt bostadsutskottets uppfattning kan energifrågorna förväntas uppmärksammas i den kommunala planeringen utan särskilda lagbestämmelser. Erforderligt informationsutbyte mellan kommunerna och företagen rörande produktion, distribution och konsumtion av energi bör utan svårigheter kunna åstadkommas utan lagstadgad uppgiftsplikt.

Vidare bör den ändring i ellagen som beslöts vid samma tillfälle upphävas. Ändringen innebar att elleveranser till värmepumpar skall kunna vägras inom områden där fjärrvärme eller naturgas distribueras eller avses distribueras om kommunfullmäktige beslutat att värmepumpar inte bör förekomma inom området.

Ändringen i ellagen innebär att kommunerna helt opåkallat kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar. Därmed kan i många fall ett rationellt val av uppvärmningsmetod motverkas, något som i sin tur kan leda till ökad ekonomisk belastning för enskilda konsumenter.

Vad nu anförts om lagen om kommunal energiplanering och om ellagen går i allt väsentligt tillbaka antingen på reservationer (m) och (fp) eller på reservation (m) till det ovan nämnda betänkandet.

I moderata samlingspartiets partimotion 2876 som väckts med anledning av den nu behandlade propositionen föreslås i yrkande 14 såvitt nu är i fråga att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värmeförsörjningen. I motiveringen till yrkandet förs fram synpunkter som ligger i linje med dem som redovisades i de ovan delvis refererade reservationerna.

Bostadsutskottet anser att näringsutskottet bör föreslå riksdagen att göra det i motionen begärda tillkännagivandet.

7. Kommunal energiplanering

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambraeus (c) och Tore Claeson (vpk) anför följande med anledning av vad under rubriken Kommunal energiplanering anförts:

I en reservation (c, vpk) till bostadsutskottets betänkande BoU 1984/85:6 om utvecklad kommunal energiplanering anfördes följande:

I en avvikande mening (c) och (vpk) till näringsutskottets yttrande anfördes att statsmakterna slagit fast att utvecklingen skall inriktas mot ett energisystem baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska energikällor med minsta möjliga miljöpåverkan. De har också bl. a. genom beslut om olika styrande insatser understrukit att stor vikt måste läggas vid energihushållning. Häri ligger bl. a. att elenergi i ett längre perspektiv inte bör utnyttjas för ändamål som mera effektivt kan tillgodoses med andra energikällor. Planeringen på energiområdet måste över huvud taget ha effektiviserad energianvändning och därvid också minskad miljöpåverkan som ett grundläggande syfte. Bostadsutskottet, som redan tillstyrkt den av regeringen föreslagna lagändringen, anser att beslutet bör åtföljas av ett uppdrag till regeringen att utarbeta ett förslag till ändring av lagen om kommunal energiplanering, vilket förslag går ut på att den av riksdagen beslutade målsättningen för energipolitiken tas in i lagen, t. ex. i dess 1 §.

I avvikande mening 1 (c, vpk) till detta yttrande har föreslagits ett tillkännagivande om energipolitikens utformning som innebär att vad i den nu refererade reservationen anfördes får anses tillgodosett. Bostadsutskottet förutsätter att regeringen utan riksdagens uttryckliga begäran därom vidtar de ändringar i lagen om kommunal energiplanering som blir följderna av ett bifall till vad i den avvikande meningen förordats.

8. Kommunal energiplanering

Kerstin Ekman (fp) anför följande med anledning av vad under rubriken Kommunal energiplanering anförts:

Mot den ändring i lagen om kommunal energiplanering samt i ellagen som riksdagen beslöt hösten 1984 (BoU 1984/85:6) avgavs reservationer (m) och (fp).

I en av dessa reservationer anfördes att den föreslagna ändringen i lagen om kommunal energiplanering bl. a. medför en opåkallad utökning av kommunernas planeringsåtgärder. Ändringen innebär att kravet på kommunerna att upprätta oljeersättningsplaner ersattes av ett krav på planer för kommunens hela energisystem.

Ändringen i ellagen innebär att elleveranser till värmepumpar skall kunna vägras inom områden där fjärrvärme distribueras eller avses distribueras om kommunfullmäktige beslutat att värmepumpar inte bör förekomma inom området. I en reservation anfördes att kommunerna kan fatta beslut som innebär att många fastighetsägare berövas möjligheten att använda värmepumpar.

Vad i reservationerna anförts äger naturligtvis fortfarande giltighet. Folkpartiet har emellertid avstått från att nu föra fram förslag om ändring i de båda lagarna. Krav på upphävande av ändringarna kommer fp att aktualisera i annat sammanhang.

9. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt som börjar "Bostadsutskottet vill" och slutar "bostadsutskottets beredningsområde" bort lyda:

Riksdagen beslöt som framgått ovan år 1984 (BoU 1983/84:30) om en plan för fortsatt vattenkraftsutbyggnad och vidhöll därvid sin tidigare uppfattning att vattenkraften skall bidra med 66 TWh/år i vår energibalans.

Vid behandlingen av planen anfördes att osäkerhet råder om vilket tillskott som behövdes för att uppnå denna nivå. I centerpartiets partimotion 2878 anfördes nu att ett tillskott om ca 2 TWh krävs för att uppnå den uppsatta målsättningen. I denna motion samt i andra motioner som bostadsutskottet kommer att behandla senare under våren 1985 föreslås ändringar i vattenkraftsplanen.

Med anledning av vad i motion 374 (fp) och 2878 (c) anförts om vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt vill bostadsutskottet anföra följande.

Det är i och för sig inte förvånande att en viss osäkerhet råder när det gäller att bestämma det nödvändiga produktionstillskottet och hur detta tillskott skall avvägas för att uppnå ett tillskott från vattenkraften om ca 66 TWh/år i medeltal. Det är heller inte förvånande eller oacceptabelt att tillskottet från vattenkraften kan variera i inte ringa omfattning. Att så sker beror bl. a. på att vattenframrinningen i de kraftproducerande älvarna varierar kraftigt från år till år även över längre tidsperioder.

Produktionstillskottet från vattenkraft blir avgörande – förutom av vattentillgången i redan utbyggda älvar – även av vilka projekt i vattenkraftsplanen som enligt vattenlagens prövningssystem kommer till utförande och av effektiviseringar i befintliga vattenkraftverk. Mot denna delvis osäkra bakgrund om vattenkraftsproduktionen på lång sikt är det motiverat att så som görs i centerpartiets partimotion 2878 beräkna att tillskottet kan komma att uppgå till ca 2 TWh. Med den utgångspunkt som i motionen angivits blir slutsatsen att vattenkraftens produktionsnivå på lång sikt kan beräknas uppgå till ca 66 TWh. Planens utformning m. m. kommer som framgått ovan senare under våren 1985 att behandlas av bostadsutskottet.

Vad nu med anledning av centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 i förordats om vattenkraftens roll på lång sikt bör näringsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Vad i folkpartiets partimotion 374 (fp) föreslagits får i inte ringa del anses vara tillgodosett härmed.

10. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt

Kerstin Ekman (fp) anser att det avsnitt under rubriken Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt som börjar "Bostadsutskottet vill" och slutar "bostadsutskottets beredningsområde" bort lyda:

Som framgått ovan och av folkpartiets partimotion 372 har riksdagen vid flera tillfällen tidigare (se bl. a. BoU 1983/84:30) slagit fast att utbyggnadsnivån för vattenkraften skall motsvara en årsmedelproduktion om 66 TWh. Riksdagen bör genom ett uttalande slå fast att denna nivå är den slutliga för vattenkraftens roll i energiproduktionssystemet. Det måste såsom görs i motionen konstateras att älvutbyggnadsepoken är slut.

I propositionen föreslås åtgärder om förstudier m. m. som väl motiverar att det nu förordade uttalandet görs. Vad i propositionen anförts måste nämligen tolkas som att regeringen håller öppet för en utbyggnad väsentligt över den nivå som riksdagen angivit. Vad statsrådet anført bidrar till att öka oron och osäkerheten om den slutliga utbyggnadsnivån för vattenkraften.

Bostadsutskottet förordar att näringsutskottet föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i folkpartiets partimotion 374 föreslagits. Därmed tillgodoses delvis centerpartiets partimotion 2878 yrkande 1 i.

11. Förstudier beträffande huvudälvarna

Thure Jadestig, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Margareta Palmqvist, Rune Evensson, Nils Nordh och Bengt-Ola Rytter (alla s) anser att det avsnitt under rubriken Förstudier beträffande huvudälvarna som börjar "Bostadsutskottet delar" och slutar "i fråga" bort lyda:

Bostadsutskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts om att det i samband med kärnkraftsavvecklingen är motiverat med vissa förstudier. I ett sådant sammanhang kan det vara lämpligt att genom vissa kompletterande studier få ytterligare kunskap om vattenkraftens roll i den framtida energiförsörjningen. Efter utvärdering av förstudierna blir det möjligt för riksdagen att i ett vidare perspektiv ytterligare bedöma denna fråga. Frågan om förstudier som underlag för en senare bedömning av vattenkraftens roll är primärt en fråga som ligger under regeringens bedömning. Ett riksdagens uttalande enligt motionsförslagen tjänar därmed inget reellt syfte.

Med hänvisning till vad nu anförts anser bostadsutskottet att näringsutskottet bör föreslå riksdagen att avslå motionerna 2870 (fp) yrkande 4, 2876 (m) yrkande 8, 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6, de båda sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga.

12. Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m.

Kjell A. Mattsson (c), Birgitta Hambræus (c), Kerstin Ekman (fp) och Tore Claeson (vpk) anser att det avsnitt under rubriken Förstudier beträffande vissa FRP-skyddade älvar m. m. som börjar "Beträffande dessa" och slutar "motsvarande del" bort lyda:

Även beträffande övriga FRP-skyddade älvsträckor m. m. bör riksdagen uttala att någon utbyggnad av dem inte bör genomföras. Beträffande dessa älvsträckor gäller – liksom beträffande de fyra huvudälvarna – sålunda att det inte är erforderligt eller önskvärt att förstudier genomförs. Bostadsutskottet förordar därför att näringsutskottet föreslår riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionerna 2866 (vpk) yrkande 3 och 2878 (c) yrkande 6 föreslagits om att förstudier av FRP-skyddade älvsträckor inte bör genomföras, allt såvitt motionerna behandlas i detta avsnitt.

Bilaga 4

Översikt av utskottets behandling av propositionerna och motionerna

Proposition/ motion 1984/85	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
<i>Proposition 120</i>			
mom. 7	32, 35	1, 2, 37-39	1-4, 40-45
8	38, 44	4, 9	7, 8, 12
9	50	16	17-19
10	68	37-39	40-45
11	62	30	33, 34
12	92	58	65-67
13	95	59	68, 69
14	72	40	46
15	79	48	52
16	81	50	55-58
17	89	56	63
18	101	63, 64	76
19	113	77	91, 92
20	120	82	96
21	99	62	74, 75
E 1	122	84	97
E 2	123	85	98
E 3	131	95	
E 4	47	12	13
E 5	86	52	59
E 6	52	17	20
E 7	131	99	
E 8	53	18	
E 9	53	19	21
E 10	64	30	33, 34
E 11:1	75	42	
:2	75	42	
:3	74	42	48, 49
E 12:1	124	86	
:2	125	88	100, 101
E 13	131	96	
E 14	131	96	
E 15:1	131	97	
:2	131	97	
E 16	131	98	
E 17	128	92	104
E 18	129	92	
E 22	129	94	107-110
<i>Proposition 150</i>			
mom. 5	76	43	
<i>Motion</i>			
329: 1	91	56	63
2	91	56	63
374	69	37	40-42
465: 3	83	50	55-58
4	109	71	86

Motion 1984/85	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
558	118	80	95
559: 11	33, 35, 61, 70	1, 2, 28, 37-39	1-4, 30, 31, 40-45
761	54	20	22
888	77	45	50
891	56	23	25
893	127	90	
899	78	46	
1094	119	81	
1095	78	47	51
1096	116	79	
1146	74, 83	41, 50	47, 55-58
1169	76	44	
1421	56	22	24
1422	83	50	55-58
1425	120	81	
1429	111	73	
1516: 5	35	2	3, 4
6	53	17	20
1679: 5	58	24-26, 29	26-28, 32
2067: 1	95	59	68, 69
2	95	59	68, 69
2068: 1	112	75	89
2	112	75	89
2069	83	50	55-58
2076	83	50	55-58
2078	83	50	55-58
2080	127	91	103
2085: 1	118	80	95
2	120	81	
2088: 2	111	74	
3	110	72	87, 88
4	109	70	85
2092	77	45	50
2208	42	6	10
2264	119	80	95
2629	119	81	
2638: 1	62	29	32
2	55	21	23
3	56	22	24
4	67	36	39
5	66	33	
6	59	25	27
7	60	26	28
8	60	26	28
9	59	25	27
10	67	35	38
2639	83	50	55-58
2746: 4	116	79	
2859: 1	87	52	59
2	87	52	59
2860	83	50	55-58
2861	85	51	

Motion 1984/85	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
2863: 1	45	9	12
2	46	10	
3	98	61	71-73
4	43	8	11
2864	35	3	5, 6
2865: 1	35	2	3, 4
2	66	34	37
3	53	17	20
4	80	49	53, 54
5	130	94	107-110
6	51	16	17-19
7	107	68	82
9	125	88	100, 101
2866: 3	70, 72	38, 39	43-45
2869	119	80	95
2870: 1	42	5	9
2	93	58	65-67
3	98	61	71-73
4	70	38	43
6	83	50	55-58
7	105	65	77, 78
8	118, 127	80, 89	95, 102
9	130	94	107-110
2871: 1	41	4	7, 8
2	43	7	
3	47	11	
4	46	10	
5	122	83	
6	50	15	
2872	87	52	59
2875: 1	121, 122	84, 85	97, 98
2	48	12	13
3	64, 65	30, 31	33-35
5	75	42	48, 49
6	125	88	100, 101
7	125	87	99
8	128	92	104
9	129	94	107-110
10	73, 80, 95, 114, 121, 129	40, 48, 59, 77, 82, 94	46, 52, 68, 69, 91, 92, 96, 107-110
2876: 1	35	2	3, 4
2	33, 35, 70	1, 2, 37-39	1-4, 40-45
3	41	4	7, 8
4	51	16	17-19
5	51	16	17-19
8	70	37-39	40-45
9	83	50	55-58
10	104	65, 66	77-80
11	106	67	81
13	108, 110	69, 72	83, 84, 87, 88
14	48, 91, 93, 98, 100	13, 57, 58, 61, 62	14, 64-67, 71-75
2878: 1 a	33	1	1, 2
1 b	129	93	105, 106
1 c	45	9	12

Motion 1984/85	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
2878: 1d	113	76	90
1e	41	4	8
1f	98	61	71, 72
1h	49	14	15, 16
1i	69	37	40-42
1j	73	41	47
1k	83	50	55-58
1l	51, 113	16, 76	17-19, 90
1m	66	34	37
1n	64	30	33, 34
1o	118	80	95
1p	118	80	95
1q	80, 89	49, 55	53, 54, 62
1r	97	60	70
2	35, 56	2, 22, 23	3, 4, 24, 25
4	98	61	71-73
6	71, 72	38, 39	43-45
7	115	78	93, 94
8	114	77	91, 92
10	95	59	68, 69
11	95	59	68, 69
12	59	25	27
14	65	32	36
15	53	17	20
16	102	64	76
17	93	58	65-67
18	89	54	61
19	87	52	59
20	88	53	60
21	54, 125	19, 88	21, 100, 101
22	75	42	48, 49
23	109	69	83, 84
26	130	94	107-110
27	58	24-29	26-32

Bilaga 5

Översikt över vissa förslags och motionsyrkandens behandling i andra betänkanden

Proposition/ motion 1984/85	Betänkande
<i>Proposition 120</i>	
mom. 1–5	NU 1984/85: 27
6	SkU 1984/85: 50
8 (delvis)	SkU 1984/85: 50
10 (delvis)	BoU 1984/85: 25
E 19–E 21	FöU 1984/85: 10
<i>Motion</i>	
2865: 8	NU 1984/85: 27
2866: 1	BoU 1984/85: 25
2866: 2	SkU 1984/85: 50
2870: 5	BoU 1984/85: 25
2875: 4	NU 1984/85: 32
2876: 6	BoU 1984/85: 25
7	BoU 1984/85: 25
12	SkU 1984/85: 50
2878: 1 g	SkU 1984/85: 50
1 o (delvis)	SkU 1984/85: 50
3	BoU 1984/85: 17
5	BoU 1984/85: 25
9	SkU 1984/85: 50
13	Uppskov till riksmötet 1985/86 (se BoU 1984/85: 26)
23 (delvis)	SkU 1984/85: 50
24	SkU 1984/85: 50
25	JoU 1984/85: 28

Innehåll

<i>Ärendet</i>	1
<i>Sammanfattning</i>	2
<i>Proposition 1984/85: 120</i>	4
Huvudsakligt innehåll	4
Förslag	6
<i>Proposition 1984/85: 150</i>	10
<i>Motionerna</i>	10
Yrkanden	10
Motivering	20
<i>Utskottets beredning av ärendet</i>	24
<i>Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden</i>	24
Kärnkraftsavvecklingen	24
Upparbetningskontrakt m. m.	26
Bygdekraft	27
Oljemarknaden	28
<i>Utskottet</i>	29
Inledning	29
Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken	31
Allmänna riktlinjer	31
Avvecklingen av kärnkraften	34
Energianvändning och energihushållning	37
Inledning	37
Allmänna riktlinjer	38
Mål för energianvändningen	44
Information och utbildning	46
Kommunal energiplanering	48
Övrigt	49
Elförsörjning, allmänt	50
Kärnkraft	52
Inledning	52
Ersättning för försenad idrifttagning av kärnreaktorer m. m.	52
Säkerhetsfrågor	53
Ringhals 2	55
Lagstiftning	57
Åtgärder för hantering av radioaktivt avfall m. m.	62
Inledning	62
Statens kärnbränslenämnd	62
Avgift för framtida utgifter för använt kärnbränsle	65
Upparbetningskontrakt m. m.	66
Slutförvar av reaktoravfall	67
Övrigt	67

Vattenkraft	68
Inledning	68
Vattenkraftens roll i energipolitiken på lång sikt m. m.	69
Små vattenkraftverk	72
Statens vattenfallsverk	74
Övrigt	76
Mottryckskraft	79
Vindkraft	81
Ny elproduktionsteknik	85
Eldistribution, elsäkerhet	86
Kraftöverföring	86
Beredskap mot störningar i elförsörjningen m. m.	88
Värmeförsörjning	91
Inledning	91
Fjärrvärme	92
Solvärme, värmepumpar	95
Direktverkande elvärme	97
Storstadsområdenas värmeförsörjning	99
Bränsleförsörjning, allmänt	101
Olja	103
Naturgas	107
Kol	112
Inhemsk bränslen	113
Alternativa drivmedel	116
Utveckling av ny energiteknik m. m.	120
Statens energiverk	122
Energiforskning	124
Stöd för oljeersättande åtgärder m. m.	128
Vissa åtgärder för omställning av energisystemet	129
Vissa anslag	131
Hemställan	131

Reservationer

1. Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken (m)	142
2. Riktlinjer för den långsiktiga energipolitiken (c)	143
3. Urdrifftagande av kärnkraftverken (m)	144
4. Urdrifftagande av kärnkraftverken (c, vpk)	146
5. Kärnkraftsavvecklingen (m)	147
6. Kärnkraftsavvecklingen (c, vpk)	147
7. Riktlinjer för energianvändningen (m)	148
8. Riktlinjer för energianvändningen (c)	149
9. Utredning om eleffektivitet (c, fp)	150
10. Hushållningsplan för elanvändningen (vpk)	150
11. Skatt på elektrisk kraft (c, vpk)	151
12. Mål för energianvändningen (c, vpk)	151
13. Utbildning och rådgivning m. m. för att spara energi (m)	152
14. Kommunal energiplanering (m)	153
15. Detaljplanering (m)	153

16. Detaljplanering (c)	154
17. Riktlinjer för elförsörjningen (m)	154
18. Riktlinjer för elförsörjningen (c)	155
19. Riktlinjer för elförsörjningen (vpk)	156
20. Ersättning för försenad idrifttagning av kärn- reaktorer (c, vpk)	156
21. Kärnsäkerhetsforskning (c)	157
22. Skyddet av kärnkraftverk (c, vpk)	157
23. Transport av kärnämnen (vpk)	158
24. Urdrifttagande av Ringhals 2 (c, vpk)	159
25. Byte av ånggeneratorer vid Ringhals 2 (c, vpk)	159
26. Återkallelse av tillstånd att bedriva kärn- teknisk verksamhet (c, vpk)	160
27. Upparbetning av använt kärnbränsle m. m. (c, vpk)	161
28. Utförelse av utrustning och teknologi på kärnenergiområdet (c, vpk)	161
29. Lokala säkerhetsnämnder (c, vpk)	162
30. Antalet reaktorer (m)	162
31. Antalet reaktorer (c, vpk)	163
32. Förbud mot uranprospektering och uranbryt- ning (c, vpk)	163
33. Statens kärnbränslenämnds verksamhet (m)	164
34. Statens kärnbränslenämnds verksamhet (c)	165
35. Finansiella konsekvenser av längre livslängd för kärnkraftverken (m)	166
36. Avgift för utgifter för använt kärnbränsle m. m. (c, vpk)	166
37. Andra länders utbrända kärnbränsle (c, vpk)	167
38. Anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (vpk)	167
39. Kärnkraftsutbyggnadens sysselsättningskon- sekvenser (c, vpk)	168
40. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (m)	168
41. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (c, vpk)	169
42. Vattenkraftsutbyggnaden på lång sikt (fp)	170
43. Förstudier rörande de fyra huvudälvarna (s)	170
44. Förstudier rörande vissa skyddade älvar (m)	172
45. Förstudier rörande vissa skyddade älvar (c, fp, vpk)	172
46. Stöd för små vattenkraftverk (m)	173
47. Kapitalbelastningen för små vattenkraftverk (c)	173
48. Anslag till statens vattenfallsverk m. m. (m)	174
49. Anslag till statens vattenfallsverk m. m. (c, vpk)	174
50. Utredning om vattenkraftens regionalpolitiska betydelse m. m. (c)	175
51. Skiffsforsens kraftverk (vpk)	176
52. Förberedelser för utbyggnad av mottrycks- produktion (m)	176
53. Mottryckskraft m. m. (m)	176
54. Mottryckskraft m. m. (c, vpk)	177
55. Utveckling av vindkraft (m)	178

56. Utveckling av vindkraft (c)	179
57. Utveckling av vindkraft (fp)	180
58. Utveckling av vindkraft (vpk)	181
59. Främjande av landsbygdens elektrifiering (c)	182
60. Eldistribution på landsbygden (c)	183
61. Utredning om eldistribution (c, vpk)	183
62. Eldistributionssystemet m. m. (c, vpk)	184
63. Bidrag till vissa reservkraftverk (c)	185
64. Energisparande (m)	186
65. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (m)	186
66. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (c)	187
67. Stöd till sammankoppling av värmeunderlag (fp)	188
68. Introduktionsstöd för solvärmeanläggningar (m)	189
69. Introduktionsstöd för solvärmeanläggningar (c)	190
70. Värmepumpar (c)	191
71. Direktverkande elvärme (m)	191
72. Direktverkande elvärme (c, vpk)	192
73. Direktverkande elvärme (fp)	193
74. Storstadsområdenas värmeförsörjning (m)	194
75. Storstadsområdenas värmeförsörjning (c)	194
76. Stöd för åtfärder för att minska utsläpp av miljöstörande ämnen vid förbränning av avfall (c, fp, vpk)	194
77. Konkurrensen på oljemarknaden (m)	195
78. Konkurrensen på oljemarknaden (fp)	196
79. Oljeexploatering (m)	197
80. Oljeexploatering (c)	197
81. Ägarförhållandena i Svenska Petroleum AB (m)	198
82. Fortsatt oljeanvändning (vpk)	198
83. Introduktion av naturgas (m)	199
84. Introduktion av naturgas (c, vpk)	199
85. Utbyggnad av Sydgasprojektet (vpk)	200
86. Gasledning till Karlshamn (vpk)	200
87. Östgasprojektet (m)	201
88. Östgasprojektet (vpk)	201
89. Vyrmetanmetoden (c)	202
90. Kolanvändning (m, c)	203
91. Stöd till inhemska bränslen (m)	203
92. Stöd till inhemska bränslen (c)	204
93. Marknaden för inhemska bränslen (m)	204
94. Marknaden för inhemska bränslen (c, vpk)	205
95. Introduktion av alternativa drivmedel (c)	205
96. Utveckling av ny energiteknik (m)	206
97. Statens energiverks förvaltningskostnader (m)	207
98. Anslag till utredningar och information (m)	207
99. Tekniskt forskningsråd (m)	208
100. Anslag till energiforskning (m)	209
101. Anslag till energiforskning (c, vpk)	209
102. Forskning om alternativa drivmedel (fp)	210
103. Torvprojekt (vpk)	210
104. Stöd för oljeersättande åtgärder (m)	211
105. Stöd till energiinvesteringar (m)	212

106. Stöd till energiinvesteringar (c, vpk)	212
107. Vissa åtgärder för omställning av energisyste- met (m)	212
108. Vissa åtgärder för omställning av energisyste- met (c)	213
109. Vissa åtgärder för omställning av energisyste- met (fp)	214
110. Vissa åtgärder för omställning av energisyste- met (vpk)	214

Särskilda yttranden

1. Energirådgivning (c)	215
2. Kommunal energiplanering (c)	215
3. Kommunal energiplanering (fp)	216
4. Energiprojekt vid Gotland (c)	216
5. Ökad försörjningstrygghet och minskad sårbar- het (c)	216
6. Ägarförhållanden i Svenska Petroleum AB (c, fp)	217
7. Utbyggnad av Sydgasprojektet (c)	217
8. Alternativa drivmedel (fp)	217

Bilagor

1. Skatteutskottets yttrande SkU 1984/85: 5 y om inriktningen av elbeskattningen	218
2. Jordbruksutskottets yttrande JoU 1984/85: 7 y om miljörisker vid förbränning av avfall	220
3. Bostadsutskottets yttrande BoU 1984/85: 5 y om riktlinjer för energipolitiken	223
4. Översikt av utskottets behandling av propo- sitionerna och motionerna	245
5. Översikt över vissa förslags och motions- yrkandens behandling i andra betänkanden	249